

การปรับรูปแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กร
สอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง

โดย

นายโกวิท ศรีไพโรจน์
อัยการพิเศษฝ่าย
สำนักงานคณะกรรมการอัยการ

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “การปรับปรุงแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง” ลักษณะวิชา การเมือง ของ นายโกวิท ศรีไพโรจน์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑-๒๕๖๒

พลโท

(จรรยาฤทธิ นิลกำแหง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การปรับปรุงแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย นายโกวิท ศรีไพโรจน์ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๑

งานวิจัยเรื่องนี้ เกิดขึ้นจากปัญหาในเชิงประจักษ์ของการใช้อำนาจในทางการเมืองเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องในกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นสาเหตุให้เกิดความวุ่นวายภายในประเทศ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงเนื่องจากประชาชนมีความเห็นว่าเกิดความอยุติธรรมในการดำเนินคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไม่ว่าจะการใช้อำนาจทางการเมืองบีบบังคับให้คดีการเมืองบางคดีเป็นคดีพิเศษเพื่อกลั่นแกล้งผู้เห็นต่าง เพื่อช่วยเหลือพวกพ้อง การใช้อำนาจทางการเมืองสืบสวนข่มขู่รังแกฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง ฯลฯ ประชาชนเกิดความไม่เชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในส่วนนี้เป็นเหตุผลทำให้ประชาชนแตกแยก ออกมาเดินขบวนประท้วง ก่อให้เกิดความไม่สงบ เป็นปัญหาต่อความมั่นคงของประเทศ เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดรัฐประหารในประเทศ

ต่อมาได้มีแนวคิดปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีในคณะอนุกรรมการกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดี ของสภาปฏิรูปแห่งชาติ โดยเห็นควรให้อินกรมสอบสวนคดีพิเศษไปสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด แต่การศึกษายังไม่สมบูรณ์เนื่องจากเวลาจำกัด จึงเห็นว่าหากทำการวิจัยในเรื่องดังกล่าวย่อมทำให้แนวคิดการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องในส่วนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เกิดผลสมบูรณ์โดยหลักวิชาการ

ผลการวิจัยพบว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕ มีภารกิจเกี่ยวกับการป้องกันปราบปราม และควบคุมคดีอาญาบางประเภทหรือคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความปลอดภัย โดยมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวน สอบสวน มีความสามารถในการดำเนินการดังกล่าวได้ดี แต่เกิดข้อขัดข้องจากโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษซึ่งส่วนใหญ่มาจากการแต่งตั้งจากการเมือง และการใช้อำนาจบังคับบัญชาโดยฝ่ายการเมือง จึงทำให้ มีการใช้อำนาจสืบสวนสอบสวน ของกรมสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าวโดยมิชอบเพื่อทำลายผู้เห็นต่าง นักการเมืองฝ่ายตรงข้าม และช่วยเหลือพวกพ้องของฝ่ายตน แต่หากผู้ทำหน้าที่ในส่วนกระบวนการยุติธรรมโดยตรง เช่น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานอัยการ ฯลฯ ได้ทำงานอย่างเต็มศักยภาพ ตามอำนาจหน้าที่ด้วยความกล้าหาญ ถูกต้อง การแทรกแซงดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นโดยยาก ในส่วนองค์กรอัยการแม้เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เป็นหลักในกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้อง มีอิสระในการดำเนินคดี แต่ยังขาด

บุคลากรซึ่งองค์ความรู้ทางการสืบสวน สอบสวน รวมทั้งสืบเนื่องจากมีการตั้งศาลชำนาญพิเศษ พนักงานอัยการซึ่งมีอัตรากำลังน้อยอยู่แล้วยังต้องแยกไปทำงานในศาลชำนาญพิเศษดังกล่าว จึงทำให้องค์กรอัยการขาดบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ ฯลฯ ในส่วนที่มีการเรียกร้องให้พนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนนั้น ควรมีการปรับปรุงคุณภาพของพนักงานอัยการให้มีความรู้ ความสามารถ และตระหนักในความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่

จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงเกิดข้อเสนอแนะดังนี้ ๑. ในส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรยกเลิกคณะกรรมการคดีพิเศษ รวมทั้งกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษโดยชัดแจ้ง เพื่อมิให้ฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซง ดังกล่าว ๒. ควรปรับปรุงในส่วนสำนักงานอัยการสูงสุด โดยเฉพาะศักยภาพของพนักงานอัยการให้มีความรู้ทางการสอบสวน มีความรู้ มีจริยธรรม มีความกล้าหาญในวิชาชีพ สามารถยืนหยัดในหลักนิติธรรม ให้สมกับเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ๓. ควรมีการปรับแก้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีเกี่ยวกับ การออกหมายค้น หมายจับ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังพนักงานอัยการตรวจสอบก่อนยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อมิให้รัฐเข้ามาล่วงละเมิดสิทธิประชาชน โดยง่าย ๔. ในกรณีหากมีการควรววม องค์กรสอบสวนคดีพิเศษให้มาอยู่ในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ควรต้องพิจารณาเกี่ยวกับ อำนาจ หน้าที่ โครงสร้าง ฯลฯ อีกครั้งหนึ่ง โดยเทียบเคียงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ขององค์กรสอบสวนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา (F B I) รวมทั้งกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทน ให้เหมาะสม และสอดคล้องกันกับพนักงานอัยการ

Abstract

Title Transform authority structure special investigation organization for freedom

Field Political

Name Mr. Kowit Sripirojana **Course** NDC Class 61

This research came from empirical problem intervening the justice system before sue in special investigation organization make a chaos in the country impact stability people think in unfair and libel who think difference for investigate for political power special investigate to help people investigate Bullied persecute that opposite political people stability authority it make people break up then people protest it make a country unrest problems with stability then causing a coup in the country .

Then they have a judicial reform before sue in subcommittee on justice national reform council for transfer investigate to authority but the knowledge incomplete because of time so this research that think to judicial reform make it complete academic principles from the research

Investigate special origination was established act special 2545 to prevent suppress control criminal case or special investigation they have professional conduct investigate have ability conduct investigate crashes from structure the power from special investigate organization come from appointment the power of command by political then investigate from special investigate organization to destroy who think difference opposite of the political and help their side but if the authority like special investigate organization prosecutor work with potential from brave correct intervening will be difference for prosecutor organization even constitution justice process before sue that freedom litigation but don't have knowledge of gardening include special court persecutor is less and work in special court it make organization no people budget equipment request persecutor for investigate should be approve quality from persecutor knowledge ability responsibility

Research had suggestion 1. In special investigate organization should cancel DSI department of special investigate include set special case clearly for the let political

intervening 2. Should to improve for authority especially persecutor potential knowledge of gardening knowledge moral brave in career insistent rule of raw for constitution 3. Adjust the law consider criminal case in case of search warrant and in case of arrest warrant inquiry official send a case to persecutor before stand the petition for state

will not to infringement people easy 4. In case of control come to authority petition power structure again if compare structure power of duty FBI united state bureau of investigate Include salary compensation appropriate and consistent for persucutor

คำนำ

การจัดตั้งองค์กรกรมสอบสวนคดีพิเศษ แต่เดิมโดยมีเจตนารมณ์ เพื่อให้มีการจัดตั้งองค์กรขึ้นโดยเฉพาะในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะพิเศษ มีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน มีเครือข่ายโยงใยเป็นองค์กรอาชญากรรม และอาชญากรรมข้ามชาติ แต่ด้วยเหตุผลทางการเมืองทำให้เกิดการบิดเบือนในแง่ของหลักนิติรัฐ นิติธรรม นับแต่การร่างพระราชบัญญัติ โดยกำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษต้องสังกัดกระทรวงยุติธรรม คณะกรรมการคดีพิเศษส่วนใหญ่ได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายการเมือง จึงทำให้ฝ่ายการเมืองฝ่ายบริหารใช้อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งการสืบสวน การรับคดีพิเศษ การสอบสวนคดีพิเศษ ไปเป็นประโยชน์ทางฝ่ายตน หรือใช้ในการทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม ขัดต่อหลักนิติธรรม นิติรัฐหลักการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ และเป็นการที่ฝ่ายบริหารก้าวล่วงไปในกระบวนการยุติธรรมต้นน้ำเพื่อประโยชน์ของตน แทนที่จะใช้เพียงเพื่อรักษาผลประโยชน์ชาติ และความผาสุกสงบของสังคม จึงสมควรปฏิรูปองค์กรกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเร่งด่วน

โดยที่ผู้ปฏิบัติงานในกรมสอบสวนคดีพิเศษส่วนใหญ่เป็นผู้มีศักยภาพ เชี่ยวชาญการสืบสวน สอบสวน และยังมีผู้เชี่ยวชาญในวิทยาการสาขาต่าง ๆ อย่างมากซึ่งสามารถนำมาอำนวยความสะดวกยุติธรรมในประเทศได้ ในส่วนองค์กรอัยการในปัจจุบัน ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจการสอบสวน กลับยังไม่มีความรู้เชี่ยวชาญ หรือทักษะในการสืบสวน สอบสวน อย่างเพียงพอที่จะเข้าไปทำการสอบสวน การแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อการถ่วงดุล ตรวจสอบการสอบสวน ตามหลักนิติธรรม นิติรัฐที่ควรจะเป็น เนื่องจากพนักงานอัยการส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะในการดำเนินการดังกล่าว จึงเกิดแนวคิดที่น่าจะรวมองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ เข้ามาอยู่ในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อที่จะเติมเต็มในการทำหน้าที่ซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนในชั้นก่อนฟ้องคดีได้อย่างแท้จริง อีกทั้งก็คิดกันไม่ให้การเมืองเข้าแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมโดยมิชอบ

งานวิจัยเรื่องนี้ จึงมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการปฏิรูปองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ ให้หลุดพ้นจากการถูกครอบงำทางการเมือง และพัฒนาองค์กรอัยการให้เข้าสู่ระบบอัยการสากล โดยมีการศึกษารูปแบบ อำนาจหน้าที่ โครงสร้าง องค์กรคดีพิเศษในการยกระดับหน่วยงานดังกล่าวนี้เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่สังคม ตามหลักนิติธรรมนิติรัฐ การตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจรัฐในกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องให้สมบูรณ์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประชาชน การคุ้มครองประชาชนผู้บริโภค และสังคมให้เกิดความเป็นธรรม ยังผลให้ประชาชนเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในชั้นก่อนฟ้องคดีของไทย

แม้ผลของการวิจัยไม่ว่าในชั้นการทบทวนวรรณกรรม ข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ของสื่อมวลชน แสดงให้เห็นว่ามีการแทรกแซงการทำหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยใช้อำนาจทางการเมืองก็ตาม แต่ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ยังคงมีความเห็นว่าแม้การเข้าแทรกแซงกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งมีอยู่บ้างนั้น ย่อมเป็นเรื่องปกติเนื่องจากสภาพของระบบการงบประมาณแผ่นดิน แต่หากผู้ทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในกรมสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานอัยการ หรือแม้กระทั่งผู้ที่ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ คดีพิเศษได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเข้มแข็ง กล้าหาญ ความเป็นนักกฎหมายมืออาชีพ การเข้าแทรกแซง ดังกล่าวย่อมเกิดขึ้นโดยยาก ในส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้นควรมีอำนาจหน้าที่เช่นเดิมตาม เจตนารมณ์ในการก่อตั้งขึ้น ส่วนการแยกออกมาจากกระทรวงยุติธรรมนั้นยังมีความเห็นต่างกันอยู่บ้าง โดยผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า การปฏิรูبنั้นควรมุ่งเน้นไปยังบุคลากรผู้ทำหน้าที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและพนักงานอัยการ ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างจริงจังมากกว่า การปฏิรูปในส่วนองค์กรดั่งนั้นแม้ผลการวิจัยนี้จะไม่ตรงกับข้อสมมติฐานของการวิจัย แต่หากมีการ พิจารณาการปรับปรุงองค์กรคดีพิเศษเพื่อแก้ปัญหาการแทรกแซงจากการเมืองและการพัฒนาองค์กร อัยการในอนาคต ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่าผลการวิจัยนี้สามารถนำอ้างอิงต่อการปฏิรูปเพื่อประโยชน์ต่อ กระบวนการยุติธรรมต้นน้ำในอนาคตได้อย่างแท้จริง

(นายโกวิท ศรีไพโรจน์)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในหัวข้อ “การปรับปรุงแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง” เป็นความตั้งใจของผู้วิจัย นับแต่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับกรมสอบสวนคดีพิเศษเมื่อประมาณ ปี พ.ศ.๒๕๔๘ ไม่ว่าจะการเข้าร่วมทำหน้าที่อำนวยความสะดวกยุติธรรมกับเจ้าหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษให้กับประชาชนในจังหวัดพังงา จึงตระหนักว่าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องรับความกดดันเป็นอย่างสูงจากผู้มีอิทธิพล การเงิน การเมือง ฯลฯ หากพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องหวั่นไหวแล้ว กระบวนการยุติธรรมต้นน้ำย่อมเสียหาย หลังจากมีความขัดแย้งทางการเมืองจนนำไปสู่การรัฐประหารของประเทศไทยใน ปี พ.ศ.๒๕๔๙ ต่อมาในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๗ ผู้วิจัยรับตำแหน่งพนักงานอัยการคดีพิเศษซึ่งมีหน้าที่พิจารณา และดำเนินคดีสำนวนการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยตรง และใน ปีพ.ศ.๒๕๕๗ ผู้วิจัยได้ติดตามบทบาทของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งเป็นเงื่อนไขในข้ออ้างของการทำรัฐประหาร เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมต้นน้ำถูกบิดเบือน โดยผู้มีอำนาจทางการเมือง มีการสั่งการให้ใช้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ติดตาม ช่มชู้ ใช้อำนาจสืบสวน และรับคดีเข้ามาทำการสอบสวนโดยไม่ต้องด้วยหลักการของการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ เกิดการบิดเบือนการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน ไม่ว่าจะทั้งการกลั่นแกล้งกล่าวหา ประวิงเวลาการทำการสอบสวน ฯลฯ จนกระทั่งผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าไปทำหน้าที่สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และเป็นกรรมาธิการปฏิรูปกฎหมาย โดยเป็นเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดี จึงมีโอกาสทำการศึกษาด้วยตนเอง โดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั่วไป นักกฎหมายที่มององค์กรสอบสวนคดีพิเศษจากภายนอก และผู้ปฏิบัติงานในกรมสอบสวนคดีพิเศษหลายคน ซึ่งปรากฏว่าส่วนใหญ่ให้ข้อสรุปว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษถูกรองรับโดยผู้มีอำนาจทางการเมือง ใช้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษกลั่นแกล้งผู้มีความคิดต่างทางการเมือง เมื่อการเมืองเปลี่ยนขั้ว ก็เกิดการประวิงการทำสำนวน ใช้อำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษกลั่นแกล้งกล่าวหาอีกฝ่ายเช่นเดียวกัน ส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมต้นน้ำเสียหาย กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นภัยต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างใหญ่หลวง จึงสมควรให้มีการปฏิรูปกรมสอบสวนคดีพิเศษ แต่เนื่องจากสภาปฏิรูปแห่งชาติต้องถูกยกเลิก การศึกษาในเรื่องดังกล่าวจึงต้องยุติไปไม่ได้มีการปฏิรูปกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างเป็นทางการ และเนื่องจากเวลานี้น้อย ผลการศึกษาเพื่อนำเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติ จึงยังไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมาธิการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม เพียงมีการนำเสนอไว้ในคณะอนุกรรมาธิการ ก่อนฟ้องคดีเท่านั้น และกระบวนการยังไม่ได้มีการดำเนินการให้เป็นในลักษณะของวิชาการอย่างแท้จริงเป็นเพียงผลของการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเท่านั้น

ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร จึงต้องการทำวิจัยในหัวข้อดังกล่าวนี้เป็นระบบ มุ่งให้เป็นผลการวิจัยทางวิชาการโดยสมบูรณ์ อีกทั้งสามารถนำไปใช้ในการเสนอแนะแนวทางในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมต้นน้ำ ในชั้นสอบสวน และชั้นสั่งคดีขององค์กรอัยการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ส่งผลไปยังการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร เป็นอันดับแรกที่ได้โอกาสผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยนี้ขึ้นอย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามหลักวิชาการสามารถนำไปอ้างอิง เผยแพร่ต่อสาธารณชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ตามความตั้งใจของผู้วิจัย และขออ้างอิงผู้มีพระคุณทั้งหลายของผู้วิจัยนับแต่บิดา มารดา ครอบครัว ซึ่งให้การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของผู้วิจัยนับแต่เกิดให้ความรู้ และให้การสนับสนุนการดำรงตน ในส่วนของบูรพคณาจารย์ซึ่งอบรมให้ความรู้ คุณธรรมของผู้วิจัยนับแต่ชั้นก่อนวัยเรียน อนุบาล ประถม มัธยม และอุดมศึกษา รวมทั้งบุคลากรในองค์กรอัยการทุกท่าน ซึ่งให้ความรู้ ให้ทัศนคติ ทิศทาง แนวคิด แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอดจนปัจจุบัน โดยเฉพาะผู้ที่ให้แนวคิดโดยตรงกับผลงานวิจัยชิ้นนี้ คือท่านศาสตราจารย์พิเศษ ดร.คณิต ฒ.นคร อดีตอัยการสูงสุด ท่านเรวัตติ ฉ่ำเฉลิม อดีตอัยการสูงสุด ท่านวิรัช จีระแพทย์ อัยการอาวุโส ท่านสุรศักดิ์ ตรีรัตนตระกูล อัยการอาวุโส ท่านอำนาจ เจตน์เจริญรักษ์ รองอธิบดีอัยการคณะกรรมการอัยการ พันตำรวจเอก สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม พันตำรวจเอกทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล ผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม พันตำรวจตรีจตุพร อรุณฤกษ์ถวิล โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านพลโทณรงค์ฤทธิ์ หอมอ่อน ซึ่งเป็นท่านอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยฉบับนี้ รวมทั้ง เจ้าหน้าที่วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรผู้ซึ่งคอยช่วยเหลือผู้วิจัยในการจัดทำรูปแบบเอกสาร พิสูจน์อักษร ให้ความสะดวกในการประสานกับคณาจารย์ ทำให้รูปเล่มงานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์ และเสร็จสิ้น

(นายโกวิท ศรีไพโรจน์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ณ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๕
แนวคิดเกี่ยวกับ การเมืองการปกครองของประเทศไทย	๕
หลักนิติธรรม นิติรัฐ	๖
หลักการแบ่งแยกอำนาจ	๘
หลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	๑๒
ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐	๓๕
กรอบแนวคิดของการวิจัย	๓๖
สรุป	๓๗
บทที่ ๓ การวิเคราะห์ปัญหา ข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของการบริหารจัดการ องค์กร สอบสวนคดีพิเศษคดีทางการเมืองที่กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการสอบสวน ในอดีต ก่อนเกิดการรัฐประหารในปี พ.ศ.๒๕๕๗	๓๙
กรมสอบสวนคดีพิเศษ	๓๙
คณะกรรมการคดีพิเศษ	๓๙
การเข้าสู่ตำแหน่งของอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ	๔๓

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การเข้าแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยนักการเมือง	๔๓
สรุป	๖๑
บทที่ ๔ ความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบทสัมภาษณ์	๖๓
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๗๒
สรุป	๗๒
ข้อเสนอแนะ	๗๖
บรรณานุกรม	๗๙
ภาคผนวก	๘๒
ผนวก ก แบบสัมภาษณ์	๘๓
ผนวก ข บทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	๘๖
ผนวก ค รายงานของคณะกรรมการการรวมกรมสอบสวนคดีพิเศษ	
เข้ากับอัยการ	๘๗
ผนวก ง กรอบโอนกรมสอบสวนคดีพิเศษมาอยู่กับอัยการ	๙๒
ผนวก จ ร่างพระราชบัญญัติ สำนักงานการสอบสวน คดีพิเศษ	๙๔
ผนวก ฉ ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วย สอบสวนคดีพิเศษ	๑๐๔
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๓๑

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ก่อตั้งขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๗๕ ซึ่งบัญญัติให้รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย คัมครองสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล และต้องจัดให้ระบบงานกระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพ ตลอดจนอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็ว และเท่าเทียมกัน ซึ่งต่อมาได้มีการก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นโดยสังกัดกระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า Department of Special Investigation มีชื่อย่อว่า DSI และได้มีการตราพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยกำหนดให้เป็นองค์กรที่รับผิดชอบภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมคดีอาญาบางประเภทหรือคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความปลอดภัย โดยมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวน สอบสวน และยังสามารถใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนคดีพิเศษอันเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการบังคับทางอาญา

ส่วนคดีใดจะเป็นคดีพิเศษนั้น ย่อมต้องพิจารณาตามมาตรา ๒๑ ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่ง แยกเป็น ๒ กรณีคือ ๑. ความผิดอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ และที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ) และ ๒. คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจาก (๑) ตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ส่วนคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายกสภานายความ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเก้าคน โดยมีอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นกรรมการและเลขานุการ ซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการดังกล่าวมีสัดส่วนของฝ่ายการเมือง ๑๑ คน คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

ในสัดส่วนกรรมการโดยตำแหน่งมีเพียง ๑๑ คน แต่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ๒ คน คือ ปลัดกระทรวงยุติธรรม และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

หลังจากมีการตราพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นต้นมา การกลับปรากฏว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษแทนที่จะเป็นองค์กรที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ กลับกลายเป็นองค์กรที่รัฐบาลที่มาจากการเมือง ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้ง กล่าวหา ทำลายพรรคการเมือง หรือผู้ที่มีความเห็นทางการเมืองฝ่ายตรงข้าม หรือช่วยเหลือพรรคพวกของตน โดยใช้อำนาจตามมาตรา ๒๑ (๒) ให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวน สอบสวนคดีการเมืองบางคดี ที่ฝ่ายการเมืองผู้มีอำนาจต้องการทั้งนี้โดยจุดประสงค์ทางการเมือง หรือให้คดีบางคดีซึ่งฝ่ายการเมืองมีผลประโยชน์ทับซ้อน ให้มีการช่วยเหลือ บิดเบือนการสอบสวน ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม ก่อนชั้นศาล และเป็นเงื่อนไขที่สำคัญส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคมอย่างรุนแรง เนื่องจากกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาลถูกแทรกแซงจากการเมือง จนเกิดการรัฐประหารขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๙ และ ในปี พ.ศ.๒๕๕๗

ได้เคยมีการศึกษาในชั้นคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ก่อนชั้นศาล โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากนักกฎหมาย และประชาชนโดยทั่วไป ส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการยุบกรมสอบสวนคดีพิเศษเนื่องจากหากคงอยู่รังแต่จะก่อปัญหา เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษสังกัดกระทรวงยุติธรรม และคณะกรรมการคดีพิเศษ มีที่มาส่วนใหญ่ทางการเมือง ส่วนอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งถูกแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจทางการเมืองก็ถูกตั้ง รังเกียจ ตั้งข้อสงสัยและถูกกล่าวหาว่ารับใช้ผู้มีอำนาจทางการเมือง หากมีหน่วยงานนี้ต่อไปย่อมเป็นเงื่อนไขทำให้กระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาลถูกบิดเบือน ครอบงำโดยทางการเมือง

เมื่อศึกษาอย่างต่อเนื่องได้พบว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษมีบุคลากร เครื่องมือ สถานที่ ฯลฯ ซึ่งสามารถทำการสอบสวนคดีสำคัญ และมีความสลับซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพหากยุบองค์กรนี้ ย่อมเป็นที่น่าเสียดาย อีกทั้งปรากฏว่าสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ มีความเป็นอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้การเมือง มีภาระหน้าที่สำคัญคือ อำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เป็นองค์กรที่คานอำนาจการสอบสวนในคดีอาญา โดยเฉพาะอัยการสูงสุดต้องทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนคดีอาญานอกราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งในอดีตและปัจจุบันอัยการสูงสุดต้องขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสอบสวนแทน อีกทั้งจากการรับฟังความเห็นของประชาชนต้องการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญาที่มีความสำคัญเพื่อความโปร่งใส และเชื่อถือได้ในการสอบสวน แต่องค์กรอัยการยังขาดบุคลากรที่มีทักษะในการสืบสวน

สอบสวน ขาดวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ งบประมาณ หากสามารถควมรวมกรมสอบสวนคดีพิเศษมาเป็น ส่วนหนึ่งขององค์กรอัยการได้จะเป็นการเติมเต็มซึ่งกันและกัน เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ก่อนฟ้องและประชาชน จึงมีการเสนอแนะให้โอนกรมสอบสวนคดีพิเศษเข้ามาเป็นหน่วยงานในสังกัด สำนักงานอัยการสูงสุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๘ ได้บัญญัติให้องค์กรอัยการมีหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยพนักงานอัยการ มีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยรวดเร็ว เทียบธรรมและปราศจากอคติทั้งปวง และไม่ให้อี้อะไรเป็นคำสั่งทางปกครอง ในส่วนการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่นขององค์กรอัยการให้มีความเป็นอิสระโดยให้มีระบบเงินเดือนและค่าตอบแทน เป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมและการบริหารงานบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับพนักงานอัยการต้อง ดำเนินการโดยคณะกรรมการอัยการ ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยประธานกรรมการซึ่งต้องไม่เป็น พนักงานอัยการ และผู้ทรงคุณวุฒิบรรดาที่ได้รับเลือกจากพนักงานอัยการ ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว อย่างน้อยต้องมีบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นพนักงานอัยการมาก่อนสองคน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมาย บัญญัติซึ่งกฎหมายดังกล่าวต้องมีมาตรการป้องกันมิให้พนักงานอัยการกระทำการหรือดำรงตำแหน่งใดอัน อาจมีผลให้การสั่งคดีหรือการปฏิบัติหน้าที่ถูกบิดเบือน หรืออาจทำให้มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวต้องกำหนดให้ชัดเจนและใช้เป็นการทั่วไป โดยจะมอบอำนาจให้มีการ พิจารณาเป็นกรณี ๆ ไปไม่ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างของหน่วยงาน อำนาจหน้าที่ ของกรมสอบสวนคดี พิเศษในปัจจุบัน
๒. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา ข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็ง ของการบริหารจัดการ กรมสอบสวน คดีพิเศษ
๓. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับโครงสร้างของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ให้เป็นอิสระ จากการเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยกระทำภายใต้ เจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ องค์กรอัยการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑- ๒๕๘๐ ตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม หลักธรรมาภิบาลและหลักการแบ่งแยกอำนาจ โดยมีการรับฟังความเห็น

ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีสำคัญซึ่งสอบสวนโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในอดีต และปัจจุบัน รวมทั้งบุคคลากรในองค์กรอัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เกี่ยวกับ อำนาจ หน้าที่ โครงสร้าง องค์กร สอบสวนคดีพิเศษที่ควรจะเป็น

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่องหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมควรแยกออกจากการเมืองโดยเด็ดขาด ศึกษากรณีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรมีหรือไม่ หากมีควรอยู่ที่องค์กรใด อีกทั้งรูปแบบ อำนาจ หน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักในการตรวจสอบ รับรองผล สำหรับเทคนิควิธีวิจัยที่นำมาใช้ได้แก่ การวิจัย เอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) โดยกำหนด นิยาม รูปแบบของแนวคิดทางนิติศาสตร์ หลักนิติรัฐ นิติธรรม รูปแบบองค์กรกระบวนการยุติธรรม ก่อนชั้นศาลที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักการคานอำนาจขององค์กรภาครัฐ การป้องกัน ปราบปราม อาชญากรรมสำคัญ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อำนาจหน้าที่ขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ โครงสร้างองค์กรคดีพิเศษ และ บทบาทขององค์กรอัยการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสถานภาพ โครงสร้าง ทั้งอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษที่ควรจะเป็นตามกรอบแนวคิดปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาล การอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่ ประชาชนในคดีสำคัญ

๒. ทำให้ทราบสภาพปัญหาการเข้าร่วมการสอบสวนของพนักงานอัยการ การทำหน้าที่ สอบสวนของอัยการสูงสุดในคดีอาชญากรรมอาชญากรรม คดีอาชญากรรมข้ามชาติ คดีความมั่นคง ต่อราชอาณาจักร คดีความผิดอาญาของนักการเมือง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ผู้ทรงอิทธิพล ฯลฯ และ คดีอาญาสำคัญ ได้อย่างสมบูรณ์

๓. ได้แนวทางการพัฒนากฎหมาย เกี่ยวกับการสอบสวนคดีพิเศษ อำนาจหน้าที่ของ องค์กรสอบสวนคดีพิเศษ

๔. ได้แนวทางการพัฒนากฎหมาย อำนาจหน้าที่ขององค์กรอัยการในส่วนซึ่งพนักงาน อัยการจำเป็นต้องทำการสอบสวน เข้าร่วมการสอบสวน หรือทำการสอบสวนเพิ่มเติมในการทำหน้าที่ อำนาจความยุติธรรมก่อนชั้นศาล ซึ่งประชาชนจะได้ประโยชน์โดยมีหลักประกันว่า พนักงานอัยการ สามารถตรวจสอบ คานอำนาจพนักงานสอบสวนได้อย่างแท้จริง

๕. ได้แนวทางการพัฒนากฎหมาย เพื่อให้มีการเข้าช่วยเหลือประชาชนที่ถูกกักกันแก๊ส
ซ่มซู่ คุกคาม จากเจ้าหน้าที่รัฐโดยมิชอบ

คำจำกัดความ

อำนาจสอบสวนพิเศษ หมายถึง การสอบสวนโดยวิธีการแฝงตัวกับการดักฟัง ตรวจสอบ
ในทางลับ

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง การปรับปรุงแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวน คดีพิเศษเพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง นี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสถานะของประเทศชาติในยามปกติ กล่าวคือในสถานการณ์บ้านเมืองประเทศชาติเป็นปกติ

การศึกษาวิจัย ดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องทบทวน แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ของประเทศไทย หลักนิติธรรมนิติรัฐ แนวคิดของการแบ่งแยกอำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนการแทรกแซง กระบวนการยุติธรรมโดยการเมือง ความสมดุลของความมั่นคงของชาติและสิทธิมนุษยชนแนวความคิด การบังคับใช้กฎหมาย และความสมดุลการตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายก่อนฟ้องคดี ผังองค์กร ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผังองค์กรของสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวน สอบสวน รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการ สอบสวน หรือการไต่สวนความผิดทางอาญา

แนวคิดเกี่ยวกับ การเมืองการปกครองของประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว เป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้ และประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๑ ดังนั้น การปกครองของประเทศไทย จึงมิใช่การปกครองในรูปแบบซึ่ง อริสโตเติล (Aristotle) ซึ่งได้กล่าวถึง รูปแบบการปกครอง ๓ รูปแบบ คือ

๑. การปกครองโดยคนคนเดียว คือราชาธิปไตย (Royalty, Monarchy) หรือทรราชย์, ผู้กดขี่ (Tyranny)
๒. การปกครองโดยคนละบุคคล คือ อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) หรือ คณาธิปไตย (Oligarchy)
๓. การปกครองโดยคนส่วนใหญ่ คือ ประชาธิปไตย (Democracy) หรืออนาธิปไตย (Anarchy)^๒

^๑ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๑, ๒” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

^๒ คมกฤช วัฒนเสถียร. นิติปรัชญา. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บัณฑิตไทย, ๒๕๕๔). หน้า ๒๘.

ทั้งนี้ การปกครองของประเทศไทย ซึ่งกำหนดรูปแบบการปกครองโดยประชาธิปไตย (อำนาจปกครองเป็นของคนส่วนใหญ่) แต่ภายใต้มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ราชาธิปไตย) จึงเป็นรูปแบบการปกครองซึ่งผสมผสาน ระหว่างหลักการเคารพเสียงส่วนใหญ่ ภายใต้การปกครองของราชาปรัชญา (Philosopher King) ซึ่งได้ยืนยันไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาโดยตลอด ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ^๓

เนื่องจากประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ของคนไทยซึ่งมีความผูกพันกับสถาบันพระมหากษัตริย์ มาโดยตลอด และจากการที่ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ บรรดาข้าราชการซึ่งเป็นตัวแทนของพระมหากษัตริย์ ได้รับความเคารพ นับถือ จากประชาชน เนื่องจากถือว่าเป็นตัวแทนขององค์พระมหากษัตริย์จึงมีอำนาจในการปกครองโดยกลุ่มชนชั้นสูง ดังนั้นโดยพฤตินัย ผู้ที่เป็นผู้ปกครองในระดับล่างลงมา ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ พ่อค้า นักการเมือง ซึ่งยังมีการจับกลุ่มกัน ยังมีอิทธิพลในทางการเมืองอีกด้วยซึ่งย่อมถือว่าโดยพฤตินัยแล้ว ยังมีกลุ่มชนที่เป็นผู้ปกครอง คือ Aristocracy, Oligarchy แทรกอยู่ในกลุ่มชนชั้นปกครอง ของประเทศไทยอีกด้วย

หลักนิติธรรม นิติรัฐ

เนื่องจากประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญซึ่งถือเป็นกฎหมายสูงสุด กำหนดรูปแบบการปกครองประเทศ กำหนดกฎเกณฑ์ในการใช้อำนาจของรัฐ จึงย่อมถือได้ว่าประเทศไทย เป็นนิติรัฐ ซึ่งความเป็นนิติรัฐ นี้เป็นสิ่งที่บ่งชี้ว่า การออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย ดังกล่าวจะต้องอยู่บนหลักนิติธรรม(Rule of Law) ซึ่งหลักการนี้ ยังได้ถูกยืนยันไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม”

หลักนิติรัฐ นั้น คือการปกครองโดยกฎหมาย โดยกฎหมายนั้นต้องมาจากประชาชน ไม่ใช่มาจากบุคคลใด หรือกลุ่มคนกลุ่มใด มีหลักการสำคัญคือ

^๓ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๓”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

๑. รัฐและฝ่ายปกครอง จะต้องใช้กฎหมายที่ประชาชนหรือตัวแทนประชาชน บัญญัติเป็นหลักในการปกครอง

๒. การดำเนินกิจการใด ๆ ของรัฐและฝ่ายปกครอง จะต้องดำเนินไปตามกฎหมายให้อำนาจไว้ และต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม

๓. รัฐและฝ่ายปกครอง จะกระทำการใด ๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้

๔. การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองจะต้องตรวจสอบและควบคุมได้

หลักนิติธรรมนั้น ได้มีการกำหนดแนวทางไว้หลายสำนัก แต่ในที่นี้ขอยกเอาหลัก ๘ ประการซึ่งเป็นที่ยอมรับของบทบัญญัติกฎหมายทั่วโลก โดย Tom Bingham คือ

๑. The accessibility of the law กฎหมายที่ประชาชนทั่วไปเข้าถึงได้ เข้าใจได้และกระจ่างชัดเจน

๒. Law, not discretion การใช้กฎหมาย ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ไม่ใช่การใช้ดุลยพินิจ (ใช้ก็ได้ไม่ใช้ก็ได้ ตามอำเภอใจ)

๓. Equality before the law กฎหมายต้องถูกใช้อย่างเสมอภาค และเท่าเทียม

๔. The Exercise of Power กฎหมาย ต้องมีการบังคับใช้กฎหมาย

๕. Dispute resolution กฎหมายย่อมต้องมีช่องทางและกระบวนการแก้ไขข้อพิพาทที่จะคลายความขัดแย้ง

๖. A fair trial กระบวนการยุติธรรม ต้องเป็นธรรม

๗. Human right กฎหมายต้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน (สิทธิในการนับถือศาสนา สิทธิทางการเมือง ฯลฯ)

๘. The rule of Law in the international Legal order หลักทั้งหมดต้องอยู่ในกรอบตามหลักกฎหมายสากล (หลักกฎหมายธรรมชาติ)

โดยที่อำนาจรัฐนั้นน่ากลัว แนวคิดและทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐในสถานการณ์ปกติ จะต้องสอดคล้องกับหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย^๔ หลักการของนิติธรรม นิติรัฐ

ทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ การที่มนุษย์ได้เข้ามาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม มนุษย์แต่ละคนจึงต้องสละอำนาจ และสิทธิ์ของตนที่มีอยู่ตามธรรมชาติให้กับผู้มีอำนาจปกครอง การมอบอำนาจเช่นนี้ในภาษาละตินเรียกว่า (Pactum Subjection) หมายถึง สัญญาหรือข้อตกลงที่ให้ประชาชนผู้อยู่ใต้

^๔ พลตำรวจตรี พัฒนวุธ อังคะนาวิณ. “กฎหมายพิเศษสำหรับการสอบสวนคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐). หน้า ๕.

อำนาจการปกครองยอมรับรู้อำนาจของผู้ปกครอง และผู้ใช้อำนาจปกครองจะต้องใช้อำนาจเพื่อประโยชน์และความสุขของประชาชนเป็นหลัก^๕ อีกทั้งการใช้อำนาจรัฐเข้าไปแทรกแซงสังคมจะต้องเป็นการเข้าไปเพื่อแก้ไขความไม่ยุติธรรม ความไม่เท่าเทียมกันในสังคม การควบคุม ป้องกันปราบปราม การออกกฎหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ อันเป็นทฤษฎีการใช้อำนาจรัฐ (Police Power Theory)

เนื่องจากอำนาจรัฐนำกลัว จึงเกิดแนวคิดการการแบ่งแยกอำนาจ โดยมองเตสกีเอน นักกฎหมายอดีตผู้พิพากษา นักคิด นักเขียน ชาวฝรั่งเศส ซึ่งแนวคิดมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก เป็นแนวคิดของสำนักกฎหมายธรรมชาติ หนังสือ The Spirit of the Law (วิญญาณ เจตนารมณ์ของกฎหมาย, ๑๗๔๘) ได้รับความนิยมนอย่างมาก

โดยสาระสำคัญคือหลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยในการปกครอง คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการให้คานกัน และถ่วงดุลกัน (Balance of Power) ซึ่งเป็นหลักการของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทุกฉบับ^๖ โดยหลักการป้องกันมิให้เกิดการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนจากผู้ถืออำนาจรัฐ

หลักการแบ่งแยกอำนาจ

เมื่อรัฐธรรมนูญ หลักการของนิติรัฐ นิติธรรม ได้กำหนดการแบ่งแยกอำนาจคือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจทั้งสาม ผ่านองค์กรสภานิติบัญญัติ คณะรัฐมนตรี และศาล) ดังนี้

๑. อำนาจนิติบัญญัติ

โดยรัฐสภาหรือ สภานิติบัญญัติ สภาดังกล่าวย่อมมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งของปวงชนชาวไทยภายใต้หลักการเคารพเสียงส่วนใหญ่ ทำหน้าที่ในการออกกฎหมายเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคม ควบคุมพฤติกรรมของประชาชนชาวไทย กฎหมายทั้งปวง (ยกเว้นรัฐธรรมนูญ) มีลักษณะเป็นการจำกัดสิทธิ จำกัดเสรีภาพของประชาชน แต่จะจำกัด บังคับประชาชนเกินกรอบที่รัฐธรรมนูญกำหนดมิได้^๗

^๕ พลตำรวจตรี พัฒนวุธ อังคะนาวิณ. เรื่องเดิม. และ Edward S. Cowin. Constitution and what it means Today by Corwin. (Princeton University Press, 1978). P.488.

^๖ คมกฤช วัฒนเสถียร. เรื่องเดียวกัน. หน้า ๖๔ – ๖๕

^๗ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

ดังนั้น เมื่อประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทน (สมาชิกสภา) มาเพื่อออกกฎหมายบังคับประชาชน ย่อมเท่ากับประชาชนโดยมติเสียงส่วนใหญ่ออกกฎหมายบังคับตัวเอง เพื่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม (ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือจำกัดสิทธิ เสรีภาพประชาชนเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญระบุไว้ ไม่ได้ ซึ่งเป็นที่มาของคำว่ากฎหมายจะขัดหรือแย้ง รัฐธรรมนูญไม่ได้) กฎหมายดังกล่าวย่อมกำหนดให้มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้บังคับใช้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงเป็นผู้มีอำนาจภายใต้กฎหมายที่ให้อำนาจไว้ และโดยที่ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติคือองค์พระมหากษัตริย์ บรรดากฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยสภานิติบัญญัติ ก่อนการประกาศใช้จึงต้องทูลเกล้า ฯ เพื่อให้พระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธย เป็นกฎหมายบังคับใช้แก่ประชาชน และผู้ที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยเสมอภาคกัน

นอกจากสภานิติบัญญัติเป็นผู้ออกกฎหมายแล้ว สภานิติบัญญัติยังมีหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรีเพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินภายใต้กฎหมายทั้งปวง สภานิติบัญญัติจึงมีหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายบริหาร การกำหนดงบประมาณแผ่นดิน ตรวจสอบการใช้งบประมาณแผ่นดิน ฯลฯ จึงสามารถมีการอภิปราย ควบคุม กำกับ ดูแลการทำงานของรัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายบริหาร โดยมีอำนาจในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ ถอดถอนฝ่ายบริหารคือนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ฯลฯ ได้เป็นการถ่วงดุล ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของฝ่ายบริหาร

สภานิติบัญญัติ หรือรัฐสภาย่อมประกอบด้วย

๑. สภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง เดิมเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ไม่ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง แต่ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการการทำงานของสภา อีกทั้งหลักการของพรรคการเมืองคือ เป็นที่รวมของผู้มีแนวความคิดทางการเมือง นโยบายทางการเมืองเหมือนกัน คล้ายกัน มารวมกลุ่มกันเพื่อเป็นพลังทางการเมืองในการจัดการผลประโยชน์ทางการเมือง เพื่อให้เกิดความสมดุลแห่งประโยชน์ของประชาชนหลายกลุ่มต่างกันไป ต่อมาจึงมีการพัฒนาการกำหนดให้ ผู้สมัครเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมือง

๒. วุฒิสภา ในช่วงเปลี่ยนผ่านจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ นั้น เนื่องจากต้องการให้มีการตรวจสอบ ถ่วงดุลสภาผู้แทนราษฎร จึงได้กำหนดให้มีวุฒิสภา ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของพระมหากษัตริย์ ภายใต้คำแนะนำของนายกรัฐมนตรี (อ้างว่ามีหน้าที่กลั่นกรองกฎหมาย) เพื่อถ่วงดุลสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต่อมาได้มีการพัฒนาแนวความคิดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งและ

เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ ถ่วงดุล สภาผู้แทนราษฎรซึ่งสังกัดพรรคการเมือง^๘ จึงได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องขาดจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง^๙

วุฒิสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงมีสถานะเป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยเช่นเดียวกับสภาผู้แทนราษฎร หน้าที่ของวุฒิสภานอกจากตรวจสอบ การออกกฎหมายของสภาผู้แทนราษฎร ถ่วงดุลการต่อรองผลประโยชน์ของกลุ่มการเมืองแล้ว ยังมีอำนาจในการตรวจสอบการทำงานของพรรคการเมือง หน่วยงานของฝ่ายบริหารคือ กระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ องค์กรอิสระ และองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เช่น นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี ข้าราชการระดับสูง คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ สมาชิกวุฒิสภาของประเทศไทยจึงต้องไม่สังกัดพรรคการเมืองใด

๒. อำนาจบริหาร

โดยมีคณะรัฐมนตรี เป็นผู้ทำหน้าที่ ควบคุมดูแล บังคับบัญชาข้าราชการประจำในกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ เพื่อขับเคลื่อนกฎหมายซึ่งออกมาโดยรัฐสภา บังคับใช้กฎหมายและมีหน้าที่ใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินตามที่ได้ขอไว้ต่อสภาตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

คณะรัฐมนตรีนี้ โดยหลักย่อมถือว่ามีมาจากการเลือกตั้งโดยอ้อมของประชาชน เนื่องจากรัฐสภา เป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี ส่วนนายกรัฐมนตรี เป็นผู้แต่งตั้งรัฐมนตรีประจำกระทรวงต่าง ๆ ดังนั้นจึงถือได้ว่า นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีเป็นตัวแทนของประชาชน

^๘ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ลงวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐.

^๙ ในสหรัฐอเมริกา รัฐสภามีสองสภา แม้วุฒิสมาชิกสังกัดพรรคการเมือง แต่ด้วยเจตนารมณ์ต่างกัน กล่าวคือ เป็นการถ่วงดุลการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของแต่ละมลรัฐ รัฐใหญ่มีประชากรมากมีตัวแทนในสภาผู้แทนราษฎรมาก รัฐเล็กประชากรน้อยมีตัวแทนในสภาน้อย ทำให้รัฐเล็กเสียเปรียบในการต่อรองผลประโยชน์ จึงได้มีการกำหนดให้มีวุฒิสภา ซึ่งมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในรัฐแต่ละรัฐในจำนวนเท่ากันทุกรัฐ เพื่อถ่วงดุลในการต่อรองผลประโยชน์ของรัฐเล็กมิใช่เพื่อถ่วงดุลพรรคการเมือง สมาชิกวุฒิสภาของประเทศสหรัฐอเมริกาจึงสังกัดพรรคการเมือง แต่หลักการคือให้มีการถ่วงดุลการทำงานของสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง ต่างจากเจตนารมณ์ของการมีวุฒิสภาของประเทศไทยต้องการให้วุฒิสภาเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบพรรคการเมืองซึ่งมีอำนาจในสภาผู้แทนราษฎร และฝ่ายบริหารคือคณะรัฐมนตรี ซึ่งมาจากพรรคการเมืองจึงกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่สังกัดพรรคการเมือง

คุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้น แต่เดิมในอดีตก่อนมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๓๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจเลือกจากบุคคลภายนอกซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีก็ได้ แต่ต่อมาเนื่องจากมีแนวคิดที่นายกรัฐมนตรีที่มีได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนนั้นไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบต่อประชาชน (ตามหลักผู้ถูกแต่งตั้ง ต้องรับผิดชอบต่อผู้แต่งตั้ง) เพียงแต่อาจต้องรับผิดชอบต่อพรรคการเมืองผู้เลือกนายกรัฐมนตรีเท่านั้น และไม่ได้ยึดโยงกับประชาชนผู้เลือกตั้งโดยตรง จึงมีการบัญญัติในรัฐธรรมนูญพุทธศักราช ๒๕๓๔ เป็นต้นมาว่า ผู้เป็นนายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เท่านั้น (แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้หวนกลับไปใช้หลักที่รัฐสภา สามารถแต่งตั้งจากผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้)

นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ที่มีอำนาจในการเลือกและแต่งตั้งรัฐมนตรีเพื่อกำกับดูแลข้าราชการในกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมาย มีการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินตามที่กฎหมายซึ่งมาจากรัฐสภาได้บัญญัติไว้ นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี จึงมีความรับผิดชอบต่อรัฐสภาโดยตรง

ในส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ใช้อำนาจบริหารโดยคณะรัฐมนตรีนั้น โดยที่องค์พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เมื่อรัฐสภาได้มีการเลือกนายกรัฐมนตรีแล้ว ต้องนำชื่อผู้นั้นเสนอองค์พระมหากษัตริย์เพื่อโปรดเกล้า ฯ ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีในส่วนการบริหารราชการแผ่นดินนั้น มีข้าราชการประจำ ซึ่งประจำอยู่ในกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งหนังสือราชการนั้นย่อมต้องมีเครื่องหมาย ครุฑพ่าห์ ทั้งสิ้นซึ่งหมายถึงการปฏิบัติราชการนั้น ข้าราชการทั้งปวงย่อมกระทำในนามของพระมหากษัตริย์ นั่นเอง และข้าราชการนั้นย่อมปฏิบัติราชการภายใต้การกำกับ นโยบายของคณะรัฐมนตรี ซึ่งถือว่าเป็นตัวแทนของประชาชน

๓. ศาลยุติธรรม

เป็นอำนาจในการตรวจสอบการใช้อำนาจบริหาร หากการใช้อำนาจนั้นกระทำต่อประชาชนในรัฐ เป็นอำนาจที่มีไว้เพื่อคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากการคุกคามของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือผู้ถืออำนาจรัฐโดยมิชอบ กล่าวคือมีหน้าที่ตรวจสอบว่า กฎหมายที่ออกมาบังคับใช้โดยรัฐสภานั้นขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ มีหน้าที่ตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ภายใต้อำนาจบริหาร และบังคับใช้กับประชาชน ดังนั้น หากมีการกล่าวหาว่าประชาชนผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายที่ออกโดยรัฐสภา หากเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ข้าราชการหรือ ผู้ถืออำนาจรัฐนั้นต้องมีพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของประชาชนผู้นั้น และมีการพิจารณาโดยเปิดเผยโดยศาลยุติธรรม

ข้าราชการตุลาการทั้งปวงนั้นเมื่อมีการสอบคัดเลือกมาได้ตามกระบวนการตามกฎหมาย พระมหากษัตริย์ย่อมทรงโปรดเกล้า แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้พิพากษา ตุลาการ อีกทั้งคำ

พิพากษาของศาลย่อมกระทำในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ จึงถือว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจอธิปไตยโดยศาล

ในการพิจารณาคดีอาญาโดยทั่วไปนั้น หากเจ้าหน้าที่รัฐกล่าวหาว่าประชาชนกระทำการเป็นการละเมิดกฎหมายในทางอาญา ย่อมต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม กล่าวคือมีการสอบสวนแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิด และหากมีพยานหลักฐานเพียงพอ ย่อมต้องนำผู้นั้นเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรม ซึ่งมีการพิจารณาโดยเปิดเผย ตุลาการย่อมต้องพิจารณาว่ากฎหมายที่กล่าวหานั้นอยู่ภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญหรือไม่ อันเป็นการถ่วงดุลอำนาจของรัฐสภา และพิจารณาพยานหลักฐานว่าการกล่าวหาประชาชนโดยอำนาจบริหารนั้นมีพยานหลักฐานใด มีเพียงพอพิสูจน์ความผิดนั้นหรือไม่ หากพยานหลักฐานยังไม่เพียงพอพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกกล่าวหา ศาลย่อมต้องยกฟ้องปล่อยตัวประชาชนผู้นั้นให้พ้นจากข้อกล่าวหา อันเป็นการถ่วงดุลอำนาจบริหารนั่นเอง แต่หากพิจารณาแล้วว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดศาลจึงจะใช้ดุลยพินิจในการกำหนดโทษผู้นั้นทางอาญาแต่จะลงโทษเกินกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ได้มีไว้เพื่อเป็นการคุ้มครองประชาชนในรัฐ มิให้ถูกคุกคามโดยอำนาจรัฐโดยมิชอบนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปในขั้นนี้ จะเห็นได้ว่าแนวคิดการแบ่งแยกอำนาจ และการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการแบ่งแยกอำนาจ อธิปไตยของรัฐ เป็นสามส่วน คืออำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ โดยมีการยึดโยงกับประชาชนทั้งหมดนี้ จึงเป็นหลักการแห่งกฎของนิติรัฐ นิติธรรม เพื่อกำหนดกรอบแห่งการใช้อำนาจรัฐไม่ว่าโดยการออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการกล่าวหาลงโทษประชาชน ภายใต้กรอบแห่งรัฐธรรมนูญ ภายใต้กรอบของกฎหมาย และภายใต้พระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นพระประมุข จึงมีไว้เพื่อคุ้มครองประชาชนในรัฐ มิให้ถูกข่มเหงรังแกจากผู้มีอำนาจรัฐโดยมิชอบ

การแบ่งแยกอำนาจนี้ย่อมต้องดำเนินการแบ่งแยกกันโดยเด็ดขาด มิให้อำนาจใดมีอำนาจเหนือกว่าอำนาจอื่น มีไว้เพื่อตรวจสอบ ถ่วงดุล การใช้อำนาจของรัฐ โดยประชาชนในรัฐ ซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจตามหลักการแห่งระบอบประชาธิปไตย ภายใต้องค์พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขของประเทศ ดังนั้นข้าราชการ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำและข้าราชการตุลาการ จึงย่อมต้องแยกจากกันโดยสิ้นเชิง ไม่อาจดำรงตำแหน่งดังกล่าวทั้งสามนั้นพร้อมกันได้ เพราะมิฉะนั้นแล้ว การตรวจสอบถ่วงดุล โดยหลักการแห่งนิติรัฐ นิติธรรมย่อมสูญเสียไป และเป็น การผิดหลักการแบ่งแยกอำนาจมิให้อำนาจอธิปไตยนั้นอยู่ในอำนาจของผู้ใด หรือคณะบุคคลใด

หลักธรรมาภิบาล หรืออาจเรียกได้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หมายถึงการปกครองที่เป็นธรรม มีองค์ประกอบสำคัญ ๖ ประการ คือ

๑. หลักนิติธรรม คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่างๆ ของสังคมให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยการยินยอมพร้อมใจของคนในสังคม

ส่วนใหญ่ และคุ้มครองผู้เสียประโยชน์(คนส่วนน้อย) เพื่อให้เกิดความเสมอภาค และเป็นธรรม เป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่กระทำตามอำเภอใจ หรือ อำนาจของบุคคล

๒. หลักคุณธรรม คือ การยึดถือ ความเชื่อมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การสร้างค่านิยมที่ดีงามให้ผู้ปฏิบัติการณ์ในองค์กรภาครัฐถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความเสียสละ ความอดทน ขยันหมั่นเพียร ความมีระเบียบวินัย

๓. หลักความโปร่งใส คือการทำให้สังคมเป็นสังคมเปิดเผยข้อมูล ข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ เปิดช่องให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีกระบวนการตรวจสอบ ประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ช่วยให้การดำเนินงานภาครัฐ และภาคเอกชนปลอดจากการทุจริต คอร์รัปชัน และการใช้อำนาจโดยมิชอบ

๔. หลักความมีส่วนร่วม คือ การทำให้สังคม องค์กรมีประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ เสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ของสังคม ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ขจัดกาผูกขาดโดยภาครัฐ หรือภาคธุรกิจเอกชน

๕. หลักความรับผิดชอบ คือผู้บริหารองค์กรภาครัฐ และเอกชนทั้งฝ่ายการเมือง ข้าราชการประจำ ต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่ มุ่งให้บริการ ให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชนผู้รับบริการ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่ และพร้อมจะปรับปรุงแก้ไข

๖. หลักความคุ้มค่า คือ ผู้บริหารองค์กรภาครัฐต้องตระหนักว่า งบประมาณแผ่นดิน ทรัพยากรของประเทศมีอย่างจำกัด ดังนั้นในการบริหารจัดการจำเป็นต้องยึดหลักความประหยัด คุ้มค่า โดยตั้งจุดมุ่งหมายไปยังประชาชนโดยส่วนรวม^{๑๐}

หลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ^{๑๑}

๑. แนวคิดและทฤษฎี ^{๑๒}

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา (Criminal Process) เป็นกระบวนการบังคับใช้กฎหมายอาญา อันประกอบด้วยพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาล ทนายความ กรมราชทัณฑ์

^{๑๐} พลตำรวจตรี พัฒนวุธ อังคะนาวิณ. “กฎหมายพิเศษสำหรับการสอบสวนคดีความมั่นคงในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้”. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐). หน้า ๘ – ๙.

^{๑๑} พลตำรวจตรี พัฒนวุธ อังคะนาวิณ. เรื่องเดียวกัน. หน้า ๒๓ – ๒๘.

^{๑๒} พันตำรวจเอก มานะ เพาะช่วย. “ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงาน” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖). หน้า ๒๒ – ๒๔.

สถานพินิจและคุ้มครอง ตลอดจนสหวิชาชีพอื่น ๆ เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ แพทย์ ฯลฯ เป็นต้น ปฏิบัติหน้าที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ เพื่อทำให้เกิดความสมดุลทางกฎหมาย และบังเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาความจริง (Search of Truth) หรือตรวจสอบความเป็นจริง (Examination) ในคดีอาญา เพื่อชี้ขาดตัดสินคดี อันยังผลให้เกิดความยุติธรรมในสังคม อีกทั้งส่งผลให้เกิดความสงบเรียบร้อย (Social Peace and Public Order) ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินเมื่อสังคมสงบสุข ย่อมทำให้ประเทศชาติมีการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

สำหรับหลักการหรือทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญานั้น ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับอย่างสากลว่ามี ๒ ทฤษฎี หรือ ๒ รูปแบบ คือ การควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) และหลักนิติธรรม (Rule of law) โดย เฮร์เบิร์ต แพคเกอร์ (Herbert Packer) ศาสตราจารย์ทางกฎหมายที่มีชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด (Stanford University) ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นผู้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดรูปแบบการให้ความยุติธรรมทางอาญาสองรูปแบบดังกล่าวออกเผยแพร่เพื่อเปรียบเทียบชี้ให้เห็นจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละรูปแบบ ดังนี้^{๑๓}

๑.๑ ทฤษฎีควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model) มีแนวคิดค่านิยมในเชิงอนุรักษนิยม โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอย่างเต็มที่ แม้อาจมีการก้าวล่วงสิทธิเสรีภาพปัจเจกบุคคลไปบ้าง แต่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการควบคุมอาชญากรรม สร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม กฎหมาย และแนวนโยบายของรัฐก็ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำได้ โดยมีแนวคิดสรุปดังนี้

๑.๑.๑ การปราบปรามอาชญากรรมถือเป็นหน้าที่หลักของกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากกฎหมายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้สังคมมีความสุข

๑.๑.๒ กระบวนการยุติธรรมจะต้องมุ่งเน้นในการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายซึ่งเป็นเหยื่อของอาชญากรรม มากกว่าที่จะปกป้องสิทธิของผู้ต้องหา

๑.๑.๓ กฎหมายต้องให้อำนาจแก่ตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างคล่องตัว สะดวกในการสืบสวนสอบสวน จับกุม ตรวจค้น ยึด และลงโทษ

๑.๑.๔ กฎหมายใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นพันนาการในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมจะต้องถูกขจัดออกไป

^{๑๓} Herbert L packer. "Two Models of the Criminal Process", University of Pennsylvania Law Review. Vol 113 No 1 pp .1.68 (November 1964)

๑.๑.๕ กระบวนการยุติธรรมจะต้องปฏิบัติการเชื่อมโยงเหมือนสายพานลำเลียง การดำเนินคดีจะถูกส่งผ่านไปยังหน่วยงานย่อยที่รับผิดชอบอย่างสัมพันธ์กัน

๑.๑.๖ เมื่อตำรวจจับกุมผู้ต้องหา และพนักงานอัยการยื่นฟ้องต่อศาล ควรมีข้อสันนิษฐานว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด เนื่องจากถือว่า การสืบสวนสอบสวนของตำรวจ และของพนักงานอัยการเป็นการค้นหาความจริงที่น่าเชื่อถือ

๑.๑.๗ เป้าประสงค์หลักของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือการค้นหาความจริง หรือการตรวจสอบพยานหลักฐานที่กล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น

๑.๒ ทฤษฎีหลักนิติธรรม (Due Process Model) มุ่งเน้นสิทธิเสรีภาพของบุคคล และของผู้ถูกกล่าวหาเป็นสำคัญ จึงต้องมีกฎหมายจำกัดอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับมาตรการบังคับ เช่น การจับ การตรวจ การค้น ฯลฯ อีกทั้งให้มีการลงโทษอย่างเหมาะสม แนวคิดอย่างสำคัญของทฤษฎีนี้คือ ต้องมีหลักประกันให้ประชาชนว่า ผู้บริสุทธิ์จะต้องไม่ถูกลงโทษ ตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “ปล่อยผู้กระทำความผิดสิบคน ย่อมดีกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์แม้แต่คนเดียว (To Free Ten Wrong Doers is Better Than to Punish Only One Innocent) ทฤษฎีหลักนิติธรรม จึงมุ่งเน้นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา มากกว่าสิทธิของเหยื่ออาชญากรรม หรือ ผู้เสียหาย ซึ่งมีแนวคิดสรุป ดังนี้

๑.๒.๑ หน้าที่สำคัญที่สุดของกระบวนการยุติธรรมคือการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมภายใต้หลักกฎหมาย

๑.๒.๒ กระบวนการยุติธรรมจะต้องให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และต้องยึดถือหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์

๑.๒.๓ อำนาจของตำรวจจะต้องถูกจำกัด เพื่อป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Abuse of Power) กระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

๑.๒.๔ สิทธิของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ ไม่เป็นเพียงแต่เรื่องทางเทคนิค หากแต่องค์กรในกระบวนการยุติธรรมต้องมีพันธะที่จะต้องปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด ทั้งตามกฎระเบียบ ข้อบังคับทั้งหลายเพื่อประกันให้เกิดความเป็นธรรม และความมั่นคงแน่นอนของกระบวนการยุติธรรม

๑.๒.๕ กระบวนการยุติธรรมควรเปรียบเสมือนระบบงานที่มีการตรวจสอบอันประกอบด้วยหน่วยงานย่อยที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน (Check and Balance) เพื่อป้องกันอย่างเต็มที่ที่จะมิให้ผู้บริสุทธิ์ถูกกล่าวหา และถูกลงโทษทางอาญา

๑.๒.๖ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของรัฐจะต้องไม่มีการกล่าวหาบุคคลใดว่ากระทำผิดกฎหมายโดยปราศจากพยานหลักฐาน ทั้งนี้จะต้องดำเนินกระบวนการตามกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาให้มีการค้นหาความจริง (Fact Finding)

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีว่าด้วยการให้ความยุติธรรมทางอาญาทั้งสองทฤษฎีตามแนวคิดข้อเสนอของ Herbert Packer นั้น แต่ละทฤษฎีก็มีทั้งข้อดี และข้อเสีย ประเด็นปัญหาจึงอยู่ที่ว่าจะทำอย่างไร รัฐจึงสามารถควบคุมอาชญากรรมซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งให้อยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดความหวาดกลัวภัยอาชญากรรมของประชาชน อีกทั้งสามารถคุ้มครองสิทธิผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาได้เป็นอย่างดี กล่าวคือให้เกิดความสมดุลขึ้นระหว่างการควบคุมอาชญากรรมและการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา

๒. ขั้นตอนองค์การของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาก่อนฟ้องคดีในประเทศไทย

ไทย

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาของประเทศไทย มีการแบ่งแยกการสอบสวน และการฟ้องคดีออกจากกันโดยเด็ดขาด โดยการสอบสวนเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ส่วนการฟ้องคดีเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วขั้นตอนทั้งสองควรเป็นขั้นตอนเดียวกัน เนื่องจากต่างก็เป็นกระบวนการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนฟ้อง (Pre – trail Stages) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาเช่นเดียวกัน การแบ่งแยกระหว่างการสอบสวนกับการฟ้องคดีอย่างชัดเจนตามระบบของประเทศไทย จึงมีผลทำให้พนักงานอัยการซึ่งมีความรับผิดชอบในการดำเนินคดีในศาล ไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การสอบสวนได้แต่ต้น ข้อเท็จจริงที่รับฟังมาจึงต้องถือตามเอกสาร หลักฐาน ตามที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวม ทำให้ข้อมูลที่พนักงานอัยการได้ใช้ในการกลั่นกรองคดี จำกัดเพียงเฉพาะที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมไว้เท่านั้น ซึ่งย่อมทำให้การพิจารณาสั่งคดีไม่เต็มประสิทธิภาพ^{๑๔} เมื่อไม่สามารถทราบข้อเท็จจริงได้อย่างถ่องแท้ จึงอาจเกิดการผิดพลาดในการสั่งคดีได้ รวมทั้งเมื่อคดีอยู่ในชั้นศาล ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในการสืบพยาน อาจส่งผลให้ศาลยกฟ้อง

๒.๑ ตำรวจ พนักงานสอบสวน (รวมทั้งเจ้าพนักงานคดีพิเศษของกรมสอบสวนคดีพิเศษ)

^{๑๔} สัตยรักษ์ ปัญวัฒนลิขิต. “ประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญา : ศึกษากระบวนการดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล”, วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์. ปีที่ ๒ เล่มที่ ๓, ๓ มิถุนายน ๒๕๕๒. หน้า ๒. และ พันตำรวจเอก ดร.ณรัชต์ เศวตนันท์, “ประสิทธิภาพในการสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวนคดีพิเศษกับพนักงานอัยการ” (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔). หน้า ๑๔.

เป็นองค์กรของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ กระบวนการแรกในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะการทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนซึ่งถือว่าเป็นต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เจ้าพนักงานตำรวจ มีอำนาจหน้าที่จับกุมผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนรวมทั้งเจ้าพนักงานคดีพิเศษ มีหน้าที่ค้นหาหลักฐาน สอบสวน สรุปลำนวนว่าจะควรส่งฟ้องผู้ต้องหาหรือไม่ แล้วจึงส่งสำนวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ มีขั้นตอนดังนี้

๒.๑.๑ เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ย่อมมีการดำเนินการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน ที่ต้องรับคำร้องทุกข์ แล้วทำการ สืบสวน สอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเป็นสำนวนคดี โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๒.๑.๑.๑ อำนาจในการสอบสวนและสืบสวนคดีอาญา เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิด เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์การกระทำความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา^{๑๕}

๒.๑.๑.๒ ตรวจค้นบุคคลและสถานที่ เพื่อหาพยานหลักฐานและขอมายจับเพื่อจับกุมผู้ต้องหา^{๑๖} เมื่อมีหมายจับ หรือเมื่อพบการกระทำความผิดซึ่งหน้า ย่อมมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหา เพื่อดำเนินคดี^{๑๗}

๒.๑.๑.๓ ออกหมายเรียกพยาน และผู้ต้องหา เพื่อทำการสอบสวน^{๑๘}

๒.๑.๑.๔ ยึดวัตถุพยาน เพื่อเป็นพยานหลักฐานในคดี^{๑๙}

^{๑๕} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๑”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗.

^{๑๖} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗.

^{๑๗} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗.

^{๑๘} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘.

^{๑๙} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ .

๒.๑.๑.๕ ควบคุมตัวผู้ต้องหา เพื่อทำการสอบสวน รวมทั้งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา ระหว่างสอบสวน ในกรณีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาสิ้นสุดหากการสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ ต้องนำผู้ต้องหาไปขังผิดฟ้อง หรือ ผากขังต่อศาล หากศาลอนุญาตต้องนำผู้ต้องหาไปอยู่ในอำนาจควบคุมระหว่างสอบสวนต่อศาล ซึ่งศาลอาจปล่อยตัวชั่วคราวหรือส่งผู้ต้องหาดังกล่าวไปควบคุมตัวที่เรือนจำ

๒.๑.๒ การทำความเห็นและสรุปสำนวนการสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จครบถ้วนแล้ว ย่อมสรุปสำนวนการสอบสวน และมีความเห็นดังนี้^{๒๐}

๒.๑.๒.๑ เห็นควรงดการสอบสวน กรณีไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

๒.๑.๒.๒ เห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหา ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการต่อไป เว้นแต่ผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมของศาล ย่อมส่งแต่สำนวนการสอบสวน

๒.๑.๒.๓ เห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ให้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ หากผู้ต้องหาอยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนให้ปล่อยตัวไป หากอยู่ในความควบคุมของศาลให้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวผู้ต้องหาต่อศาล

๒.๒ พนักงานอัยการ เป็นองค์กรสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาทั้งปวง ดำเนินคดีแพ่ง ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายแก่รัฐบาล หน่วยงานของรัฐ และอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งในการศึกษาจะได้กล่าวเพียงอำนาจหน้าที่เฉพาะด้านการอำนวยความยุติธรรมทางอาญา ซึ่งเป็นไปตาม พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หลังจากได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวนแล้ว ดังนี้^{๒๑}

๒.๒.๑ ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

๒.๒.๒ ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ฟ้อง

ในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

^{๒๐} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑, ๑๔๒” วรรค ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

^{๒๑} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓”. แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๔๙.

๒.๒.๒.๑ สังเกตเห็นว่าเห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติม หรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อส่งต่อไป

๒.๒.๒.๒ วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลชั่ง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบัติกรมอัยการ (ปัจจุบันคืออัยการสูงสุด) หรือผู้รักษาการแทนเท่านั้น มีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

ในกรณีพนักงานอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีใดจะไม่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน หรือจะขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือจะมีผลกระทบต่อความปลอดภัยหรือความมั่นคงแห่งชาติ หรือต่อผลประโยชน์อันสำคัญของประเทศ ให้ทำความเห็นเสนอสำนวนตามลำดับชั้นไปยังอัยการสูงสุดเพื่อพิจารณา^{๒๒}

๒.๒.๓ ในกรณีที่พนักงานอัยการได้ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว พนักงานอัยการย่อมมีอำนาจถอนฟ้องคดีได้^{๒๓} ซึ่งพนักงานอัยการอาจใช้ดุลยพินิจถอนฟ้องคดีได้เมื่อ ข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยไม่ใช่ผู้กระทำความผิด มีเหตุยกเว้นโทษ คดีขาดอายุความ หรือถอนฟ้องด้วยเหตุผลนโยบายเพื่อประโยชน์ของประชาชน กล่าวคือการดำเนินคดีต่อไปไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน เป็นผลร้ายกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง^{๒๔}

๒.๒.๔ พนักงานอัยการยังมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน^{๒๕} การกระทำของรัฐที่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ จะกระทำต่อเมื่อกรณีมีความจำเป็นไม่อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น เหตุนี้การคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลย ตามปกติจึงต้องพิจารณาว่าเป็นกรณีที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ด้วย ฉะนั้น หากกรณีมีหลักฐานตามสมควรว่าการกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือกรณีมีหลักฐานตามสมควรว่า

^{๒๒} สำนักงานอัยการสูงสุด. “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๗๘ (แก้ไข ปี ๒๕๔๙)”.

^{๒๓} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘.

^{๒๔} สำนักงานอัยการสูงสุด. “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๒๘”.

^{๒๕} สำนักงานอัยการสูงสุด. “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๓๒ – ๔๘”.

การกระทำของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นความผิดและมีเหตุอื่นที่จำเป็นก็จะเป็นกรณีที่ต้องนำเหตุดังกล่าวมาพิจารณาว่าจำเป็นต้องคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อดำเนินคดีต่อไปหรือไม่ด้วยเช่นกัน

ในการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา พนักงานอัยการต้องพิจารณาถึงความจำเป็นในการที่จะเอาตัวบุคคลนั้นไว้ในอำนาจรัฐ ตามนัยดังกล่าวมาแล้ว โดยพิจารณาซึ่งน้ำหนักระหว่างประโยชน์ของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อย กับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลซึ่งขัดแย้งกันหากเห็นว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะถูกระทบเกินความจำเป็นหรือเกินสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเห็นว่าไม่มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือไม่มีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควรแล้ว พนักงานอัยการต้องปล่อยตัวบุคคลหรืออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวตามคำร้องขอเสมอ และจะต้องพิจารณาโดยไม่ชักช้า

ในกรณีสิ่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว พนักงานอัยการต้องแจ้งผลการพิจารณาพร้อมเหตุผลให้ผู้ร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว

อนุสนธิหลักการในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล พนักงานอัยการมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เมื่อความปรากฏต่อพนักงานอัยการเองหรือจากรกร้องขอว่าบุคคลใดถูกเอาตัวไว้ในอำนาจรัฐโดยมิชอบ หรือโดยผู้ต้องไม่จำต้องยอม พนักงานอัยการต้องรีบดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ให้พนักงานอัยการตรวจสอบโดย แจ้งให้บุคคลที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมาพบพนักงานอัยการแล้วสอบปากคำไว้ ถ้าจำเป็นให้ออกหมายเรียกบุคคลที่เห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำต่อพนักงานอัยการ หรือดำเนินการอื่นใดตามที่เห็นสมควร

๒.๒.๕ พนักงานอัยการอาจเข้าร่วมในการสอบสวน กับพนักงานสอบสวน^{๒๖} เนื่องจากตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗^{๒๗} ได้กำหนดให้ต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญา อีกทั้งในคดีวิสามัญฆาตกรรม หรือ ในการกรณีการสอบสวนคดีที่เกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชน ฯลฯ ต้องให้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวน

^{๒๖} สำนักงานอัยการสูงสุด. “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๒๕ – ๒๗”.

^{๒๗} “พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๓๒”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๑ ตอนที่ ๘ ก, วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๗.

๒.๒.๖ พนักงานอัยการอาจต้องเป็นพนักงานสอบสวน^{๒๘} ในกรณีความผิด ซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยได้กระทำความผิดอาญาจากรไทย ให้อธิบดีกรมอัยการ (อัยการสูงสุด) หรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ หรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้ ซึ่งในกรณีดังกล่าวหากได้มีการมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทน ให้พนักงานอัยการผู้นั้นทำการสอบสวนโดยไม่ชักช้า และรายงานผลการสอบสวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนทราบเป็นระยะ

กรณีอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนได้มอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแล้ว หากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนได้มอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนดังกล่าว ให้พนักงานอัยการที่ได้รับมอบหมายนั้นดำเนินการดังต่อไปนี้

๒.๒.๖.๑หารือร่วมกับพนักงานสอบสวน เพื่อกำหนดแนวทางการสอบสวน

๒.๒.๖.๒ ร่วมสอบสวนพยานหรือผู้ต้องหา และเข้าร่วม หรือมีคำสั่ง หรือให้คำแนะนำพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานอื่นตามที่เห็นสมควร

๒.๒.๖.๓ รายงานผลการสอบสวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนทราบเป็นระยะ

๒.๒.๗ อัยการสูงสุดเป็นผู้ประสานงานกลาง กรณีความร่วมมือทางอาญากับต่างประเทศ ตาม พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.๒๕๓๕, พระราชบัญญัติการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.๒๕๕๑ ฯลฯ

๒.๓ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (Department of Special Investigation หรือ DSI)

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีการจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ ปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๕๔ เป็นหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวน สอบสวนคดีอาญาที่มีความสลับซับซ้อน มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รวมทั้งมีภารกิจในการป้องกันปราบปรามขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติ องค์กรอาชญากรรมต่าง ๆ มีเจตนาารมณในการป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรมสมัยใหม่ โดยนำเอา

^{๒๘} “ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๕๑ และระเบียบสำนักพนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๒๘ - ๓๑”.

บุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มารวมกันปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมที่มีความสลับซับซ้อน มีอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหัวหน้าแบ่งโครงสร้างโดยจำแนกตามภารกิจหน้าที่ด้านต่าง ๆ โดยมีหน่วยงานในสังกัด จำนวน ๒ กลุ่ม ๑ กอง และ ๑๖ กองบัญชาการ ในปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีกำลังคน ๑๑๔๓ คน เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ๙๙๖ คน และลูกจ้าง ๑๔๗ คน

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีบทบาทภารกิจดังต่อไปนี้^{๒๙}

๒.๓.๑ ป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ และตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการคดีพิเศษประกาศกำหนดหรือตามมติของคณะกรรมการคดีพิเศษ ตลอดจนปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับ ความผิดทางอาญาที่เป็นคดีพิเศษ

๒.๓.๒ ศึกษา รวบรวม จัดระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์แก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการตามกฎหมายว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ และเพื่อป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

๒.๓.๓ จัดให้มีการศึกษา อบรม และพัฒนาระบบงานการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษการพัฒนาความรู้และการประเมินสมรรถภาพการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงานราชการและลูกจ้างของกรม และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะมิฐานะเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษหรือไม่

๒.๓.๔ ดำเนินการเกี่ยวกับงานกฎหมายและระเบียบที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรมและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

๒.๓.๕ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมสอบสวนคดีพิเศษ มีหน่วยงานในสังกัด ดังนี้

๑. สำนักงานเลขานุการกรม
๒. กองกฎหมาย
๓. สำนักกิจการต่างประเทศและคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ
๔. กองคดีการค้ามนุษย์
๕. กองคดีการเงินการธนาคารและการฟอกเงิน

^{๒๙} “กรมสอบสวนคดีพิเศษ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http : www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2554/A/005/18.PDF](http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2554/A/005/18.PDF), 2019.

๖. กองคดีความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
๗. กองคดีความมั่นคง
๘. กองคดีคุ้มครองผู้บริโภค
๙. กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๑๐. กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา
๑๑. กองคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ
๑๒. กองคดีธุรกิจการเงินนอกระบบ
๑๓. กองคดีภาษีอากร
๑๔. กองเทคโนโลยีและศูนย์ข้อมูลการตรวจสอบ
๑๕. กองนโยบายและยุทธศาสตร์
๑๖. กองบริหารคดีพิเศษ
๑๗. กองปฏิบัติการคดีพิเศษภาค
๑๘. กองปฏิบัติการพิเศษ
๑๙. กองพัฒนาและสนับสนุนคดีพิเศษ

คดีที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ คือ

คดีพิเศษ หรือคดีอาชญากรรมพิเศษในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ หมายถึง คดีอาญาตามกฎหมายกำหนดไว้ในบัญชีท้าย พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๑) หรือคดีอาญาที่ได้กำหนดเป็นกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ซึ่งคดีดังกล่าวต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

๑. คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ
๒. คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนความมั่นคงของประเทศความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ
๓. คดีความผิดทางอาญาที่มีลักษณะเป็นคดีความผิดข้ามชาติที่สำคัญหรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรม
๔. คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญเป็นตัวการผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน
๕. คดีความผิดทางอาญาที่มีพนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นผู้ต้องสงสัยเมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าน่าจะได้กระทำความผิดอาญา หรือเป็นผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา

ทั้งนี้การกระทำความผิด ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ

พ.ศ.๒๕๔๗ คือ

๑. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
๒. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
๓. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
๔. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์

และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์

๕. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์
๖. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
๗. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อ

หน่วยงานของรัฐ

๘. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม
๙. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
๑๐. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
๑๑. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
๑๒. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากรสินค้าส่งออก

ที่ผลิตในราชอาณาจักร

๑๓. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
๑๔. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย
๑๕. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
๑๖. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
๑๗. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
๑๘. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
๑๙. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการลงทุน
๒๐. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
๒๑. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
๒๒. คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น ได้มีการกำหนดลักษณะของการกระทำ

ความผิด อาทิ มูลค่าความเสียหาย จำนวนผู้กระทำความผิดไว้ในประกาศ กคพ. เรื่องการกำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑) แห่งพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗(แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๑)

นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๑ (๒) ยังได้ให้อำนาจ คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ) มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ของคณะกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ อาจกำหนดให้คดีอื่นใด เป็นคดีพิเศษก็ได้ซึ่งคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ) ประกอบด้วย

๑. นายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ
๒. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ
๓. ปลัดกระทรวงยุติธรรม
๔. ปลัดกระทรวงการคลัง
๕. ปลัดกระทรวงมหาดไทย
๖. ปลัดกระทรวงพาณิชย์
๗. อัยการสูงสุด
๘. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
๙. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
๑๐. เจ้ากรมพระธรรมนูญ
๑๑. ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
๑๒. นายกสภานายความ
๑๓. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเก้าคนและในจำนวนนี้ ต้องมีบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้าน เศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือกฎหมาย อย่างน้อยด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ

๑๔. อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นกรรมการและเลขานุการ^{๓๐}

กล่าวโดยสรุป คณะกรรมการคดีพิเศษ มีจำนวน ๒๑ คน มาจากทางการเมือง ๑๑ คน คือนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรี แต่งตั้งอีก ๙ คน รวม ๑๑ คน เป็นส่วนข้าราชการประจำซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาล ๗ คน คือปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ โดยเฉพาะมีอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรรมการและเลขานุการ ส่วนตัวแทนจากองค์กรอื่น คือ อัยการสูงสุด เลขาธิการคณะกรรมการ กฤษฎีกา และนายกสภานายความ ซึ่งไม่อยู่ภายใต้บังคับของรัฐบาลเพียง ๓ คนเท่านั้น

^{๓๐} “พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๓๒”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๑ ตอนที่ ๘ ก, วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๗.

ข้าราชการครั้งโบราณสังกัดกระทรวงวัง มีหน้าที่ออกไปประจำอยู่ตามหัวเมืองเพื่อสอดส่องอรรถคดี ซึ่งคล้ายกับอำนาจหน้าที่อัยการในปัจจุบัน ตำแหน่งยกกระบัตรนี้ในประวัติศาสตร์ปรากฏว่า พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระปฐมบรมวงศ์จักรีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เมื่อครั้งสมัยกรุงศรีอยุธยาขณะพม่ากำลังล้อมกรุงอยู่ในปี พ.ศ.๒๓๑๐ นั้นพระองค์รับ ราชการมีนาม อยู่ในตำแหน่งว่า “หลวงยกกระบัตรเมืองราชบุรี”

ปี ร.ศ.๑๑๐ จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งกระทรวง ยุติธรรมขึ้นให้รวม ศาลยุติธรรมที่แยกย้ายสังกัดอยู่ตามกรมและกระทรวง เช่น กรมมหาดไทย กรมพระกลาโหม กรมนา และกรมต่าง ๆ เข้ามารวมอยู่สังกัดเดียวกันในกระทรวงยุติธรรม และในปี ร.ศ.๑๑๑ (พ.ศ.๒๔๓๕) จัดให้มีเจ้าพนักงานเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาในนามของแผ่นดิน จึงได้เริ่ม มีอัยการขึ้นเป็นครั้งแรก

เมื่อครั้งก่อตั้งกรมอัยการใน ร.ศ.๑๑๒(พ.ศ.๒๔๓๖) นั้น ตำแหน่งยกกระบัตร ก็ยังคงมีอยู่ในทุกหัวเมืองมณฑล คำว่า “ยกกระบัตร” ได้ เปลี่ยนมาเรียกชื่อว่า “อัยการ” เมื่อวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๕๙ ตามพระราชโองการประกาศรวมพนักงานอัยการฉบับลงวันที่ ๑๑ มีนาคม พ.ศ.๒๔๕๘ การมีเจ้าพนักงานของแผ่นดินทำการฟ้องคดีอาญาในฐานะเป็นโจทก์ หรือเป็นทนายแผ่นดิน ซึ่งเรียกว่า “ระบบพนักงานอัยการ” (System of Public Prosecutor) และมีได้มี พ.ร.บ. จัดการในสนาม สติดยุติธรรม ร.ศ.๑๑๑ ข้อ ๑๒ ว่า ฟ้องที่ กล่าวหากันเป็นอาญา โจทก์ต้องสาบานตัวก่อนเว้นแต่อาญา ซึ่งเป็นหน้าที่ของกรมอัยการฟ้องเป็นโจทก์เท่านั้น เจ้าพนักงานกรมอัยการผู้ฟ้องไม่จำเป็นต้องสาบาน

อย่างไรก็ตาม ประวัติการที่อัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาในนามแผ่นดิน ได้ปรากฏหลักฐานที่พบขึ้นแรก คือ เรื่อง พระยาสิทธิราชเดโชชัย ต้องหาว่าเขียนนายโตตายว่าคดีนี้ ได้มีการพิจารณาโดยกรมอัยการเป็นโจทก์ คดีเรื่องนี้พิจารณาเมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ร.ศ.๑๑๑ โดยหลวงรัตนานุบัญญัติอัยการเป็นผู้ว่าคดี

ต่อมา เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ร.ศ.๑๑๒ (๒๔๓๖) โปรดเกล้า ให้ตั้งกรมอัยการ ขึ้นอีกกรมหนึ่งในกระทรวงยุติธรรมให้หลวงรัตนานุบัญญัติเป็นอธิบดีกรมอัยการ ทำหน้าที่เป็นทนาย หลวงว่าความแผ่นดินในศาลทั้งปวง ณ ศาลสถิตยุติธรรม และศาลกงสุลต่างประเทศ

ในการตั้งกรมอัยการครั้งแรกนี้ ในกระทรวงยุติธรรมถือว่าอัยการเป็น ข้าราชการตุลาการ และสับเปลี่ยนหน้าที่กันได้ อย่างไรก็ตามแม้จะตั้งกรมอัยการแล้ว แต่อัยการ ในระยะเริ่มแรกยังแยกสังกัดกันอยู่ ยังไม่ได้สังกัดกรมอัยการทั้งหมด อธิบดีกรมอัยการในชั้นแรก ไม่มีอำนาจบังคับบัญชาพนักงานอัยการต่างจังหวัด หรือในกระทรวงอื่น ๆ เนื่องจากตามกระทรวงต่าง ๆ ก็ยังมีพนักงานอัยการประจำกระทรวงนั้น ๆ เพื่อทำหน้าที่ เช่นอัยการสรรพากร ฯลฯ ส่วนพนักงาน อัยการตามหัวเมืองต้องปฏิบัติตามอนุมัติของผู้ว่าราชการเมืองและข้าหลวงเทศาภิบาล ซึ่งอยู่ภายใต้ บังคับบัญชาของกระทรวงมหาดไทย

จากการที่อัยการได้แยกสังกัดกันอยู่ และมีอำนาจหน้าที่ไม่เหมือนกันตามแต่หน่วยงานที่ตนสังกัด ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการดำเนินงานหลายประการ ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ขณะที่พระยาอรรถการประสิทธิ์ ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงได้ มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้รวมอัยการหัวเมืองกับอัยการกรุงเทพฯ ตาม ประกาศรวมพนักงานอัยการ ลงวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๕๘ ให้เข้าไว้ในกรมอัยการ กระทรวงยุติธรรม และเปลี่ยนตำแหน่งอัยการหัวเมืองที่เรียกว่า ยกกระบัตรมณฑล และยกกระบัตรมือง เป็นอัยการมณฑลและอัยการเมือง ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๘^{๓๔}

ในปี พ.ศ.๒๕๖๕ ได้มีพระบรมราชโองการให้โอนกรมอัยการจากกระทรวงยุติธรรมไปสังกัดกระทรวงมหาดไทย ตั้งแต่วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ เป็นต้นไป ด้วย เหตุผลดังประกาศโดยละเอียดดังนี้

“อนึ่ง ทรงพระราชดำริเห็นว่า กรมอัยการซึ่งแต่เดิมมาทางกรุงเทพฯ ขึ้นอยู่ในกระทรวงยุติธรรม แต่ฝ่ายหัวเมืองขึ้นอยู่ในกระทรวงมหาดไทยและภายหลังได้ยกไปรวมไว้เป็น กรมเดียวกันขึ้นอยู่ในกระทรวงยุติธรรมนั้น บัดนี้สมควรที่จะยกมาไว้ใน กระทรวงมหาดไทย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองได้ปฏิบัติการณ์ดีขึ้น ..”

ต่อมาเมื่อประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบ ประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเมื่อ พ.ศ.๒๔๗๕ จึงได้มี พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พุทธศักราช ๒๔๗๖ และ พุทธศักราช ๒๔๙๕ ซึ่งบัญญัติไว้ว่ากรมอัยการ เป็นกรมในสังกัดกระทรวง มหาดไทย และมีพระราชบัญญัติว่าด้วยระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งตามมาตรา ๑๘ - ๒๐ กำหนดให้อัยการจังหวัดเป็นคณะกรรมการจังหวัดร่วมรับผิดชอบในราชการบริหารแห่งจังหวัดนั้น

กรมอัยการ ภายใต้กระทรวงมหาดไทย ได้มีการพัฒนาจัดรูปองค์กรเรื่อยมา จนถึงพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมอัยการ กระทรวงมหาดไทย พุทธศักราช ๒๕๓๑ ซึ่งเป็นฉบับสุดท้าย จนกระทั่งกรมอัยการได้เปลี่ยนเป็นสำนักงานอัยการสูงสุดในปัจจุบันและได้มีการแบ่งส่วนราชการใหม่ โดยไม่มีราชการบริหารส่วนภูมิภาคตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ. ๒๕๓๕

อำนาจหน้าที่และการจัดระเบียบบังคับบัญชาของสำนักงานอัยการสูงสุด

^{๓๔} จินตากริมย์ราชสถาปตี (จิตรวิเชียร ณ สงขลา), พระยา. พระธรรมนูญศาลยุติธรรมกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร.ศ.๑๒๗) พ.ศ. 2451. พระนคร : โรงพิมพ์พิศาลบรรณนิตี, ๒๔๖๑.

การแยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือนนั้น ครั้งกรมอัยการสังกัดกระทรวงยุติธรรมนั้น ทางราชการถือว่าอัยการเป็นข้าราชการตุลาการ ซึ่งมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่กันได้ระหว่างอัยการและผู้พิพากษา แต่เมื่อกรมอัยการได้โอนมาสังกัดกระทรวงมหาดไทย อัยการจึงกลายเป็นข้าราชการพลเรือนมีฐานะเช่นเดียวกับข้าราชการในกรมอื่น ๆ ที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๐๓ ขณะที่หลวงอรรถปริชาชนูปการ (ฉอรรถ แสนโกศิก) เป็นอธิบดีกรมอัยการได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พุทธศักราช ๒๕๐๓ บัญญัติให้แยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือนอย่างเด็ดขาด มีการกำหนดบัญชีอัตราเงินเดือนต่างหากจากข้าราชการพลเรือน โดยมีเหตุผลว่าโดยที่พนักงานอัยการมีตำแหน่งหน้าที่เป็น ทนายแผ่นดิน และมีกฎหมายบัญญัติให้มีอำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับ การอำนวยการยุติธรรมแก่ประชาชนไว้มากมายซึ่งจำเป็นต้องใช้ บุคคลที่มีคุณสมบัติความรู้ และความสามารถอย่างเดียวกันกับข้าราชการตุลาการ และโดยที่การปฏิบัติงานของพนักงานอัยการเป็นไป โดยอิสระตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายทำนองเดียวกับงานของตุลาการ จึงสมควรกำหนดระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่ เป็นพนักงานอัยการไว้ใช้บังคับแก่พนักงานอัยการ ทำนองเดียวกับ ข้าราชการตุลาการ เพื่อส่งเสริมระบบการยุติธรรมของประเทศให้ดียิ่งขึ้น”

จากการที่แยกข้าราชการอัยการออกจากข้าราชการพลเรือน จึงได้มีคณะกรรมการอัยการขึ้น โดย ซึ่งมีรัฐมนตรีเป็นประธาน อธิบดีกรมอัยการเป็นรองประธาน รองอธิบดีอัยการพิเศษฝ่ายปรึกษา อัยการพิเศษฝ่ายคดีและอัยการพิเศษฝ่ายวิชาการ เป็นกรรมการอัยการ โดยตำแหน่ง และกรรมการอัยการผู้ทรงคุณวุฒิอีกสามคน (มาตรา ๓๒)

การที่กรมอัยการได้สังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทยมาตั้งแต่ปี ๒๔๖๕ ได้ก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องหลายประการ นอกจากนั้น องค์การอัยการในหลายประเทศได้รับการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ เช่นเดียวกับองค์กรตุลาการ ในเอเชีย เช่น พม่า อินเดีย สาธารณรัฐประชาชนจีน ในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกา เช่น เม็กซิโก เวเนซุเอลา เปรู ปานามา เอลซัลวาดอร์ โคลัมเบีย อิเควดอร์ โดมินีกัน คิวบา ฯลฯ กลุ่มประเทศสังคมนิยม เช่น สหภาพโซเวียต และประเทศกลุ่มบริวาร ของรัสเซีย (เดิม) ยุโรป เช่น สวีเดน เป็นต้น ฯลฯ ดังนั้น คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ จึงได้มีประกาศคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๗ และฉบับที่ ๔๙ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๔ แยกกรมอัยการออกจากกระทรวงมหาดไทยไปเป็นหน่วยงานราชการอิสระไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงหรือทบวงใด อยู่ภายใต้การกำกับดูแล ของนายกรัฐมนตรีโดยตรง โดยเปลี่ยนชื่อจาก “กรมอัยการ” เป็น “สำนักงานอัยการสูงสุด” และเปลี่ยนชื่อตำแหน่ง “อธิบดีกรมอัยการ” และ “รองอธิบดี” กรมอัยการ” เป็น “อัยการสูงสุด” และ “รองอัยการสูงสุด” ตามลำดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารงานยุติธรรม

ในส่วนที่เกี่ยวกับงานอัยการให้มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งขึ้น และเพื่อมิให้อิทธิพลทางการเมืองก้าวก่ายการดำเนินคดี ซึ่งจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชนโดยส่วนรวมยิ่งขึ้น

ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการบริหารงานบุคคล แต่เดิมซึ่งกำหนดให้ “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย” เป็นประธาน คณะกรรมการอัยการ โดยตำแหน่ง โดยประกาศ คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ ฉบับที่ ๔๙ ลงวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๔ ข้อ ๕ ได้กำหนดให้ประธาน คณะกรรมการอัยการ มาจากการเลือกตั้งจากผู้รับบำนาญตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการอัยการมาแล้ว ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่า รองอธิบดีกรมอัยการ หรือรองอัยการสูงสุด หรือผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย ซึ่งเป็นผู้รับบำนาญ ตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ และเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีหรือเทียบเท่าขึ้นไป ทั้งนี้ต้องไม่เคยเป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองในระยะเวลาสิบปีที่ผ่านมา และไม่เป็นข้าราชการการเมืองหรือสมาชิกรัฐสภาหรือทนายความ

การเลือกประธานคณะกรรมการอัยการ ให้คณะกรรมการอัยการ (ยกเว้น ประธาน คณะกรรมการอัยการ) ประชุมกันกำหนดรายชื่อบุคคลที่เห็นสมควรเป็นประธานไม่น้อยกว่า ๕ ชื่อ ส่งให้ข้าราชการที่ได้รับเงินเดือนตั้งแต่ชั้น ๒ ขึ้นไปทำการเลือกจากรายชื่อดังกล่าว เมื่อผลการเลือกเป็นประการใดให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง เหตุผลที่กฎหมายใหม่กำหนดให้ประธานคณะกรรมการอัยการ มาจากการเลือกตั้งโดยข้าราชการอัยการโดยตรงก็เพื่อให้การบริหารงานบุคคล ของกระบวนการยุติธรรมในส่วนข้าราชการอัยการ เป็นอิสระและปลอดจากการเมืองอย่างแท้จริง

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด นอกจากมีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการและงานวิชาการ เพื่อสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่พนักงานอัยการแล้ว ให้มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. ให้ความช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินการทางกฎหมายรวมตลอดทั้งในการคุ้มครองป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และการให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน

๒. ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่รัฐบาล และหน่วยงานของรัฐ

๓. ให้คำปรึกษา และตรวจร่างสัญญาหรือเอกสารทางกฎหมายให้แก่นิติบุคคล ซึ่งมีใช้หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งขึ้น ทั้งนี้ ตามที่เห็นสมควร

๔. ดำเนินการเกี่ยวกับการบังคับคดีแพ่ง หรือคดีปกครองแทนรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐ ซึ่งพนักงานอัยการได้รับดำเนินคดีให้

๕. ดำเนินการตามที่คณะรัฐมนตรีร้องขอ เว้นแต่การดำเนินการนั้นจะขัดต่องานในหน้าที่ หรืออาจทำให้ขัดต่อความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการ

๖. ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

๗. ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการอำนวยความสะดวก การรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชน

๘. ติดต่อและประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุด

๙. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการ หรือสำนักงานอัยการสูงสุด

ในการตรวจร่างสัญญาตาม (๒) และ (๓) ให้สำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่รักษาประโยชน์ของรัฐ ในการนี้สำนักงานอัยการสูงสุดมีหน้าที่รายงานรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐตาม (๒) หรือนิติบุคคลตาม (๓) ที่เป็นผู้สัญญาให้ทราบถึงข้อที่ควรปรับปรุงหรือแก้ไขให้สมบูรณ์ ข้อเสียเปรียบหรือข้อที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ

อำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุด

๑. กำหนดนโยบายและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเป้าหมาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของสำนักงานอัยการสูงสุด

๒. ควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการ ปฏิบัติราชการ และบริหารงานบุคคลของสำนักงานอัยการสูงสุด ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และประเพณีปฏิบัติของราชการ

๓. บริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

๔. ในการปฏิบัติราชการตามวรรคหนึ่ง อัยการสูงสุดอาจมอบอำนาจให้รองอัยการสูงสุด หรือข้าราชการฝ่ายอัยการผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติหน้าที่แทนได้

๕. ให้อัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการอัยการ มีอำนาจออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สิน และการพัสดุของสำนักงานอัยการสูงสุด

อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ

๑. อำนาจและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

๒. ในคดีอาญา มีอำนาจและหน้าที่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและ ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

๓. ในคดีแพ่ง หรือคดีปกครอง มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีแทนรัฐบาล หน่วยงานของรัฐที่เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ราชการส่วนกลาง หรือราชการส่วนภูมิภาคในศาล หรือในกระบวนการทางอนุญาโตตุลาการทั้งปวง กับมีอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายอื่นซึ่งบัญญัติว่าเป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงานอัยการสูงสุดหรือพนักงานอัยการ

๔. ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือคดีอาญา ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐถูกฟ้องในเรื่อง การที่ได้กระทำไปตามหน้าที่ที่ดี หรือในคดีแพ่งหรือคดีอาญาที่ราษฎรผู้หนึ่งผู้ใดถูกฟ้องในเรื่อง การที่ได้กระทำตามคำสั่งของเจ้าที่ของรัฐซึ่งได้สั่งการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือเข้าร่วมหรือช่วยเหลือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งกระทำการในหน้าที่ราชการที่ดี เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับแก้ต่าง ให้ก็ได้

๕. ในคดีแพ่ง คดีปกครอง หรือกรณีมีข้อพิพาทที่ต้องดำเนินการทางอนุญาโตตุลาการ ที่หน่วยงานของรัฐซึ่งมิได้กล่าวใน (๓) หรือนิติบุคคลซึ่งมิใช่หน่วยงานของรัฐแต่ได้มีพระราชบัญญัติ ด้วยกันเอง เมื่อเห็นสมควรพนักงานอัยการจะรับว่าต่างหรือแก้ต่างให้ก็ได้

๖. ในคดีที่ราษฎรฟ้องเองไม่ได้โดยกฎหมายห้าม เมื่อเห็นสมควรพนักงาน อัยการมีอำนาจเป็นโจทก์ได้

๗. ดำเนินการตามที่ได้เห็นสมควรเกี่ยวกับการบังคับคดีอาญาเฉพาะในส่วน ของการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับตามคำพิพากษา ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงาน อัยการ

๘. ในกรณีที่มีการผิดสัญญาประกันจำเลย หรือประกันรับสิ่งของไปดูแลรักษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีอำนาจและหน้าที่ดำเนินคดีในการบังคับให้เป็นไป ตามสัญญานั้น ในการนี้มีให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมจากพนักงานอัยการ

๙. อำนาจและหน้าที่ตามคณะกรรมการอัยการ ประกาศกำหนดหรือเห็นชอบ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย หรือมติคณะรัฐมนตรี

๑๐. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของ พนักงานอัยการ

๑๑. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของสำนักงาน อัยการสูงสุด ตามที่ได้รับมอบหมายจากอัยการสูงสุด

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานอัยการตามมาตรา ๑๔ (๓) (๔) และ (๕) พนักงานอัยการจะออกคำสั่งเรียกบุคคลใดๆ ที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำก็ได้ แต่จะเรียกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมาให้ถ้อยคำ โดยคู่ความฝ่ายนั้นไม่ยินยอมไม่ได้

พนักงานอัยการตำแหน่งใดมีอำนาจดำเนินการตามวรรคหนึ่งได้เพียงใด ให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุด กำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอัยการ^{๓๕}

๒.๕ ส่วนราชการสำนักงานอัยการสูงสุด

๒.๕.๑ สำนักงานกิจการและโครงการในพระตำริพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา

๒.๕.๑.๑ สำนักอำนวยการ

๒.๕.๒ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายอัยการ

๒.๕.๒.๑ สำนักฝึกอบรม

๒.๕.๒.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนงานฝึกอบรม

๒.๕.๒.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผลการฝึกอบรม

๒.๕.๓ สำนักงานคณะกรรมการอัยการ

๒.๕.๓.๑ สำนักอำนวยการ

๒.๕.๓.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคณะกรรมการ ๑ - ๒

๒.๕.๓.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายวินัย

๒.๕.๔ สำนักงานต่างประเทศ

๒.๕.๔.๑ สำนักอำนวยการ

๒.๕.๔.๒ สำนักวิเทศสัมพันธ์

๒.๕.๔.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายกิจการต่างประเทศ ๑ - ๓

๒.๕.๕ สำนักงานที่ปรึกษากฎหมาย

๒.๕.๕.๑ สำนักอำนวยการ

๒.๕.๕.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสัญญาและหารือ ๑ - ๔

๒.๕.๖ สำนักงานนโยบาย ยุทธศาสตร์ และงบประมาณ

^{๓๕} “พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.๒๕๕๓”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๒๗ ตอนที่ ๗๕ ก, วันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓.

- ๒.๕.๖.๑ สำนักอำนวยการ
- ๒.๕.๖.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายงบประมาณ
- ๒.๕.๖.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายนโยบายและยุทธศาสตร์
- ๒.๕.๖.๔ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายบริหารอาคารและที่ดิน
- ๒.๕.๗ สำนักงานวิชาการ
 - ๒.๕.๗.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๕.๗.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายประเมินผล
 - ๒.๕.๗.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย
 - ๒.๕.๗.๔ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสถาบันกฎหมายอาญา
 - ๒.๕.๗.๕ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายสารสนเทศ
 - ๒.๕.๗.๖ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายบริหารจัดการความรู้
- ๒.๕.๘ สำนักงานคดีกิจการอัยการสูงสุด
 - ๒.๕.๘.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๕.๘.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีขออนุญาตฟ้อง ๑ - ๓
 - ๒.๕.๘.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีร้องขอความเป็นธรรม ๑ - ๒
- ๒.๖.๙ สำนักงานคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
 - ๒.๖.๙.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๙.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ๑ - ๓
- ๒.๖.๑๐ สำนักงานคดีพิเศษ
 - ๒.๖.๑๐.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๐.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ ๑ - ๕
- ๒.๖.๑๑ สำนักงานคดียาเสพติด
 - ๒.๖.๑๑.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๑.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดียาเสพติด ๑ - ๗
- ๒.๖.๑๒ สำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัว
 - ๒.๖.๑๒.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๒.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว ๑- ๖
- ๒.๖.๑๓ สำนักงานคดีศาลแขวง
 - ๒.๖.๑๓.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๓.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลแขวง ๑ - ๘

- ๒.๖.๑๔ สำนักงานคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร
 - ๒.๖.๑๔.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๔.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีเศรษฐกิจและทรัพยากร

๑ - ๗

- ๒.๖.๑๕ สำนักงานคดีอัยการสูงสุด
 - ๒.๖.๑๕.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๕.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอัยการสูงสุด ๑ - ๖
- ๒.๖.๑๖ สำนักงานคดีอาญา
 - ๒.๖.๑๖.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๖.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญา ๑ - ๑๒
 - ๒.๖.๑๖.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายอำนวยการความยุติธรรม

ชั้นสอบสวน

- ๒.๖.๑๗ สำนักงานคดีอาญากรุงเทพใต้
 - ๒.๖.๑๗.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๗.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญากรุงเทพใต้ ๑ - ๗
- ๒.๖.๑๘ สำนักงานคดีอาญาธนบุรี
 - ๒.๖.๑๘.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๘.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาธนบุรี ๑ - ๖
- ๒.๖.๑๙ สำนักงานการบังคับคดี
 - ๒.๖.๑๙.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๑๙.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการบังคับคดี ๑ - ๔
- ๒.๖.๒๐ สำนักงานการยุติการดำเนินคดีแพ่งและอนุญาโตตุลาการ
 - ๒.๖.๒๐.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๐.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการยุติการดำเนินคดีแพ่ง ๑-๒
 - ๒.๖.๒๐.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายการอนุญาโตตุลาการ
- ๒.๖.๒๑ สำนักงานคดีแพ่ง
 - ๒.๖.๒๑.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๑.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่ง ๑ - ๙
- ๒.๖.๒๒ สำนักงานคดีแพ่งกรุงเทพใต้
 - ๒.๖.๒๒.๑ สำนักอำนวยการ

- ๒.๖.๒๒.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งกรุงเทพใต้ ๑ - ๔
- ๒.๖.๒๓ สำนักงานคดีแพ่งธนบุรี
 - ๒.๖.๒๓.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๓.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งธนบุรี ๑ - ๒
- ๒.๖.๒๔ สำนักงานคดีภาษีอากร
 - ๒.๖.๒๔.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๔.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีภาษีอากร ๑ - ๔
- ๒.๖.๒๕ สำนักงานคดีล้มละลาย
 - ๒.๖.๒๕.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๕.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีล้มละลาย ๑ - ๓
- ๒.๖.๒๖ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน
 - ๒.๖.๒๖.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๖.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองผู้บริโภค
 - ๒.๖.๒๖.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิ
 - ๒.๖.๒๖.๔ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชน
- ระหว่างประเทศ
 - ๒.๖.๒๖.๕ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายช่วยเหลือทางกฎหมาย ๑ - ๔
 - ๒.๖.๒๖.๖ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายแผนช่วยเหลือทางกฎหมาย
- ๒.๖.๒๗ สำนักงานคดีปกครอง
 - ๒.๖.๒๗.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๗.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครอง ๑ - ๖
- ๒.๖.๒๘ สำนักงานคดีปกครองระยอง
 - ๒.๖.๒๘.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๘.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองระยอง ๑ - ๒
- ๒.๖.๒๙ สำนักงานคดีปกครองนครราชสีมา
 - ๒.๖.๒๙.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๒๙.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองนครราชสีมา ๑-๒
- ๒.๖.๓๐ สำนักงานคดีปกครองอุบลราชธานี
 - ๒.๖.๓๐.๑ สำนักอำนวยการ

- ๒.๖.๓๐.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองอุบลราชธานี ๑-๒
 - ๒.๖.๓๑ สำนักงานคดีปกครองขอนแก่น
 - ๒.๖.๓๑.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๑.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองขอนแก่น ๑ - ๒
 - ๒.๖.๓๒ สำนักงานคดีปกครองอุดรธานี
 - ๒.๖.๓๒.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๒.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองอุดรธานี ๑ - ๒
 - ๒.๖.๓๓ สำนักงานคดีปกครองเชียงใหม่
 - ๒.๖.๓๓.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๓.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองเชียงใหม่ ๑ - ๒
 - ๒.๖.๓๔ สำนักงานคดีปกครองพิษณุโลก
 - ๒.๖.๓๔.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๔.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองพิษณุโลก ๑ - ๒
 - ๒.๖.๓๕ สำนักงานคดีปกครองนครศรีธรรมราช
 - ๒.๖.๓๕.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๕.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองนครศรีธรรมราช
- ๑ - ๒
- ๒.๖.๓๖ สำนักงานคดีปกครองสงขลา
 - ๒.๖.๓๖.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๖.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครองสงขลา ๑ - ๒
 - ๒.๖.๓๗ สำนักงานคดีแรงงาน
 - ๒.๖.๓๗.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๗.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงาน ๑ - ๒
 - ๒.๖.๓๗.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงานสาขา
 - ๒.๖.๓๘ สำนักงานคดีแรงงานภาค
 - ๒.๖.๓๘.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๓๘.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแรงงานภาค
 - ๒.๖.๓๘.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีแพ่งภาค
 - ๒.๖.๓๙ สำนักงานคดีศาลสูง
 - ๒.๖.๓๙.๑ สำนักอำนวยการ

- ๒.๖.๓๙.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูง ๑ – ๓
 - ๒.๖.๔๐ สำนักงานคดีศาลสูงภาค ๑ – ๙
 - ๒.๖.๔๐.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๔๐.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีศาลสูงภาค
 - ๒.๖.๔๑ สำนักงานอัยการภาค ๑ – ๙
 - ๒.๖.๔๑.๑ สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๔๑.๒ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีอาญาภาค
 - ๒.๖.๔๑.๓ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือ
- ทางกฎหมายภาค
- ๒.๖.๔๒ สำนักงานอัยการจังหวัด
 - สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๔๓ สำนักงานอัยการคดีศาลแขวง
 - สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๔๔ สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัด
 - สำนักอำนวยการ
 - ๒.๖.๔๕ สำนักงานบริหารกิจการสำนักงานอัยการสูงสุด
 - ๒.๖.๔๕.๑ สำนักการคลัง
 - ๒.๖.๔๕.๒ สำนักบริหารกลาง
 - ๒.๖.๔๕.๓ สำนักบริหารงานวินัยและระบบคุณธรรม
 - ๒.๖.๔๕.๔ สำนักบริหารงานสนับสนุนงานอัยการสูงสุด
 - ๒.๖.๔๕.๕ สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล
 - ๒.๖.๔๕.๖ สำนักบริหารทรัพย์สิน
 - ๒.๖.๔๕.๗ สำนักสิทธิประโยชน์และสวัสดิการ
 - ๒.๖.๔๕.๘ สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
 - ๒.๖.๔๖ สำนักงานตรวจสอบภายใน
 - ๒.๖.๔๗ สำนักงานพัฒนาระบบบริหาร ^{๓๖}

^{๓๖} สำนักงานอัยการสูงสุด. “ประกาศคณะกรรมการอัยการ เรื่องการแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานภายในของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ.2554”.

จากการจัดองค์กรสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นได้ว่าในส่วนของพิจารณาคดีอาญา ไม่ว่าจะโดยการสอบสวนของหน่วยงานใด พนักงานอัยการไม่สามารถทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง หากทำการสอบสวนเพิ่มเติม หรือแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ก็ยังคงต้องให้พนักงานสอบสวนดำเนินการให้ ซึ่งไม่อาจคานอำนาจ หรือตรวจสอบข้อเท็จจริงจากทางการสอบสวนได้โดยแท้ การทำงานเป็นแบบตั้งรับ กล่าวคือหากพนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมให้หรือสอบสวนเพิ่มเติมให้แต่ล่าช้า ย่อมทำให้พยานหลักฐานเสียหายไปตามกาลเวลาได้ หรือข้อเท็จจริงอาจถูกบิดเบือนโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งไม่อาจตรวจสอบได้เลย แม้บัดนี้อาจได้มีการตั้งสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายอำนวยความยุติธรรมขึ้นสอบสวน แต่ก็ไม่สามารถทำการสอบสวนได้โดยตรง

ผู้วิจัย ซึ่งเป็นพนักงานอัยการเคยได้รับสำนวนการสอบสวน คดียิงระเบิดเอ็ม ๗๙ ใสที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนเพียงความเสียหายในที่ทำการพรรคซึ่งได้รับความเสียหาย การสอบสวนวิธีกระสุน แต่พนักงานสอบสวนกลับไม่ไปตรวจสอบสถานที่ยิง (จุดยิง) เลย และกว่าพนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนมายังพนักงานอัยการก็เป็นเวลานานเกือบ ๓ ปี โดยสรุปสำนวนว่าไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ทั้งที่ไม่ได้ไปตรวจสอบสถานที่ยิง เช่นนี้จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดได้อย่างไร เป็นการสอบสวนโดยเจตนาปล่อยให้พยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ว่าคนร้ายเป็นใครสูญหายไปอย่างน่าเสียดาย ทั้งไม่อาจสอบสวนเพิ่มเติมได้เลยว่าจุดยิงอยู่ที่ใด เนื่องจากเวลาผ่านไปนานเกือบ ๓ ปี ไม่อาจหาร่องรอยพยานหลักฐานจากจุดยิงแม้กระทั่งกล้องวงจรปิดใกล้เคียงจุดยิง จึงจำต้องสงสัยคดีโดยการสอบสวนตามที่พนักงานสอบสวนทำมา ซึ่งคดีดังกล่าวเป็นคดีความขัดแย้งทางการเมือง ผู้มีอำนาจรัฐในขณะเกิดเหตุเป็นฝ่ายตรงข้ามกับพรรคประชาธิปัตย์ กรณีดังกล่าวหากสำนักงานอัยการสูงสุดมีหน่วยการสืบสวน สอบสวนควบคู่ไปด้วย (เทียบเคียงกับหน่วยงานสอบสวนกลาง หรือ Federal Bureau of Investigation (FBI) เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา) ย่อมสามารถทำการสืบสวน สอบสวนคู่ขนานกันไปได้เพื่อประโยชน์ในการแสวงหาความจริงพยานหลักฐานในการสอบสวนเพื่อให้รัดกุมยิ่งขึ้นโดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลทางการเมือง

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๖๐^{๓๗} ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๐ กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการ

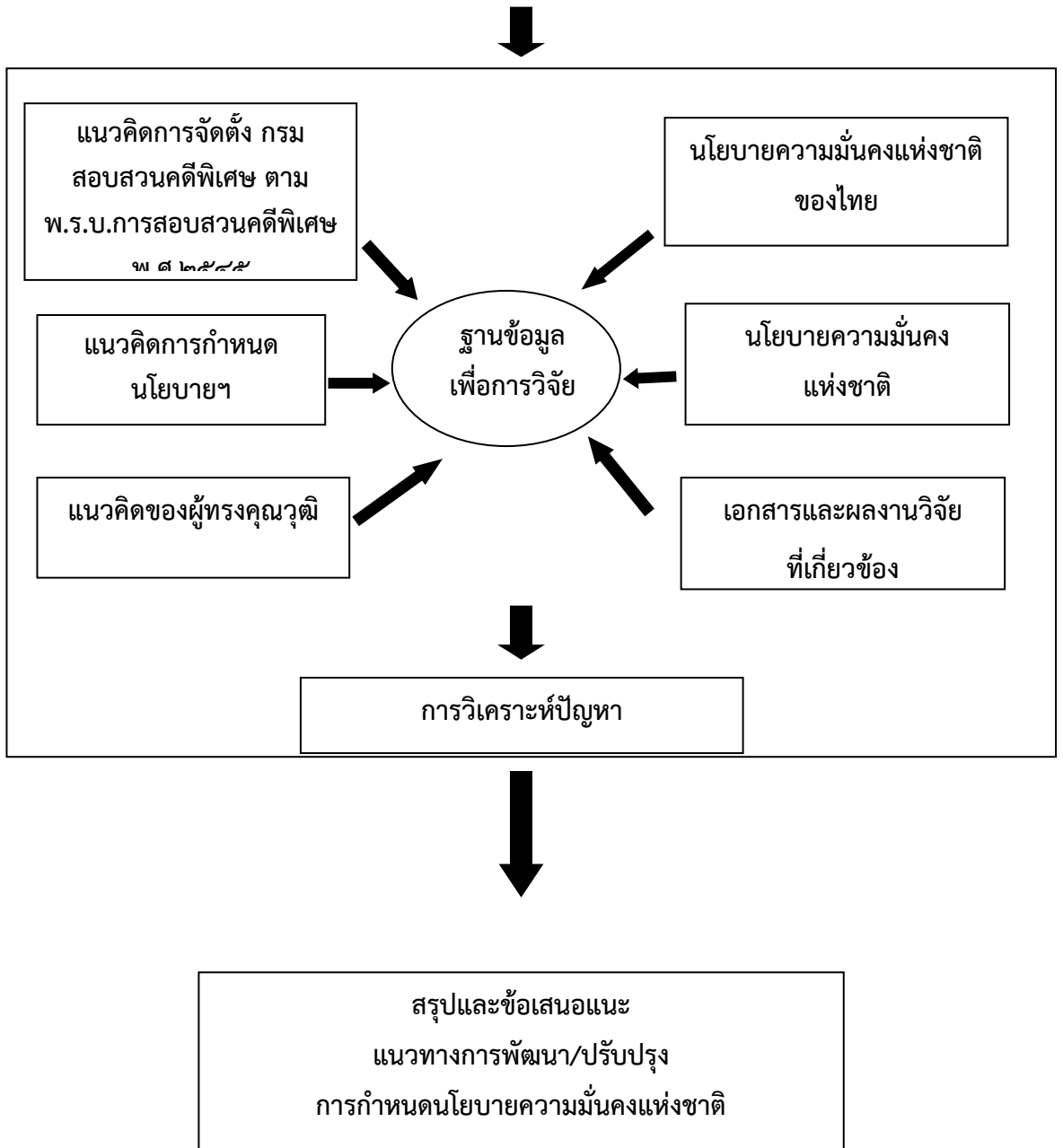
^{๓๗} “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐

ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งต่อมาได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๖ คณะ ดำเนินการยกร่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ขึ้น ซึ่งยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นที่ ๖ กำหนดให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ประเด็นที่ ๗ กำหนดให้กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น การบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม มีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และประเด็นที่ ๘ กำหนดให้กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค โดยให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทเชิงรุกร่วมกันในทุกขั้นตอนของการค้นหาความจริง ^{๓๘}

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ปัญหาและความสำคัญของปัญหา
 การที่การเมืองเข้าแทรกแซง กระบวนการ
 ยุติธรรมในชั้นสอบสวนของกรมสอบสวน

^{๓๘} ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. หน้า ๑๔ - ๑๕ .

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง การปรับรูปแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง เมื่อได้ทบทวน แนวคิดเกี่ยวกับการเมืองการปกครองของประเทศไทย หลักนิติธรรมนิติรัฐ แนวคิดของการแบ่งแยกอำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมซึ่งมีไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ความสมดุลของความมั่นคงของชาติและสิทธิมนุษยชน แนวความคิดการบังคับใช้กฎหมาย และความสมดุลการตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายก่อนฟ้องคดี จึงเป็นที่ประจักษ์ว่าหลักคิดของกฎหมายนั้นย่อมมีไว้เพื่อคุ้มครองสิทธิของพลเมืองทั้งสิ้น อีกทั้งหลักการแบ่งแยกอำนาจนั้นมีไว้เพื่อควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ มิให้มีการล่วงละเมิดสิทธิของพลเมืองเกินสมควร และการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นควรใช้เพียงเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และคุ้มครองประชาชนผู้บริสุทธิ์เท่านั้น มิควรให้รัฐเข้ามาควบคุมสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากเกินไป

การบังคับใช้กฎหมายโดยองค์กรของรัฐ ตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ ทั้งองค์กรนิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ มีไว้เพื่อคุ้มครองประชาชนจากผู้ถืออำนาจรัฐ มิให้ใช้อำนาจนั้นรุกรานสิทธิ เสรีภาพของประชาชนเกินสมควร อีกทั้งเพื่อเป็นการคานอำนาจขององค์กรของรัฐมิให้ใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบ ซึ่งสอดคล้องตามหลักนิติธรรมและหลักกฎหมายสากล ในส่วนกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในกระบวนการก่อนฟ้องคดี ย่อมมีตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน การพิจารณาใช้ดุลยพินิจในการฟ้องคดี การดำเนินการนับแต่การสืบสวน ดังกล่าวย่อมเป็นการละเมิดสิทธิประชาชนภายใต้กรอบการรักษาความสงบเรียบร้อย จึงย่อมต้องกระทำภายใต้กฎหมาย หลักการสันนิษฐานว่าประชาชนเป็นผู้บริสุทธิ์ การคุ้มครองผู้เสียหาย ฯลฯ ซึ่งการดำเนินการของผู้ถืออำนาจรัฐในองค์กรดังกล่าวย่อมต้องถูกตรวจสอบ และถ่วงดุล โดยองค์กรอื่น เพื่อมิให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบจากผู้ถืออำนาจรัฐเสียเอง ซึ่งได้ปรากฏตามหลักกฎหมายสากล หลักนิติธรรม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เมื่อศึกษากรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ ซึ่งกำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์เป็นเป้าหมายของการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล กรอบการวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าว โดยเฉพาะเมื่อศึกษาฝั่งองค์กรกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นองค์กรซึ่งอยู่ภายใต้การสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งมาจากการเมืองรวมทั้งคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษซึ่งส่วนใหญ่แต่งตั้งมาจากการเมือง การใช้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ นับแต่อำนาจสืบสวน สอบสวน จึงขัดต่อหลักการของหลักนิติธรรม นิติรัฐ หลักการคานอำนาจ ฯลฯ อย่างยิ่ง และหากอำนาจดังกล่าวมีการใช้โดยมิชอบย่อมก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมหาดล เนื่องจากเป็น

การใช้อำนาจรัฐในกระบวนการยุติธรรมโดยมิชอบ และเมื่อศึกษาอำนาจหน้าที่ การบังคับใช้กฎหมาย ขององค์กรอัยการ เห็นว่าแม้กฎหมายจะให้อำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบอำนาจการสอบสวน แต่องค์กรอัยการก็ไม่อาจทำการคานอำนาจสืบสวน สอบสวน ดังกล่าวได้เลยเนื่องจากไม่มีหน่วยงาน ในการบังคับใช้กฎหมายในการสืบสวน สอบสวน ในการแสวงหาพยานหลักฐานหากมีการใช้อำนาจ สืบสวน สอบสวนโดยมิชอบแต่ต้น ส่วน อำนาจหน้าที่ขององค์กรที่มีอำนาจสืบสวน สอบสวนองค์กรอื่น เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ หรือองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เห็นได้ว่าไม่สามารถดำเนินการ ให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวในชั้นการตรวจสอบของพนักงานอัยการได้ อีกทั้งเมื่อองค์กรอัยการ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นองค์กรที่ไม่อยู่ภายใต้การเมืองโดยตรง ดังนั้นกรอบการวิจัยนี้ จึงศึกษาโดยตั้งสมมติฐานในการให้องค์กรสอบสวนคดีพิเศษหลุดพ้นจากกระทรวงยุติธรรม ที่มาของ คณะกรรมการคดีพิเศษ และโดยที่องค์กรของรัฐย่อมต้องมีสังกัดจึงสมมติฐานว่า หากโอนย้ายองค์กร สำนักงานคดีพิเศษมาอยู่กับองค์กรอัยการสูงสุด ย่อมสามารถอำนวยความสะดวกก่อนฟ้องคดี ให้แก่ประชาชน เป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน รวมทั้งมีการแสวงหาพยานหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำความผิด เพื่อนำเสนอต่อศาลในชั้นพิจารณาคดี ให้สมบูรณ์ขึ้น และเป็นประโยชน์ในการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีให้สมบูรณ์ตามยุทธศาสตร์ชาติ ได้อย่างแท้จริง

บทที่ ๓

การวิเคราะห์ปัญหา ข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็งของการบริหาร จัดการองค์การสอบสวนคดีพิเศษคดีทางการเมืองที่กรมสอบสวน คดีพิเศษทำการสอบสวนในอดีต ก่อนเกิดการรัฐประหาร ในปี พ.ศ.๒๕๕๗

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

โดยที่พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๕๕^๑ กำหนดให้กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม เสริมสร้างและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมหรือส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมและ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงยุติธรรม ดังนั้นการเข้าสู่ตำแหน่งของอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษย่อมเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นข้าราชการฝ่ายการเมือง อีกทั้งกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๕๕ อีกทั้งให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ โดย กฎกระทรวงและระเบียบนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้^๒ ดังนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมย่อมมีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบกรมสอบสวนคดีพิเศษให้เป็นไปตามฝ่ายคณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นฝ่ายการเมือง

คณะกรรมการคดีพิเศษ

พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๕๗ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคดีพิเศษ เรียกโดยย่อว่า “กคพ.” ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการ

^๑ พระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๕๕ มาตรา ๓๒ ,๓๓

^๒ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๕๗ มาตรา ๔

คณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายกสภา ทนายความ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเก้าคน และในจำนวนนี้ ต้องมีบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านเศรษฐศาสตร์ การเงินการธนาคาร เทคโนโลยี สารสนเทศหรือกฎหมาย อย่างน้อยด้านละหนึ่งคนเป็นกรรมการ ทั้งกำหนดให้อธิบดีเป็นกรรมการ และเลขานุการ และให้อธิบดีแต่งตั้งข้าราชการในกรมสอบสวนคดีพิเศษจำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ^๓

เห็นได้ว่าคณะกรรมการคดีพิเศษ มีจำนวน ๒๒ คน มาจากทางฝ่ายการเมืองจำนวน ๑๑ คน คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ๙ คน ฝ่ายข้าราชการซึ่งอยู่ภายใต้บังคับของคณะรัฐมนตรี ๖ คน คือ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ รวมเป็น ๑๗ คน แต่มีฝ่ายที่ไม่อยู่ภายใต้บังคับของคณะรัฐมนตรี ๕ คน คือ อัยการสูงสุด เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย และ นายกสภทนายความ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี ข้อสังเกต คือ หากมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง คณะรัฐมนตรีชุดใหม่ยอมแต่งตั้งพรรคพวกตนเองเข้าไปเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิได้^๔ ดังนั้นความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว จึงอาจต้องตามใจฝ่ายการเมืองซึ่งแต่งตั้งตนเข้ามา ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสามวาระมิได้

คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้^๕

(๑) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวงกำหนดคดีพิเศษตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑)

(๒) กำหนดรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๑)

(๓) มีมติเกี่ยวกับคดีความผิดทางอาญาอื่นตามมาตรา ๒๑ วรรคหนึ่ง (๒)

(๔) กำหนดข้อบังคับหรือหลักเกณฑ์ตามที่มิทบัญญัติกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กคพ.

(๕) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(๖) ให้ความเห็นชอบหลักสูตรสอบสวนคดีพิเศษ

^๓ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๖

^๔ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๗

^๕ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๑๐

(๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ กคพ.

จะเห็นได้ว่ากฎหมายได้ให้อำนาจคณะกรรมการการสอบสวนคดีพิเศษไว้อย่างกว้างขวางโดยเฉพาะ (๓) ซึ่งสามารถใช้มติของคณะกรรมการคดีพิเศษ กำหนดให้คดีใดเป็นคดีที่อยู่ใน การสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยเฉพาะก็ได้ ดังนั้นการที่ฝ่ายการเมืองใช้อำนาจ เสี่ยงส่วนใหญ่ กำหนดให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการสอบสวนคดีใด ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายตนเป็น ผู้ถูกกล่าวหา(เพื่อช่วยเหลือ) หรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองเป็นผู้ถูกกล่าวหา (เพื่อไล่ล่า ทำลาย) โดยใช้กระบวนการยุติธรรม จึงสามารถกระทำได้อย่างง่าย(กรณีดังกล่าวเกิดขึ้นแล้ว ตามที่จะกล่าว ต่อไปในส่วนท้ายของบทนี้)

บุคลากร ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีสถานะเป็นข้าราชการประจำ ซึ่งสามารถถูกแต่งตั้ง โยกย้ายได้โดยคำสั่งผู้บังคับบัญชา อีกทั้งอาจถูกแต่งตั้งให้ไปอยู่ที่กรมอื่นในกระทรวงยุติธรรมก็ได้

บุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษ แยกเป็น ๑ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ๒ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ^๖ ซึ่งเจ้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษได้มีการระบุดคุณสมบัติ ไว้แล้ว แต่คณะกรรมการคดีพิเศษสามารถมีมติยกเว้นคุณสมบัติดังกล่าวได้เพื่อบรรจุ แต่งตั้งพนักงาน สอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษดังกล่าว^๗ ซึ่งเห็นได้ว่าอาจทำให้มีการแทรกแซงการบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย โดยฝ่ายการเมืองได้เช่นกัน

การสืบสวน คดีพิเศษ สิ่งที่สำคัญอันดับแรกในกระบวนการยุติธรรมคืออำนาจ “การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่ จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด^๘ ซึ่งการสืบสวนสามารถกระทำได้อย่างกว้างขวางไม่จำกัดเนื่องจก เป็นการแสวงหาข้อเท็จจริงได้โดยทั่วไปเพื่อพบเห็นอาชญากรรมขึ้น การสืบสวนดังกล่าว พนักงาน สอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ย่อมสามารถกระทำได้ด้วยตนเอง โดยอิสระ เว้นหากแต่ต้อง ของงบประมาณในการทำงานเป็นกรณีพิเศษ ย่อมต้องขออนุมัติสืบสวน ติดตามได้เป็นเฉพาะงาน ไปเท่านั้น การสืบสวนดังกล่าวเนื่องจากเจ้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

^๖ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๑๔

^๗ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๑๗

^๘ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๑๐)

ย่อมมีอำนาจพิเศษในการสืบสวน(เช่น การเข้าแฝงตัว การติดตามสอดส่อง ฯลฯ) แต่ย่อมเป็นการใช้อำนาจในการข่มขู่ คุกคาม ติดตาม สอดส่อง ประชาชนอันเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชน ได้อย่างเบ็ดเสร็จ ซึ่งอำนาจนี้หากผู้ใช้ได้กระทำไปเพื่อป้องกัน ปรามปรามอาชญากรรม ย่อมอาจมีประโยชน์ในเชิงรุกในการป้องกันความสงบสุขของสังคม แต่เห็นว่าอำนาจดังกล่าวหากสามารถใช้ได้อย่างไม่มีการควบคุม ตรวจสอบ ย่อมสุ่มเสี่ยงเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัวของประชาชน นอกจากนั้นหากต้องการใช้งบประมาณของรัฐในการดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางการเมือง คณะกรรมการคดีพิเศษ

ย่อมสามารถสั่งให้กระทำได้อีกด้วย^{๙๐} และอำนาจสืบสวนนี้ไม่จำกัดแม้ว่าเป็นคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบขององค์กรอื่น เช่นคดีความผิดข้ามชาติ องค์กรอาชญากรรม กรณีข้าราชการเป็นผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำความผิด ฯลฯ ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อสงสัยว่าการกระทำความผิดในเป็นคดีพิเศษ หรือไม่ให้ คณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) เป็นผู้ชี้ขาด

อำนาจ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ^{๙๑}

(๑) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีบุคคลที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะเนื่องจากการเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้บุคคลนั้นจะหลบหนีไป หรือทรัพย์สินนั้นจะถูกโยกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

(๒) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยตามสมควรว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(๓) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

^{๙๐} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ มาตรา ๒๔

^{๙๑} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๑,๒๓/๑

^{๙๒} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๔

(๕) ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (๑) (๒) (๓) และ (๔)

(๕) ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษพนักงานสอบสวนคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุมัติจากอธิบดีเป็นหนังสือจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้^{๑๒}

(๖) อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อาจดำเนินการให้จัดทำเอกสารหรือหลักฐาน เพื่อให้ผู้ใดเข้าแฝงตัวในองค์กร กลุ่มบุคคล เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนได้ โดยถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ^{๑๓}

(๗) สามารถมีอาวุธปืน วัตถุระเบิด ครอบครองและพกพาได้^{๑๔}

การเข้าสู่ตำแหน่งของอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ

อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ย่อมถือว่าเป็นข้าราชการพลเรือน สังกัดกระทรวงยุติธรรม อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของปลัดกระทรวงยุติธรรม การแต่งตั้งโยกย้ายย่อมกระทำได้โดยมติคณะรัฐมนตรีซึ่งมาจากฝ่ายการเมือง แม้พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ หมวด ๕ ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ (กพค.) ซึ่งมาจาก ผู้แทนสำนักงาน ก.พ. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกรมพระธรรมนุญ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษระดับ ๘ ขึ้นไป จำนวน ๓ คน ข้าราชการในกระทรวงยุติธรรมตั้งแต่ระดับ ๙ ขึ้นไป ซึ่งปลัดกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้ง ๓ คน และ คณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน และคณบดีคณะนิติศาสตร์หรือเทียบเท่าของสถาบันอุดมศึกษาของเอกชนทุกแห่งซึ่งเลือกกันเองให้เหลือหนึ่งคน รวม ๑๑ คน ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบการแต่งตั้งโยกย้าย ขึ้นเงินเดือน หรือลงโทษทางวินัย ของผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวนคดีพิเศษก็ตาม แต่ก็สามารถทำได้เพียงแสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งเท่านั้นหากมีความเห็นไม่ตรงกัน

การเข้าแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยนักรการเมือง

^{๑๒} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๕

^{๑๓} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๗

^{๑๔} พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๙

กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกระบวนการยุติธรรมต้นน้ำ มีอำนาจในการสืบสวน สอบสวน แฝงตัว ฯลฯ ดังกล่าวข้างต้น และอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ได้บังคับบัญชาของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถืออำนาจรัฐทางการเมือง อีกทั้ง คณะกรรมการการสอบสวนคดีพิเศษส่วนใหญ่ มาจากการแต่งตั้งจากทางการเมือง จึงย่อมทำให้ผู้ถืออำนาจรัฐทางการเมืองสามารถเข้ามาแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม โดยการปฏิบัติงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือมีคำสั่งให้กรมสอบสวนคดีพิเศษรับคดี หรือไม่รับคดีใด ๆ ที่ส่งผลกระทบทางการเมืองได้ ซึ่งปรากฏว่ามีผู้มีอำนาจทางการเมืองได้เข้ามาแทรกแซง การปฏิบัติหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผ่านอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในห้วงระหว่าง ปี พ.ศ.๒๕๕๐ - ๒๕๕๗ ซึ่งอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ คือ นายธาริต เพ็งดิษฐ์ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงดังที่จะยกมา ดังนี้

๑. หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ^{๑๕} ได้เคยตีพิมพ์ เกี่ยวกับ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ดังนี้ “ตลอด ๑๕ ปี นับตั้งแต่ดีเอสไอก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๔๕ ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (ยศในขณะนั้น) ดีเอสไอถูกมองว่า ขาดความเป็นอิสระ-ถูกรวบงำจากฝ่ายการเมือง โดยเฉพาะช่วง ๑ ทศวรรษของความขัดแย้งทางการเมือง นับเป็น “ยุคมืด” ของดีเอสไอ เพราะถูกสังคม “ตีตรา” ว่าเป็น “เครื่องมือทางการเมือง” ให้กับพรรคการเมือง-รัฐบาล ใช้ “เล่นงาน” ศัตรูทางการเมืองจนอธิบดีดีเอสไอ “เสียดุลย” โดยเฉพาะในยุคของ “ธาริต เพ็งดิษฐ์” ซึ่ง “เขา” เป็นคนร่วมร่างกฎหมาย “ก่อตั้ง” ดีเอสไอ ในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ นั่นเอง อย่างไรก็ตาม “ธาริต” กลับได้ “รับตำแหน่ง” อธิบดีดีเอสไอในสมัยรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ “ธาริต” สร้างผลงาน “เข้าตา” รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ในตำแหน่ง “ทีมโฆษก คอฉ.” โดยการฟ้องแกนนำเสื้อแดงในข้อหาก่อการร้าย

ทว่าถึงแม้ว่าในปี ๒๕๕๔ การเมืองจะเปลี่ยนขั้วเข้าสู่ยุคนารีซีมาขาว “ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร” แต่ “ธาริต” ก็ยัง “กุมบังเหียน” ในดีเอสไอ ตลอด ๒ ปี ๙ เดือน และยังได้รับการ “ต่ออายุ” ราชการเมื่อครบ ๔ ปี เมื่อปี ๒๕๕๖

ตลอดอายุงานของ “ธาริต” ในช่วงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ได้รับฉายาว่า “ธาริต เปลี่ยนสี” เพราะถูกกล่าวหาว่าเลือกปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น ไม่สั่งฟ้องทักษิณ-คุณหญิงพจมาน กรณีจำหน่ายและโอนหุ้นชินคอร์ปให้กับบริษัท แอมเฟิล ริช อินเวสเมนต์ จำกัด ว่าเป็นการรายงานเท็จหรือรายงานไม่ถูกต้องต่อ ก.ล.ต. แต่ กคพ.มีมติรับกรณีนายสุเทพ-แกนนำ กปปส.ในขณะนั้นพร้อมพวก กระทำ ความผิดทางอาญา สืบเนื่องจากการชุมนุมทางการเมืองกว่า ๒๐ คดีเป็นคดีพิเศษ

กระทั่ง “ธาริต” ต้องประสบวิบากกรรม-ขึ้นโรงขึ้นศาล ทั้งถูก “ไล่ออก” จาก ราชการ กรณีโยกย้ายข้าราชการไม่เป็นธรรม และศาลฎีกาฯ นักการเมืองรับฟ้องกรณีร้ายวยผิดปกติ

^{๑๕} ประชาชาติธุรกิจวัดใจ. “บิ๊กตุ๋” ปฏิรูป “ดีเอสไอ” ยุบ “สอบสวนพิเศษ” เช่นคดีการเมือง”. ประชาชาติธุรกิจ. ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๙.

ดีเอสไอในยุครัฐบาล-คสช.ก็ถูกมองว่าเป็นช่องทางไล่ล่าทางการเมือง ตัวอย่างล่าสุดกรณีฟอกเงิน ธนาคารกรุงไทย “ดีเอสไอ” รับลูก ป.ป.ง. ขยายผลมาจากคดีธนาคารกรุงไทยปล่อยกู้สินเชื่อบริษัทเครื่องกลุขตามมหานคร โดยทุจริต อยู่ระหว่างไต่สวน มีชื่อของ “พานทองแท้ ชินวัตร” ลูกชายหัวแก้วหัวแหวนของ “ทักษิณ” อยู่ในข่าย “ผู้ต้องสงสัย”

อาจกล่าวได้ว่า การทำหน้าที่ของดีเอสไอจึงเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาตามทิศการเมือง

๒. หนังสือพิมพ์ กรุงเทพธุรกิจ^{๑๖} “หลังการถ่ายถอดนโยบายเกลียดชังส่วนตำแหน่งบริหาร ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) พ.ต.อ.ไพสิฐ วงศ์เมือง อธิบดีดีเอสไอ ได้ปิดห้องหารือกับ ผอ.กองคดีเพื่อถามหาความสมัครใจ ในการโอนย้ายออกนอกหน่วย ๕-๖ ที่นั่ง เพื่อเฉลี่ยให้ทหารและพลเรือนที่โอนย้ายมาจากเกือบ ๑๐๐ หน่วยงาน ได้มีโอกาสพิสูจน์ฝีมือ

โดย พ.ต.ท.สุภัทร์ ธรรมธรรักษ์ ผอ.กองคดีต่อต้านการค้ำมนุษย์ สมัครใจขอโอนกลับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ต.ท.มนตรี บุญโยธิน ผอ.กองคดีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สมัครใจโอนย้ายไปกรมราชทัณฑ์ รวมกับผอ.กองคดีที่จะครบเกษียณอายุราชการในวันที่ ๓๐ ก.ย.นี้

อีก ๒ ที่นั่ง คือ พ.ต.ท.บรรพชร์ย์ ฉิมกรา ผอ.กองคดีอาญาพิเศษ ๒ กับ พ.อ.พินิจ ตั้งสกุล ผอ.กองคดีทรัพย์สินทางปัญญา หักลบแล้วยังขาดอีก ๑-๒ เก้าอี้ก็จะครบตามเป้าที่ขีดวงโดยกระทรวงยุติธรรม เก่งกันว่าห่วยอาจออกที่ พ.ต.ท.อนุรักษ์ โรจน์นรินทร์กิจ ผอ.กองคดีเทคโนโลยีและการตรวจสอบ

คงมีคำอธิบายดีๆ ไพอะไรสินหุ ซี้แจงต่อบรรดา ผอ.กองคดี และ รอง ผอ.กองคดีที่ลุ้นระทึกว่าจะอยู่หรือไป รวมถึงความชัดเจนเกี่ยวกับตำแหน่งผอ.กองคดีในสัดส่วนของพลเรือนว่าจะตกเป็นผู้เชี่ยวชาญคดีพิเศษ..คนโน. หรือโอนย้ายข้ามหน่วย

ว่าไปแล้ว พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ ออกแบบมาให้ย้ายยาก เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเมืองเข้าแทรกแซงสำนวนคดี แต่การย้ายยากก็สร้างปัญหาต่อการบริหารงานในดีเอสไอ กรมที่เคลื่อนไปด้วยลูกผู้ใหญ่ เด็กนาย บางคนเมื่อได้ลงในตำแหน่งหลักแล้ว ย้ายก็ไม่ได้เพราะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ทางออกที่เหมาะสม. ควรกำหนดให้มีตำแหน่งผู้ตรวจราชการกรมเพื่อใช้เป็นกรูแชน จะปฏิรูปทั้งที่ ก็ควรแก้ปัญหามาในคราวเดียว

^{๑๖}

“เกาะติดการปรับเรือ “ดีเอสไอ” ประเทศ-ปชช.ได้ประโยชน์?”. กรุงเทพธุรกิจ.

ประเด็นที่ต้องจับตามอง ลึกไปกว่าการโยกย้ายเพื่อปรับโครงสร้าง คืออนาคตของดีเอสไอจะคงอยู่เพื่อทำประโยชน์ให้ประเทศและประชาชนอย่างไร เพราะด้วยนโยบายที่กำหนดออกมา แทบจะทำให้งานปราบปรามของดีเอสไอเกือบหยุดชะงัก ไม่ยุบแต่ทำให้ยืนต้นตายไปเอง

จึงถือเป็นโชคคิของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ที่ขอแยกตัวออกจากกระทรวงยุติธรรมไปขึ้นตรงต่อนายกฯได้เป็นผลสำเร็จ

๓. หนังสือพิมพ์ข่าวสด^{๑๗} “ดีเอสไอ ยอมรับ! งดสอบคดี ๙๙ ศพ ไม่รู้ใครยิง จับได้แต่ลูกน้องเสธ.แดง” วันที่ ๗ ธ.ค.๒๕๖๑ รายงานข่าวจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ ดีเอสไอ แจ้งว่า ในส่วนความคืบหน้าการเสียชีวิตจากเหตุการณ์สลายการชุมนุมเมื่อปี ๒๕๕๓ หรือ คดี ๙๙ ศพ ที่มีการระบุว่าบางสำนวนของดีเอสไอ ได้เสนอให้อัยการงดการสอบสวนไปกว่า ๒๐ สำนวนนั้น จากการตรวจสอบข้อเท็จจริง พบว่ามีการเสนอให้งดการสอบสวนจริง เนื่องจากไม่สามารถหาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ แต่บางสำนวนก็หาตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ ซึ่งเป็นอดีตลูกน้องเสธ.แดงที่พบว่าเกี่ยวข้องกับกรยิงเอ็ม ๗๙ ทำให้คนมีผู้เสียชีวิต แต่โดยรวมและไม่ถึง ๑๐ คดี ที่หาตัวผู้กระทำความผิดได้

สำหรับคดีผู้เสียชีวิตในวันพฤหัสบดีจำนวน ๖ ศพ ตอนนี้พนักงานสอบสวนก็ทยอยเรียกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาสอบปากคำ เพราะวันเกิดเหตุมีเจ้าหน้าที่ทหารหลายหน่วยที่เกี่ยวข้อง ส่วนสาเหตุที่ต้องสอบใหม่ เพราะช่วงแรกที่มีการสอบปากค่านั้น เป็นการสอบปากคำรวมๆ เพื่อดำเนินคดีกับผู้สั่งการ แต่เมื่อระบุว่าผู้สั่งการไม่เกี่ยวข้อง พนักงานสอบสวนก็ต้องมาสอบหาตัวผู้กระทำความผิด (ช่วงปี ๒๕๕๗ – ๒๕๖๒ เป็นช่วงรัฐบาลที่มาจากรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ซึ่งเป็นฝ่ายทหาร)

๔. สำนักข่าวไทยโพสต์^{๑๘} “จี DSI คดีฟอกเงินอดีตผู้บริหารธ.กรุงไทยไม่คืบ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๑ เวลา ๑๑:๒๘ น. “เมื่อวันที่ ๑๑ มิ.ย.๖๑ นายวันชัย บุนนาค นายความอิสระเดินทางเข้ายื่นเอกสารต่อ พ.ต.อ.ไพสิฐ วงศ์เมือง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ผ่าน ร.ต.อ.ปิยะ รักสกุล ผู้อำนวยการกองบริหารคดีพิเศษ เพื่อติดตามความคืบหน้ากรณีไต่เรื่องกล่าวโทษดำเนินคดีผู้กระทำความผิดฟอกเงินเกี่ยวกับการปล่อยสินเชื่อโดยทุจริตของผู้บริหารธนาคารกรุงไทย เนื่องจากเป็นคดีตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง

^{๑๗} หนังสือพิมพ์ข่าวสด. “ดีเอสไอ ยอมรับ! งดสอบคดี ๙๙ ศพ ไม่รู้ใครยิง จับได้แต่ลูกน้องเสธ.แดง”. ๗ ธ.ค.๒๕๖๑.

^{๑๘} สำนักข่าวไทยโพสต์. “จี DSI คดีฟอกเงินอดีตผู้บริหารธ.กรุงไทยไม่คืบ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaipost.net.main/detail, ๒๕๖๒>.

ทางการเมือง ตัดสินคดีฐานปฏิบัติหน้าที่มิชอบ ตาม ม.๑๕๗ ไปแล้ว ส่วนคดีพอกเงินเป็นคดีที่ต่อเนื่องมา ซึ่งขณะนี้ใกล้จะขาดอายุความ ในเดือน ธ.ค.๒๕๖๑ นี้

นายวันชัยฯ กล่าวว่า ก่อนหน้านี้ได้มายื่นเรื่องต่อ ดีเอสไอ ไปแล้วหลายครั้ง ถึงที่มา ที่ไปของเงิน ๓,๐๐๐ กว่าล้าน ซึ่งเงินจำนวนนี้ถูกกระจายไปตามที่ต่างๆ ที่ไม่ถูกวัตถุประสงค์ของการ กู้ยืมเงิน แต่ยังไม่มีความคืบหน้า วันนี้จึงมาติดตามทวงถามอีกครั้ง ซึ่งคดีทุจริตปล่อยสินเชื่อ ธนาคารกรุงไทย นั้น มีผู้บริหารธนาคาร ๒ ใน ๕ ราย เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลปัจจุบัน "อยากให้ดีเอสไอ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันกับคนทุกกลุ่ม และมีการดำเนินคดีเพื่อให้เกิดความศรัทธากับ ประชาชน"

๕. กระทุ้งสนทนา กฎหมายการเมืองรัฐบาลการเมืองนักการเมือง^{๑๙} “การเมืองอยู่ เบื้องหลังหรือการด้อยประสิทธิภาพของ ดีเอสไอ ต่อคดีสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น ? แจ้งข่าว ประเทศไทย ภายใต้กฎหมายเดียวกัน แต่หน่วยงาน ๒ หน่วยงานของประเทศไทยทำงานแตกต่างกัน อย่างสิ้นเชิง เข้าชั้น ๒ มาตรฐานอย่างชัดเจนดีเอสไอทำคดีฉ้อโกงสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น ๑๖,๐๐๐ ล้านบาท กองปราบปรามทำคดีฉ้อโกง ม.เทคโนโลยีลาดกระบัง ๑,๖๐๐ ล้านบาท ดีเอสไอ ทำงานมา ๒ ปี คนร้ายยังลอยนวล ไม่สามารถขยายผลได้ และมีเจ้าหน้าที่ให้การช่วยเหลือ ทุกหน่วยงานในวงราชการ ทำให้คนร้ายยังนั่งกินหมูหัน เบียดบัง กุ้งมังกร หูฉลามอย่างสบายใจ แถมยังเยาะเย้ยผู้เสียหายว่า อยากได้ ไปฟ้องเอา

แต่คดีของกองปราบ ทำงานมาเกือบ ๒ เดือน จับคนร้ายได้เกือบครบทีม ขยาย ผลได้ไปถึงผู้ร่วมขบวนการในเครือข่าย สามารถยึดทรัพย์ได้เป็นจำนวนมาก คนร้ายต้องเข้าไปอยู่ใน เรือนจำ ไปกินข้าวแดง อยู่อย่างทนทุกข์ทรมานสาสมกับกรรมที่ก่อไว้

ตราบไตก็ตามที่ ๒ หน่วยงานนี้ยังใช้กฎหมายเป็น ๒ มาตรฐาน ดีเอสไอควรจะถูก ยุบทิ้งไปเสียดีกว่า ถ้าทำงานได้หน่อมแน้มแบบนี้ เอาคดีนี้ให้กองปราบทำดีกว่ามัย พี่น้องประชาชน ที่ฝากเงินกับสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น ยังมีความหวังที่จะได้เงินคืน และจะได้เห็นคนร้ายถูกจับ เข้าไปรับโทษในเรือนจำให้สาสมกับความชั่วที่ก่อไว้กับความทุกข์ยากของประชาชน ที่เอาเงินสะสม ทั้งชีวิตมาฝาก ดังเช่น คดีเทคโนโลยีลาดกระบัง เพื่อนช่วยโหวตด้วยครับ ประชาชนขอความ เป็นธรรมจากประชาชนด้วยกันครับ”

^{๑๙} “กระทุ้งสนทนา กฎหมายการเมืองรัฐบาลการเมืองนักการเมือง”. (ออนไลน์). เข้าถึง ได้จาก : “<https://www.facebook.com/Helpcrimevictimclub?fref=photo>, ๒๕๖๒.

**๖. สำนักข่าวรัฐสภา ๔ ธันวาคม ๒๕๖๑ “DSI สอบเสร็จหมดแล้ว นปช. ๙๙ ศพ”
ปี ๕๓ ทั้ง ๓๗๑ คดี แบ่ง ๔ กลุ่ม ส่งกรณี ‘มาร์ค-สุเทพ’ ส่งสลายมีอบคิน ปปช.”^{๒๐}**

กรมสอบสวนคดีพิเศษชี้แจง ผลความคืบหน้าการดำเนินคดี นปช. ๙๙ ศพ ปี ๒๕๕๓ รวมทั้งสิ้น ๓๗๑ คดี แบ่งเป็น ๔ กลุ่ม สอบสวนเสร็จหมดแล้ว โดยเฉพาะคดีที่กล่าวหา “อภิสิทธิ์-เทพเทือก” สั่งการสลายมีอบคิน ที่อัยการตีกลับ ได้ส่งสำนวนคืนให้ ป.ป.ช. เรียบร้อย ส่วนผู้เสียชีวิตผู้บาดเจ็บ ยังพิสูจน์ไม่ได้

เมื่อเวลา ๑๕.๑๓ น. วันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ คณะโฆษกกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ได้ออกแถลงการณ์ชี้แจงว่าตามที่คณะกรรมการคดีพิเศษได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๓/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๓ ให้การกระทำความผิดทางอาญา กรณีก่อการร้าย การชู้บังคับให้รัฐบาลกระทำการใดๆ การทำร้ายประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐและกระทำต่ออาวุธยุทธภัณฑ์ของทางราชการ อันเกี่ยวกับการชุมนุมที่มีขอบด้วยกฎหมายในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เป็นต้นไปในราชอาณาจักร รวมถึงความผิดที่ต่อเนื่องหรือเกี่ยวพันกันหรือที่สื่อมวลชนเรียกว่าคดีเกี่ยวกับการชุมนุมของกลุ่ม นปช. เป็นคดีพิเศษนั้น

โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ ขอชี้แจงว่า ได้รับคดีอาญาที่เกิดขึ้นภายใต้มติคณะกรรมการคดีพิเศษดังกล่าวมาสอบสวนดำเนินคดี รวมทั้งสิ้น ๓๗๑ คดี แบ่งเป็น ๔ กลุ่มคดี ดังนี้ กลุ่มที่ ๑ คดีเกี่ยวกับการก่อการร้าย จำนวน ๑๕๕ คดี สอบสวนเสร็จสิ้นทั้งหมดแล้ว กลุ่มที่ ๒ คดีเกี่ยวกับการชู้บังคับให้รัฐบาลกระทำการใดๆ จำนวน ๒๕ คดี สอบสวนเสร็จสิ้นทั้งหมดแล้ว กลุ่มที่ ๓ คดีเกี่ยวกับการทำร้ายประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน ๑๖๙ คดี สอบสวนเสร็จ ๑๕๔ คดี อยู่ระหว่างการสอบสวน ๑๕ คดี และกลุ่มที่ ๔ คดีเกี่ยวกับการกระทำต่ออาวุธยุทธภัณฑ์ของทางราชการ จำนวน ๒๑ คดี สอบสวนเสร็จสิ้นทั้งหมดแล้ว

ทั้งนี้ สำหรับคดีกลุ่มที่ ๓ ที่ยังอยู่ระหว่างการสอบสวนจำนวน ๑๕ คดีนั้น ในข้อเท็จจริง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ได้สอบสวนเสร็จสิ้น และส่งไปยังพนักงานอัยการแล้ว แต่เนื่องจากคดีกลุ่มดังกล่าวจะมีการกล่าวหา นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และผู้บริหารระดับสูง ในความผิดฐานใช้ให้ผู้อื่นกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่น จากการสั่งการให้สลายการชุมนุมฯ รวมอยู่ด้วย ซึ่งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๖๐ ศาลฎีกาพิเคราะห์เห็นว่าข้อหาดังกล่าว เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พนักงานอัยการจึงคืนสำนวนให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อส่งสำนวน

^{๒๐} “DSI สอบเสร็จหมดแล้ว นปช. ๙๙ ศพปี” ๕๓ ทั้ง ๓๗๑ คดี แบ่ง ๔ กลุ่ม ส่งกรณี “มาร์ค-สุเทพ” ส่งสลายมีอบคิน ปปช.”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.parliament.go.th>. ๒๕๖๑.

ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งกรมสอบสวนคดีพิเศษได้ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว

โดยในส่วนของกรมสอบสวนคดีพิเศษอยู่ระหว่างสอบสวนในประเด็นผู้ลงมือกระทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บ ตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งพนักงานอัยการขอให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแยกสำนวนการสอบสวนตามจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บ อีกจำนวน ๑๕ คดี เนื่องจากเห็นว่าแม้ผู้ตาย และผู้บาดเจ็บ จะอยู่ในที่เกิดเหตุ หรือ เหตุการณ์เดียวกัน แต่ยังไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเกิดจากการกระทำของบุคคลคนเดียวกัน ทั้งนี้ หากมีความคืบหน้าที่สำคัญ กรมสอบสวนคดีพิเศษ จะได้ประชาสัมพันธ์มาเพื่อทราบโดยทั่วกัน

๗. ทีมข่าวศูนย์ข่าว TCIJ ศูนย์ข้อมูล & ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง Thai Civil Rights and Investigative Journalism 8 เม.ย. 2556 ‘ตำรวจ-ดีเอสไอ ในกำมือการเมือง’^{๒๑}
องค์กรตำรวจ หรือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษ หรือ ดีเอสไอ นับว่าเป็น ๒ หน่วยงานรัฐที่ถือว่าให้คุณให้โทษกับประชาชนมากที่สุด ขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยงานที่ทรงอิทธิพลกับการเมืองเช่นกัน แต่ในมุมกลับเป็น ๒ หน่วยงาน ที่มักตกเป็นเหยื่อการเมืองในทุกครั้งที่เกิดความเปลี่ยนแปลง เพราะทั้งตำรวจและดีเอสไอ ถือได้ว่าเป็นองค์กรแรกที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด เมื่อเปลี่ยนรัฐบาลใหม่ในแต่ละครั้ง

หลังจากปีพ.ศ. ๒๕๕๑ พ.ร.บ. ตำรวจแห่งชาติ ประกาศใช้ด้วยผู้ร่างมองว่า “กรมตำรวจ” ที่อยู่ในความดูแลของกระทรวงมหาดไทย มักถูกรวม.มหาดไทย เข้ามาแทรกแซง การทำงานจึงยกขึ้นเป็นองค์กรที่สูงกว่า “กรม” ดึงมาสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กำหนดให้นายกรัฐมนตรี เข้ามาดูแลด้วยตัวเอง

อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านี้ เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๕ ที่ผ่านมา ในการสัมมนาหัวข้อ “ตำรวจกับการเมือง” นายวิษณุ เครืองาม อดีตรองนายกรัฐมนตรี กล่าวถึงองค์กรตำรวจว่า เรื่องตำรวจกับการเมืองที่ยังอยู่ทุกวันนี้ เพราะตำรวจไปแทรกแซงการเมือง และการเมืองมา

^{๒๑} ศูนย์ข้อมูล & ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง. “Thai Civil Rights and Investigative Journalism ๒๐๕ หมู่ ๕ ตำบลหนองควาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๓๐”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.facebook.com/tcijthai, ๒๕๕๖.

แทรกแซงตำรวจ อีกทั้งตำรวจและการเมืองต่างเข้ามามีอิทธิพลต่อกันและกัน ซึ่งปฏิสัมพันธ์เช่นนี้ก่อให้เกิดปัญหา แต่ไม่ได้เกิดปัญหาเฉพาะกับตำรวจ แต่เกิดขึ้นกับข้าราชการในทุกหน่วยงาน

ที่แก่งแย่งเพราะอยากมียศสูง-มีอำนาจ “สิ่งที่ตำรวจแตกต่างจากข้าราชการประเภทอื่นคือ ตำรวจมีอำนาจที่มาจากกฎหมาย ทั้งการจับกุมคุมขัง มียศ ยศนี้แหละที่จะเอาเป็นเอาตายกันให้ได้ และมีโอกาสที่จะสร้างประโยชน์หรือโอกาสที่จะทำให้เสียประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง โอกาสที่จะทำให้คนรวยขึ้นหรือจนลง โอกาสที่จะทำให้คนชนะหรือแพ้ สิ่งเหล่านี้ข้าราชการอื่นไม่มี ทั้งหมดนี้ฝรั่งพูดไว้นานแล้วว่า คือ PRO (โปร) ตัว P (Power) คือ ตำรวจมีอำนาจ R (Rank) คือ มียศ และ O (opportunity) คือ มีโอกาสทุกวันนี้ที่ตำรวจชนชวายเป็นจะตายก็เพราะโปรนี้แหละที่มีอำนาจก็อยากจะมีให้มากขึ้น อยากมียศที่สูงขึ้น และมีโอกาสในการฉกฉวยโอกาสจากหน้าที่การงาน ปัญหาทั้งหมดที่วันนี้ทำให้ฝ่ายการเมืองรู้ทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนตรงนี้” นายวิชณุฯ กล่าว

นายวิชณุฯ กล่าวต่อว่า นักการเมืองที่อยากเลี้ยงตำรวจ ก็มอบโปรให้กับตำรวจคนนั้น แต่ถ้าไม่ชอบหน้าตำรวจคนไหนก็จะบั่นทอนโปรตรงนี้ เช่นถ้าอยู่ในนครบาลแล้วอำนาจเยอะก็ส่งไปอยู่ที่สุโขทัย เป็นต้น ฉะนั้นถ้าเขาจะสร้างคุณ เขาก็จะให้สิ่งที่ดี แต่ถ้าเขาหมั่นหน้าเขาก็จะสร้างโทษด้วยสิ่งเหล่านี้

การเมืองมี ๒ มิติ เหมือนเหรียญ ๒ ด้าน ด้านแรกคือ การเมืองคืออำนาจ การจัดสรรอำนาจ การจัดระเบียบสังคม อีกด้านหนึ่ง การเมืองก็คือ วิชาการ เล่ห์เพทุบาย มายา และการทำทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ ฉะนั้นหากตำรวจตกไปในเหรียญด้านใดด้านหนึ่ง ประโยชน์ที่ประเทศได้รับก็จะต่างกัน หากเป็นเหรียญด้านแรก ก็จะเป็นเรื่องที่ดีและเป็นคุณ และสร้างประโยชน์ให้กับประเทศชาติและประชาชน แต่เหรียญอีกด้านทำให้ตำรวจใช้ความพยายามทุกอย่าง เพื่อให้ได้โปรไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม และถ้าได้ในสิ่งที่ต้องการแล้วก็พยายามรักษาสิ่งนั้นไว้ให้นาน รวมทั้งพยายามทำให้ตำแหน่งสูงขึ้น

“วิชณุ” ชี้ทำดีต้องแหวกกรอบหลายชั้น” นายวิชณุฯกล่าวอีกว่า ตำรวจที่ปฏิบัติงานทุกวันนี้ถูกล้อมกรอบอยู่หลายชั้น และท่านจะแหวกกรอบเหล่านั้นออกไปได้ยาก **กรอบแรกคือหลักนิติธรรม กรอบที่สองคือหลัก ธรรมาภิบาล กรอบที่สามคือ คุณธรรมจริยธรรม** ส่วนทางออกของปัญหาทั้งหมดคือ ข้อแรก คือ ต้องให้ความรู้และการศึกษาแก่ข้าราชการตำรวจให้มาก ทั้งเรื่องหลักนิติธรรม หลักธรรมาภิบาล เรื่องความเป็นกลางทางการเมือง และเรื่องคุณธรรมจริยธรรม แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือเจ้าหน้าที่ตำรวจรู้เรื่องเหล่านี้หรือไม่

ข้อสองคือ กระจายอำนาจของตำรวจออกเป็นกรมกองต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นกรอบป้องกันอำนาจการแทรกแซงทางการเมืองได้ดี ข้อสามคือ ตำรวจต้องมีภักดีที่ชัดเจนในการเป็นช่องทางลดช่องว่างการทุจริต ข้อสี่คือ แก้เรื่องโปรของตำรวจให้ลดลง ทั้งอำนาจ ยศ และโอกาส

ในการทุจริตคอร์รัปชัน ข้อห้าคือ การตั้งสหภาพแรงงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ข้อหกคือ การตั้งคณะกรรมการพิทักษ์คุณธรรม เพื่อป้องกันอำนาจทางการเมือง และข้อเจ็ดคือ ตำรวจต้องคิดว่าตัวเองเป็นประชาชน และอยากให้ความคิดเรื่องตำรวจเพื่อชุมชนเป็นรูปธรรมที่สุด เพราะชุมชนและประชาชนจะได้เป็นเกราะป้องกันให้ตำรวจ

อย่างไรก็ตาม กว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา แม้จะยกระดับกรมตำรวจ ขึ้นเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติแล้ว แต่ดูเหมือนสถานการณ์ไม่ได้เปลี่ยนไปมากนัก

หวังตั้งดีเอสไอขึ้นมาหวังให้ปลอดการเมือง จึงเป็นที่มาของแนวคิดแยกอำนาจตำรวจออกไป เป็นหน่วยงานใหม่คือ “ดีเอสไอ” ซึ่งมีหลักการและหน้าที่คล้ายกับหน่วย “เอฟบีไอ” หรือ สำนักสอบสวนกลางแห่งสหรัฐอเมริกา (Federal Bureau of Investigation-FBI) ด้วยหวังว่าจะเป็นองค์กรใหม่ ที่มีความเป็นอิสระ ปลอดการแทรกแซงจากการเมือง เพื่อเข้าไปร่วมสอบสวนคดีที่เกินอำนาจของตำรวจ หรือคดีที่ต้องใช้ความสามารถเฉพาะด้าน อยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม

การก่อตั้งดีเอสไอในยุคแรก เมื่อพ.ศ.๒๕๔๕ ใช้วิธีโอนย้ายบุคคลากรจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีทักษะเฉพาะด้าน มาเป็นข้าราชการในสังกัด เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมบัญชีกลาง และสำนักงบประมาณ เป็นต้น โดยแบ่งโครงสร้างและหน้าที่รับผิดชอบ เช่น สำนักคดีภาษีอากร ,สำนักคดีการเงินการธนาคาร ,สำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญา, สำนักคดีคุ้มครองผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม ,สำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ, สำนักกิจการต่างประเทศ และคดีอาชญากรรมระหว่างประเทศ, สำนักคดีอาญาพิเศษ, สำนักคดีความมั่นคง เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะพยายามตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อสร้างสมดุล หรือกระจายหน้าที่ แต่อธิบดีดีเอสไอคนแรก ก็ยังเป็นคนที่โอนย้ายมาจากตำรวจคือ พล.ต.ท.นพดล สมบูรณ์ทรัพย์ ทำให้เกิดความขัดแย้งกับหน่วยอื่น ๆ ของกระทรวงยุติธรรม แต่ไม่รุนแรงมากนัก ต่อมาเมื่อ พล.ต.ท.นพดล เกษียนอายุราชการ พล.ต.อ.สมบัติ อมรวิวัฒน์ จึงเข้ามารับหน้าที่แทนในปี ๒๕๔๗ ต่อมาพล.ต.อ.สมบัติ ถูกสั่งย้ายไปเป็นรองปลัดกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากดีเอสไอสอบสวนคดีการหายตัวไปของนายสมชาย นิละไพจิตร ประธานชมรมนักกฎหมายมุสลิม ล่าช้า ก่อนจะทำเรื่องขอกลับไปเป็นรองผบ.ตร. และมีการแต่งตั้งนายสุนัย มโนมัยอุดม ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ มาดำรงตำแหน่งแทน

ในห้วงเวลาดังกล่าว ดีเอสไออยู่ภายใต้รัฐบาลคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ (คมช.) มีบทบาทอย่างสูงในการดำเนินคดีกับตระกูลชินวัตร และพวกพ้อง เนื่องจากผู้มีอำนาจในเวลานั้นมองว่าพล.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ยังมีบารมีและเครือข่ายในสำนักงานตำรวจแห่งชาติอยู่ไม่น้อย

จึงเลี่ยงการใช้งานตำรวจในการทำคดี ส่วนผู้บริหารทีเอสไอระดับรอง ๆ ลงไป ทีไอโอนย้ายมาจาก ตำรวจก็ถูกลดความสำคัญลงไป

กระทั่งการเลือกตั้งใหญ่ปี ๒๕๕๑ พรรคพลังประชาชน (ไทยรักไทยเดิม) ขึ้นมาเป็นรัฐบาล นายสุนัยถูกโยกย้ายออกไป และแต่งตั้ง พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง ขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน ซึ่งก็ถูกมองว่าเป็นคนของพรรคพลังประชาชน ที่จะเข้ามาดูแลคดีพ.ต.ท.ทักษิณและพวก จนนำไปสู่การสั่งไม่ฟ้องในที่สุด ต่อมาเมื่อเกิดการเปลี่ยนผันทางการเมืองครั้งใหญ่ พรรคประชาธิปัตย์ ขึ้นมาเป็นรัฐบาล จึงแต่งตั้ง นายธาริต เพ็งดิษฐ์ เป็นอธิบดีทีเอสไอ เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๕๒ และดำรงตำแหน่งยาวนานมาจนปัจจุบัน

แม้จะเปลี่ยนรัฐบาลจากประชาธิปัตย์ เป็นพรรคเพื่อไทย (พลังประชาชนเดิม) แต่นายธาริตฯ ยังเหนียวแน่นกับเก้าอี้ไม่น้อยอย่างไม่น่าเชื่อ

จาก ๙๙ ศพถึงฮั่วสร้างโรงพัก หากพลิกปูมนายธาริตฯ จะพบว่า มีความแนบแน่นกับกลุ่มชินวัตรมานานนับสิบปีแล้ว โดยข้อมูลในวิกิพีเดียระบุว่า ก่อนรับราชการอัยการ นายธาริตฯ เป็นผู้ช่วยอาจารย์สอนกฎหมาย จนกระทั่งได้พบกับศ.ดร.คณิต ฒ นคร ในฐานะอาจารย์พิเศษ จึงแนะนำให้นายธาริตฯ ไปสอบอัยการหลังเรียนจบนิติศาสตร์มหาบัณฑิต และนายธาริตฯ ก็สอบได้เป็นอัยการ จนกระทั่ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ก่อตั้งพรรคไทยรักไทย ได้ระดมนักกฎหมายหลายคน เช่น ศ.ดร.คณิต ฒ นคร นายเรวัตี ฉ่ำเฉลิม ร่วมก่อตั้งพรรค ซึ่งในจำนวนนั้นมีนายธาริตฯ อยู่ด้วย ทำให้หลังจากที่พรรคไทยรักไทย ชนะการเลือกตั้ง นายธาริตฯ จึงได้รับแต่งตั้งให้ช่วยราชการสำนักนายกรัฐมนตรี โดยทำงานกับ น.พ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช รองนายกรัฐมนตรี ขณะเดียวกัน นายธาริตฯ ยังเป็นคณะที่ปรึกษาของนายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ อีกด้วย

เมื่อมีการจัดตั้งทีเอสไอ ในรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ นายธาริตฯ ได้โอนมาดำรงตำแหน่งรองอธิบดี และต่อมาก็ได้รับแต่งตั้งเป็นเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จนกระทั่งได้รับแต่งตั้งเป็นอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษแทน พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง ในรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นอกจากนี้ นายธาริตฯ ยังเป็นหนึ่งในคณะกรรมการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) เมื่อครั้งมีการชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ขับไล่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในปี พ.ศ.๒๕๕๓ นอกจากนี้ยังมีส่วนสำคัญในการดำเนินคดีทางการเมืองหลายคดีด้วย

นายธาริตฯ รับบทหัวหมู่ทะลวงฟันบรรดาแกนนำและดำเนินคดีมีอบ ชนิดถึงลูกถึงคน ในส่วนของคดีผู้เสียชีวิต ๙๙ ศพ ดูเหมือนจะดำเนินการไปอย่างเรื่อย ๆ มาเรื่อย ๆ จนเมื่อรัฐบาลพรรคเพื่อไทย ขึ้นมาครองอำนาจ เก้าอี้อธิบดีทีเอสไอจึงถูกเพ่งเล็งว่าต้องปรับเปลี่ยนแน่นอน

แต่กาลกลับเป็นว่านายธรริตฯ สามารถรักษาตำแหน่งไว้ได้ พร้อมการทำหน้าที่ซึ่งเปลี่ยนไป จนถูกฝ่ายพรรคประชาธิปัตย์กล่าวหาอยู่เนือง ๆ โดยเฉพาะกรณีสลายมือ ๙๙ ศพ ซึ่งเป่าใหญ่ไม่พบนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตรองนายกฯ และผอ.ศอฉ. ซึ่งดีเอสไอทำสำนวนการสอบสวนและพบว่า ทั้งสองคนเข้าข่ายถูกดำเนินคดีข้อหาฆาตกรรม หลังศาลอาญาไต่สวนการตายของเหยื่อบางราย และมีคำสั่งว่าเป็นการตายโดยฝีมือของเจ้าหน้าที่รัฐ

นอกจากนี้ นายอภิสิทธิ์ และนายสุเทพ ยังโดนกระหน่ำอีกรอบกรณีโครงการสร้างโรงพักทดแทน ๓๙๖ แห่งทั่วประเทศ ที่ปัจจุบันมีแต่เสาเท่านั้น สาเหตุส่วนหนึ่งเพราะรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ อนุมัติให้รวบประมุขงานเป็นสัญญาเดี่ยว จากแต่เดิมสำนักงานตำรวจแห่งชาติสรุปว่าให้ประมุขงานแยกเป็นรายภาค ซึ่งดีเอสไอ สรุปว่า โครงการนี้เข้าข่ายฮั้วประมูล “ห้ามไม่ได้ เพราะงานที่เราทำมันกระทบกับคนวงกว้าง บ้านเมืองแบ่งแยกเป็น ๒ ค่าย เพราะฉะนั้น ถ้าถูกใจฝ่ายหนึ่งก็ขมอีกฝ่ายหนึ่งไม่ถูกใจก็ด่า แต่ว่าสิ่งที่เรายืนยันมาตลอดคือทำไปตามกฎหมาย เราไม่ได้ทำโดยอคติ เราไม่ช่วยใคร และไม่แกล้งใคร” นายธรริต เพ็งดิษฐ์ กล่าว

ยากหลุดพ้นการเมือง จากบทบาทและเหตุการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นและเกี่ยวข้องกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติและดีเอสไอ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ตั้งแต่อดีตกระทั่งถึงปัจจุบัน ปฏิเสธไม่ได้ว่าการเมือง เข้ามามีอิทธิพลเหนือทั้ง ๒ หน่วยงานไม่มากก็น้อย แต่หากไม่นับคดีความที่เกี่ยวข้องกับการเมืองโดยตรง ทั้งตำรวจและดีเอสไอทำหน้าที่ในขอบเขตอำนาจของตน ได้ดีในระดับหนึ่ง ขณะที่ตำรวจอาจถูกกล่าวหาในเรื่องการทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนดีเอสไอยังไม่มีเรื่องนี้มากนัก ส่วนหนึ่งเพราะดีเอสไอไม่ได้ทำงานใกล้ชิด หรือให้คุณให้โทษกับประชาชนมากเท่ากับตำรวจนั่นเอง แต่หากเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับการเมือง หรือนักการเมือง ดีเอสไอจะถูกเพ่งเล็งจากฝ่ายตรงข้ามรัฐบาลแทบทุกครั้ง

ถึงวันนี้แม้รัฐจะพยายามสร้างหน่วยงานใดขึ้นมาเพื่อคานอำนาจ กระจายอำนาจหน้าที่ ให้มีลักษณะคล้ายการทำงานของตำรวจ สนับสนุนงานที่สลับซับซ้อนกว่า หรือกว้างกว่า แต่หากรัฐยังแสวงหาอำนาจโดยใช้หน่วยงานเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองก็ตาม ก็ยากที่หน่วยงานนั้นจะเป็นอิสระหรือปลอดจากการเมืองอย่างแท้จริง^{๒๒}

^{๒๒} หมายเหตุ ขณะที่นายวิษณุ เครืองาม ได้บรรยาย ขณะนั้น รัฐบาลมาจากการเลือกตั้ง โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ต่อมา ในปี ๒๕๕๗ ได้เกิดการรัฐประหารโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาตินายวิษณุ เครืองาม ดำรงตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรี มีอำนาจทางการเมือง ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๗ จนปัจจุบัน ๒๕๖๒ ก็ไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ ทั้งสององค์กร พ้นจากอำนาจทางการเมืองเลย)

๘. **เส้นทางชีวิตเปลี่ยนสี "จาริต เฟ็งดิษฐ์" ก่อนเข้าคุก!**^{๒๓} เส้นทางชีวิตของจาริตฯ พลิกผันอย่างหนักหลังมีการเปลี่ยนขั้วการเมืองครั้งสุดท้ายเมื่อ คสช. ยึดอำนาจรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ใครจะคาดคิดว่าวันหนึ่งอดีตอดีตนายก "จาริต เฟ็งดิษฐ์" จะต้องเดินเข้าคุก

วันนี้ (๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑) ศาลฎีกานัดอ่านคำพิพากษาในคดีที่อดีตรองนายกรัฐมนตรี "สุเทพ เทือกสุบรรณ" ยื่นฟ้อง "จาริต" ขอให้หมิ่นประมาทโดยการโฆษณา กรณีขณะดำรงตำแหน่งอดีตนายก เมื่อปี ๒๕๕๖ นายจาริตฯ ให้สัมภาษณ์ กล่าวหา นายสุเทพ เป็นผู้สั่งให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) ทำสัญญาก่อสร้างอาคารที่ทำการสถานีตำรวจ ๓๔๖ แห่ง จากเป็นรายภาค ให้เป็นรวมสัญญาการจัดซื้อจัดจ้างเพียงรายเดียว สุดท้ายศาลฎีกาตัดสินให้จำคุก "จาริต" ๑ ปี ไม่รอลงอาญา ซึ่งเป็นการพิพากษากลับคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ที่สั่งยกฟ้อง

เส้นทางชีวิตของจาริต พลิกผันอย่างหนักหลังมีการเปลี่ยนขั้วการเมืองครั้งสุดท้ายเมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยึดอำนาจรัฐบาลยิ่งลักษณ์ พายุลูกแล้วลูกเล่าก็โหมกระหน่ำใส่ "จาริต" อดีตอดีตนายกรัฐมนตรีที่ถูกละทิ้งและถูกมองว่าเปลี่ยนสี - เปลี่ยนขั้วมาหลายครั้ง เพียง ๒ วัน นับจาก คสช. ก้าวเข้าสู่อำนาจในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗ "จาริต" ก็ถูกเก็บเข้ากรู "สำนักนายกรัฐมนตรี" ในวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗ สิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง อดีตนายกรัฐมนตรีที่ยาวนานเกือบ ๕ ปี จากนั้นเขาก็ถูกตรวจสอบในหลายๆ เรื่องโดยเฉพาะเรื่องร่ำรวยผิดปกติ ในปี ๒๕๕๘ ก็ถูก ป.ป.ช.อายัดทรัพย์สินไว้ ๙๐.๒๖ ล้านบาท

ต่อมาวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๙ เขาก็ถูก ป.ป.ช. ชี้มูลว่าร่ำรวยผิดปกติ รวมมูลค่า ๓๔๖,๖๕๒,๕๘๘.๕๒ บาท โดยหลังจากพิจารณารายงานผลการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า นายจาริตฯ และนางวรรษมล ภรรยา มีทรัพย์สินมากผิดปกติเกินกว่าฐานะและรายได้ที่เข้าหน้าที่ของรัฐจะพึงมีได้ อีกทั้งยังปรากฏพฤติการณ์โอน ยักย้าย แปรสภาพหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน รวมทั้งให้บุคคลอื่นถือทรัพย์สินแทน กล่าวคือ ให้นายปิยฤกษ์ อรรถกานต์รัตน์ ซึ่งเป็นหลานชาย และบริษัท ปิยธนวรรษ จำกัด ซึ่งมีนายปิยฤกษ์ และนางกานดา เผือดจันทิก น้องสาวของนางวรรษมล เป็นกรรมการบริษัท มีชื่อเป็นผู้ถือครองทรัพย์สินจำนวนมากแทน และเตรียมยื่นศาลแพ่งขอให้ยึดทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน จากนั้น เขาก็ถูกสอบเพิ่มและพบอีกว่ามีการยักย้าย ถ่ายเททรัพย์สินไปให้คนใกล้ชิดและ ป.ป.ช. กำลังจะขออายัดทรัพย์สินอีกร่วม ๑๐๐ ล้านบาท และสุดท้ายสำนักเลขาธิการนายกฯ มีคำสั่งไล่ออก "จาริต เฟ็งดิษฐ์" ตั้งแต่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐

หากย้อนประวัติกลับไปดูว่า ชีวิตของเขานั้นทั้งโลดโผนและเปี่ยมด้วยสีสัน หากจะพูดถึงข้าราชการ ก็มีน้อยคนนักที่จะอยู่ได้กับหลากขั้วการเมืองที่มีความขัดแย้ง แต่ "จาริต เฟ็งดิษฐ์" กลับเป็นหนึ่งในจำนวนน้อยนั้น และด้วยความที่ไม่ว่าขั้วไหนได้ขึ้นสู่อำนาจเขาก็รักษาตัวรอดเป็นยอดดี

^{๒๓} "เส้นทางชีวิตเปลี่ยนสี "จาริต เฟ็งดิษฐ์" ก่อนเข้าคุก!", คมชัดลึก. ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๑.

และทำหน้าที่ตอบสนองผู้มีอำนาจได้อย่างเต็มที่ บิดาของเขาชื่อ ร.อ.เจี๊ยะบ เพ็งดิษฐ์ เป็นนายทหารคนสนิทของ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งต่อมาได้ลาออกจากราชการและย้ายครอบครัวไปอยู่ที่ จ.ชัยนาท หลัง จอมพล ป.ถูกรัฐประหารตัว “จาริตฯ” เอง เล่าให้ฟังว่าสมัยเด็กๆ เขาไม่ได้ใช้ชื่อนี้ หากแต่ในวัยเด็กเขาชื่อว่า "เบญจ" ที่ตั้งโดย "หลวงพ่อกุญชรสิงห์" พระเกจิชื่อดัง สืบเนื่องจากก่อนเขาเกิดนั้นพ่อและแม่มีลูกมาแล้ว ๔ คน แต่ก็เสียชีวิตตั้งแต่แรกเกิดทั้งสิ้น ตัวเขาเองก็อยู่ในภาวะที่ไม่แข็งแรงเช่นกัน โดยอยู่ในตู้อบโรงพยาบาลคริสเตียน อ.มโนรมย์ จ.ชัยนาท นานถึง ๓ เดือน จนมารดาของเขาต้องนั่งเรือจากชัยนาทไปอุทัยธานี เพื่อไปหา “หลวงพ่อกุญชรสิงห์” แห่งวัดท่าซุง เพื่อขอให้ช่วย หลวงพ่อจึงตั้งชื่อให้ว่า “เบญจ” พร้อมทั้งบอกว่าชื่อนี้จะทำให้รอด แล้วถ้าโตขึ้นให้เปลี่ยนชื่อแล้วจะดี

จนกระทั่งอายุ ๓๕ ปี เขาจึงเปลี่ยนชื่อเป็น “จาริต” ตามความเชื่อทางโหราศาสตร์ โดยให้เหตุผลว่า หากอยากเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ชีวิตราชการ ต้องใช้หลักของ “เดช” นำหน้าจึงเป็นที่มาของชื่อ “จาริต” เพราะ “ธ” คือตัวเดช ประวัติการศึกษาของเขาก็น่าสนใจไม่น้อย เพราะหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมจากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา ก็สอบเข้าศึกษาใน คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รุ่น KU ๓๗ แต่ด้วยเหตุผลที่ไม่ชอบและปรับตัวไม่ได้กับระบบ “โชตัส” เขาจึงลาออกไปสมัครเรียนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ในปี ๒๕๕๑ และสำเร็จการศึกษาที่นี้ด้วยเกียรตินิยมอันดับหนึ่ง จากนั้นก็สอบได้เนติบัณฑิตไทย รวมถึงนิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ก่อนเข้ารับราชการอัยการ “จาริต” ได้สอนหนังสือที่ ม.ธุรกิจบัณฑิต และได้รู้จักกับ “คณิต ณ นคร” ซึ่งเมื่อเขาเรียนจบปริญญาโทก็ได้สมัครเข้ารับราชการในสำนักงานอัยการสูงสุด ปี ๒๕๓๓ ชีวิตราชการเขาก้าวหน้าตามลำดับจนถูกเรียกไปเป็นหน้าห้องของ “คณิต ณ นคร” สมัยที่เป็นอัยการสูงสุด

จากนั้นชีวิตของเขาก็เริ่มผกผัน ได้เข้ามาใกล้ชิดกับ “การเมือง” เมื่อ “ทักษิณ ชินวัตร” ก่อตั้งพรรคไทยรักไทย ก็ได้ระดมนักกฎหมายมาช่วยงานซึ่งหนึ่งในนั้นก็มี “คณิต ณ นคร” อยู่ด้วย

หลังการเลือกตั้งปี ๒๕๔๔ พรรคไทยรักไทยได้เป็นรัฐบาล "นพ.พรหมินทร์ เลิศสุริย์เดช" ได้ตั้งให้เขามาช่วยราชการสำนักนายกรัฐมนตรี โดยทำงานกับ "พันศักดิ์ วิญญรัตน์" ที่ปรึกษาของ "ทักษิณ" นั่นเองระหว่างนั้นเขามีส่วนในการยกร่างกฎหมายและจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ ก่อนถูกโอนย้ายไปเป็นรองอธิบดีดีเอสไอ ในสมัยที่ "พล.ต.ท.นพดล สมบูรณ์ทรัพย์" เป็นอธิบดีคนแรก แต่ทุกอย่างใช้ว่าจะราบรื่นเพราะเมื่อ "พล.ต.อ.สมบัติ อมรวิวัฒน์" ได้ขึ้นมาเป็นอธิบดีดีเอสไอก็มีตำรวจเป็นจำนวนมากโอนย้ายเข้ามา ทำให้บทบาทของเขาดูด้อยลงไป จึงเดินทางทำงานด้านวิชาการ

ต่อมาเขาก็เข้าไปมีส่วนในการยกร่างกฎหมายจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) ทำให้ได้รับเลือกให้เป็นเลขาธิการ ป.ป.ท. คนแรก ในปี ๒๕๕๑ ในสมัยรัฐบาลพรรคพลังประชาชน และที่นี้เองทำให้เขามีผลงานที่โดดเด่น ไม่ว่าจะเป็นคดีชานติก้าพับ คดีทุจริตนมโรงเรียน คดีกองทุนบำเหน็จบำนาญราชการ แต่ต่อมาเมื่อการเมืองเปลี่ยนขั้ว พรรคประชาธิปัตย์ ที่นำโดย "อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ" ได้ขึ้นเป็นรัฐบาล ก็ได้ย้าย "พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง" อธิบดีดีเอสไอในขณะนั้นที่มีสายสัมพันธ์อันดีกับเครือข่าย "ชินวัตร" ออกไป และเป็น "จาริต" นี้เองที่ได้ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่ง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษด้วยวัย ๕๐ ปีนาที่นี้เขาถูกมองว่าเป็นคนของพรรคประชาธิปัตย์อย่างเต็มตัว

บทบาทของเขายังเด่นชัดขึ้นเมื่อเหตุการณ์วิกฤติการเมืองปี ๒๕๕๓ จากการชุมนุมของ นปช.จาริตฯ เป็นหนึ่งในกรรมการศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) และมีบทบาทอย่างยิ่งโดยเฉพาะการแถลงข่าวครั้งสำคัญๆ ในฐานะทีมโฆษก และยังเดินทางทำคดีที่เกี่ยวข้องกับแกนนำการชุมนุมเช่นคดีก่อการร้าย โดยถูกมองว่าคดีนี้เดินทางไปอย่างรวดเร็ว ชัดกับคดีการสลายการชุมนุมของรัฐบาล

ขณะนั้น "คนเสื้อแดง" มอง "จาริต" เป็นศัตรูลำดับต้นๆ และเขาก็ถูกแกนนำการชุมนุมฟ้องร้องและตรวจสอบในเรื่องต่างๆ อย่างมากมาย อาทิ การออกมาเปิดเผยเรื่องมีผู้โอนเงิน ๑.๕ แสนบาทเข้าบัญชีของ "วรชมล เพ็งดิษฐ์" ภรรยาของเขา โดยระบุว่าเงินค่าตอบแทนในการเลี้ยงภาษี แต่ก็มีกระแสข่าวว่าเป็นค่าบริการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย เมื่อการเมืองเปลี่ยนขั้วอีกครั้ง พรรค "เพื่อไทย" ได้ขึ้นเป็นรัฐบาล เขาถูกหมายหัวจาก "ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง" ในตอนต้นว่าจะปลดออกจากตำแหน่งอธิบดีดีเอสไอ แต่ที่สุดแล้วเขาก็อยู่รอดปลอดภัยตลอดอายุของรัฐบาลเพื่อไทย ซ้ำยังได้รับการต่ออายุในตำแหน่งอีกด้วย ในช่วงการเมืองพรรคเพื่อไทยนี้เอง ที่การทำหน้าที่ของเขาถูกมองว่าพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือ ด้วยท่าทีที่ถูกมองว่าเขาทำงานตอบสนองผู้ถืออำนาจได้เป็นอย่างดี ท่ามกลางข้อครหาว่าเพื่อแลกกับการอยู่ยั่งยืนในเก้าอี้

โดยคดีที่เขาทำภายใต้รัฐบาลเพื่อไทยนั้น มุ่งเป้าไปที่ฝ่ายตรงข้าม รวมถึงพรรคประชาธิปัตย์ที่เขาเคยร่วมทำงานมาด้วยเช่น คดีจากวิกฤติการเมืองปี ๒๕๕๓ ถึงนาที่นั้นเขาเดินทางกับรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ในคดีสลายการชุมนุม ส่วนคดีของกลุ่มผู้ชุมนุม นปช. ก็ยกฟ้องเป็นจำนวนมาก เช่น คดีฝั่งล้มเจ้า รวมทั้งยังเดินทางเกี่ยวกับคดีอื่นๆ เช่น คดีทุจริตโรงพักทดแทน คดีต่อสัญญาสัมปทานบีทีเอสรวมทั้งเขาได้เป็นกรรมการ ศอฉ. อีกครั้งในเหตุการณ์วิกฤติการเมืองปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ จังหวะนั้นเขากลายเป็นศัตรูของคนอีกกลุ่ม จนหลายคนเรียกอย่างเกลียดชังว่า "จาริต เปลี่ยนสี" ล้อมาจากนามสกุลของ "ถวิล เปลี่ยนศรี" อดีตเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติที่เป็นคู่อริกับรัฐบาลเพื่อไทยในขณะนั้น

จนเมื่อการประชุมของกลุ่ม กปปส. ในปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ เขาก็ตกเป็นเป้าอีกครั้ง โดนปิดล้อม ไล่ล่า ตรวจสอบ รวมถึงการตรวจสอบบ้านของ "วรรณมล" ที่ซื้อไว้ที่ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา เพื่อทำโฮมสเตย์ ก็ถูกตรวจสอบว่ารุกล้ำพื้นที่ป่าสงวน จนต้องยอมรื้อบ้านบางหลัง และคืนที่ดินบางส่วนให้แก่ราชการ

ก่อนถึงวันที่ศาลฎีกานัดอ่านคำพิพากษา นายธาริต ได้ยื่นคำแถลงต่อศาลฎีกาใหม่ จากปฏิเสธต่อสู้คดี ขอเป็นให้การรับสารภาพแทน และเมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา ยังได้มอบอำนาจให้ทนายความ นำเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท มาวางต่อศาลเป็นการแสดงความประสงค์ จะเยียว นายสุเทพ โจทก์ เพื่อเป็นการบรรเทาผลร้ายด้วย แต่ทุกอย่างไม่เป็นผล สุดท้ายเขาต้องเข้าไปใช้ชีวิตในเรือนจำ...

๙. สำนักข่าว MThai News “จำคุก ๒ ปี! ธาริต สั่งย้าย “พ.อ.ปิยะวัฒน์” โดยมีชอบ”

๒๔

ศาลอาญาพิพากษาสั่งจำคุก “ธาริต” อดีตอธิบดีดีเอสไอ ๒ ปี โดยไม่รอลงอาญา ก่อนสั่งย้าย “พ.อ.ปิยะวัฒน์” เมื่อปี ๒๕๕๕ โดยมีชอบ ก่อนที่ศาลจะให้ประกันตัวหลังมีการยื่นคำร้อง

วันที่ ๑๑ ส.ค.๒๕๕๘ ศาลอาญารัชดาอ่านคำพิพากษาในคดีที่ พ.อ.ปิยะวัฒน์ กิ่งเขตต์ อดีตผู้บัญชาการสำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญาฯ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง นายธาริต เพ็งดิษฐ์ อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และนายชาญเชาวน์ ไชยานุกิจ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม เป็นจำเลยในความผิดฐานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๕๗ จากกรณีเมื่อปี ๒๕๕๕ นายธาริตทำหนังสือโยกย้าย พ.อ.ปิยะวัฒน์ จากผู้บัญชาการสำนักคดีทรัพย์สินทางปัญญาฯ ดีเอสไอ ไปเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะคดี ซึ่งมีระดับต่ำกว่าตำแหน่งเดิม โดยมีนายชาญเชาวน์ลงนามคำสั่งย้าย อันเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่า แม้นายธาริตฯ จะอ้างว่า ผู้มีอำนาจลงนามคำสั่งย้ายคือ ปลัดกระทรวงยุติธรรม แต่ในฐานะที่นายธาริตฯ เป็นอธิบดี ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงาน ดังนั้นปลัดกระทรวงยุติธรรมย่อมต้องพิจารณาคำสั่งย้ายตามเหตุผลที่นายธาริตฯ เสนอมา และเมื่อประกอบกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ที่ให้คำสั่งย้ายนี้เป็นไป โดยมีชอบแล้ว ศาลจึงเห็นว่านายธาริตฯ มีเจตนาย้าย พ.อ.ปิยะวัฒน์ฯ โดยมีชอบ จากมูลเหตุความไม่พอใจหรือขัดแย้งจากการปฏิบัติหน้าที่ ที่มีความเห็นไม่ตรงกันเรื่องแชร์สลากกินแบ่งรัฐบาล ดังนั้นศาลจึงพิพากษาจำคุกนายธาริตฯ ๒ ปี โดยไม่รอลงอาญา และให้ยกฟ้องนายชาญเชาวน์

^{๒๔} “จำคุก ๒ ปี! ธาริต สั่งย้าย “พ.อ.ปิยะวัฒน์” โดยมีชอบ”. MThai News. ๑๖ สิงหาคม

เนื่องจากไม่มีพยานนำสืบชัดเจนว่าเจตนาถลันแกลิ่งให้พ.อ.ปิยะวัฒน์ฯ เสื่อมเสีย แต่ลงนามตามหน้าที่แทนปลัดกระทรวงยุติธรรม ที่เดินทางไปราชการต่างประเทศเท่านั้น

๑๐. หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการสุดสัปดาห์ ไล่ออก “จาริต เปลี่ยนสี” บทสรุปสุดท้าย ระวังจะตายเหมือนกิ้งกือตกท่อ^{๒๕} (เผยแพร่ : 29 เม.ย. 2560 06 : 22 โดย : MGR Online)

ผู้จัดการสุดสัปดาห์ ปล่อยข่าวใหญ่ไล่ออก นายจาริต เพ็งดิษฐ์ อดีตอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ที่ปรึกษาประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ออกจากราชการฐานร่ำรวยผิดปกติ ตามที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ชี้มูลความผิดและเสนอเรื่องมายังพล.อ.ประยุทธ์ นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เพื่อลงโทษตามกฎหมาย

อาจจะหวังกลบกระแสชื่อเรือดำน้ำแบบลับสุดยอดและอย่ามายุ่งตาม สไตล์ “พีใหญ่” หรืออย่างไรไม่อาจทราบได้ แต่ข่าวไล่ออกนายจาริตฯ ก็มาแบบโป้งเดียวจอด หาได้มีสื่อไล่จับตามกันยึดเยื้อเหมือนเรือดำน้ำไม่ เพราะใครๆ ก็รู้ว่า สักวันหนึ่ง “จาริต เปลี่ยนสี” จะต้องพบจุดจบในชีวิตราชการแบบไม่ไปตีแน่ นับตั้งแต่ถูกไล่เช็กบิลยาวเป็นหางว่าว หลังจากพรรคเพื่อไทยที่นายจาริตฯ ทำงานรับใช้แบบสุดลิ่มทิ่มประตู ถูก ท.ทหาร นำโดย “ลุงตู่” ยึดอำนาจ

เรื่องนี้จึงไม่ได้อยู่นอกเหนือความคาดหมาย โดยเฉพาะชีวิตข้าราชการไทย จะอยู่จะไปจะรุ่งหรือจะร่วง นอกจากฝีมือแล้วที่สำคัญยิ่งกว่าคือว่าถวายเป็นชีวิตรับใช้ผู้มีอำนาจอย่างถึงอกถึงใจหรือไม่ เลือกข้างถูกไหม ซึ่งจะว่าไปนายจาริตฯ ก็เลือกเปลี่ยนสี เปลี่ยนจุดยืนรับใช้การเมืองทั้งสองขั้ว

เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๗ หลังคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ยึดอำนาจไม่ถึง ๔๘ ชั่วโมง ก็ได้มีคำสั่งให้นายจาริตฯ ย้ายมาปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักนายกรัฐมนตรี จากนั้น เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาประจำสำนักนายกรัฐมนตรี สังกัดสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ถือว่าเป็นการลดตำแหน่งจากระดับ “ผู้บริหารระดับสูง” ที่เคยเป็นถึงระดับอธิบดีลง เหลือฐานเป็นเพียง “เจ้าหน้าที่รัฐ” และสุดท้ายไม่เหลือยศถาบรรดาศักดิ์ใดๆ

บั้นปลายชีวิตราชการของนายจาริตฯ จึงเป็นไปตามคำเตือนของอดีตพวกพ้องที่เคยทำงานร่วมกันว่า “ระวังจะตายเหมือนกิ้งกือตกท่อ” ตอนที่นายจาริตฯ ทำงานตามใบสั่งของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่หันปลายดาบกลับไปทิ่มแทงพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งตนเองเคยรับใช้ในวงปราบมืออบคนเสื้อแดง

^{๒๕} “ไล่ออก “จาริต เปลี่ยนสี” บทสรุปสุดท้ายระวังจะตายเหมือนกิ้งกือตกท่อ”. ผู้จัดการสุดสัปดาห์. ๒๙ เม.ย. ๒๕๖๐.

ไม่ว่าจะอย่างไรก็ตาม การไล่ถอนนายธรรมาธิปไตย ครั้งนี้ จะว่าเป็นเพราะลมนการเมือง ก็ใช่แต่ที่ปฏิเสธไม่ได้ก็คือ นายธรรมาธิปไตย เหลืองอำนาจจริง มีทั้งการใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ โดยมีชอบ มีคดีบุกรุกป่าสงวน และนำมาซึ่งความร่ำรวยผิดปกติจนถูกลงโทษไล่ถอนในที่สุด

เรื่องของกึ่งก๊อตกท้อคราวนี้ สืบเนื่องจากการร้องเรียนว่ามีการร้องเรียน ว่ามีข้าราชการระดับสูงสร้างรुकกล้าเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเขาใหญ่ ป.ป.ช.จึงลงพื้นที่ตรวจสอบ พบว่าเจ้าของบ้านคือภรรยาของนายธรรมาธิปไตย จากนั้น ป.ป.ช.ได้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินของ นายธรรมาธิปไตย ที่เคยแสดงบัญชีต่อ ป.ป.ช. ว่ามีรายการดังกล่าวอยู่หรือไม่ ซึ่งไม่พบ จึงมีเหตุอันควรสงสัย ว่าร่ำรวยผิดปกติ ป.ป.ช.จึงตั้งคณะกรรมการไต่สวนรวบรวมพยานหลักฐานเปรียบเทียบรายได้ ของนายธรรมาธิปไตย ซึ่งพบว่าทรัพย์สินที่ไม่มีที่มาที่ไปและมีที่มาไม่ชอบด้วยกฎหมาย จำนวน ๓๔๖ ล้านบาท

จากนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๙ ได้พิจารณา รายงานผลการไต่สวนข้อเท็จจริง เห็นว่า นายธรรมาธิปไตย และนางวรรณมล เพ็งดิษฐ์ คู่สมรส มีทรัพย์สิน จำนวนมากหรือมีทรัพย์สินมากหรือมีหนี้สินลดลงมาก เกินกว่าฐานะและรายได้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ จะพึงมีได้ อีกทั้งยังปรากฏพฤติการณ์โอน ยักย้าย แปรสภาพหรือซุกซ่อนทรัพย์สิน รวมทั้งให้บุคคล อื่นถือทรัพย์สินแทน โดยพบว่า นายธรรมาธิปไตย ให้นายปิยฤกษ์ อรรถกานต์รัตน์ ซึ่งเป็นหลานชาย ของนายธรรมาธิปไตย และนางวรรณมล และบริษัท ปิยธรรมาธิปไตย จำกัด ซึ่งมีนายปิยฤกษ์ และนางกานดา เผือดจันทิก น้องสาวของนางวรรณมล เป็นกรรมการบริษัท มีชื่อเป็นผู้ถือครองทรัพย์สินจำนวนมาก แทนนายธรรมาธิปไตย และนางวรรณมล

คณะกรรมการ ป.ป.ช.มีมติเป็นเอกฉันท์ ๗ ต่อ ๐ เสียง (กรรมการอีก ๒ คน ไม่ได้ เข้าร่วมประชุม) ว่านายธรรมาธิปไตย มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ รวมมูลค่า ๓๔๖,๖๕๒,๕๘๘ บาท แต่เนื่องจากทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกติดังกล่าวบางส่วนได้มี การโอน ยักย้าย แปรสภาพ หรือซุกซ่อน ทรัพย์สิน ทำให้ไม่สามารถติดตามทรัพย์สินได้ คงเหลือทรัพย์สินที่นายธรรมาธิปไตย ได้มาโดยร่ำรวยผิดปกติ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีคำสั่งอายัดไว้เป็นการชั่วคราว จำนวน ๙๐,๒๖๐,๖๘๗ บาท

ทรัพย์สินที่ได้มาโดยร่ำรวยผิดปกติในส่วนที่เหลือจำนวน ๒๕๖,๓๙๑,๘๐๑.๑๒ บาท ให้บังคับคดีเอาแก่ทรัพย์สินอื่นของนายธรรมาธิปไตย และนางวรรณมล โดยให้ส่งรายงานและสำนวน การไต่สวนให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาล ซึ่งมีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเพื่อขอศาลสั่งให้ ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ตามมาตรา ๘๐ และมาตรา ๘๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จากนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งสำนวนการไต่สวนและรายงานความเห็นคดี ไปยัง พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ให้ดำเนินการลงโทษไล่นายธรรมาธิปไตย ออกจากราชการ เนื่องจากตามมาตรา ๘๐(๔) ของ พ.ร.บ.

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ ระบุว่า หากเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ใช่ข้าราชการเมือง ประธานศาล และผู้บริหารระดับสูง ที่ถูกชี้มูลความผิดร้ายแรง ผิดปกติ ให้ประธาน ป.ป.ช. แจ้งไปยังผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหาดำเนินการ สั่งลงโทษไล่ออก หรือปลดออก โดยถือว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งพล.อ.วิลาศ อรุณศรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี แจกแจงว่า หลังจากเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (สทน.) ได้รับเรื่องดังกล่าวจากสำนักงาน ป.ป.ช. ในช่วงปีที่ผ่านมาได้ตรวจสอบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการกรณีดังกล่าว โดยหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ป.ป.ช., ก.พ. และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในข้อกฎหมาย และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหา

หลังใช้เวลาร่วมปีสรุปผลการหารือหน่วยงานดังกล่าวข้างต้น ได้ให้ความเห็นสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกันว่า กรณีนี้เป็นอำนาจของผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาลงโทษตามที่กำหนดในมาตรา ๘๐(๔) แห่งพ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยไม่ต้องดำเนินการตามกฎหมายอื่น ประกอบกับที่ผ่านมา ได้มีมติคณะรัฐมนตรี กำหนดไว้ว่า การทุจริตต่อหน้าที่ราชการ เป็นความผิดร้ายแรง ควรลงโทษไล่ออกจากราชการ จึงได้มีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา

ไม่ว่าจะไล่ออกนายธาริตฯ จะเป็นข่าวใหญ่ในทันที หลังจากผ่านไปเกือบสี่สัปดาห์ พล.อ.วิลาศฯ ในฐานะผู้บังคับบัญชาของนายธาริตฯ จึงส่งหนังสือชี้แจงการมีคำสั่งลงโทษไล่ออกจากราชการกรณีนายธาริตฯ เพ็งดิษฐ์ ถึงสื่อมวลชนประจำทำเนียบรัฐบาล เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ท่ามกลางข่าวร้อนคณะรัฐมนตรี มีมติอนุมัติจัดซื้อเรือดำน้ำจากจีน มูลค่ากว่า ๓.๖ หมื่นล้านบาท แบบ ลับสุดยอดไปแล้วเมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๐ ต้องถือว่า ชีวิตราชการของนายธาริตฯ เป็นอะไรที่น่าบันทึกไว้ให้ข้าราชการรุ่นหลังได้ศึกษาถึงเส้นทางของดาวรุ่งที่พุ่งแรงและดาวดับแบบจบไม่สวยนั้นเป็นฉันท

เว็บไซต์ไทยพับลิก้า เขียนนิยายชีวิตนายธาริตฯ จากเด็กบ้านนอกเมืองชัยนาท ตีกรีนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ไต่เต้าชีวิตราชการจากการสอบเข้ารับราชการ ในสำนักงานอัยการสูงสุด และแสดงฝีมือลายมือกระทั่งถูกดึงไปเป็นหน้าห้องร่วมกับนายกิตติพงษ์ กิตยารักษ์ อดีตปลัดกระทรวงยุติธรรม สมัยที่นายคณิต ฒ นคร เป็นอัยการสูงสุด

ต่อมา นายธาริตฯ เริ่มพิสมัยการเมืองโดยเข้าร่วมเป็นทีมงานของนายพันศักดิ์ วิญญรัตน์ ที่ปรึกษาของนายทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทย อดีตนายกรัฐมนตรี และมีส่วนยกร่างกฎหมายและจัดตั้งดีเอสไอ ซึ่งนายธาริตฯ ได้เข้าไปนั่งเป็นรองอธิบดี ขณะที่ พล.ต.ท.นพดล ทรัพย์สมบูรณ์ เป็นอธิบดีคนแรก เรียกว่าดาวรุ่งพุ่งแรง ไต่ขึ้นถึง ซี ๙ หลังรับราชการเพียง ๑๕ ปี

จากนั้น นายธาริตฯ ไปมีส่วนยกร่างกฎหมายจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) และได้รับเลือกให้เป็นเลขาธิการ ป.ป.ท. คนแรก ในปี ๒๕๕๑ สมัยรัฐบาลพรรคพลังประชาชน

เมื่อการเมืองเปลี่ยนขั้ว พรรคประชาธิปัตย์ เป็นรัฐบาล มีการโยกย้าย พ.ต.อ.ทวี สอดส่อง ออกจากตำแหน่งอธิบดีดีเอสไอ เพราะใกล้ชิดกับตระกูลชินวัตร แล้วโยกนายธาริตฯ ที่มีผลงานโดดเด่นในฐานะเลขาฯ ป.ป.ท. ทั้งคดีชานติกาผ้าฝ้าย คดีทุจริตนมโรงเรียน คดีกองทุนบำเหน็จบำนาญราชการ ด้วยสไตล์การทำงานแบบถึงลูกถึงคนเข้ามาเป็นอธิบดีดีเอสไอ ด้วยวัยเพียง ๕๐ ปี ซึ่งนับเป็นปฐมบทเริ่มต้นวิบากกรรมที่นายธาริตฯ เลือกที่จะทำและจะเป็นไปเช่นนั้น

ช่วงปี ๒๕๕๓ อุณหภูมิการเมืองร้อนแรงสุดขีดจากการชุมนุมของคนเสื้อแดง รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ (ปชป.) จัดตั้งศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ.) ขึ้นมาควบคุมสถานการณ์ นายธาริตฯ ในฐานะอธิบดีดีเอสไอ แสดงบทบาทสยบม็อบด้วยการเดินหน้าทำคดีกล่าวหาผู้ชุมนุม ชนิดถึงอกถึงใจรัฐบาลประชาธิปัตย์เป็นยิ่งนัก สร้างความเจ็บแค้นให้แก่แกนนำคนเสื้อแดงอย่างยิ่ง

กระทั่งการเมืองเปลี่ยนขั้ว ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง แกนนำพรรคเพื่อไทย (พท.) ลั่นวาจาจะย้ายนายธาริตฯ ภายใน ๒๔ ชั่วโมง แต่ทว่านายธาริตฯ ได้ “เปลี่ยนสี” กอดเก้าอี้ไว้แน่นด้วยการหันปลายดาบกลับมาตีแม่ทัพพรรคประชาธิปัตย์ เล่นงานนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ อดีตนายกรัฐมนตรี, นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ฯลฯ ทั้งคดีต่อสัญญาสัมปทานรถไฟฟ้ามหานคร คดีทุจริตก่อสร้างโรงพักทดแทน ๓๙๖ แห่งทั่วประเทศ คดีสังสลายการชุมนุมคนเสื้อแดง ฯลฯ ขณะที่คดีของคนฝ่ายพรรคเพื่อไทย กลับมีการยกฟ้องอย่างต่อเนื่องอย่างคดีฝั่งล้มเจ้า ฯลฯ

“นายธาริต เปลี่ยนสี” ได้ระดับไหน ดูจากการให้สัมภาษณ์บางบทบางตอน “ช่วงรัฐบาล ปชป. บริหารประเทศ ปชป. เลือกนโยบายการบังคับใช้กฎหมายแบบเด็ดขาด ซึ่งส่วนตัวผมเห็นว่าถูกต้อง เพราะความขัดแย้งขณะนั้น ถ้าไม่เด็ดขาดเกมก็ไม่จบ ก็จะเกิดการรบกันมากมาย ความสูญเสียอาจจะมากกว่าที่เห็นพันเท่า แต่เมื่อ พท. เข้ามาจัดตั้งรัฐบาล แล้ว พท. เลือกนโยบายการปรองดอง ผมก็เห็นด้วยอีกเช่นกันว่านโยบายของรัฐบาลชุดนี้ถูกต้อง ผมในฐานะผู้นำองค์กรก็ต้องปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาล ในสถานการณ์ที่ต่างกัน “นี่คือความจริงที่ต้องยอมรับ เพราะประเทศนี้วางกติกาว่า ฝ่ายการเมืองเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายข้าราชการประจำเป็นฝ่ายปฏิบัติ ข้าราชการประจำคือเครื่องมือของฝ่ายการเมือง เมื่อกติกาของบ้านเมืองเราและกฎหมายเป็นเช่นนี้ เราก็ต้องปฏิบัติตามนี้”

เมื่อนายธาริตฯ หักเหชีวิตราชการมารับใช้พรรคเพื่อไทย ซึ่งไปไวกว่าที่คาด โจทย์เก่าจึงตามเช็กบิล โดยระหว่างการประชุมของกลุ่ม กปปส. นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ

เพื่อขับไล่ น.ส.ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ปลายปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ทั้งนายธาริตฯ และดีเอสไอ กลายเป็นเป้าในการปิดล้อม-ขับไล่ กระทั่งบ้านภรรยาธาริตฯ ซึ่งซื้อไว้ที่เขาใหญ่ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ก็ถูกตรวจสอบ และเป็นที่มาของคดีที่ ป.ป.ช.มีมติว่า นายธาริตฯ ร่ำรวยผิดปกติ ถูกยึดทรัพย์ และส่งต้นสังกัดไล่ออกจากราชการ **ชีวิตหลังจากถูกไล่ออกจากราชการของนายธาริตฯ** นับจากนี้ ก็มีแต่ต้องเที่ยวขึ้นโรงขึ้นศาลทั้งเป็นโจทก์และจำเลยเพื่อต่อสู้คดีเกือบ ๓๐ คดี นี่เป็น “กรรม” ที่นายธาริตฯ เลือกกระทำและต้องรับผลที่เกิดขึ้น

๑๑. นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้กล่าวในเฟสบุค “ชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์” เมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๐ ว่า^{๒๖} คุณธาริตฯ “สนลุ่ม” หรือ “ไม่ยืนต้น” โดยกล่าวว่า “ผมรู้จักคุณธาริตฯ เมื่อ ๑๐ ปีก่อน ตอนเป็นเลขาธิการ ป.ป.ท. มาเอาข้อมูลคอร์รัปชั่นที่ผมแฉ ก่อนที่จะเติบโตเป็นถึง “อธิบดี ดีเอสไอ” เคยถูกหมายหัวจาก คุณเฉลิม อยู่บำรุง พรรคเพื่อไทย ที่ขณะนั้นเป็นฝ่ายค้านว่า “วันใดที่มีอำนาจวาสนาเป็นรัฐบาล จะย้ายคุณธาริตฯ เป็นคนแรก” แต่ปรากฏว่าเมื่อพรรคเพื่อไทยได้เป็นรัฐบาล คุณเฉลิมได้เป็นใหญ่ คุณธาริตฯ ก็ยังอยู่ในตำแหน่งเดิม ไม่ได้ถูกย้ายไปไหน แถมทำงานได้ดีเกินคาด ตอบสนองรัฐบาลเพื่อไทยแบบ “ออกนอกหน้า” ได้ทุกเรื่อง

จนกระทั่งหมดบุญพรรคเพื่อไทย จึงถูกตาม “เช็คบิล” โดย คสช. หลุดออกจากตำแหน่ง หากยังอยู่ คุณธาริตฯ ก็คงรับใช้ รัฐบาล คสช. ได้ดี แต่เพราะความไม่ไว้วางใจ ไม่ใช่ทำงานไม่เป็น ไม่เก่ง หรืออาจเก่งเกินไปด้วยซ้ำ ที่ทำให้ต้องกระเด็นออกไปจากตำแหน่งสำคัญนี้

ผมเห็นว่าข้าราชการประจำ ควรดูคุณธาริตเป็นตัวอย่าง และตั้งปณิธานใหม่ว่า

๑. อย่าได้เดินแรง ออกหน้าแทนรัฐบาลเป็นอันขาด
๒. ทำตัวนิ่งๆ เฉยๆ ไม่ยินดี ยินร้าย กับนโยบายของรัฐบาล
๓. หากรัฐมนตรีจี้ ก็ทำ หากไม่จี้ ก็ไปตามระบบ คิดเสียว่า ประเทศไทยก็ไม่ใช่ของเราคนเดียว

เราคนเดียว

๔. อย่าทำตัวเด่น คิดว่าเป็นเด็กเส้น จะถูกตราหน้า พอเปลี่ยนรัฐบาล หรือเปลี่ยนรัฐมนตรีเมื่อไหร่ เป็นถูกเชือดทันที

๕. อย่าแรง อย่าซ่า เอาแค่พอดีคาบเส้น ประชุมสัมมนาต้องไป วันเกิดนายอย่าขาด จะเอาใจนายก็ให้ดูทิศทางลม เพราะหากมากไป เดี่ยวพอนายใหม่มาก็โดนดั่งอีก ในฐานะเด็กนายเก่า

^{๒๖} ชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์. “สนลุ่ม” หรือ “ไม่ยืนต้น”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.khosod.co.th>, <http://m.facebook>, ๒๕๖๐ .

รัฐบาลทุกยุค รัฐมนตรีทุกคน พลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมา ส่วนข้าราชการประจำนั้นอยู่ตลอด จึงต้องรู้จักทำตัวให้พริ้วเป็น “สนลู่ลม” หากยืนขาแข็งเป็น “ไม้ยืนต้น” ได้ลมการเมืองคงรู้อนาคต บอกเมียล่วงหน้า ว่าพ็อยู่ได้อีกไม่นาน

คุณธาริตฯ จึงเป็นตัวอย่างของข้าราชการที่ตอบสนองดีเกินไป จนไปแกล้งข่าวเอาใจรัฐบาลเพื่อไทยว่า สุเทพผิด เรื่องทุจริตโรงพัก ๓๙๖ แห่ง (ที่ผมแฉเปิดเผยไว้ในสภาทอนอภิปรายไม่ไว้วางใจ) แต่น่าแปลกใจว่าจวบจนบัดนี้ยังหาคนผิดไปติดคุกไม่ได้ ส่วนคนแกล้งติดคุกไปเรียบร้อยนี้ถ้ารัฐบาลเพื่อไทยยังอยู่ อนาคตคุณธาริตฯ คงไปไกล ไม่ต้องไปกินข้าวแดงเหมือนผม จึงต้องตระหนักว่าเรื่องแบบนี้ “ยุคใครยุคมัน” เพราะท้ายสุดเมื่อรัฐบาลหมดอำนาจ ก็ “ตัวใครตัวมัน”

๑๒. นายนิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รองหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ โพสต์ข้อความลงบนเฟซบุ๊ก เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑^{๒๗} ระบุว่า “ต้องขอแสดงความเห็นใจ คุณธาริต เฟิงดิษฐ์ เสียหน่อย ผมติดตามเส้นทางชีวิตของท่านมาโดยตลอด มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับท่าน ตอนประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาลท่านก็ทำหน้าที่ได้ดี ตอนนั้นคนเสื้อแดงก็ก่นด่าท่าน ท่านรำพึงแบบน้อยใจว่าไม่มีใครเห็นใจท่าน ผมเป็นรัฐมนตรีอยู่ก็เขียนจดหมายด้วยลายมือส่งไปให้ท่าน ให้กำลังใจท่าน คดีก่อการร้ายเท่าที่ผมติดตามท่านตั้งใจและทำสำนวนได้ดีจนสามารถฟ้องกลุ่มคนเสื้อแดงในคดีก่อการร้ายได้ ๒๐ กว่าคน ท่านยืนอยู่ท่ามกลางพายุ ยามพายุมาทางทิศใต้ท่านก็โดนพายุจากทิศใต้ ยามพายุกระหน่ำมาทางเหนือท่านก็โดนพายุที่กระหน่ำมาทางเหนือ สุดท้ายท่านก็หักโค่นลง ท่านเป็นเพียงเบี้ยตัวหนึ่งบนกระดานหมากรุกเท่านั้นผมมองในด้านดีของท่าน ก็ขอให้ท่านมีกำลังใจกำลังใจเข้มแข็ง รอวันออกมาใช้ชีวิตใหม่ (ขอเขียนของผอาจทำให้หลายคนโกรธ/เกลียด แต่ผมเลยความรู้สึกโกรธ/เกลียด นั้นมาแล้ว)

๑๓. สำนักข่าวโพสทูเดย์ ยธ.ปัดสลายข่าวตำรวจ! หลังย้ายรองอธิบดี DSI ไปนั่งรองอธิบดีราชทัณฑ์^{๒๘} ปลัดยุติธรรมสั่งย้าย "พ.ต.ท.ประวุธ วงศ์สีนิล" รองอธิบดี ดีเอสไอ มือปราบคดีบุกรุกที่ดินไปนั่งรองอธิบดีราชทัณฑ์ ปลัดแจ้งเป็นการโยกย้ายปกติเมื่อวันที่ ๕ กันยายน ๒๕๖๑ รายงานข่าวแจ้งว่า เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑ นายวิศิษฐ์ วิศิษฐ์สรอรรถ ปลัดกระทรวงยุติธรรมลงนามคำสั่งโอนข้าราชการพลเรือน ที่ ๒๕๕/๒๕๖๑ กระทรวงยุติธรรม ๒ ตำแหน่ง คือ พ.ต.ท.ประวุธ วงศ์สีนิล รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ไปดำรงตำแหน่ง รองอธิบดีกรมราชทัณฑ์

^{๒๗} นิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [http://www.thaipost.net,main,detail,๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๑](http://www.thaipost.net,main,detail,๑๕%20ธันวาคม%20๒๕๖๑).

^{๒๘} สำนักข่าวโพสทูเดย์. “ยธ.ปัดสลายข่าวตำรวจ! หลังย้ายรองอธิบดี DSI ไปนั่งรองอธิบดีราชทัณฑ์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.posttoday.com,politic,news,๒๕๖๑>

และให้นายมณฑล แก้วเก่า รองอธิบดีกรมคุมประพฤติ ดำรงตำแหน่ง รองอธิบดีดีเอสไอ ทั้งนี้ มีผลตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป

การโยกย้ายดังกล่าวเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ ในดีเอสไอ เนื่องจากเป็นย้ายรองอธิบดีดีเอสไอที่เป็นอดีตนายตำรวจ ๒ ราย ออกจากตำแหน่งรองอธิบดีดีเอสไอ เพียง ๑ สัปดาห์ และแต่งตั้งข้าราชการพลเรือน มาดำรงตำแหน่งสำหรับ พ.ต.ท.ประวุธ นั้นรับผิดชอบคดีบุกรุกที่สำคัญหลายคดี และล่าสุดตรวจเข้าคั่นรังเย็นรีสอร์ท จ.เลย

นายวิศิษฐ์ฯ กล่าวถึงกรณีมีคำสั่งโอนย้าย นพ.ไตรยฤทธิ์ เตมียวศ์ รอง ผอ.สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ไปดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) แทน พ.ต.ต.สุริยา สิงหกมล. ที่ถูกโอนตัวไปรับราชการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ว่าการโยกย้ายในช่วงนี้ถือเป็นการโยกย้ายปกติ ซึ่งในระดับผู้บริหารไม่สามารถสังกัดอยู่หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งได้ตลอด และการโยกย้ายเพราะต้องการผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านนั้นๆ มาเสริมการทำงานให้กับหน่วยอื่น ทั้งนี้ยืนยันว่าการย้ายอดีตตำรวจออกจากดีเอสไอไม่ใช่เป็นการสลายตัวตำรวจในดีเอสไอ แต่การย้ายรองอธิบดีดีเอสไอไปรับราชการที่สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เพราะ ป.ป.ส.เป็นหน่วยงานหลักของประเทศ มีภารกิจปราบปรามยาเสพติด ซึ่งดีเอสไอสามารถเข้าไปทำงานเสริมให้กับ ป.ป.ส.ได้ ขณะเดียวกันดีเอสไอควรจะเป็นสหวิชาการที่มีความรู้หลากหลายเพื่อเพิ่มศักยภาพการทำงาน จึงย้ายรองผอ.สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มาทำงานในดีเอสไอ เพื่อเชื่อมโยงการตรวจพิสูจน์หลักฐานเข้ากับงานสอบสวน

สรุป

ในทางกฎหมาย กรมสอบสวนคดีพิเศษ จึงมีอำนาจหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอย่างกว้างขวาง มีอำนาจหน้าที่เป็นอย่างมาก ตั้งแต่ขั้นสืบสวน สอบสวน การดำเนินการในทางละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยอำนาจแห่งกฎหมาย ในส่วนโครงสร้างองค์การกรมสอบสวนคดีพิเศษที่กำหนดให้มีคณะกรรมการคดีพิเศษไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักนิติรัฐ หลักความไม่มีส่วนได้เสีย หลักการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม และหลักการใช้และการควบคุมตรวจสอบดุลพินิจฝ่ายปกครองหลายประการได้แก่ปัญหาโครงสร้างของคณะกรรมการคดีพิเศษเกี่ยวกับองค์ประกอบ และกระบวนการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้และการควบคุมตรวจสอบดุลพินิจของคณะกรรมการคดี

พิเศษ^{๒๙} และเนื่องจากตำแหน่งอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นตำแหน่งที่ให้คุณให้โทษต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ เห็นควรแก้ไขให้การแต่งตั้งอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษมิได้มาจากฝ่ายการเมืองเพียงฝ่ายเดียวด้วย^{๓๐}

ในทางข้อเท็จจริง จากข้อมูล และเหตุการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ จนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.๒๕๖๒) ฝ่ายการเมืองได้มีการใช้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นองค์กรมีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงยุติธรรม ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีกว่าการกระทรวงยุติธรรมใช้อำนาจทางกฎหมายของกรมสอบสวนคดีพิเศษในทางการเมือง กระทำการอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน คู่กรณีทางการเมือง กลั่นแกล้ง ให้อำนาจ ฯลฯ ไม่ว่าเป็นการอ้างอำนาจการสืบสวนในการติดตาม ช่มชู้ คุกคาม ฯลฯ อ้างอำนาจการสอบสวนกลั่นแกล้งดำเนินคดีในชั้นสอบสวน เนื่องจากตำแหน่งอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ สามารถแต่งตั้งได้จากฝ่ายการเมือง คณะกรรมการคดีพิเศษส่วนใหญ่ก็แต่งตั้งจากฝ่ายการเมือง จนเกิดเหตุการณ์ซึ่งประชาชน สังคมไทยไม่สามารถรับกับข้อเท็จจริงดังกล่าวได้ เกิดการขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองอย่างรุนแรง แยกฝักฝ่าย เกิดการแตกแยกทางสังคม สมดังคำกล่าวของ “Montesquieu” นักปรัชญาทางกฎหมายที่ว่า “There is no crueler tyranny than that which is perpetuated under the shield of law and in the name of justice” ซึ่งแปลเป็นไทยว่า “ไม่มีสิ่งใดเลวร้ายไปกว่าความเลวร้ายที่ได้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย หรือในนามของกระบวนการยุติธรรม” จนเหตุดังกล่าวเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ในการทำรัฐประหารของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เนื่องจากประเทศไทยไม่มีทางออกจนต้องใช้กำลังทหารเข้ายึดอำนาจในการบริหารประเทศ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจาก คสช. ได้ยึดอำนาจแล้วและได้ดำเนินการตั้งสภาพปฏิรูปขึ้นมา เพื่อดำเนินการปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน การบริหารราชการแผ่นดิน กลับยังไม่ได้มีการปฏิรูปองค์กรกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้ปลอดจากการเมืองแต่อย่างใด แต่มีแนวโน้มในการใช้อำนาจของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อใช้อำนาจในการดังกล่าวเพื่อดำเนินการทางการเมือง อย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบัน โดยพิจารณาการแต่งตั้ง โยภยัยอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ รองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ การแต่งตั้งคณะกรรมการคดีพิเศษ ฯลฯ ดังจะเห็นถึงการใช้อำนาจรับคดี การเข้าดำเนินการในการเข้าจับกุม การทำสำนวนการสอบสวน ถึงแม้ได้มีการปลดนายธาริต เพ็งดิษฐ์ จากอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และดำเนินคดีกับนายธาริตฯ แล้วก็ตาม แต่เป็นคดีที่เอกชน ผู้เสียหายเป็น

^{๒๙} นทีธร มีชัย และศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์, มหาลัษฏ์ธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๗.

^{๓๐} เรื่องเดิม.

ผู้ดำเนินคดี แต่ในทางกลับกัน ยังไม่ได้มีการใช้อำนาจรัฐ ในการกล่าวหา ตรวจสอบ สอบสวน ใดส่วน
 ฯลฯ เพื่อให้มีการดำเนินคดีกับนายธาริตา โดยรัฐให้เห็นเป็นรูปธรรม จึงสมควรที่จะต้องรีบ
 ดำเนินการแก้ไขให้ องค์กรรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมต้นน้ำไม่
 ต้องอยู่ในอำนาจของฝ่ายการเมือง หรือกระทรวงยุติธรรมโดยเร็ว

บทที่ ๔

ความเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบทสัมภาษณ์

ผู้วิจัย ได้ขอโอกาสสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับกฎหมายคดีพิเศษ หรือทำงานในองค์กรคดีพิเศษ และสำนักงานอัยการสูงสุดหลายท่าน ซึ่งให้ความเห็นเกี่ยวกับกรณี การเมือง และองค์กรคดีพิเศษ ดังนี้

๑. ท่านศาสตราจารย์คณิต ณ นคร

ท่านเคยดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด เป็นคณบดีคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจ บัณฑิต และตำแหน่งสำคัญของประเทศอีกหลายตำแหน่ง

ท่านได้ให้ความเห็นว่าในปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษสังกัดกระทรวงยุติธรรม ก็เหมาะสมดีอยู่แล้ว แต่ต้องปรับปรุงโครงสร้างของคณะกรรมการคดีพิเศษโดยให้มีการคัดเลือก ที่ผ่านมาแล้วจริงอยู่ ที่ฝ่ายการเมืองเข้ามาก้าวก่ายการทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษมาก ไม่ว่าจะ การเข้ารับคดีการเมืองเป็นคดีพิเศษ การเข้าบีบบังคับให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำคดีตามที่ฝ่ายการเมือง ต้องการ ฯลฯ แต่ท่านเห็นว่ากรณีดังกล่าวคณะกรรมการคดีพิเศษทางฝ่ายนิติศาสตร์ ไม่ว่าจะตัวแทน สำนักงานอัยการสูงสุด ทนายความ ฯลฯ ย่อมต้องแสดงบทบาทในทางนิติรัฐ นิติธรรม กรณีดังกล่าว เป็นเรื่องที่คณะกรรมการคดีพิเศษที่เป็นหลักทางกฎหมายไม่ทำหน้าที่ นอกจากนั้นในการทำสำนวน การสอบสวนซึ่งต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน พนักงานอัยการไม่ทำหน้าที่ให้สมศักดิ์ศรีความเป็นพนักงานอัยการยังคงยอมทางฝ่ายการเมือง จึงทำให้การเมืองเข้าแทรกแซงได้ นอกจากนั้นใน ส่วนองค์กรสอบสวนคดีพิเศษต้องยกระดับตัวเองให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเจ้าพนักงานสอบสวนคดี พิเศษ หรือสหวิทยาการ ที่เข้าร่วมสอบสวน การทำงานในส่วนของการสอบสวนควรแยกออกไปไม่อยู่ ภายใต้อำนาจบัญชาของรัฐมนตรีกว่ากระทรวงยุติธรรมทั้งนี้โดยเทียบเคียงกับศาลยุติธรรมแบบเดิม โดยกำหนดข้อกฎหมายไม่ให้รัฐมนตรีเข้ามาก้าวก่ายในส่วนการสอบสวน ในส่วนความซ้ำซ้อนกับ สำนักงานตำรวจแห่งชาตินั้น ท่านเห็นว่าไม่ได้ซ้ำซ้อนเนื่องจากการสอบสวนคดีพิเศษเป็นคดีสำคัญ เป็นคดีพิเศษ อีกทั้งคดีเหล่านี้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมในการสอบสวนย่อมทำให้การสอบสวนดีขึ้น อยู่แล้วเป็นการรับประกันความบริสุทธิ์ ยุติธรรมในกระบวนการสอบสวน อีกทั้งกระบวนการยุติธรรม ก่อนฟ้องต้องเป็นเนื้อเดียวกันทั้งการสอบสวน และการสั่งคดีของพนักงานอัยการไม่ควรแบ่งแยกกัน ในส่วนศักยภาพขององค์กรอัยการนั้นเห็นว่าต้องเร่งปรับปรุงให้พนักงานอัยการตระหนักในอำนาจ หน้าที่ มีความกล้าหาญในการยืนหยัดในหลักการของกฎหมาย โดยเห็นว่าพนักงานอัยการเป็น ตำแหน่งที่มีความความรับผิดชอบอย่างสูงในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งควรมีการปรับแก้กฎหมายในส่วน

การละเมิดสิทธิของประชาชน เช่น การจับ การค้น ควรเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการพิจารณา ยื่นคำร้องขอต่อศาล

กล่าวโดยสรุปท่านเห็นว่าควรปรับปรุงในส่วนของคณะกรรมการคดีพิเศษ พนักงานอัยการ ให้มีความตระหนัก กล้าหาญ และรับผิดชอบในหน้าที่ ในส่วนการแทรกแซงนั้น หากการสอบสวน แยกหน่วยทำงานเช่นเดียวกับศาลยุติธรรมในสมัยก่อน โดยฝ่ายกระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่เพียงเป็น จูรการ การเมืองย่อมไม่อาจแทรกแซงได้

๒. ท่านศาสตราจารย์พิเศษ เรวัตติ ฉ่ำเฉลิม

ท่านเคยดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด เป็นอาจารย์อาจารย์สอนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภาในปัจจุบัน

ท่านให้ความเห็นว่าในส่วนของการสอบสวนคดีพิเศษนั้นในขณะนี้ยังเห็นว่าการสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร แต่เห็นด้วยที่จะต้องมีการปรับปรุง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปรับเปลี่ยนเกี่ยวกับที่มาของคณะกรรมการคดีพิเศษ ต้องมีการคัดเลือกอย่างเข้มข้น ไม่ควรให้มาจากทางการเมือง ในส่วนการแทรกแซงในเวลาที่ผ่านมาทางการเมืองเข้ามาแทรกแซงในการปฏิบัติงานมาก การบริหารงานรัฐมนตรีสามารถเข้ามาดูแลได้แต่ต้องไม่เข้ามาก้าว กายเกี่ยวกับการดำเนินคดี หากเข้ามาก้าวกายให้เป็นการผิดกฎหมาย ผู้บังคับบัญชาต้องปล่อยให้ พนักงานสอบสวนดำเนินการโดยอิสระ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติองค์กรอัยการ การดำเนินการ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษควรมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับคณะกรรมการ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ควรต้องมีคุณสมบัติพิเศษกล่าวคือต้องจบนิติศาสตร์บัณฑิต เนติบัณฑิต และประสบการณ์การทำงาน ที่เหมาะสมโดยให้ค่าตอบแทนที่สมควร การทำงานต้องไม่ยอมให้การเมืองเข้ามาแทรกแซงในการ ทำงาน (ทำได้จะเป็นประโยชน์มาก) ความซ้ำซ้อนระหว่างกรมสอบสวนคดีพิเศษและสำนักงานตำรวจ แห่งชาตินั้นยังไม่ซ้ำซ้อนกันเนื่องจากความมุ่งหมายให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำคดีบางประเภท เท่านั้นซึ่งคดีประเภทนี้ยังมีข้อสงสัยว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่ควรทำคดี การสอบสวนคดีพิเศษ เห็นว่ารัดกุมกว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติเนื่องจากเกือบทุกคดีต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมในการ สอบสวน จึงดีกว่าที่จะให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติสอบสวน

อัยการโดยหลักแล้วไม่ควรเข้าไปสอบสวน ไม่ควรทำหน้าที่สอบสวน ในส่วนคดี ที่ให้อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนในคดีนอกราชอาณาจักรนั้น การที่มอบให้หน่วยงานอื่นทำการ สอบสวนก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร

สำหรับสำนักงานอัยการสูงสุดนั้น อำนาจหน้าที่มีเต็มที่อยู่แล้ว เพียงแต่พนักงาน อัยการเองไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำนักงานอัยการสูงสุดต้องทำความเข้าใจ กับพนักงานอัยการให้เข้าใจบทบาทของตนเอง ซึ่งมีอย่างเต็มที่อยู่แล้วในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา นอกจากนั้นควรต้องทำงานเชิงรุกในคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ ควรต้องเข้าไปตรวจสอบ การสอบสวนแต่ต้น

อัยการควรเข้าร่วมสอบสวนเฉพาะในบางคดีที่สำคัญ เข้าไปร่วมแต่ไม่ควรทำสำนวนสอบสวนเสียเอง และอัยการต้องสร้างความเชื่อมั่นแก่สังคม

กล่าวโดยสรุป ท่านมีความเห็นในภาพรวมว่า ยังไม่ควรรวมกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้ากับสำนักงานอัยการสูงสุด แต่สิ่งที่สำคัญคือ ประการแรก ต้องทำให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเฉพาะ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องมีคุณสมบัติสูงขึ้น โดยให้ค่าตอบแทนพนักงานอัยการและตุลาการ ประการที่สองต้องมีกฎหมายบังคับไม่ยอมให้การเมืองเข้ามาสั่งการในการทำหน้าที่เกี่ยวกับคดี ประการที่สามคือต้องปรับปรุงคณะกรรมการคดีพิเศษด้านโครงสร้าง ประการที่สี่พนักงานอัยการเอง ควรต้องทำความเข้าใจบทบาทของตนเองตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งมีอำนาจ สูงมากอยู่แล้วให้ดี และต้องดำรงในฐานะพนักงานอัยการมืออาชีพอย่างเข้มแข็ง การเข้าร่วมสอบสวนนั้น ต้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนในการเข้าควบคุมการสอบสวนให้มีความโปร่งใส และช่วยกันแสวงหา ข้อเท็จจริงในคดีในทุกมิติ พนักงานอัยการควรต้องยึดถือ มีความรู้ความเข้าใจกฎหมายอย่างแท้จริง และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็ง มีจริยธรรมในวิชาชีพ เป็นหลักของกระบวนการยุติธรรม ต้องไม่ ยอมรับกระบวนการสอบสวนที่มีข้อขัดแย้งกฎหมาย

๓. ท่านสุรศักดิ์ ตีรรัตนตระกูล

ท่านเคยดำรงตำแหน่งรองอธิบดีอัยการคดีพิเศษ อธิบดีอัยการสำนักงานการสอบสวน ผู้ตรวจการอัยการรับผิดชอบงานคดีพิเศษ คดีปราบปรามการทุจริต ปัจจุบันท่านเป็นอัยการอาวุโส สำนักงานการสอบสวน สำนักงานอัยการสูงสุด และมีส่วนร่วมในการปฏิรูปสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปัจจุบัน

ท่านให้ความเห็นในภาพรวมว่า กระทรวงยุติธรรมควรกำกับดูแลงานองค์กรคดีพิเศษ เฉพาะด้านงานนโยบาย งบประมาณ อัตรากำลัง เครื่องมือ กระทรวงยุติธรรมไม่พึงไปสั่งการในการ ทำสำนวนการสอบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ในส่วนคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษเห็นว่า ปัจจุบันกรรมการโดยตำแหน่งยังมากกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรมสอบสวนคดีพิเศษที่ผ่านมา ในบางช่วง ฝ่ายการเมืองเข้าไปแทรกแซงการทำคดี ทำสำนวนการสอบสวนใช้กรมสอบสวนคดีพิเศษ ดำเนินคดีฝ่ายตรงข้าม กรมสอบสวนคดีพิเศษควรต้องมีหลักประกันการทำงานด้านคดี มีอิสระในการ พิจารณาโดยเที่ยงธรรม อำนาจหน้าที่กรมสอบสวนคดีพิเศษมิได้ซ้ำซ้อนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอำนาจสอบสวนคดีที่ทั้งปวงยกเว้นกฎหมายบัญญัติให้เป็นอำนาจ หน้าที่ขององค์กรอื่น เช่นกรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ป.ป.ช.) ฯลฯ การสอบสวนในคดีพิเศษดังกล่าวเป็นความผิดที่เป็นข้อยกเว้นของคดีทั่วไป ดังนั้น งานจึงไม่ซ้ำซ้อน ทั้งนี้เห็นว่าคดีซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่คดีพิเศษนั้นเป็นคดีที่หากให้พนักงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติทำสำนวนมักมีปัญหา ส่วนความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนนั้น เป็นการสั่งการของผู้บังคับบัญชาพนักงานสอบสวน ซึ่งอาจทำให้ความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนเสียไป อีกทั้งข้อเท็จจริงปัจจุบัน องค์กรตำรวจอยู่ภายใต้การเมืองยิ่งกว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษอีกด้วย ในส่วนการทำสำนวนความโปร่งใสในการทำสำนวนการสอบสวนนั้น เห็นว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษยังมีความโปร่งใสมากกว่าตำรวจ เนื่องจากในสำนวนคดีพิเศษโดยหลักแล้วต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน เป็นหลักประกันให้แก่ผู้ต้องหา ยิ่งกว่า สำนวนซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจสอบสวนเพราะทำโดยลำพัง

สำหรับประเด็นการที่พนักงานอัยการมีศักยภาพในการสอบสวนหรือไม่นั้น เห็นว่า ในปัจจุบันพนักงานอัยการมีความสามารถในการสอบสวนระดับหนึ่งแต่ไม่เหมือนกับพนักงานสอบสวนมืออาชีพ เนื่องจากยังคงขาดแคลนบุคลากร เครื่องมือ งบประมาณ องค์กรความรู้ และประสบการณ์ การสอบสวน

ในกรณีหากโอนองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ มาอยู่กับองค์กรอัยการ เห็นว่าหากเป็นเช่นนั้นย่อมต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ โครงสร้างองค์กรใหม่โดยเทียบเคียงกับ สำนักงานสอบสวนกลาง ด้านข่าวกรองและความมั่นคงภายในของสหรัฐ (The Federal Bureau of Investigation หรือ F B I) ซึ่งสำนวนคดีในความรับผิดชอบของ F B I พนักงานอัยการจะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ โดยมีเจ้าพนักงานคดีเป็นผู้ช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐาน และดุลยพินิจในการที่จะเข้าทำการสอบสวนหรือไม่ย่อมอยู่ในดุลยพินิจของ พนักงานอัยการ

ในปัจจุบัน รัฐบาลได้มีการตั้งคณะกรรมการปฏิรูปองค์กรตำรวจ ตามแผนปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีการกำหนดให้คดีบางประเภทให้มีพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนด้วย

กล่าวโดยสรุป ในส่วนงานสอบสวนท่านยังเห็นว่า คดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไม่ได้ซ้ำซ้อนกับตำรวจ เนื่องจากแยกจากกันโดยกฎหมายชัดเจน การเข้ามาก้าวล่วงจากทางการเมืองนั้นในอดีตที่ผ่านมา น่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว การทำสำนวนการสอบสวนนั้น กรมสอบสวนคดีพิเศษมีความโปร่งใสมากกว่าเจ้าพนักงานสอบสวน เนื่องจากส่วนใหญ่แล้วต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวน แต่ในส่วนองค์กรอัยการนั้นยังมีศักยภาพในการสอบสวนอยู่บ้างแต่ยังไม่ดีนักเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากร บุคลากร งบประมาณ ฯลฯ แต่หากจะให้รวมองค์กรคดีพิเศษมาอยู่กับพนักงานอัยการ น่าจะเทียบเคียงกับ F B I คือให้พนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยตรง พนักงานคดีเป็นผู้ช่วยในการรวบรวมพยานหลักฐาน

๔. ท่านอำนาจ เจตน์เจริญรักษ์

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองอธิบดีสำนักงานคณะกรรมการอัยการ ได้ให้ความเห็นว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษเป็นหน่วยงานที่ให้คุณให้โทษในกระบวนการยุติธรรม ควรให้ปลอดจากการเมือง

โดยหากสามารถให้ออกมาจากกระทรวงยุติธรรมได้ หรือหากให้เป็นองค์กรอิสระ ไม่ควรแทรกแซงโดยง่าย

ในส่วนคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษนั้นเห็นว่าอำนาจในการรับคดีพิเศษกลายเป็นทำให้คดีอาญาธรรมดากลายเป็นคดีพิเศษ ไม่ควรให้มีอำนาจนี้ ควรให้มีการกำหนดว่าคดีใดเป็นคดีพิเศษโดยกฎหมายอย่างชัดเจน ในปัจจุบันเมื่อไม่มีขอบเขตโดยชัดเจนทางการเมืองก็เข้ามาแทรกแซงได้นำจะกำหนดโดยกฎหมายให้ชัดเจน ไม่ควรให้เป็นดุลยพินิจเนื่องจากอำนาจกว้างมากไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรมีการทบทวนในส่วนที่มาของคณะกรรมการคดีพิเศษ และอำนาจหน้าที่

การแทรกแซงของการเมืองในกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น เห็นว่ามีอยู่บ้างตามข่าว และหากมีการแทรกแซง ย่อมก่อให้เกิดความเสียหายอยู่ในตัวเอง นอกจากนั้นโดยสายบังคับบัญชาอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษยังอยู่ภายใต้สายบังคับบัญชา แต่เห็นว่าอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษควรต้องยึดมั่นในหลักการ แต่ที่ผ่านมามีการหาช่องว่างทางกฎหมายมาใช้

องค์กรคดีพิเศษในปัจจุบันนั้น เห็นว่าหากกำหนดในกฎหมายให้สามารถมีความเป็นอิสระ ไม่ถูกแทรกแซงได้ องค์กรเกี่ยวกับการใช้กฎหมาย ย่อมต้องใช้หลักนิติรัฐ ใช้หลักการมาเป็นตัวตั้ง ในส่วนคดีสำคัญนั้น หากเป็นคดีที่มีความเกี่ยวกับความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็สามารถกำหนดขอบเขตโดยกฎหมายได้อยู่แล้ว อย่าให้มีการเลือกปฏิบัติ

ในส่วนความซ้ำซ้อนในการทำการสอบสวนระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น ในลักษณะงานคือเป็นการสอบสวนอยู่แล้ว เห็นว่าในส่วนคดีสำคัญที่กำหนดโดยกฎหมายนั้น ควรให้องค์กรสอบสวนคดีพิเศษทำก็ถูกต้อง เนื่องจากเป็นคดีพิเศษโดยกฎหมาย

ในส่วนศักยภาพของพนักงานอัยการ หรือองค์กรอัยการในการสอบสวนนั้น เห็นว่างานสอบสวนเป็นงานที่ต้องลงพื้นที่ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างในการสอบสวน พนักงานอัยการตรวจสำนวนที่เสร็จแล้ว การสอบสวนนั้นองค์กรอัยการควรจะต้องพัฒนาบุคลากร ให้มีความสามารถในการสอบสวน อาจโดยสร้างขึ้นมาใหม่ ในส่วนคดีนอกราชอาณาจักรที่อัยการสูงสุดเป็นพนักงานสอบสวนนั้น เห็นว่าการให้พนักงานสอบสวนไม่ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือองค์กรสอบสวนคดีพิเศษไปทำการสอบสวนนั้นก็ได้อยู่แล้ว แต่ต้องให้มีพนักงานอัยการเข้าไปดูแลในการสอบสวนด้วย นอกจากนั้นปัญหาอัตรากำลังของพนักงานอัยการที่ขาดแคลน เนื่องจากมีการขยายหน่วยงานของศาล ทำให้อัยการต้องแบ่งแยกไปทำหน้าที่ในศาลชำนาญพิเศษโดยที่พนักงานอัยการต้องแบ่งกำลังออกไป ในส่วนการสอบสวนนั้นควรต้องแยกออกมาในองค์กรอัยการหากสามารถมีงบประมาณ ย่อมจะทำให้ดีขึ้น แต่ปัจจุบันก็มีปัญหาเรื่องงบประมาณ ซึ่งรัฐบาลต้องจัดสรรปันส่วนให้กับทุกหน่วยงาน หากสังคมต้องการให้พนักงานอัยการมีส่วนร่วมในการสอบสวน รัฐบาลย่อมควรให้งบประมาณมาเพิ่ม ปัจจุบันเพียงธุรการของเราก็ไม่พออยู่แล้ว อย่าว่าแต่อัยการมีกำลังไม่พอ

ขั้นตอนก่อนฟ้องคดีอัยการ หากเป็นไปได้อัยการควรเข้าไปวางรูปคดีที่เหมาะสม อาจต้องมีกลไกของรัฐกำหนดให้คดีบางคดีที่สำคัญพนักงานอัยการควรเข้าไปตั้งแต่ต้น

กรณีหากโอนกรมสอบสวนคดีพิเศษมาอยู่กับองค์กรอัยการ ก็เห็นด้วย แต่หากเข้ามาแล้วต้องพิจารณาให้ละเอียดในการใช้อำนาจหน้าที่อาจต้องดูโมเดลของญี่ปุ่น หรืออเมริกา ซึ่งพนักงานคดีพิเศษมาสนับสนุนงานอัยการ โดยคดีที่จะสอบสวนนั้นต้องมีความสำคัญ อาจต้องลงเป็นหน่วยงานนำร่องไปพลางก่อน

ในส่วนพนักงานอัยการหากเข้าไปอยู่ในกระทรวงยุติธรรมนั้น ต้องมีกฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีไม่อาจเข้ามาก้าวล่วงในคดี เป็นเพียงหน่วยธุรการของอัยการยึดโยงกรณีงบประมาณ พนักงานอัยการต้องไม่สูญเสียอิสระในการทำคดี ไม่ควรเข้าไปในฐานะหน่วยงานที่มีฐานะเป็นกรม

กล่าวโดยสรุปท่านมีความเห็นว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษไม่ควรอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมซึ่งมาจากทางการเมือง อาจแยกออกมาหรือวางโครงสร้างอำนาจหน้าที่เสียใหม่ คณะกรรมการคดีพิเศษควรต้องทบทวนที่มาและอำนาจหน้าที่เพราะที่ผ่านมา มีการแทรกแซงทางการเมืองอยู่ทำให้กระบวนการยุติธรรมเสียหายโดยองค์กรคดีพิเศษต้องมีอิสระในการทำงาน ส่วนความซ้ำซ้อนนั้นหากเป็นคดีพิเศษย่อมถือว่าเป็นคดีสำคัญเป็นข้อยกเว้นของสำนวนสอบสวนธรรมดาที่ไม่ซ้ำซ้อนอย่างใด ในส่วนขององค์กรอัยการนั้นในปัจจุบันมีปัญหาด้านอัตรากำลังพนักงานอัยการ งบประมาณ หากต้องเพิ่มหน้าที่ในการเข้าร่วมการสอบสวน หรือทำการสอบสวนเอง ย่อมต้องมีงบประมาณ อัตรากำลังมากกว่าปัจจุบันส่วนหากมีการโอนกรมสอบสวนคดีพิเศษมาอยู่กับองค์กรอัยการควรต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง หรือหากเป็นไปได้การที่โอนองค์กรอัยการเข้าไปอยู่ในกระทรวงยุติธรรมก็ต้องให้มีอำนาจหน้าที่อิสระเหมือนเช่นศาลในอดีต

๕. ท่านพันตำรวจเอกสุชาติ วงศ์อนันต์ชัย

ปัจจุบันดำรงตำแหน่งหัวหน้าผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม เคยดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ซึ่งเคยผ่านงานสอบสวนทั้งในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และ กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ให้ความเห็นว่า

ในส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น ได้ถูกออกแบบมาให้เป็นหน่วยงานสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษ ทำหน้าที่ในคดีอาญาพิเศษซึ่งไม่ใช่คดีทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากศึกษากฎหมายอย่างชัดเจนจะพบว่า การออกกฎหมายในส่วนอำนาจหน้าที่ที่กระมัดระวังในเรื่องการทับซ้อนอำนาจการสืบสวนสอบสวนปกติของหน่วยงานทั่วไป คำถามที่ว่าหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษเหมาะสมหรือไม่ที่อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรมนั้น เห็นว่าไม่เหมาะสม แต่ควรขึ้นตรงกับนายกรัฐมนตรีโดยตรง

ในส่วนคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษนั้น เห็นว่าควรยกเลิกคณะกรรมการชุดนี้ เนื่องจากอำนาจหน้าที่หลักของคณะกรรมการชุดนี้คือ การอนุมัติให้คดีใดคดีหนึ่งเป็นคดีพิเศษซึ่งไม่มีความจำเป็น คดีใดควรเป็นคดีพิเศษควรกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนไม่ต้องมาเลือกหยิบเอาคดีอื่นใดมาให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการสอบสวนอีก

ในส่วนของการแทรกแซงทางการเมืองนั้น เห็นว่าการเมืองเป็นศูนย์รวมอำนาจ มีผลต่อเรื่องการบริหารงานบุคคล การอนุมัติงบประมาณในการทำงานการพัฒนา ดังนั้นไม่เพียงกรมสอบสวนคดีพิเศษเท่านั้นแต่เห็นว่าหน่วยราชการทุกหน่วยย่อมถูกการเมืองแทรกแซงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในส่วนการพัฒนากรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น เห็นว่าการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษมีเป้าหมายชัดเจนที่ต้องการให้มืองค์กรพิเศษขึ้นมาเพื่อต่อกรกับอาชญากรรมรูปแบบพิเศษ ที่องค์กรปกติไม่สามารถจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนากรมสอบสวนคดีพิเศษควรดำเนินการให้ตรงตามเป้าประสงค์ของการก่อตั้งองค์กร คือต้องพัฒนาหน่วยงานให้สามารถรองรับภารกิจสำคัญดังกล่าวให้ได้ การพัฒนาควรพิจารณาตั้งแต่การสรรหาบุคลากร พัฒนาบุคลากร การพัฒนาอุปกรณ์เครื่องมือในการทำงาน รวมทั้งการสร้างระบบการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด จึงเป็นเรื่องที่ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วนในปัจจุบัน

ในส่วนงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษเข้าซ้อนกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือไม่เห็น ว่าคดีพิเศษเป็นคดีเฉพาะเป็นข้อยกเว้นของคดีทั่วไปซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของการก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ แต่ปัจจุบันบ่อยครั้งที่คณะกรรมการคดีพิเศษได้มีมติเอาคดีทั่วไปมาทำการสอบสวนซึ่งไม่ใช่คดีพิเศษจริงๆ จึงดูว่าเข้าซ้อน แต่หากเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายจะไม่เข้าซ้อนอย่างไร

ในส่วนของสำนักงานอัยการสูงสุดนั้นเห็นว่า ควรเข้ามามีบทบาทสำคัญของกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้อง อัยการต้องเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีพิเศษพนักงานอัยการควรต้องมีบทบาทในการสอบสวน ซึ่งเป็นหลักในการสอบสวน นอกจากนั้นยังต้องทำหน้าที่สำคัญคือตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของการสืบสวน สอบสวนของพนักงานสอบสวน

การที่จะโอนกรมสอบสวนคดีพิเศษมาเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานอัยการสูงสุดนั้น ยังคงไม่มีความเห็นเนื่องจากในปัจจุบันการโอนหน่วยงานแต่ไม่เปลี่ยนรูปแบบภายในองค์กรก็จะทำงานกันเหมือนเดิมการย้ายหน่วยงานจึงอาจเป็นการแก้ปัญหาไม่ตรงจุด หากมองว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษไม่มีประสิทธิภาพ ก็ต้องปรับปรุงแก้ไขให้ตรงปัญหาจะดีกว่า

กล่าวโดยสรุปท่านมีความเห็นว่า องค์กรสอบสวนคดีพิเศษย่อมควรมีอิสระในการทำคดี อาจแยกออกมาเป็นองค์กรต่างหาก มีการกำหนดลักษณะคดีอย่างชัดเจนโดยยกเลิกคณะกรรมการคดีพิเศษต้องพัฒนาองค์กรสอบสวนคดีพิเศษให้มีศักยภาพตามเจตนารมณ์ที่ก่อตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างจริงจังโดยให้มีอิสระในการทำการสอบสวนคดีที่มีความสำคัญ สามารถรับมือกับอาชญากรรมรูปแบบพิเศษอย่างแท้จริงซึ่งกำหนดไว้ให้ชัดเจน ส่วนองค์กรอัยการนั้นเห็นว่าพนักงานอัยการต้องเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีพิเศษพนักงานอัยการควรต้องมีบทบาทในการสอบสวนเข้ามาเป็นหลักในการสอบสวน โดยมีหน้าที่สำคัญคือตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของการสืบสวน สอบสวนของพนักงานสอบสวน

๖. ท่านพันตำรวจเอกทรงศักดิ์ รักศักดิ์สกุล

ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม เคยดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และเคยเป็นพนักงานสอบสวน ได้ให้ความเห็นดังนี้

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีเจตนารมณ์ในการจัดตั้ง เมื่อปี ๒๕๔๕ หลายประการ โดยเป็นหน่วยงานรวบรวมสหวิชาการสาขาต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของการสอบสวนคดีที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน สามารถทำการสอบสวนคดีซึ่งไม่มีหน่วยงานอื่นสามารถทำได้อย่างต่อเนื่องในการบังคับใช้กฎหมายบางฉบับ ซึ่งผู้สอบสวนต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาดังกล่าวเป็นพิเศษ นอกจากนั้นเป็นหน่วยงานที่มีงบประมาณการสืบสวน สอบสวนเฉพาะ สามารถตรวจสอบถ่วงดุลกับหน่วยงานสอบสวนอื่นๆ อีกทั้ง ในการสืบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องที่หน่วยงานสืบสวนภายใต้สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่อาจกระทำได้นอกจากนั้นเป็นหน่วยงานพิเศษทางอาชญากรรมซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อิทธิพลทางด้านการเงิน การเมือง ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งรับผิดชอบในคดีอาญาทั่วไป ไม่สามารถทำการสอบสวนได้อย่างครบถ้วน

การที่กำหนดให้องค์กร กรมสอบสวนคดีพิเศษอยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงยุติธรรม ในเบื้องต้นเป็นความเหมาะสม ลงตัวในเชิงบริหารและสอดคล้องกับภารกิจของกระทรวงยุติธรรม นอกจากนั้นแนวความคิดที่ให้พนักงานอัยการเข้ามารับผิดชอบการสอบสวนเองนั้น อาจเกิดข้อโต้แย้งว่าพนักงานทำการสอบสวนเอง สิ่งคดีเอง ปราศจากการตรวจสอบถ่วงดุลจากหน่วยงานอื่น หากให้อยู่ภายใต้องค์กรสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ก็มีปัญหาทางด้านการบริหารทั้งกำลังพล งบประมาณเงื่อนไขในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นในเริ่มแรกสังกัดกระทรวงยุติธรรมจึงเหมาะสม

แต่ในสภาวะปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายพิเศษ ที่การบังคับใช้กฎหมายต้องอาศัยผู้มีความรู้ ประสบการณ์ เชี่ยวชาญ ต่อเนื่อง มิใช่เกี่ยวข้องเฉพาะกับวิชาชีพกฎหมาย แต่รวมสหวิชาชีพเช่น การเงิน บัญชี วิทยาศาสตร์ ฯลฯ กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงเป็นความหวังของประชาชนเพื่ออำนวยความยุติธรรมในชั้นก่อนฟ้องคดี และเมื่อสภาพปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม จึงเห็นว่าสมควรแยกออกจากกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระเหมือนกับ

ป.ป.ช. โดยขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรีโดยตรง เนื่องจากสามารถเป็นองค์กรที่สามารถควบคุมตรวจสอบ วางตัวเป็นกลางในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเที่ยงธรรม

ในส่วนของคณะกรรมการคดีพิเศษ นั้นเห็นว่าเหมาะสมอยู่แล้ว เนื่องจากคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถถ่วงดุลกับคณะกรรมการที่มาจากหน่วยราชการ หรือคณะกรรมการโดยตำแหน่งได้ อีกทั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิแม้มาจากคณะรัฐมนตรี แต่การเมืองก็มาจากการเลือกตั้งของประชาชน ในมุมมองว่าเป็นการเลือกของประชาชนโดยทางอ้อม นอกจากนี้ จากการประชุมที่ผ่านมาก็เป็นไปโดยเปิดเผยและท้วงติงในแง่คิดของกฎหมาย

ในส่วนที่การเมืองเข้ามาแทรกแซงนั้น เห็นว่าเป็นคณะกรรมการที่มีส่วนยึดโยงกับประชาชน คดีบางคดีแม้สำนักงานตำรวจแห่งชาติรับผิดชอบก็อาจมีมุมมองว่าเป็นการแทรกแซงจากการเมืองได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นในส่วนของคณะกรรมการคดีพิเศษนั้นจึงต้องพิจารณาการทำงานที่ผ่านมามีความถูกต้องบริหารคดีพิเศษให้มีความถูกต้อง เป็นธรรมอย่างไร เป็นเรื่องที่สำคัญมากกว่าการพิจารณาว่าควรอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใด นอกจากนี้หากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการโดยตำแหน่ง ยินยอมให้ฝ่ายการเมืองครอบงำโดยมิชอบ ย่อมต้องถือว่าคณะกรรมการดังกล่าวไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย

ประเด็นการแทรกแซงโดยการเมือง เห็นว่าระบบราชการไทยยังเป็นสังคมที่ต้องมีความเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน ระบบราชการยังต้องผูกพันกับการเมืองแยกไม่ได้ ไม่ว่าผลประโยชน์ทับซ้อนกับนโยบาย การแต่งตั้งผู้บริหารยังคงเป็นระบบเดิมคือการเสนอโดยฝ่ายการเมือง เห็นว่าการบริหารงานขององค์กรหากเป็นการสั่งการตามนโยบายที่ถูกต้องย่อมถือเป็นเรื่องปกติ แต่การแทรกแซงดุลพินิจในการทำสำนวนการสอบสวนย่อมเป็นการผิดต่อกฎหมาย ผิดหลักนิติธรรมอยู่ในตัวเองไม่ว่ากระทำต่อหน่วยงานใด ข้าราชการประจำซึ่งรับคำสั่งที่มีชอบด้วยกฎหมายย่อมต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว อีกทั้งระหว่างที่ปฏิบัติหน้าที่ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ ยังไม่มีการแทรกแซงทางการเมืองแต่อย่างใด

การจัดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เห็นว่าเหมาะสม เนื่องจากเจตนารมณ์การจัดตั้ง นั้นมุ่งหมายไปที่คดีที่มีความสลับซับซ้อน คล้ายกับองค์กรสอบสวนกลาง (F B I) ของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้กำหนดภารกิจ อำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนดีแล้ว แม้ในการจัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษในช่วงแรก สำนักงานตำรวจแห่งชาติก็คัดค้านว่าเป็นการซ้ำซ้อน ดังนั้นได้มีการปรับปรุงโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ (VOLUME) แบ่งงานระหว่างตำรวจ กับกรมสอบสวนคดีพิเศษ แม้การทำหน้าที่สอบสวนเหมือนกัน แต่ประเภทคดีต่างกัน จึงไม่ได้เป็นการซ้ำซ้อนกัน หากมีการพัฒนาควรกำหนดประเภทคดีให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายคดีเกี่ยวกับความมั่นคง ด้านการเงิน การธนาคาร ความผิดข้ามชาติ ฯลฯ ซึ่งเป็นคดีที่มีความพิเศษเฉพาะตัว

อย่างไรก็ตามหากมีการโอนย้ายกรมสอบสวนคดีพิเศษมาอยู่กับสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ แต่ต้องลงลึกในรายละเอียดไม่ว่าโครงสร้าง การจัดองค์กร อำนาจหน้าที่ ซึ่งสำคัญที่สุดคือให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด และต้องไม่ให้เป็นการสอบสวนเองและสั่งคดีเอง โดยเบ็ดเสร็จ

กล่าวโดยสรุปท่านเห็นว่ากรมสอบสวนคดีพิเศษมีเจตนารมณ์เป็นหน่วยงานรวบรวมสหวิชาการสาขาต่าง ๆ สามารถทำการสอบสวนคดีซึ่งไม่มีหน่วยงานอื่นสามารถทำได้ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้สอบสวนต้องอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญในสาขาดังกล่าวเป็นพิเศษ สามารถสืบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องที่หน่วยงานสืบสวนภายใต้สังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่อาจกระทำได้ เป็นหน่วยงานพิเศษทางอาชญากรรมซึ่งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ อิทธิพลทางการเงิน การเมือง ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรรับผิดชอบในคดีอาญาทั่วไป การที่กำหนดให้องค์กร กรมสอบสวนคดีพิเศษอยู่ภายใต้สังกัดของกระทรวงยุติธรรมในเบื้องต้นเป็นความเหมาะสม ลงตัวในเชิงบริหาร กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษจึงเป็นความหวังของประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวกในชั้นก่อนฟ้องคดีในคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อนแต่เมื่อสภาพปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป จึงสมควรแยกออกจากกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระเหมือนกับ ป.ป.ช. เนื่องจากสามารถเป็นองค์กรที่สามารถควบคุม ตรวจสอบ วางตัวเป็นกลางในการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเที่ยงธรรม ในส่วนของคณะกรรมการคดีพิเศษเห็นว่าแม้มาจากการเมืองแต่การเมืองย่อมเป็นตัวแทนประชาชน เข้ามาถ่วงดุลฝ่ายข้าราชการประจำที่อยู่แล้วทั้งเป็นการทำงานโดยเปิดเผย ในส่วนที่การเมืองเข้ามาแทรกแซงนั้น เห็นว่าทุกหน่วยงานต้องให้ทางการเมืองเข้ามาตรวจสอบเพราะเป็นตัวแทนประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องถูกตรวจสอบได้จากการเมือง โดยยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรมผู้ที่ถูกครอบงำโดยมิชอบ ย่อมต้องถือว่าไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมาย โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรคล้ายกับองค์กรสอบสวนกลาง (F B I) ของประเทศสหรัฐอเมริกา หากมีการพัฒนา ควรกำหนดประเภทคดีให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นคดีที่มีความพิเศษเฉพาะตัวในส่วนหากมีการโอนย้าย กรมสอบสวนคดีพิเศษมาอยู่กับสำนักงานอัยการสูงสุด เห็นว่าน่าจะเป็นประโยชน์ แต่ต้องลงลึกในรายละเอียดไม่ว่าโครงสร้าง การจัดองค์กร อำนาจหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด

บทที่ ๕

สรุป และข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาตั้งแต่บทที่ ๒ ซึ่งว่าด้วยแนวคิด การเมืองการปกครองของประเทศไทย ในส่วนของหลักนิติธรรม หลักนิติรัฐ หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักธรรมาภิบาล (หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า) หลักกระบวนการ ยุติธรรมทางอาญา ทั้งในแง่ทฤษฎีต่าง ๆ และแนวปฏิบัติของประเทศไทยในกรณีขั้นตอนองค์กร กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีนับแต่อำนาจการสืบสวน อำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน ขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรคดีพิเศษ (กรมสอบสวน คดีพิเศษ) อำนาจของคณะกรรมการคดีพิเศษ อำนาจของอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ โครงสร้าง ขององค์กรอัยการ รวมถึงอำนาจหน้าที่การเข้าร่วมสอบสวนจนถึงการสั่งคดีของพนักงานอัยการ องค์กรอัยการซึ่งจำต้องแยกตัวออกมาจากข้าราชการพลเรือน อำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ และอัยการสูงสุด จึงสรุปได้อย่างชัดเจน ดังนี้

๑. แนวทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น ย่อมยึดถือหลักนิติธรรม โดยเคารพสิทธิ ของความเป็นมนุษย์ของพลเรือน และสิทธิมนุษยชนเป็นหลัก การใช้อำนาจรัฐนั้น ย่อมต้องใช้ด้วยความระมัดระวังมิให้ล่วงละเมิดสิทธิของประชาชนผู้บริสุทธิ์เกินความจำเป็น เฉพาะเพื่อรักษา ความสงบสุขของสังคมซึ่งเป็นความมั่นคงภายในประเทศจากอาชญากรรมต่าง ๆ เท่านั้น การออก กฎหมายเพื่อความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยไม่คำนึงถึง สิทธิมนุษยชนของพลเมืองนั้น ย่อมขัดต่อหลักการดังกล่าว

๒. การแบ่งแยกอำนาจรัฐก็เช่นกัน หลักการที่สำคัญคือจำกัดมิให้ผู้ถืออำนาจรัฐ ออกกฎหมาย หรือมีคำสั่งทางกฎหมายตามใจชอบ ทั้งในแง่นิติบัญญัติ การบังคับใช้กฎหมายของ ฝ่ายบริหารควรล่วงละเมิดสิทธิพลเมือง ผู้ถูกกล่าวหาเท่าที่จำเป็น โดยเฉพาะศาลยุติธรรมมีหน้าที่ สำคัญคือการคุ้มครองมิให้ผู้บริสุทธิ์ ถูกกล่าวหา ถูกรังแก โดยอำนาจรัฐโดยไม่เป็นธรรมจากอำนาจ ฝ่ายบริหาร (กระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดี การสืบสวน สอบสวน และการสั่งคดีของพนักงานอัยการ)

๓. หลักธรรมาภิบาล คือหลักการบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหาร ผู้ที่มีอำนาจ โดยกฎหมาย เมื่อจะนำกฎหมายมาบังคับใช้ ย่อมต้องใช้หลักธรรมาภิบาล ในการทำงาน

๔. หลักกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หลักคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการควบคุม อาชญากรรม หรือทฤษฎีหลักนิติธรรม

๕. แนวปฏิบัติของประเทศไทย กรณีขั้นตอนขององค์กรกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดีโดยกฎหมาย ขั้นตอนการสืบสวน สอบสวน และการสังคดีของพนักงานอัยการ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๖. กฎหมายว่าด้วยองค์กรของกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้อง ของกรมสอบสวนคดีพิเศษ และองค์กรอัยการ และการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ขององค์กรดังกล่าว

หลักการของกฎหมาย การจัดตั้งองค์กรรวมทั้งอำนาจหน้าที่ขององค์กรซึ่งทำหน้าที่ก่อนฟ้องคดียกเว้น กฎหมายเกี่ยวกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ เห็นได้อย่างชัดเจนว่ายินอยู่บนหลักนิติธรรม นิติรัฐ หลักธรรมาภิบาล การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สิทธิพลเมือง ผู้บริสุทธิ์ ทั้งสิ้น

หลักนิติธรรม นิติรัฐ โดยการใช้อำนาจรัฐไม่ว่าองค์กรใด ย่อมละเลยหลักดังกล่าวไม่ได้ โดยเด็ดขาด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง องค์กรในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ปปช., ปปท. องค์กรอัยการ ฯลฯ ที่มีอยู่ แม้อาจยึดโยงกับฝ่ายบริหารคือรัฐบาลอยู่บ้าง แต่ไม่มีองค์กรใดเลย อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายการเมืองโดยตรง ทุกองค์กรได้แยกจากอำนาจทางการเมืองและปลอดจากการเมือง เพื่อให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม หลักนิติรัฐ หลักการแบ่งแยกอำนาจให้องค์กรในกระบวนการยุติธรรมปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง

องค์กรอัยการ มีประวัติสืบทอดมาอย่างยาวนาน ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้ถูกหลักการมาโดยตลอดเพื่อให้องค์กรอัยการหลุดพ้นจากการเป็นข้าราชการพลเรือน หลุดพ้นจากอำนาจบริหาร (การเมือง) โดยตรง องค์กรอัยการได้มาอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม หลักนิติรัฐ อีกทั้งได้ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญหลายฉบับที่ผ่านมาให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาวินิจฉัยสังคดี องค์กรอัยการเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาลซึ่งสอดคล้องกับองค์กรอัยการตามหลักสากล แต่อย่างไรก็ตาม องค์กรอัยการยังไม่อาจคานอำนาจการสอบสวนได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากการสอบสวนยังคงต้องอาศัยพนักงานสอบสวนเป็นหลัก การดำเนินการแสวงหาพยานหลักฐาน ตั้งแต่เริ่มคดีอยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน ซึ่งสามารถเลือกปฏิบัติ นับแต่การไม่ทำสำนวนสอบสวน การประวิงเวลาทำการสอบสวน การเร่งรัดทำการสอบสวน การมีอคติกับผู้ต้องหา คัดเลือกพยานหลักฐาน ตัดพยานหลักฐานใด ออกจากสำนวนการสอบสวน ฯลฯ แม้กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการมีคำสั่งให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมได้ก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนยังอาจปล่อยเวลาไประหว่างสอบสวน เพื่อให้พยานหลักฐานที่สำคัญสูญหายไปตามกาลเวลาได้ หรืออ้างว่าพยานหลักฐานดังกล่าวไม่มีอยู่แล้ว ซึ่งพนักงานอัยการไม่มีอำนาจหน้าที่ รวมทั้งเครื่องมือ บุคลากรที่จะไปอุดช่องว่างดังกล่าวได้

กฎหมายเกี่ยวกับโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนคดีพิเศษนั้น ยังขัดต่อหลักนิติธรรม นิติรัฐ ในส่วนการเข้าสู่ตำแหน่งของคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษ คณะกรรมการคดีพิเศษ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าว

ซึ่งขัดต่อหลักการใช้อำนาจรัฐ การใช้อำนาจตามอำเภอใจ และการใช้อำนาจบิดเบือนกระบวนการยุติธรรมในระหว่างการสืบสวน สอบสวนของเจ้าหน้าที่รัฐ การวินิจฉัยสั่งการของคณะกรรมการคดีพิเศษซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของฝ่ายการเมือง ซึ่งข้อไม่ถูกต้องดังกล่าวควรต้องแทนที่ด้วยกฎหมายที่แน่นอนตามตัวบทกฎหมาย หลักประกันสิทธิของประชาชน **หลักความไม่มีส่วนได้เสีย** ซึ่งมีรากฐานมาจากความต้องการที่ให้เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมมีความเป็นกลางในการวินิจฉัยเรื่องราวต่าง ๆ อย่างยุติธรรม ไม่ลำเอียง อีกทั้งขัดต่อ **หลักการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์ส่วนรวม** ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่บุคคลในฐานะเจ้าหน้าที่รัฐใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์แก่ตนเอง และกลุ่มพวกพ้องมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวมทั้งเจตนาหรือไม่ก็ตาม **ทฤษฎีหลักการใช้อำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครอง** ซึ่งเป็นอำนาจที่กฎหมายมอบให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ สามารถเลือกกระทำการอย่างใดภายใต้ขอบเขตของกฎหมายเพื่อดำเนินการให้บรรลุตามเจตนารมณ์ หรือความมุ่งหมายของกฎหมาย **หลักการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจดุลพินิจของฝ่ายปกครอง** ซึ่งหมายความว่าดุลพินิจนั้นย่อมต้องชอบด้วยกฎหมายมิใช่ดุลพินิจโดยทุจริตหรือโดยมิชอบ^๑

ในบทที่ ๓ ผู้วิจัยได้แสดงให้เห็นว่า ที่มาของคณะกรรมการคดีพิเศษ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไม่ชอบด้วยหลักนิติธรรม นิติรัฐ แล้วย่อมก่อให้เกิดการใช้อำนาจโดยปราศจากธรรมาภิบาลขององค์กรกรมสอบสวนคดีพิเศษ ตามหลักที่ว่า ผลของต้นไม้ที่เป็นพิษ ย่อมเป็นพิษนี้ มีข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ตามที่ได้มีการบันทึกไว้ในสื่อต่าง ๆ จนเกิดเป็นคดีความ เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการใช้อำนาจรัฐโดยไม่เป็นธรรมส่งผลเกิดความขัดแย้ง แยกแยกของประชาชน นำไปสู่การปฏิวัติ รัฐประหาร จนปัจจุบัน

นับแต่มีการจัดตั้งองค์กรกรมสอบสวนคดีพิเศษในกระทรวงยุติธรรมตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕ การใช้อำนาจสืบสวนในทางพิเศษ ย่อมสามารถใช้ในการเฝ้าติดตาม ช่มชู้ คุกคาม ฯลฯ ตามที่ผู้มีอำนาจทางการเมืองได้สั่งการให้ดำเนินการแก่ฝ่ายตรงข้าม การเข้ารับสำนวนคดีมาทำการสอบสวนโดยคณะกรรมการคดีพิเศษหลายคดีโดยเฉพาะคดีทางการเมืองไม่อยู่บนหลักธรรมาภิบาล หรือยิ่งกว่านั้นการเข้าทำสำนวนการสอบสวนในกรณีฝ่ายสนับสนุนรัฐบาลตกเป็นผู้ต้องหา ก็เกิดการประวิงเวลาให้ล่าช้า ทำให้พยานหลักฐานเสียหายไม่อาจหาตัวผู้กระทำความผิด^๒ อีกทั้ง การใช้มติคณะกรรมการคดีพิเศษรับเป็นสำนวนคดีพิเศษ

^๑ นทีธร มีชัย, และ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗”.

^๒ เรื่องทำนองนี้ ผู้วิจัยในฐานะพนักงานอัยการเคยรับสำนวนจากกรมสอบสวนคดีพิเศษกรณีมีคนร้ายยิงระเบิดชนิด เอ็ม ๗๙ ใส่ที่ทำการพรรคประชาธิปัตย์ ในปี พ.ศ.๒๕๕๒ พนักงาน

โดยมิชอบ (เช่น คดีกล่าวหานายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในฐานะนายกรัฐมนตรี เป็นผู้สั่งการให้มีการสังหารประชาชน ๙๙ ศพ ซึ่งตามความเป็นจริง เป็นคดีอยู่ในอำนาจการไต่สวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ฯ (ปปช.) ซึ่งมีการฟ้องคดีและศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ ยกฟ้องเนื่องจากใช้อำนาจสอบสวนไม่ชอบ เป็นต้น) และยังมีคดีซึ่งกั้นแก่งกล่าวหานักการเมืองฝ่ายตรงข้ามเกิดการใส่ร้าย จนเป็นคดีเช่นคดีทุจริตการก่อสร้างสถานีตำรวจทั่วประเทศ จนต่อมาอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ (นายธาริต เพ็งดิษฐ์) ถูกนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ฟ้องคดีอาญาจนต่อมาศาลฎีกาพิพากษาจำคุก และยังมีคดีที่เกิดจากการใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต และ ใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อกั้นแก่งทางการเมือง รวมทั้งการโยกย้ายข้าราชการในกรมสอบสวนคดีพิเศษโดยไม่เป็นธรรม จนนายธาริต เพ็งดิษฐ์ อธิบดีอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษถูกศาลพิพากษาว่าผิดจริงต้องถูกจำคุก และยังมีคดีอื่น ๆ อีกหลายคดี

ในบทที่ ๔ เป็นความเห็นของนักวิชาการ อติตอัยการสูงสุด อติตพนักงานอัยการซึ่งเคยปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานอัยการ และผู้ตรวจราชการกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเคยปฏิบัติงานในองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ และเคยเป็นผู้บริหารองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ ได้มีการให้ความเห็นในภาพรวมว่า กระบวนการยุติธรรมไม่ควรให้มีการแทรกแซง ส่วนองค์กรคดีพิเศษนั้นแม้อยู่ในกระทรวงยุติธรรมก็ตาม ก็ยังสามารถดำรงตนในส่วนของความเที่ยงตรงในการทำสำนวนการสอบสวนได้ซึ่งในส่วนนี้ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าในโครงสร้างองค์กรยังไม่มีปัญหาส่งผลเป็นนัยสำคัญ แต่หากเป็นไปได้ควรแยกตัวออกมาเป็นองค์กรอื่นแยกจากกระทรวงยุติธรรมได้ก็อาจเป็นการดี นอกจากนั้นผู้ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการคดีพิเศษ เช่น ตัวแทนฝ่ายอัยการสูงสุดต้องทำหน้าที่อย่างเข้มแข็ง หรือยุบคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษ ส่วนอัยการเมื่อเข้าร่วมสอบสวนต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง ต้องไม่มีการแทรกแซงการสอบสวนและให้มีการวางรูปคดี การตรวจสอบพยานหลักฐานให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นตรงกันว่าคณะกรรมการคดีพิเศษนั้นไม่สมควรต้องมี แต่ต้องปรับปรุงในส่วนฐานความผิดซึ่งเป็นคดีสำคัญเป็นคดีพิเศษ ให้ชัดเจน ในส่วนของการที่การเมืองเข้ามาแทรกแซงในกระบวนการสืบสวน สอบสวน สอบสวน กระบวนการยุติธรรมโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษผ่าน วิธีทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะโดยคณะกรรมการคดีพิเศษ สายงานบังคับบัญชาผ่านมาจากปลัดกระทรวงยุติธรรม ฯลฯ นั้นในอดีตเห็นว่ามีอยู่บ้าง

สอบสวนได้ไปเก็บหลักฐานที่พรรคประชาธิปัตย์ทั้งหมด รวมทั้งชนิดของระเบิด มุมตกกระทบ ฯลฯ แต่ไม่ไปแสวงหาหลักฐานจุดยิง เพื่อหาตัวผู้กระทำ ต่อมาสรุปสำนวนว่าไม่ทราบตัวผู้กระทำความผิด โดยส่งสำนวนมายังพนักงานอัยการในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ หลังเกิดเหตุถึง ๓ ปี ย่อมไม่อาจไปแสวงหาหลักฐาน ณ.จุดยิงรวมทั้งหลักฐานเขม่า ร่องรอยการยิง กล้องวงจรปิด ฯลฯ ทั้งนี้โดยเจตนาปกปิดไม่ให้รู้ตัวผู้กระทำ

แต่การแทรกแซงดังกล่าวจะเกิดไม่ได้เลยหากพนักงานอัยการ นักวิชาการ ฯลฯ ซึ่งเป็นองค์ประกอบอิสระในคณะกรรมการคดีพิเศษจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกล้าหาญ เข้มแข็ง หากแต่เหตุที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการไม่ทำหน้าที่ตามบทบาทตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย และยินยอมให้ภาคการเมืองเข้ามาสั่งการ

ในส่วนการปฏิรูปองค์กรสอบสวนคดีพิเศษให้หลุดพ้นจากการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองนั้น ในทัศนะผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่า หากผู้ประกอบการวิชาชีพด้านกฎหมาย ไม่ว่าจะพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ฯลฯ ทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา การเมืองก็ไม่อาจแทรกแซงได้ส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามมีความเห็นให้ยุบคณะกรรมการคดีพิเศษอีกส่วนหนึ่ง หรือมิฉะนั้นควรให้องค์กรสอบสวนคดีพิเศษหลุดพ้นจากกระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานอิสระภายใต้สำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ เพื่อสามารถอำนวยความสะดวกได้อย่างแท้จริง ส่วนในความซ้ำซ้อนการทำหน้าที่กับงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นว่าไม่ซ้ำซ้อนแต่อย่างใด

ในส่วนองค์กรอัยการนั้นผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ ให้ความเห็นว่าองค์กรอัยการควรต้องมีการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ไม่ว่าจะอัตรากำลังคน งบประมาณ การบริหารจัดการและทรัพยากรเครื่องมือเครื่องใช้ เนื่องจากปัจจุบันได้กำหนดให้พนักงานอัยการมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแยกอำนาจศาล มีการตั้งศาลชำนาญการเฉพาะ การเข้าร่วมในการสอบสวนคดีพิเศษ การยกเว้นพระราชบัญญัติให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนคดีอุกฉกรรจ์ แต่การจัดองค์กรอัยการ ไม่ว่าจะในด้านอัตรากำลัง งบประมาณ การบริหารจัดการ และทรัพยากรเครื่องมือเครื่องใช้ ยังไม่ได้รับการสนับสนุนให้สอดคล้องกับภารกิจ จึงเกิดความขาดแคลนส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนก่อนฟ้องคดี

ในส่วนการโอนการสอบสวนคดีพิเศษเข้ามาอยู่ในองค์กรอัยการนั้น ส่วนใหญ่ไม่มีความเห็น โดยเฉพาะอดีตผู้บังคับบัญชาระดับสูงขององค์กรอัยการยังไม่เห็นด้วย แต่เรียกร้องให้พนักงานอัยการทุกคนทำหน้าที่ให้สมศักดิ์ศรีความเป็นอัยการมืออาชีพอย่างแท้จริง ซึ่งจะแก้ปัญหาทั้งปวงได้ แต่หากมีการโอนมาจริงย่อมต้องพิจารณาในส่วนรายละเอียด ไม่ว่าจะเป็นด้านอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง ฯลฯ ต่อไป

ความสอดคล้องต้องกันระหว่างหลักคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคือหลักของนิติรัฐ นิติธรรม หลักคุณธรรม และหลักธรรมาภิบาล ซึ่งผู้ที่อยู่ในองค์กรกระบวนการยุติธรรมทุกภาคส่วนต้องยึดถือไว้ แต่ผู้ทรงคุณวุฒิส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าต้องมีการปฏิรูปองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ โดยอาจจะให้อยู่ในกระทรวงยุติธรรมเหมือนเดิมแต่ให้มีสถานะเช่นเดียวกับศาลยุติธรรม (เป็นองค์กรอีกส่วนหนึ่ง มีการปกครองตนเอง รัฐมนตรีไม่ได้เข้ามาก้าวก่ายในการทำหน้าที่ มีความเป็นอิสระ โดยกระทรวงยุติธรรมทำหน้าที่เป็นฝ่ายธุรการ ดูแลเรื่องงบประมาณ อัตรากำลัง) หรือมิฉะนั้นให้แยกออกมาเป็นหน่วยงานอิสระ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในภาพรวม เห็นได้ว่าในอดีตจนปัจจุบัน การเมืองได้เข้ามาแทรกแซงองค์กรสอบสวนคดีพิเศษก็จริง แต่เห็นว่าเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากนโยบายของรัฐต้องมาจากประชาชนผ่านการเมือง ไม่ว่าจะนโยบายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย การงบประมาณ ฯลฯ ซึ่งทุกหน่วยงานต้องมีความเชื่อมโยงกับการเมืองทั้งสิ้น หากแต่ในส่วนกระบวนการยุติธรรมนั้นเป็นเรื่องของการบังคับใช้กฎหมายซึ่งออกมาจากสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นกฎหมายที่มาจากประชาชนโดยตรง เป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่ผู้ใช้อำนาจสืบสวน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ฯลฯ ซึ่งต้องมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ มีความกล้าหาญ ยืนหยัดในหลักการแห่งนิติธรรม นิติรัฐ การดำเนินการเพื่อมิให้กระบวนการยุติธรรมในส่วนองค์กรสอบสวนคดีพิเศษไม่ถูกแทรกแซงนั้น ควรยกเลิก หรือ ปรับปรุง ที่มาของคณะกรรมการคดีพิเศษ หรืออำนาจหน้าที่ในการรับคดีของกรมสอบสวนคดีพิเศษ อีกทั้งผู้มีวิชาชีพทางกฎหมาย ไม่ว่าจะตัวแทนสำนักงานอัยการสูงสุด นักนิติศาสตร์ ทนายความ ฯลฯ ย่อมมีหน้าที่คัดค้านหากมีการชักจูงในการใช้ดุลยพินิจหรือมติของคณะกรรมการดังกล่าวขัดต่อหลักนิติธรรม นอกจากนี้ในส่วนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ย่อมต้องเป็นพนักงานสอบสวนมืออาชีพ พนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบสวนต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเข้มแข็ง เทียงตรง

ข้อเสนอแนะในส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษ แม้ว่าไม่มีข้อขัดข้องในการเป็นหน่วยงานกระทรวงยุติธรรม แต่หากสามารถแยกออกมาเป็นหน่วยงานอิสระได้ ก็น่าจะเป็นการดี และยังคงปรับปรุงที่มา อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษ หรือยกเลิกคณะกรรมการดังกล่าว โดยให้มีการกำหนดคดีสำคัญซึ่งต้องใช้สหวิชาชีพในการสอบสวนเป็นคดีพิเศษเพื่อให้สอดคล้อง และตรงกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕

ข้อเสนอแนะในส่วนองค์กรอัยการ เป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่ต้องมีการพัฒนา โดยเร่งด่วน ทั้งด้านกำลังคน งบประมาณ การบริหารจัดการ และทรัพยากร เครื่องมือ เครื่องใช้ เนื่องจากผลงานในอดีตที่ผ่านมา ปัญหาจากการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมได้ สืบเนื่องจากพนักงานอัยการยังขาดความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่อย่างแท้จริง พนักงานอัยการเป็นตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูงในการคุ้มครองสิทธิของประชาชน การอำนวยความยุติธรรมในชั้นก่อนฟ้องคดี และในชั้นดำเนินคดีในศาลเพื่อให้ศาลยุติธรรมสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมตามหลักการของกฎหมายที่ถูกต้อง อีกทั้ง เป็นที่พึงของประชาชนผู้บริสุทธิ์เพื่อเป็นหลักประกันว่า ผู้บริสุทธิ์ต้องไม่ถูกดำเนินคดีอาญา และผู้กระทำความผิดย่อมต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

อำนาจสอบสวนของพนักงานอัยการในปัจจุบันคือ อำนาจสอบสวนคดีอาญาออก
 ราชอาณาจักรของอัยการสูงสุด^๓ การเข้าร่วมทำสำนวนคดีชั้นสูตรพลิกศพ^๔ หรือการเข้าร่วมปฏิบัติ
 หน้าที่สอบสวนร่วมหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ^๕ แต่ไม่สามารถอำนวยความสะดวก
 ความยุติธรรมให้แก่ประชาชนทั่วไปได้เนื่องจากพนักงานอัยการยังขาดความรู้ ความเข้าใจอำนาจ
 หน้าที่ของตน แม้พนักงานอัยการมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะคือ การตรวจพิจารณาสำนวน
 การสอบสวน การนำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลในกระบวนการพิจารณา แต่ยังคงขาดทักษะในการ
 เข้าร่วมสอบสวนไม่ว่าเป็นคดีที่สำคัญ คดีความผิดนอกราชอาณาจักร การชั้นสูตรพลิกศพ ฯลฯ
 จึงเป็นข้อขัดข้องอย่างแท้จริงขององค์กรอัยการที่จะต้องพัฒนาศักยภาพของพนักงานอัยการ
 อย่างเร่งด่วน ในส่วนนี้ อีกทั้งพนักงานอัยการต้องมีสัญญาติญาณของความเป็นพนักงานอัยการ
 การเฝ้าติดตาม ระวังเหตุการณ์สำคัญในพื้นที่ตั้งแต่ทราบเหตุโดยไม่จำเป็นต้องให้เป็นคดี หรือไม่
 จำต้องรอให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนมาให้เสียก่อนอีกด้วย

การใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนในส่วนของ การจับ การค้น ทั้งการทบทวน
 วรรณกรรมและความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเห็นตรงกันว่า พนักงานสอบสวนควรส่งมายังพนักงาน
 อัยการเพื่อพิจารณายื่นคำร้องขอต่อศาล

ส่วนแนวคิดการควบรวม องค์กรคดีพิเศษเข้ากับสำนักงานอัยการสูงสุด เนื่องจาก
 สำนักงานอัยการสูงสุดควรมีหน่วยงานการสอบสวนมืออาชีพ (เทียบเคียงกับสำนักสอบสวนกลางของ
 ประเทศสหรัฐอเมริกา Federal Bureau of Investigation หรือ F B I) เมื่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ
 ซึ่งมีศักยภาพในการสืบสวน สอบสวนทั้งคดีทั่วไป และคดีที่มีลักษณะเฉพาะ แต่ไม่ควรสังกัดกระทรวง
 ยุติธรรมดังกล่าว ดังนั้นหากนำเอาองค์กรสอบสวนคดีพิเศษมาอยู่กับองค์กรอัยการ ย่อมเป็นเพียง
 อีกทางเลือกหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องนำมาพิจารณาในรายละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ โครงสร้าง ฯลฯ
 ต่อไป

ความเห็นของผู้วิจัยในส่วนของ การควบรวมองค์กรสอบสวนคดีพิเศษเข้ากับ
 สำนักงานอัยการสูงสุด นั้นผู้วิจัยยังคงเห็นพ้องกับการศึกษาโดยรับฟังความเห็นของประชาชนทั่วไป
 พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ของคณะอนุกรรมการกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้อง
 กล่าวคือเห็นโอนย้าย กรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอัยการ โดยมีรูปแบบ
 โครงสร้างเป็นองค์กรคู่ขนานกับองค์กรอัยการ (คล้ายคลึงกับ F B I) โดยอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของ

^๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๐

^๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๐, ๑๕๕/๑

^๕ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๓๒

อัยการสูงสุด (ทำนองเดียวกับรัฐมนตรียุติธรรมของสหรัฐอเมริกา) โดยการบริหารงานบุคคลให้มีรูปแบบเช่นเดียวกันกับคณะกรรมการอัยการ เพื่อเป็นหลักประกันให้พนักงานสอบสวนขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษมีความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ ในส่วนอำนาจหน้าที่นั้นให้คงอำนาจสอบสวนในส่วนคดีพิเศษเช่นเดิมตรงตามเจตนารมณ์ในการจัดตั้งองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ และให้มีอำนาจสอบสวนคดีทั่วไปที่มีความสำคัญเมื่อที่อธิบดีอัยการ และ อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ มีความเห็นพ้องต้องกัน หรือเมื่ออัยการสูงสุด สั่งการให้เข้าไปทำการสอบสวน ในส่วนโครงสร้างนั้น เห็นควรให้เพิ่มระดับเป็นสำนักบัญชาการ การสอบสวนคดีพิเศษ (เทียบเท่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ) แยกเป็นหน่วยงานระดับกรม ๑๐ กรมคือ สำนักงานคดีพิเศษส่วนกลาง และ สำนักงานคดีพิเศษภาค โดยมีการกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทน ฯลฯ ให้เหมาะสม ส่วนการโอนย้ายระหว่างหน่วยงานต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการทั้งสองฝ่าย คือคณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษและคณะกรรมการอัยการ ซึ่งสามารถแก้ปัญหาการเข้ามาแทรกแซงจากการเมือง และสามารถเติมเต็มอำนาจหน้าที่ และภารกิจ ดังนี้

๑. องค์กรอัยการเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญการเมืองเข้าแทรกแซงได้ยาก

๒. องค์กรสอบสวนคดีพิเศษ ยังสามารถสอบสวนคดีพิเศษได้เช่นเดิมสมดังเจตนารมณ์ในการก่อตั้ง

๓. ในคดีที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่น คดีชั้นสูตรพลิกศพ ซึ่งกล่าวหาเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ต้องหา แม้ไม่ได้เป็นคดีพิเศษ หากอธิบดีอัยการ และอธิบดีคดีพิเศษเห็นร่วมกันให้ทำการสอบสวน หรืออัยการสูงสุดเห็นว่า มีความจำเป็นต้องให้องค์กรคดีพิเศษสอบสวน ย่อมมีอำนาจสอบสวนได้ อาจเป็นการสอบสวนคู่ขนานกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือตัดอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนพื้นที่ ทั้งนี้เป็นการคานอำนาจการสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔. เป็นองค์กรซึ่งอัยการสูงสุด สามารถมอบหมายหน้าที่ให้ทำการสอบสวนคดีที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุด เช่น คดีความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งนับวันจะเกิดมากขึ้น

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบร่างพระราชบัญญัติในรูปแบบการควมรวมไว้ในภาคผนวกนี้แล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

คมกฤช วัฒนเสถียร. นิติปรัชญา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บัณฑิตไทย, ๒๕๕๔.

จินดาภิรมย์ราชสภาพดี (จิตรวิเชียร ณ สงขลา), พระยา. พระธรรมนูญศาลยุติธรรมกับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร.ศ.127) พ.ศ. 2451. พระนคร : โรงพิมพ์พิศาลบรรณนิติ, ๒๔๖๑.

วารสาร และหนังสือพิมพ์

“เกาะติดการปรับชื่อ ‘ดีเอสไอ’ ประเทศ-ปชช.ได้ประโยชน์?”. หนังสือพิมพ์ข่าวสด. ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒.

สัณฐิรักษ์ ปัญวัฒน์ลิขิต. “ประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญา : ศึกษากระบวนการดำเนินคดีชั้นเจ้าพนักงานและชั้นศาล”, วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์. ๓ มิถุนายน ๒๕๕๒.

“บีกู” ปฏิรูป “ดีเอสไอ” ยุบ “สอบสวนพิเศษ” เช่นคดีการเมือง”. ประชาชาติธุรกิจ ๖ มิถุนายน ๒๐๑๗.

กฎหมาย

“พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๓๒ ตอนที่ ๙๑ ก วันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๕๘ เรื่อง แต่งตั้งข้าราชการพลเรือน ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๒, ตอนที่ ๒๙๓ ง, ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๘, หน้า ๒.

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗.

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ .

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๒”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๔๗.

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๓”. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๒, ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘.

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๑, ๑๔๒” วรรค ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยประกาศ คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑๕/๒๕๕๗ เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ลงวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๕๗.

“ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๓”. แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๔๙๙.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่ ๔๐ ก, ๖ เมษายน ๒๕๖๐

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

ณรัชต์ เสวตนันท์, พันตำรวจเอก. “ประสิทธิภาพในการสอบสวนร่วมกันระหว่างพนักงานสอบสวน คดีพิเศษกับพนักงานอัยการ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

นทีธร มีชัย แล ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล. “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับคณะกรรมการคดีพิเศษตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๗.

พัฒนวุธ อังคะนาวิณ, พลตำรวจตรี. “กฎหมายพิเศษสำหรับการสอบสวนคดีความมั่นคงในพื้นที่สาม จังหวัดชายแดนภาคใต้”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๖๐.

มานะ เพาะช่วย, พันตำรวจเอก. “ระบบการดำเนินคดีอาญาในชั้นพนักงาน”. นิติศาสตร์ดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๖.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

ประกาศคณะกรรมการอัยการ “เรื่องการแบ่งหน่วยงาน และการกำหนดหน้าที่ของหน่วยงานภายใน ของสำนักงานอัยการสูงสุด พ.ศ.๒๕๕๔”.

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ – ๒๕๘๐ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, ๒๕๖๐.

ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๗๘ (แก้ไข ปี ๒๕๔๙).

สำนักงานอัยการสูงสุด. “ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ.๒๕๔๗ ข้อ ๗๘ (แก้ไข ปี ๒๕๔๙)”

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“ข่าวการเมือง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.posttoday.com>, politic, news, ๒๕๖๑.

“ชมรมช่วยเหลือเหยื่ออาชญากรรม” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.facebook.com/Helpcrimevictimclub?fref=photo>, ๒๐๑๙.

ชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์. “สนลุ่ม” หรือ “ไม้ยืนต้น”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.khosod.co.th>, <http://m.facebook>, ๒๕๖๐ .

“ไทยโพสต์ตีสรระแห่งความคิด” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.thaipost.net/main/detail>, ๒๐๑๙.

นิพิฏฐ์ อินทรสมบัติ. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.thaipost.net/main/detail>, ๒๕๖๑.

“ประวัติองค์กรอัยการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.ago.go.th, ๒๐๑๙.

“ราชกิจจาฯ แจ้งประกาศ คสช.แต่งตั้งโยกย้าย ข้าราชการ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2558/E/145/8.PDF>, ๒๐๑๙.

“รัฐสภาไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.parliament.go.th/newdetail>, ๒๕๖๑.

“ศูนย์ข้อมูล & ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.facebook.com/tcijthai> พลเมือง Thai Civil Rights and Investigative Journalism, ๒๕๕๖.

สำนักข่าวโพสต์ทูเดย์. “ยธ.ปิดสลายข่าวตำรวจ! หลังย้ายรองอธิบดี DSI ไปนั่งรองอธิบดีราชทัณฑ์”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.posttoday.com>, politic, news, ๒๕๖๑.

“สรุปคณะรัฐมนตรี”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.naewna.com/politic/386443>, ๒๐๑๙.

ภาษาอังกฤษ

Cowin S. Edward. Constitution and What it Means Today by Corwin. Princeton University Press,1978.

Packer L. Herbert. “Two Models of the Criminal Process”. University of Pennsylvania Law Review. Vol 113 No 1, November 1964.

ภาคผนวก

ผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

โครงการวิจัยเรื่อง “การปรับปรุงแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กร สอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง”

โครงการวิจัย เรื่อง “การปรับปรุงแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ
เพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง” เพื่อใช้ประกอบการศึกษาและใช้เป็นข้อมูลในการทำเอกสารวิจัย ของ
หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย นายโกวิท ศรีไพโรจน์

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อ

เพศ.....อายุ.....ปี

ตำแหน่ง.....

ที่อยู่.....

โทรศัพท์.....

ส่วนที่ ๒

เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานสอบสวน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ
กระบวนการยุติธรรม เจตนารมณ์ การจัดตั้งองค์กร กรมสอบสวนคดีพิเศษขึ้นแต่เดิม (พ.ศ.๒๕๔๕)
เนื่องจากเห็นว่าอาชญากรรมในได้มีการพัฒนาขึ้นมาก มีทั้งองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ การกระทำ
ความผิดมีการพัฒนาสลับซับซ้อน อาชญากรรมเกี่ยวกับการเงิน ฯลฯ ซึ่งทำให้พนักงานสอบสวน
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งรับผิดชอบงานสอบสวน ไม่อาจทำการสอบสวนในคดีสลับซับซ้อน
ดังกล่าวได้ จึงให้มีการจัดตั้งองค์กรสอบสวนคดีพิเศษขึ้น เพื่อรับผิดชอบกับอาชญากรรมที่มีความ
ยุ่งยากสลับซับซ้อนดังกล่าว โดยจัดให้มีบุคลากรผู้มีความเชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ อีกทั้งอุปกรณ์
การสืบสวนสอบสวนที่ทันสมัย เพื่อทำการสอบสวนคดีดังกล่าว

ในส่วนการรับสำนวนการสอบสวน นอกจากได้ระบุมความผิดโดยเฉพาะไว้ตาม
พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕ แล้ว ยังได้มีการคณะกรรมการคดีพิเศษขึ้น
เพื่อ พิจารณาให้คดีบางคดีซึ่งมีความสำคัญ ยุ่งยาก สลับซับซ้อนบางคดี ให้เป็นอำนาจขององค์กร
สอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้มีอำนาจการสอบสวน

ในห้วงเวลาที่ผ่านมา องค์กรสอบสวนคดีพิเศษ มีแนวโน้มว่าไม่อาจรักษาความยุติธรรมได้ เนื่องจากมีปัญหาทางการเมืองแทรกแซง เพราะเป็นหน่วยงานภายใต้กระทรวงยุติธรรม อีกทั้งคณะกรรมการคดีพิเศษส่วนใหญ่ ได้รับแต่งตั้งมาจากภาคการเมือง ทำให้หน่วยงานองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ ต้องเข้ามารับใช้ผู้มีอำนาจทางการเมือง เพื่อจะใช้ในการช่วยเหลือพวกพ้อง หรือมุ่งมั่นใช้กระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะอำนาจการสืบสวน และสอบสวน เพื่อทำลายล้างฝ่ายตรงข้าม โดยไม่เป็นธรรม ก่อให้เกิดปัญหาทางการเมือง ความสงบสุขของบ้านเมือง เกิดความไม่สงบจนเกือบถึงขั้นจลาจล จนต้องเกิดการทำรัฐประหารขึ้น เพื่อยึดอำนาจการปกครองมาจากฝ่ายการเมือง ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งมาจากองค์กรสอบสวนคดีพิเศษดังกล่าว อีกทั้งองค์กรตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในปัจจุบันมีศักยภาพสูงในการทำการสอบสวนคดีดังกล่าวได้อย่างดีอยู่แล้ว

องค์กรตำรวจ ในปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาศักยภาพในการสืบสวน สอบสวน ได้อย่างมีระบบ มีความสามารถสูง สามารถทำการสอบสวนคดีซึ่งมีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน หรืออาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งมีงบประมาณในการจัดหา อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องมือในการสืบสวนสอบสวนได้ดี เทียบเท่าสากล

องค์กรอัยการ เป็นหน่วยงานที่ต้องใช้บุคลากรซึ่งมีความรู้ ความสามารถเทียบเท่าตุลาการ เนื่องจากต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายสอบสวน และเป็นผู้นำเสนอคำฟ้องรวมทั้งการนำเสนอพยานหลักฐานจากการสอบสวน ไปยังศาลยุติธรรมเพื่อนำตัวผู้ก่ออาชญากรรมมาลงโทษ แต่ในการทำหน้าที่ตรวจสอบ ทบทวน หรือถ่วงดุล พนักงานสอบสวน องค์กรอัยการไม่มีศักยภาพในการ แสวงหาพยานหลักฐาน รวมทั้งการเข้าทำการสอบสวนในลักษณะทบทวนพยานหลักฐาน (REVIEWS) เพื่อถ่วงดุล หรือ แสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมในกรณีที่พนักงานสอบสวนไม่ดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมให้หรือทำการสอบสวนล่าช้าส่งผลให้ พยานหลักฐานที่มีอยู่สูญหาย เสียหายไป ก่อให้เกิดความเสียหายแก่คดี จนบางครั้งทำให้ มีการสั่งคดีโดยพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ (ฟ้องผู้ที่ไม่สมควรถูกฟ้อง หรือ จำเป็นต้องไม่ฟ้องเนื่องจากไม่มีพยานหลักฐาน) เนื่องจากองค์กรอัยการไม่มีบุคลากร เครื่องมือ ในการทำหน้าที่ดังกล่าว

เนื่องจากองค์กรตำรวจมีศักยภาพสูงดังกล่าว จึงเห็นว่าการสอบสวนคดีซึ่งองค์กรคดีพิเศษได้ทำการสืบสวน สอบสวนจึงซ้ำซ้อน อีกทั้งตกอยู่ภายใต้อำนาจทางการเมือง จึงไม่สมควรให้มีองค์กรดังกล่าวอยู่ภายใต้อำนาจทางการเมือง เนื่องจากเป็นการขัดต่อหลักนิติรัฐ นิติธรรม แต่หากยุบองค์กรดังกล่าวย่อมเป็นที่น่าเสียดายเนื่องจากมีบุคลากรซึ่งมีความรู้เชี่ยวชาญเป็นจำนวนมาก มีเครื่องมือ อุปกรณ์ในการสืบสวน สอบสวน อีกทั้งองค์กรอัยการมีส่วนที่จำต้องมีหน่วยงานที่สามารถทำการสืบสวน สอบสวน เพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องคดี ให้เกิดความถูกต้อง เทียบธรรม หากให้องค์กรสอบสวนคดีพิเศษยังคงอยู่แต่ย้ายหน่วยงานมาไว้ที่องค์กรอัยการ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ประเทศชาติ และประชาชน เพื่อองค์กรอัยการสามารถอำนวยความยุติธรรม

ให้แก่ประชาชนทุกฝ่ายอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงมีข้อสมมติฐานว่าหากโอนย้ายองค์กรสอบสวนคดีพิเศษมาอยู่กับองค์กรอัยการ น่าจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม ประเทศชาติ และประชาชน

ส่วนการจัดตั้ง โครงสร้าง รูปแบบ อำนาจหน้าที่ องค์กรสอบสวนคดีพิเศษ หากมาอยู่กับองค์กรอัยการแล้ว ควรมาอยู่ในสถานะใด เพื่อกำหนดอำนาจ หน้าที่ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งการก้าวหน้า ในทางตำแหน่งหน้าที่ของบุคลากร ให้มีความเจริญรุ่งเรือง เป็นขวัญ กำลังใจ ศักดิ์ศรีขององค์กร และบุคลากรขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษที่เหมาะสม

ประเด็นการสอบถาม

๑. การที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรม เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
๒. คณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕ เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร (การเข้าสู่ตำแหน่ง และ อำนาจหน้าที่)
๓. ความเห็น นับแต่จัดตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ จนปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ถูกแทรกแซงจากทางการเมือง อย่างไร หรือไม่
๔. ควรดำเนินการอย่างไร กับองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ
๕. ภารกิจ อำนาจหน้าที่ องค์กรสอบสวนคดีพิเศษ ขัดซ้อนกับ สำนักงานตำรวจแห่งชาติหรือไม่ และคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมสอบสวนคดีพิเศษ หากให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทำการสอบสวน จะเกิดปัญหาขัดข้องอย่างไร
๖. องค์กรอัยการปัจจุบัน มีศักยภาพในการดำเนินการ ในขั้นตอนก่อนฟ้องคดี อย่างไร
๗. หากโอนกรมสอบสวนคดีพิเศษ มาอยู่กับองค์กรอัยการ จะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างไร หรือไม่ อีกทั้งการจัดองค์กร อำนาจหน้าที่ ควรเป็นเช่นไร

ผนวก ข

บทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

เอกสารวิจัย นายโกวิท ศรีไพโรจน์ เรื่อง การปรับรูปแบบ อำนาจหน้าที่และ
โครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษเพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง

วันเดือนปี ที่สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....

ตำแหน่ง.....

หัวข้อคำถาม/แนวทางการสัมภาษณ์

๑. ท่านเคยมีความเกี่ยวข้องกับ การทำคดี โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับการเมืองของ
กรมสอบสวนพิเศษอย่างไร

๒. ในกรณีการสอบสวนคดีพิเศษ ท่านมีความเห็นว่า ฝ่ายการเมืองได้เข้ามามีบทบาท
ในการแทรกแซง การทำคดีพิเศษ อย่างไร โดยวิธีใด

๓. ผลจากการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง ก่อให้เกิดผลต่อกระบวนการยุติธรรมอย่างไร

๔. ท่านเห็นว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สามารถทำการสอบสวนคดีที่มีความยุ่งยาก
ซับซ้อน แตกต่างจาก กรมสอบสวนคดีพิเศษ อย่างไร

๕. กรมสอบสวนคดีพิเศษ ยังควรอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกระทรวงยุติธรรม
หรือไม่ เพราะเหตุใด ควรยุบเลิกกรมสอบสวนคดีพิเศษหรือไม่

๖. หากไม่ยุบกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรให้ไปสังกัดหน่วยงานใด ที่จะทำให้ปลอดจาก
การเมือง และ จะมีความเหมาะสมอย่างไร

๗. ลักษณะ ควรปรับเปลี่ยนโครงสร้างของกรมสอบสวนคดีพิเศษอย่างไร เพื่อให้ปลอด
การเมืองหรือการเข้าแทรกแซงจากหน่วยงานอื่น

ผนวก ค

รายงาน

คณะกรรมการ ปฎิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม พิจารณาศึกษาเรื่อง การควมบรมกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าเป็นหน่วยงานในองค์กรอัยการ

๑. หลักการและเหตุผล

ด้วยการรับฟังความคิดเห็นประชาชนของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ และความเห็นของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีการเรียกร้องให้พนักงานอัยการเข้ามีส่วนร่วมในการสอบสวน ให้มีการตรวจสอบคานอำนาจพนักงานสอบสวน อีกทั้งภารกิจของอัยการสูงสุด ต้องเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในความผิดอาญาอาญาจักร ความผิดอาญากรรมข้ามชาติ แม้องค์กรอัยการในขณะนี้ได้จัดตั้งสำนักงานอัยการการสอบสวน มีอัตรากำลังประมาณ ๒๘ คน แต่การดำเนินการเข้าทำการสืบสวน สอบสวน ก็สามารถทำได้ในวงจำกัด ทั้งการสืบสวน สอบสวน จำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้ ความชำนาญในการแสวงหาพยานหลักฐาน การมีความรู้ในวิชาการกฎหมายเพียงอย่างเดียว ไม่อาจทำให้การสืบสวน สอบสวน ล่วงภารกิจได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งการเข้าทำการสืบสวนสอบสวน ของพนักงานอัยการ ยังต้องอาศัยการดำเนินการของหน่วยงานอื่นมาโดยตลอด การพิจารณาสิ่งคดีของพนักงานอัยการที่ผ่านมาถูกครอบงำและ ขึ้นาโดยพนักงานสอบสวน ทำให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ไม่อาจอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้อย่างสมบูรณ์

กรมสอบสวนคดีพิเศษ จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไปมีประชาชนจำนวนมากต้องการให้ยุบหน่วยงานดังกล่าว เนื่องจากมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในอดีตที่ผ่านมาได้สร้างความแตกแยกในสังคม เนื่องจากนักการเมืองซึ่งมีอำนาจในรัฐบาลแต่ละคณะ แต่ละฝ่าย ใช้อำนาจรัฐ โดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อจุดประสงค์ทางการเมืองกลั่นแกล้ง กล่าวหา ทำลาย พรรคการเมือง หรือผู้มีความเห็นทางการเมืองฝ่ายตรงข้าม มิได้มีการดำเนินการเพื่อประโยชน์ให้แก่กระบวนการยุติธรรมของประเทศได้อย่างแท้จริง ตามความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ แต่หากยุบหน่วยงานดังกล่าว ย่อมเป็นที่น่าเสียดาย เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษ มีบุคลากรที่มีทักษะในการสืบสวนสอบสวน มีเครื่องมือ

อุปกรณ์ มีงบประมาณ เครื่องมือ ฯลฯ ค่อนข้างสมบูรณ์ สามารถทำการสืบสวน สอบสวน คดีอาญา สำคัญได้

สำนักงานอัยการสูงสุด มีภาระหน้าที่สำคัญคือ อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน ในชั้นสอบสวน และมีคำสั่งในคดีอาญา มีภาระหน้าที่ที่สำคัญโดยเฉพาะอัยการสูงสุด ต้องทำหน้าที่ เป็นพนักงานสอบสวนคดีอาญานอกราชอาณาจักร อาชญากรรมข้ามชาติ การรับฟังความเห็น ของประชาชนยังต้องการให้พนักงานอัยการเข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญาที่สำคัญ แต่องค์กรอัยการ ยังขาดบุคลากรที่มีทักษะในการสืบสวนสอบสวน ขาดวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ งบประมาณที่มีจำกัด การสืบสวน สอบสวนคดีอาญาที่สำคัญ คดีอาญานอกราชอาณาจักร คดีอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้ง คดีความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของอัยการสูงสุดของพนักงานอัยการ ต้องอาศัยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และหน่วยงานอื่น ดำเนินการสอบสวนแทน

องค์กรในกระบวนการยุติธรรม ไม่ควรอยู่ภายใต้อำนาจของนักการเมือง พรรคการเมือง หรือผู้ใช้อำนาจของรัฐทางการเมือง คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญ และ ประชาชนส่วนมาก มีความเห็นให้องค์กรอัยการ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เป็นอิสระจากการเมือง

โดยเหตุผลนัยยะเดียวกัน จึงไม่ควรให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ อยู่ภายใต้บังคับ บัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หากมีการเข้าสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีโดยนักการเมือง **ดังนั้น หากสามารถควบรวมกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้ามารวมอยู่ในองค์กรอัยการได้ ย่อมเป็นการเติม เต็มซึ่งกันและกัน** กล่าวคือ สำนักงานอัยการสูงสุด ได้มีการเพิ่มบุคลากรในด้านการสืบสวนสอบสวน เป็นของตนเอง มีเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ในการสืบสวนสอบสวน มีผู้ชำนาญงาน มีทักษะด้านการ สืบสวน สอบสวน มีงบประมาณ ฯลฯ สามารถทำการสืบสวน สอบสวนคดีอาญาได้ด้วยตนเอง โดยที่ รัฐไม่ต้องจัดหางบประมาณใหม่ ในขณะเดียวกัน กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้หลุดพ้นจากการครอบงำ ในทางการเมือง สามารถทำการสืบสวนสอบสวนได้อย่างอิสระ ไม่ตกเป็นเครื่องมือของนักการเมือง สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างแท้จริงแก่ประชาชนโดยส่วนรวม

ประชาชนทั่วไปได้ประโยชน์คือ มีหลักประกันได้ว่า พนักงานอัยการสามารถ เข้าตรวจสอบการสอบสวนของพนักงานสอบสวน เป็นหน่วยงานที่คานอำนาจรัฐ สำนักงานตำรวจ แห่งชาติในการสืบสวน สอบสวน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่สังคมตั้งข้อสงสัยในการมีอำนาจอย่างเบ็ดเสร็จ บางครั้งถูกกล่าวหาว่า พนักงานสอบสวนใช้อำนาจกลั่นแกล้ง กล่าวหา คุกคาม เป็นภัยต่อประชาชน ผู้สุจริต โดยพนักงานอัยการสามารถเข้าตรวจสอบ ทัดทานอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงาน สอบสวน สามารถเข้าช่วยเหลือประชาชนที่ถูกกลั่นแกล้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีขอบเนื่องจาก สามารถเข้าตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ ในส่วนของการอำนวยความยุติธรรมในภาพรวม สำนักงาน อัยการสูงสุด สามารถสอบสวนคดีอาญานอกราชอาณาจักร คดีอาชญากรรมข้ามชาติ คดีความมั่นคง ต่อราชอาณาจักร และคดีอาญาที่สำคัญ ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังสามารถเข้า

ตรวจสอบการกระทำความผิดอาญาของ นักการเมือง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ผู้ทรงอิทธิพล ผู้มีอำนาจเงิน ผู้ใช้อำนาจรัฐ ได้อย่างสมบูรณ์ ปราศจากการเข้าแทรกแซงของนักการเมือง ทั้งรัฐไม่ต้องจัดหางบประมาณใหม่ เพิ่มเติมทำให้การทำงานช้าซ้อน สิ้นเปลือง

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม โดยอนุกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาล ได้มีกรอบแนวทางกำหนดให้มีการปรับปรุงโครงสร้างและการบริหารงานองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ก่อนชั้นศาล คือ องค์กรอัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยเฉพาะโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และกระบวนการทำงาน การเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ยกเลิกกฎหมาย ร่างกฎหมายใหม่ ขององค์กรอัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ (รายงานคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม สภาพัฒนาปฏิรูปแห่งชาติ วาระแรก)

๒. ประเด็นการศึกษา

การปรับโครงสร้างกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาล โดยให้โอน พนักงาน เจ้าหน้าที่ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณของกรมสอบสวนคดีพิเศษ มาขึ้นตรง เป็นหน่วยงานในสำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีการแก้ไขโครงสร้าง พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ หรือยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว ยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรการสอบสวนคดีพิเศษ วิธีการสืบสวนสอบสวนคดีพิเศษขึ้นใหม่ เพื่อทำการสืบสวนสอบสวนในคดีอาญาสำคัญอย่างแท้จริง โดยเฉพาะความผิดอาญานอกราชอาณาจักร การสอบสวนคดีอาชญากรรมข้ามชาติ คดีเกี่ยวกับผู้ทรงอิทธิพลทางการเมือง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ผู้มีอิทธิพลทางการเงิน ฯลฯ นอกจากนั้น ยังเป็นการถ่วงดุลอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานสอบสวน เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญา พนักงานอัยการสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงในทางคดีอาญาเพิ่มเติมได้โดยอิสระ ปราศจากการถูกครอบงำก่อนพิจารณาสั่งคดี ประกอบการทำความเข้าใจและคำสั่งของพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการสามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนอย่างสมบูรณ์

๓. วิธีการพิจารณาการศึกษา

ได้ทำการศึกษารวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ

๓.๑ พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗

๓.๒ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการ พ.ศ.๒๕๕๓

๓.๓ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.๒๕๕๓

๓.๔ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓.๕ การรับฟังความคิดเห็นของข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการกรมสอบสวนคดีพิเศษ และประชาชนทั่วไป

๓.๖ เอกสารกรอบความเห็นร่วมปฏิรูปประเทศไทย ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

๔. สรุปผลการพิจารณา

ผลการศึกษา สมควร โอนหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุดได้ โดยมีข้อกำหนด ดังนี้

๔.๑ กรมสอบสวนคดีพิเศษ เปลี่ยนเป็นสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษมีผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่ออัยการสูงสุด

๔.๒ กำหนดให้มี คณะกรรมการการสอบสวนคดีพิเศษ (ก.พ.ค.) โดยมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกับ คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) ทำหน้าที่เป็นหลักประกัน ความเป็นอิสระของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อร่วมกับพนักงานอัยการในการสืบสวน สอบสวน คดีพิเศษ

๔.๓ กำหนดเงินเดือน ค่าตอบแทน ของผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษเทียบเท่า ปลัดกระทรวง แยกสำนักงานคดีพิเศษ เป็น ๑๐ สำนักงาน มีอธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชา

๔.๔ กำหนดให้ คดีพิเศษทุกคดี ต้องมีพนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวน หรือ เข้าร่วมสอบสวน

๔.๕ กำหนดให้คดีความผิดอาญาอาญาจักร อาชญากรรมข้ามชาติ คดีความผิดที่มีข้อยุ่งยากสลับซับซ้อน คดีที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญ และ คดีความผิดอาญาสามัญในพื้นที่ซึ่งอธิบดีอัยการ และอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษเห็นควรให้มีการสืบสวน สอบสวน เป็นคดีพิเศษ

๔.๖ ให้คงอำนาจของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และให้พนักงานอัยการคดีพิเศษ มีอำนาจเช่นเดียวกันกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษด้วย

๔.๗ ในเบื้องต้น ให้คณะกรรมการอัยการ ทำหน้าที่ คณะกรรมการการสอบสวนคดีพิเศษ ให้อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นอธิบดีสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษกลาง รักษาการในตำแหน่ง ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ ส่วนคดีที่ค้างการสืบสวน สอบสวน ให้ดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไปได้จนกว่าการสอบสวนเสร็จสิ้น

๔.๘ กำหนดให้ มีการตรวจสอบ จริยธรรม จรรยาบรรณ ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ อย่างเข้มงวดเช่นเดียวกับพนักงานอัยการ เนื่องจากการสอบสวนคดีพิเศษ ต้องอดทนกับความเสี่ยง การเสียตทานเป็นอย่างสูงเป็นพิเศษ จากผู้เกี่ยวข้องซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ทรงอิทธิพลด้านการเงิน อำนาจรัฐ หรือเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ

สิ่งที่ต้องพิจารณา

๑. บุคลากร ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ สามารถปรับทัศนคติมาทำงานกับสำนักงานอัยการสูงสุดได้หรือไม่ อีกทั้ง เงินเดือน ค่าตอบแทน ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งแตกต่างกับพนักงานอัยการ อาจทำให้เกิดความลักลั่นกัน อีกทั้งการเจริญก้าวหน้าในการรับราชการ

๒. บุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งขณะนี้มีคนของนักการเมืองเก่าแฝงตัวอยู่ จะดำเนินการอย่างไร

๓. การสูญเสียอำนาจการสอบสวน ของกระทรวงยุติธรรม

๔. การปรับทัศนคติ องค์ความรู้ของพนักงานอัยการ เมื่อต้องเข้าทำการสอบสวน ร่วมทำการสอบสวน

ข้อดี ของการรวมองค์กร กรมสอบสวนคดีพิเศษมาเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงานอัยการสูงสุด

๑. สำนักงานอัยการสูงสุด สามารถอำนวยความสะดวกในชั้นสอบสวนได้มากขึ้น ตามความคาดหวังของประชาชน สังคม ทั้งนี้ประชาชนได้ประโยชน์โดยพนักงานอัยการสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

๒. สำนักงานอัยการสูงสุด สามารถเข้าทำการสอบสวนคดีสำคัญ คดีอาชญากรรมข้ามชาติ คดีความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งอยู่ในอำนาจของอัยการสูงสุด เป็นการเติมเต็มศักยภาพของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกฎหมาย อย่างแท้จริง และมีความเป็นสากล

๓. ไม่ต้องจัดหางบประมาณ อัตราค่าจ้างเพิ่มให้แก่สำนักงานอัยการสูงสุดในภาระงานดังกล่าว โดยถ่ายโอน บุคลากรผู้มีทักษะในงานสืบสวนสอบสวน วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งงบประมาณของกรมสอบสวนคดีพิเศษ มายังสำนักงานอัยการสูงสุดได้ทันที

๔. กระบวนการ การอำนวยความสะดวกในประเทศไทย สำนักงานอัยการสูงสุดสามารถสอบสวน ตรวจสอบ นักการเมือง ผู้มีอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ แม้แต่ฝ่ายตุลาการได้ หากมีมูลสงสัยว่ามีการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดยทุจริต โดยไม่ได้ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร

๕. นักการเมือง ฝ่ายบริหาร ไม่อาจใช้กระบวนการยุติธรรมต้นน้ำ ใช้อำนาจมิชอบในการกลั่นแกล้งฝ่ายตรงข้าม หรือ สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนผู้สุจริต ในการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ดังที่เคยเกิดขึ้นในปัจจุบัน

๕. ข้อเสนอประเด็นการปฏิรูปและแนวทางการดำเนินการที่นำเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติพิจารณา

ให้ยุบกรมสอบสวนคดีพิเศษ โดยให้โอนบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ ทรัพย์สิน งบประมาณ ฯลฯ ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไปจัดตั้งเป็นหน่วยงาน ชื่อ สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ โดยมี ผู้บัญชาการสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชา อยู่ในหน่วยราชการสำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีอัยการสูงสุดกำกับบังคับบัญชาอีกชั้นหนึ่ง ทั้งนี้ ได้นำเสนอ กรอร่างพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ..... ร่างพระราชบัญญัติสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ..... มาเพื่อพิจารณาพร้อมนี้แล้ว

ผนวก ง

กรอบการปฏิรูป

เรื่อง การถ่ายโอนกรมสอบสวนคดีพิเศษมาสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด เสนอ ประธานอนุกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาล

สภาพปัญหา

เดิม กรมสอบสวนคดีพิเศษ เป็นกรมสังกัดกระทรวงยุติธรรม ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมา มีปัญหาต่อสังคมว่า นักการเมือง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้ใช้อำนาจกรมสอบสวนคดีพิเศษกลั่นแกล้ง กล่าวหา ดำเนินคดีต่อนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม มาโดยตลอด การทำงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษต้องรับใช้นักการเมือง มิได้ก่อให้เกิดผลดีต่อการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนอย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งกำหนดให้นักการเมือง เป็นกรรมการคดีพิเศษ ถูกชักจูง ชี้นำ ให้รับคดีการเมืองซึ่งหวังผลในการทำลายคู่แข่งทางการเมือง นอกจากนี้ มีการวิงวอนในฝ่ายนักการเมืองที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน หรือการใช้อำนาจในการแสวงหาประโยชน์ ในการรับเอาคดีบางคดีมาทำการสอบสวนเป็นคดีพิเศษ

สำนักงานอัยการสูงสุด ถูกเรียกร้องโดยสังคม และภาคประชาชน โดยเฉพาะในการยก ร่างรัฐธรรมนูญ ให้สำนักงานอัยการสูงสุดเข้าร่วมการสอบสวนในคดีสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเป็นองค์กรตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจของพนักงานสอบสวน แต่องค์กรอัยการสูงสุด ไม่มีบุคลากร เครื่องมือในการสอบสวน แม้ได้มีการตั้ง สำนักงานอัยการสอบสวนในสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว แต่ยังคงประสบปัญหาในการทำงาน ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการทำงานให้ลุล่วงในพันธกิจที่มุ่งหวังไว้

กรมสอบสวนคดีพิเศษมีบุคลากร เครื่องมือ สถานที่ ฯลฯ ซึ่งสามารถทำการสอบสวนคดีที่มีความสำคัญ สลับซับซ้อน อยู่แล้ว แต่ขาดความโปร่งใสในการดำเนินการ เนื่องจากผู้นำองค์กร คือ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ ถูกตั้งรังเกียจ ตั้งข้อสงสัย และถูกกล่าวหาว่า ใช้นักการเมือง

สำนักงานอัยการสูงสุด ได้ถูกกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมในโครงสร้างของกระบวนการยุติธรรม แยกออกมาต่างหากไม่อยู่ภายใต้บังคับของฝ่ายบริหาร แต่มีการยึดโยงกับประชาชน โดยถูกควบคุม ตรวจสอบโดยวุฒิสภา จึงเป็น

องค์กรที่ประชาชนตั้งความหวังให้เป็นหน่วยงานที่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน
ในขั้นก่อนฟ้องคดี และคานอำนาจของพนักงานสอบสวน

ประเด็นศึกษา

การปรับให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ มาเป็นหน่วยงานในสำนักงานอัยการสูงสุด โดยมีการ
แก้ไขโครงสร้าง พระราชบัญญัติคดีพิเศษ หรือยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยให้โอนภารกิจ บุคลากร
สถานที่ เครื่องมือ ฯลฯ มาสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อทำการสอบสวนในคดีสำคัญ การคาน
อำนาจของพนักงานสอบสวน การแสวงหาข้อเท็จจริงในทางคดีประกอบสำนวนการสอบสวนของ
พนักงานสอบสวน ฯลฯ

ข้อดี

๑. สำนักงานอัยการสูงสุด สามารถอำนวยความสะดวกในขั้นสอบสวนได้มากขึ้นตาม
ความคาดหวังของประชาชน สังคม ทั้งนี้ประชาชนได้ประโยชน์โดยพนักงานอัยการสามารถอำนวยความสะดวก
แก่ประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

๒. สำนักงานอัยการสูงสุด สามารถเข้าทำการสอบสวนคดีสำคัญ คดีอาชญากรรม
ข้ามชาติ คดีความผิดนอกราชอาณาจักร ซึ่งอยู่ในอำนาจของอัยการสูงสุด เป็นการเติมเต็มศักยภาพ
ของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกฎหมาย

๓. ไม่ต้องจัดหางบประมาณเพิ่มให้แก่สำนักงานอัยการสูงสุดในภาระงานดังกล่าว
โดยถ่ายโอนงบประมาณของกรมสอบสวนคดีพิเศษ มายังสำนักงานอัยการสูงสุดได้ทันที

๔. กระบวนการยุติธรรมในประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด สามารถสอบสวนตรวจสอบ
นักการเมือง ผู้มีอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ ได้ หากมีมูลสงสัยว่า มีการใช้อำนาจโดยมิชอบ หรือโดย
ทุจริต โดยไม่ได้ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายบริหาร

๕. นักการเมือง ฝ่ายบริหาร ไม่อาจใช้กระบวนการยุติธรรมต้นน้ำ ใช้อำนาจมิชอบ
ในการกลั่นแกล้งฝ่ายตรงข้าม หรือ สร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนผู้สุจริต ในการเรียกร้องสิทธิ
ต่าง ๆ

สิ่งที่ต้องพิจารณา

๑. บุคลากร ในกรมสอบสวนคดีพิเศษ สามารถปรับทัศนคติมาทำงานกับสำนักงาน
อัยการสูงสุดได้หรือไม่ อีกทั้ง เงินเดือน ค่าตอบแทน ของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งแตกต่าง
กับพนักงานอัยการค่อนข้างสูง อาจทำให้เกิดความลักลั่นกัน ในการทำงานมากน้อยเพียงใด ทั้งการ
เจริญก้าวหน้าในการรับราชการ

๒. บุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งขณะนี้มีคนของนักการเมืองเก่าแฝงตัวอยู่
จะดำเนินการอย่างไร

๓. การสูญเสียอำนาจการสอบสวน ของกระทรวงยุติธรรม

๔. การปรับทัศนคติ องค์ความรู้ของพนักงานอัยการ เมื่อต้องเข้าสอบสวน ซึ่งหาก
เข้าควบคุมดูแล หน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษ ย่อมต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ ในการดูแล
บังคับบัญชา

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

นายโกวิท ศรีไพโรจน์

อนุกรรมการ และสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ

ผนวก จ
ร่าง
พระราชบัญญัติ
ว่าด้วย การสอบสวนคดีพิเศษ
พ.ศ.

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วย การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“คดีพิเศษ” หมายความว่า คดีความผิดทางอาญาตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑

“พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ” หมายความว่า อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ รองอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ ผู้อำนวยการฝ่ายคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้มำนาจและหน้าที่สืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษกลาง หรือ อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษภาค

“อธิบดีอัยการ” หมายความว่า อธิบดีอัยการภาค หรือ อธิบดีอัยการ

“หัวหน้าพนักงานอัยการ” หมายความว่า อัยการพิเศษฝ่าย หรืออัยการจังหวัด

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ

“ก.อ.” หมายความว่า คณะกรรมการอัยการ

“ก.พ.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษ

มาตรา ๕ ให้ย้ายการสูงสุดรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออก
ระเบียบ กฎ และข้อบังคับใด ๆ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

ระเบียบ กฎ และข้อบังคับนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ

มาตรา ๖.. ให้มีสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงาน
อัยการสูงสุด ประกอบด้วยสำนักงานดังต่อไปนี้

- (๑) สำนักงานคดีพิเศษกลาง
- (๒) สำนักงานคดีพิเศษภาค ๑
- (๓) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๒
- (๔) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๓
- (๕) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๔
- (๖) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๕
- (๗) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๖
- (๘) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๗
- (๙) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๘
- (๑๐) สำนักงานคดีพิเศษ ภาค ๙

สำนักงานคดีพิเศษ ให้มีอธิบดี เป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้ให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแล
บริหาร สั่งการโดยอัยการสูงสุด รองอัยการสูงสุด ผู้ตรวจราชการสำนักงานอัยการสูงสุดที่อัยการสูงสุด
มอบหมาย และผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ

ในสำนักงานคดีพิเศษ ให้มีกองอำนวยการฝ่ายคดีต่าง ๆ โดยมี ผู้อำนวยการฝ่าย
คดีพิเศษ และหัวหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้จะมีจำนวนเท่าใด
ให้เป็นไปตามที่ ก.พ.ศ. กำหนด

สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีอิสระในการสืบสวน
และสอบสวน ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างยิ่ง ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้หลัก
นิติธรรมอย่างเคร่งครัด ต้องยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติ และประชาชนผู้สุจริต เป็นหลัก

มาตรา ๗ สำนักงานคดีพิเศษทุกสำนักงาน ให้มีพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ
พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ เจ้าพนักงานคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษ
เพื่อทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับคดีพิเศษตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๒

พนักงานอัยการคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

มาตรา ๘ ให้อัยการสูงสุด โดยความเห็นชอบของ กอ. แต่งตั้งให้มีพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ ประจำสำนักงานคดีพิเศษทุกสำนักงาน

การปฏิบัติงานของพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษมีอิสระ ไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของอธิบดีสำนักงานคดีพิเศษ และผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ

มาตรา ๙ พนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษและเจ้าหน้าที่คดีพิเศษเป็นตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ มีสิทธิ ได้รับเงินเพิ่มพิเศษเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ โดยต้องคำนึงถึงภาระหน้าที่ คุณภาพของงาน และการดำรงตนอยู่ในความยุติธรรมเป็นอย่างยิ่ง โดยเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนของผู้ปฏิบัติงานอื่นในกระบวนการยุติธรรมด้วย ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุด

หมวด ๓

การสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

มาตรา ๑๐ คดีพิเศษที่จะต้องดำเนินการสืบสวนและสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่คดีความผิดทางอาญาดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดอาญานอกราชอาณาจักร หรือ คดีความผิดอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ หรือเป็นการกระทำขององค์กรอาชญากรรมที่สำคัญ

(๒) คดีความผิดทางอาญาที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ โดยคดีดังกล่าวจะต้องมีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(ก) คดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อน จำเป็นต้องใช้วิธีการสืบสวนสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเป็นพิเศษ

(ข) คดีความผิดทางอาญาที่มีหรืออาจมีผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือระบบเศรษฐกิจหรือการคลังของประเทศ

(ค) คดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพลที่สำคัญ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ เป็นตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุน

ทั้งนี้ ตามรายละเอียดของลักษณะของการกระทำความผิดที่ กพศ. กำหนด

(๓) คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ที่อัยการสูงสุด อธิบดีอัยการ อธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษกลาง และอธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษภาค เห็นควรให้ทำการสืบสวน สอบสวน ในคดีที่มีการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท และบทใดบทหนึ่ง จะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือคดีที่มีการกระทำผิดหลายเรื่องต่อเนื่อง หรือเกี่ยวพันกัน และความผิดเรื่องใดเรื่องหนึ่งจะต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนสอบสวนสำหรับความผิดบทอื่นหรือเรื่องอื่นด้วย และให้ถือว่าการสอบสวนการกระทำผิดดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ

บรรดาคดีใดที่ได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้วโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้ถือว่าการสอบสวนนั้นเป็นการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งหรือข้อสงสัยว่าการกระทำผิดในเป็นคดีพิเศษตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง (๑) หรือไม่ให้อัยการสูงสุด เป็นผู้ชี้ขาด

มาตรา ๑๑ ในกรณีที่หัวหน้าพนักงานอัยการ เห็นว่าสมควรให้มีการสืบสวนสอบสวน ในการกระทำความผิดอาญาใด ๆ ในเขตอำนาจให้ทำให้ความเห็น เสนอตามลำดับบังคับบัญชาไปยัง อธิบดีอัยการ เพื่อให้อธิบดีสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษ สั่งการให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการ สืบสวน สอบสวนในเรื่องดังกล่าว เป็นคดีพิเศษ ก็ได้ ในกรณีนี้ให้ถือว่าการสืบสวน สอบสวน ซึ่งกระทำโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เป็นการสืบสวน สอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา และเมื่ออธิบดีสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีคำสั่งให้สอบสวนในเรื่องดังกล่าวแล้วให้ถือ ว่าคดีดังกล่าวเป็นคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัตินี้

ในกรณีที่อธิบดีสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เห็นว่าไม่ควรให้มีการสืบสวน สอบสวน ในเรื่องดังกล่าว ให้ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดชี้ขาด คำสั่งของอัยการสูงสุดเป็นที่สุด

มาตรา ๑๒ ในคดีพิเศษทุกคดี ต้องมีพนักงานอัยการคดีพิเศษ ทำการสอบสวนร่วมกับ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตั้งแต่ชั้นเริ่มการ สอบสวน ทั้งนี้ การร่วมสอบสวน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กพศ. กำหนด

คดีอาญาใดซึ่งกำหนดให้อัยการสูงสุด เป็นพนักงานสอบสวน อัยการสูงสุดอาจ มอบหมายให้พนักงานอัยการผู้ใด เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวน ก็ได้

มาตรา ๑๓ เพื่อประโยชน์ในการประสานการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการ กระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้ อัยการสูงสุด โดยอนุมัติของ ก.พ.ศ. มีอำนาจออกข้อบังคับการ ปฏิบัติหน้าที่ในคดีพิเศษระหว่างหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

(๑) วิธีปฏิบัติระหว่างหน่วยงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษการดำเนินการ เกี่ยวกับหมายเรียกและหมายอาญา การจับ การควบคุม การขัง การค้น หรือการปล่อยชั่วคราว การสืบสวน การสอบสวน การเปรียบเทียบปรับ การส่งมอบคดีพิเศษ และการดำเนินการอื่นเกี่ยว

กับคดีอาญาในระหว่างหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญา

(๒) ขอบเขตความรับผิดชอบของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ข้าราชการในหน่วยงานอื่นของรัฐ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐ แต่ละแห่ง ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านผลกระทบของการกระทำความผิด และประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดอาญาได้อย่างทั่วถึง ในการนี้อาจกำหนดให้กรณีใดต้องดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้

(๓) การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปราม สืบสวน และสอบสวนคดีพิเศษ

(๔) การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐ และข้าราชการในหน่วยงานอื่นของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ

เมื่อมีข้อบังคับตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐ ข้าราชการในหน่วยงานอื่นของรัฐ มีหน้าที่ปฏิบัติตามข้อบังคับที่กำหนดนั้นถ้าข้อบังคับดังกล่าวเป็นการกำหนดหน้าที่ในระหว่างข้าราชการอื่นของรัฐ ที่เป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ถือว่า การดำเนินการของข้าราชการดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวข้องเป็นการดำเนินการของผู้มีอำนาจหน้าที่สืบสวนและสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในระหว่างที่ยังไม่มีข้อบังคับตามวรรคหนึ่ง สำหรับคดีพิเศษในเรื่องใด ให้การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการในหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เกี่ยวกับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษในเรื่องนั้น ตามที่สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจะตกลงกัน เว้นแต่ ก.พ.ศ. จะมีมติเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ทำการสอบสวนคดีอาญาเรื่องใดไปแล้ว แต่ต่อมาปรากฏว่าคดีนั้นเป็นคดีพิเศษ หรืออัยการสูงสุด หรืออธิบดีอัยการและอธิบดีสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษมีความเห็นให้สอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เมื่อพนักงานสอบสวนส่งมอบสำนวนการสอบสวนคดีดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแล้ว ให้ถือว่าสำนวนการสอบสวนที่ส่งมอบนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการสอบสวนคดีพิเศษและให้ถือว่าเป็นการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

มาตรา ๑๔ ในการปฏิบัติงานสืบสวน ป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคดีพิเศษ สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษกลาง หรือ สำนักงาน

สอบสวนคดีพิเศษภาค อาจขอให้หน่วยงานของรัฐ หรือข้าราชการในหน่วยงานอื่นของรัฐ ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ได้ตามความเหมาะสม

ให้หน่วยงานของรัฐหรือข้าราชการในหน่วยงานอื่นของรัฐตามวรรคหนึ่งให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามสมควรแก่กรณี โดยได้รับค่าใช้จ่ายหรือค่าตอบแทนอื่นใดที่จำเป็นในการช่วยเหลือ สนับสนุน หรือเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ตามที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๑๕ ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจเช่นเดียวกับ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แล้วแต่กรณี

ให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และพนักงานคดีพิเศษ มีหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับคดีพิเศษ เพียงเท่าที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมอบหมาย ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวให้เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และพนักงานคดีพิเศษ เป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาใดซึ่งเป็นคดีพิเศษตามมาตรา ๙ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ โดยอนุมัติของอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจสืบสวนคดีดังกล่าวได้

ในกรณีที่อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษเห็นควร จะสั่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษแสวงหาพยานหลักฐานเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาตามวรรคแรก ก็ได้ ในการนี้ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจสืบสวนคดีนั้น

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร อธิบดีอัยการภาค หรือ อธิบดีอัยการ อาจขอให้อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ ทำการสืบสวนในเรื่องใด ๆ ที่สงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดอาญาอันควรที่ต้องมีการสอบสวนเป็นคดีพิเศษก็ได้ เมื่ออธิบดีสอบสวนคดีพิเศษเห็นชอบ ก็ให้มีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวนในเรื่องนั้น ๆ ได้

การสืบสวนในเรื่องใด ๆ ตามวรรคแรก ให้มีพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ เข้าร่วมในการสืบสวนด้วย

ในกรณีอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ เห็นว่าไม่จำเป็นต้องสืบสวน ให้ส่งเรื่องไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด

มาตรา ๑๘ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อมีเหตุอันสมควรให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ โดยอนุมัติของพนักงานอัยการคดีพิเศษ หรือพนักงานอัยการคดีพิเศษ มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) เข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุสงสัยว่ามีบุคคลที่มีเหตุสงสัยว่ากระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษหลบซ่อนอยู่ หรือมีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(๒) ค้นบุคคล หรือยานพาหนะที่มีเหตุสงสัยว่ามีทรัพย์สินซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือจะใช้ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

(๓) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(๔) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใดๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชีเอกสาร หรือหลักฐานใดๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(๕) ยึด หรืออายัดทรัพย์สินที่ค้นพบ หรือที่ส่งมาดังกล่าวไว้ใน (๑) (๒) (๓) และ (๔) การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง ให้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือ พนักงานอัยการคดีพิเศษปฏิบัติตามข้อบังคับที่ ก.พ.ศ. กำหนด

การใช้อำนาจตามวรรคหนึ่ง (๑) และ (๒) ให้พนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษหรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ แสดงความบริสุทธิ์ก่อนการเข้าค้น รายงานเหตุผลและผลการตรวจค้นเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป และบันทึกเหตุสงสัยตามสมควรและเหตุอันควรเชื่อที่ทำให้สามารถเข้าค้นได้เป็นหนังสือให้ไว้แก่ผู้ครอบครองเคหสถานหรือสถานที่ค้น แต่ถ้าไม่มีผู้ครอบครองอยู่ ที่นั้น ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือพนักงานอัยการคดีพิเศษส่งมอบสำเนาหนังสือนั้นให้แก่ผู้ครอบครองดังกล่าวในทันทีที่กระทำได้ และหากเป็นการเข้าค้นในเวลากลางคืนภายหลังพระอาทิตย์ตก ต้องมีทั้งพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ร่วมกันในการค้นด้วย

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษต้องแสดงบัตรประจำตัว ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกครั้ง

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่า เอกสารหรือข้อมูลข่าวสารอื่นใดซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้ เพื่อประโยชน์ในการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ หรือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะยื่นคำขอฝ่ายเดียวต่ออธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารดังกล่าวก็ได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลหรือสิทธิอื่นใดประกอบกับเหตุผลและความจำเป็นดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะมีการกระทำความผิดหรือจะมีการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษ

(๒) มีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารดังกล่าว

(๓) ไม่อาจใช้วิธีการอื่นใดที่เหมาะสมหรือมีประสิทธิภาพมากกว่าได้

การอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาสั่งอนุญาตได้คราวละไม่เกินเก้าสิบวันโดยกำหนดเงื่อนไขใดๆ ก็ได้ และให้ผู้เกี่ยวข้องกับข้อมูลข่าวสารในสิ่งสื่อสารตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้เป็นไปตามความในมาตรานี้ ภายหลังจากที่มีคำสั่งอนุญาต หากปรากฏข้อเท็จจริงว่าเหตุผลความจำเป็นไม่เป็นไปตามที่ระบุหรือพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาอาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งอนุญาตได้ตามที่เห็นสมควร

เมื่อพนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้ดำเนินการตามที่ได้รับอนุญาตแล้ว ให้รายงานการดำเนินการให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาทราบ

บรรดาข้อมูลข่าวสารที่ได้มาตามวรรคหนึ่ง ให้เก็บรักษาเฉพาะข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุญาตตามวรรคหนึ่ง และให้ใช้ประโยชน์ในการสืบสวนหรือใช้เป็นพยานหลักฐานเฉพาะในการดำเนินคดีพิเศษดังกล่าวเท่านั้น ส่วนข้อมูลข่าวสารอื่นให้ทำลายเสียทั้งสิ้น ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่ กพศ. กำหนด

มาตรา ๒๐ ห้ามมิให้บุคคลใดเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ได้มาเนื่องจากการดำเนินการตามมาตรา ๑๘ เว้นแต่เป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดที่เป็นคดีพิเศษซึ่งได้รับอนุญาตตามมาตรา ๑๘ และเป็นการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่หรือตามกฎหมายหรือตามคำสั่งศาล

มาตรา ๒๑ ในกรณีจำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ให้อัยการสูงสุด หรือรองอัยการสูงสุดที่ได้รับมอบหมาย โดยคำแนะนำของผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจให้บุคคลใด จัดทำเอกสารหรือหลักฐานใดขึ้นหรือเข้าไปแฝงตัวในองค์กรหน่วยราชการใด หรือกลุ่มคนใด เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามข้อบังคับที่อัยการสูงสุดกำหนด

การจัดทำเอกสารหรือหลักฐานใด หรือการเข้าไปแฝงตัวในองค์กร หน่วยราชการใด หรือกลุ่มคนใดเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำโดยชอบ

มาตรา ๒๒ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีอำนาจเก็บรักษาของกลางหรือมอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้เก็บรักษา ในกรณีที่ของกลางนั้น ไม่เหมาะสมที่จะเก็บรักษา หรือเก็บรักษาไว้จะเป็น

ภาระแก่ทางราชการ ให้อธิบดีมีอำนาจสั่งให้นำของกลางนั้น ออกขายทอดตลาดหรือนำไปใช้ประโยชน์ของทางราชการ โดยอาจหักค่าใช้จ่ายได้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๒๓ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษกลาง สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษภาค พนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ได้รับยกเว้นไม่อยู่ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน และกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์เช่นเดียวกับราชการทหารและตำรวจตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งนี้ การมีและใช้อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง สิ่งเทียมอาวุธปืน และยุทธภัณฑ์ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๒๔ ในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษคดีใดมีเหตุจำเป็นต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นพิเศษ ผู้บัญชาการสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ โดยอนุมัติของอัยการสูงสุด อาจแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านนั้นเป็นที่ปรึกษาคดีพิเศษได้

ให้ที่ปรึกษาคดีพิเศษได้รับค่าตอบแทนตามที่กำหนดในระเบียบของสำนักงานอัยการสูงสุด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๕ ค่าใช้จ่ายสำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษและวิธีการเบิกเงินทดรองจ่ายให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๒๖ ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ อัยการสูงสุดอาจร้องขอเป็นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลมีคำสั่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินให้ข้าราชการในหน่วยราชการอื่นมาปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษเพื่อช่วยเหลือในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษนั้นได้

ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคหนึ่งเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษหรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ สำหรับการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษที่ได้รับการแต่งตั้ง

มาตรา ๒๗ ในกรณีที่พนักงานอัยการ มีคำสั่งไม่ฟ้องคดีซึ่งได้สอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้การทำความเห็นแย้งตามมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความอาญาอื่นเป็นให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ รองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษกลาง หรืออธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษภาค แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ให้เป็นไปตามระเบียบ ตามที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๒๘ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอันเป็นคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิได้เป็นบุคคลตามมาตรา ๖๖ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.๒๕๔๒ และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษรายงานไปยังอธิบดีสอบสวน

คดีพิเศษทราบ เพื่อส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีการร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ

ในระหว่างการศึกษาของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติยังมิได้มีมติอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษมีอำนาจทำการสอบสวนไปพลางก่อนได้

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติรับคดีพิเศษตามวรรคหนึ่งไว้ดำเนินการตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษส่งสำนวนการสอบสวนและพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสอบสวนตามวรรคสองไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในการนี้ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติอาจถือสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของการไต่สวนข้อเท็จจริงได้

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาแล้ว มีมติส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้ดำเนินการ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษดำเนินการตามกฎหมายต่อไปและให้ถือว่าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๔

บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๙ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๐ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หกหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำโดย พนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ พนักงานคดีพิเศษหรือผู้เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๔ หรือ มาตรา ๒๖ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษเป็นสามเท่าของโทษที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๙ ผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๒๑ กระทำการนอกเหนือวัตถุประสงค์ในการสืบสวนสอบสวนตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น ให้ผู้นั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรา ๒๑ วรรคสอง ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาให้ระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น

มาตรา ๓๐ ผู้ใดไม่ให้ความสะดวก หรือไม่ให้อภัยคำ หรือไม่ส่งบัญชีเอกสารหรือหลักฐานใดแก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามมาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) หรือ (๔) แล้วแต่กรณี ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๓๑ ให้โอนกรมสอบสวนคดีพิเศษ บรรดาทรัพย์สินใด ๆ งบประมาณข้าราชการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้าเป็นหน่วยงานในสำนักงานอัยการสูงสุด เมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ บรรดาคดีใด ๆ ที่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ได้เริ่มทำการสืบสวน หรือทำการสอบสวนแล้ว นับแต่วันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับ ให้พนักงานสอบสวนคดีพิเศษนั้น มีอำนาจสืบสวนสอบสวนต่อไป และให้ถือว่าเป็นการสอบสวนโดยชอบด้วยกฎหมาย และโดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ให้อธิบดี รองอธิบดี กรมสอบสวนคดีพิเศษ ตามพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นอธิบดีสำนักงานคดีพิเศษกลาง รองอธิบดีสำนักงานคดีพิเศษกลาง

ให้อธิบดีสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษกลางรักษาราชการในตำแหน่ง ผู้บัญชาการสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ และรองอธิบดีสำนักงานคดีพิเศษกลางคนที่หนึ่ง รักษาการในตำแหน่งรองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๓๒ ให้บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ กฎ ข้อบังคับใด ๆ ซึ่งออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ให้มีผลใช้บังคับเป็นการชั่วคราว แต่ทั้งนี้ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อมี กฎ ระเบียบ ข้อบังคับใด ๆ ซึ่งออกโดยอาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัตินี้ ในเรื่องเดียวกันใช้บังคับแล้ว ให้ถือว่า บรรดากฎกระทรวง ระเบียบ กฎ ข้อบังคับ ดังกล่าวตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นอันยกเลิก

มาตรา ๓๓ เมื่อพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ ให้อัยการสูงสุด แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะทำงานปรับปรุงสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ จำนวน.....คน ประกอบด้วย รองอัยการสูงสุดคนที่หนึ่งเป็นประธาน ผู้ตรวจราชการที่อัยการสูงสุดมอบหมายสองคน อธิบดีอัยการสำนักงานการสอบสวน รองอธิบดีสำนักงานคดีพิเศษกลาง เป็นกรรมการ โดยมีอธิบดีสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษกลางเป็นกรรมการและเลขานุการ

ให้คณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง พิจารณาปรับปรุงโครงสร้าง อัตรากำลังการดำเนินการ วิธีดำเนินการ ของสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ วิธีพิจารณาคดีพิเศษ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในการดำเนินการสืบสวน สอบสวนคดีพิเศษ เพื่อเสนอต่อ อัยการสูงสุดนำเข้าสู่การพิจารณาของ คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) หรือ ก.พ.ศ. ภายในกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

ผนวก ฉ
ร่าง
พระราชบัญญัติ
สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติ สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“คดีพิเศษ” หมายถึงคดีความผิดอาญา ที่สอบสวนโดยพนักงานสอบสวนคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.....

“ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ” หมายความว่า ข้าราชการซึ่งรับราชการในสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณหมวดเงินเดือนในสำนักงานอัยการสูงสุด ยกเว้นอัยการสอบสวนคดีพิเศษ

“พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ” หมายความว่า อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ รองผู้บัญชาการสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ อธิบดีสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษ รองอธิบดีสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ผู้อำนวยการฝ่ายคดีพิเศษ หัวหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

“พนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ” หมายความว่า พนักงานอัยการซึ่งได้รับคำสั่งจากอัยการสูงสุด หรือ อธิบดีอัยการ ให้ปฏิบัติหน้าที่ทำการสืบสวน สอบสวน ตามพระราชบัญญัตินี้ และพระราชบัญญัติ ว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.....ไม่ว่าจะปฏิบัติหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวน ผู้รับผิดชอบ หรือ ร่วมทำการสอบสวน คดีพิเศษ และ ไม่ว่าเป็นพนักงานอัยการซึ่งปฏิบัติงานในสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษหรือไม่ก็ตาม

“เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ” หมายความว่า ผู้ซึ่งได้รับการแต่งตั้งให้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในการสืบสวนและสอบสวนคดีพิเศษ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

“ข้าราชการธุรการคดีพิเศษ” หมายความว่า ข้าราชการในสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมีใช้ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

“สำนักงาน” หมายถึง สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษกลาง และ สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษภาค

“ก.อ.” หมายความว่า คณะกรรมการอัยการ

“ก.พ.ศ.” หมายความว่า คณะกรรมการ การสอบสวนคดีพิเศษ

“ภาค” หมายความว่า เขตท้องที่ของสำนักงานอัยการภาค ๑ - ๙

มาตรา ๕ ให้อัยการสูงสุดรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออก กฎระเบียบ ข้อบังคับ ใด ๆ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ.

กฎ ระเบียบ ข้อบังคับใด ๆ ซึ่งออกตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา แล้ว ให้ใช้บังคับได้

ลักษณะ ๑

บททั่วไป

มาตรา ๖ ให้มีสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นหน่วยงานสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด โดยให้มีอำนาจทำการสืบสวน สอบสวน ความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนคดีพิเศษ มีพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ใด เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีพิเศษใด ให้เป็นไปตามระเบียบ สำนักงานอัยการสูงสุด

มาตรา ๗ สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ มีผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชา ภายใต้การวินิจฉัยสั่งการของอัยการสูงสุด หรือ โดยมติของ ก.พ.ศ.

มาตรา ๘ สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ แบ่งส่วนราชการ และมีผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้น ดังนี้

สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษกลาง มีอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษกลางเป็นผู้บังคับบัญชา

สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษภาค มีอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษภาค เป็นผู้บังคับบัญชา

กองอำนวยการสอบสวนคดีพิเศษ มีผู้อำนวยการคดีพิเศษฝ่าย เป็นผู้บังคับบัญชา

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ มีหัวหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เป็นผู้บังคับบัญชา

มาตรา ๙ ในทุกสำนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้มีพนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ประจำทุกสำนักงาน ส่วนจะมีอัตราประจำในแต่ละสำนักงานใด เท่าใด ให้เป็นไปตามที่ ก.อ. กำหนด

พนักงานอัยการสอบสวนคดีพิเศษ ไม่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ยกเว้นอัยการสูงสุด

มาตรา ๑๐ ให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ เป็นข้าราชการธุรการ ตาม พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ.๒๕๕๓ และ ให้นำระบบบัญชีเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้ในการกำหนดกรอบอัตราเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และค่าตอบแทนแก่ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ โดยอนุโลม

ในกรณีที่มีพระราชกฤษฎีกา ปรับอัตราเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และเงินค่าตอบแทนของข้าราชการพลเรือนสามัญ ให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ได้รับการปรับอัตราเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และค่าตอบแทนพิเศษ นั้นด้วย

การกำหนดตำแหน่ง อัตราเงินเดือน อัตราเงินประจำตำแหน่ง การรับเงินเดือน การรับเงินประจำตำแหน่ง การปรับขึ้นตำแหน่งสูงของเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง และเงินเพิ่ม สำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน ในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนสามัญมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ คำว่า “ก.พ.” และ “อ.ก.พ.กระทรวง” ให้หมายถึง “ก.พ.ศ.” และคำว่า “กระทรวง” ให้หมายถึง “สำนักงานสอบสวนคดีพิเศษ”

นอกจากตำแหน่งที่กำหนดขึ้นตามวรรคหนึ่ง ก.พ.ศ. อาจออกประกาศกำหนดให้มีตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ที่แตกต่างไปจากตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนก็ได้ ตำแหน่งดังกล่าวจะให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งในอัตราเท่าใด และจะเทียบกับตำแหน่งใดตามวรรคหนึ่ง ให้กำหนดในประกาศนั้นด้วย

มาตรา ๑๑ ในกรณีคณะรัฐมนตรีกำหนดเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวตามภาวะเศรษฐกิจให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นการทั่วไป ให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษได้รับเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวในหลักเกณฑ์เดียวกันด้วย

มาตรา ๑๒ ข้าราชการที่ไม่ใช่ข้าราชการการเมืองหรือข้าราชการซึ่งอยู่ในระหว่างการทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอบคัดเลือก หรือทดสอบความรู้หรือคัดเลือกพิเศษ เพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษในตำแหน่งใด ตามพระราชบัญญัตินี้ หากประสงค์จะโอนมาบรรจุเป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษในตำแหน่งใด ๆ เพื่อนับเวลาราชการหรือเวลาทำงานของตนในขณะที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นเวลาราชการของ

ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ ก็ให้กระทำได้โดยสำนักงานอัยการสูงสุดทำความตกลงกับเจ้าสังกัด

มาตรา ๑๓ บำเหน็จบำนาญของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายถึงทุพพลภาพเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการจนต้องออกจากราชการเพราะเหตุทุพพลภาพตามพระราชบัญญัตินี้ ก.พ.ศ. จะพิจารณาเลื่อนเงินเดือนให้ผู้นั้นเป็นกรณีพิเศษเพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญก็ได้

มาตรา ๑๔ เครื่องแบบ และการแต่งกายของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ การกำหนดให้มีตราสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายใดเพื่อใช้ในการบริหารราชการสำนักงานคดีพิเศษ รวมทั้งหลักเกณฑ์และวิธีการในการทำและใช้ตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายนั้น ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ก.อ. และ ก.พ.ศ. กำหนดร่วมกัน

บัตรประจำตัวของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ และบัตรประจำตัวของพนักงานอัยการคดีพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดที่ ก.อ. และ ก.พ.ศ. กำหนดร่วมกัน

ระเบียบดังกล่าวตามวรรคก่อน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๑๕ วันเวลาทำงาน วันหยุดราชการตามประเพณี และวันหยุดประจำปีของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ให้เป็นไปตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดสำหรับข้าราชการพลเรือน เว้นแต่ ก.พ.ศ. จะกำหนดเป็นอย่างอื่น

การลาหยุดราชการของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๑๖ ให้มี ก.พ.ศ. จัดให้มีการจัดทำ ประมวลจริยธรรม และประมวลจรรยาบรรณของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ

ประมวลจริยธรรม และ ประมวลจรรยาบรรณ ตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ เป็นข้าราชการซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นการพิเศษ จำต้องมีจริยธรรม จรรยาบรรณ ยิ่งกว่าข้าราชการพลเรือนสามัญ เทียบเท่าข้าราชการในหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น จึงต้องดำรงรักษาไว้ ซึ่งวินัย จริยธรรม และจรรยาบรรณ ในตำแหน่งอย่างเคร่งครัด

มาตรา ๑๗ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษมีเสรีภาพในการรวมกลุ่มตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ทั้งนี้ต้องไม่กระทบประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดินและความต่อเนื่องในการจัดทำบริการสาธารณะ และต้องไม่มีวัตถุประสงค์ทางการเมือง

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการรวมกลุ่มตามวรรคหนึ่ง เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาซึ่งออกตามข้อเสนอแนะของ ก.พ.ศ.

มาตรา ๑๘ การเพิ่มพูนประสิทธิภาพและการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติราชการ การพัฒนาคุณภาพชีวิต การเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติราชการ การปฏิบัติระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา การให้ไปศึกษาเพิ่มเติม ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติการวิจัย การประเมินผลการปฏิบัติราชการ ของข้าราชการฝ่ายคตพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานการสอบสวนคตพิเศษ กำหนด ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจาก ก.พ.ศ.

ลักษณะ ๒

คณะกรรมการคตพิเศษ

มาตรา ๑๙ ให้มีคณะกรรมการคตพิเศษคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.พ.ศ.” ประกอบด้วย

- (๑) ประธาน ก.อ. เป็นประธาน ก.พ.ศ.
 - (๒) อัยการสูงสุด และ รองอัยการสูงสุดคนที่หนึ่ง เป็นกรรมการ
 - (๓) ผู้บัญชาการการสอบสวนคตพิเศษ เป็นกรรมการ
 - (๔) กรรมการคตพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนหกคน ซึ่งพนักงานสอบสวนคตพิเศษ เป็นผู้เลือกจากข้าราชการอัยการ ชั้น ๖ ขึ้นไป หรือ พนักงานสอบสวนคตพิเศษระดับ ๙ ขึ้นไป และมีได้เป็นกรรมการคตพิเศษโดยตำแหน่งอยู่แล้ว
 - (๕) กรรมการคตพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภานจำนวนสามคน
 - (๖) กรรมการคตพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับการเลือกจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หนึ่งคน และได้รับการเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หนึ่งคน ซึ่งเลือกจากบุคคลซึ่งไม่เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการฝ่ายอัยการ หรือ ข้าราชการฝ่ายคตพิเศษ
- ให้ รองผู้บัญชาการสำนักงานการสอบสวนคตพิเศษคนที่หนึ่ง เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา ๒๐ กรรมการคตพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๑๘ (๔) (๕) และ (๖) ให้มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี และเป็นได้เพียงวาระเดียว

ให้ประกาศรายชื่อ กรรมการคตพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ ตาม มาตรา ๑๘ (๔) (๕) และ (๖) ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๒๑ กรรมการคตพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๘ (๕) และ (๖) ต้องมีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- ก. คุณสมบัติทั่วไป
 - (๑) เป็นผู้มิใช่สัญชาติไทยโดยการเกิด
 - (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปี
 - (๓) สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่า

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๖ ข (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) หรือ (๖)

(๒) เป็นสมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น กรรมการพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมือง หรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นของพรรคการเมือง

(๓) เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือกรรมการในคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองหรือศาลอื่น

(๔) เป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม ตุลาการศาลทหาร หรือทนายความ

(๕) เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ

(๖) เป็นพนักงาน ลูกจ้างหรือมีตำแหน่งใด ๆ ในรัฐวิสาหกิจ

(๗) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอื่นใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ ในตำแหน่งกรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๒๒ ให้สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ ดำเนินการให้มีการเลือกกรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ ตามมาตรา ๑๙ (๔) ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มีเหตุต้องเลือก ตามวิธีการที่ ก.พ.ศ. ประกาศกำหนด

มาตรา ๒๓ การเลือกกรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกจากวุฒิสภามาตรา ๑๙ (๕) ให้วุฒิสภาดั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาเสนอรายชื่อบุคคลที่เห็นสมควรจำนวนสองเท่าของกรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิที่จะต้องเลือกต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเลือกต่อไป

มาตรา ๒๔ ถ้าตำแหน่งกรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิ วางลงก่อนถึงกำหนดวาระให้อัยการสูงสุดสั่งให้ดำเนินการเลือกซ่อมหรือขอให้วุฒิสภาเลือกซ่อมหรือ ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แต่งตั้งซ่อม แล้วแต่กรณี เว้นแต่วาระการอยู่ในตำแหน่งของ กรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิจะเหลือไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่ดำเนินการเลือกซ่อมหรือแต่งตั้งซ่อมก็ได้

กรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับเลือกซ่อมหรือแต่งตั้งซ่อมตามวรรคแรก อยู่ในตำแหน่งได้เพียงวาระของผู้ซึ่งตนแทน

กรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิที่ดำรงตำแหน่งแทนตามวรรคสอง หากมีวาระเหลืออยู่ไม่ถึงหนึ่งปีนับแต่วันเลือกหรือแต่งตั้ง ไม่ให้นับเป็นวาระการดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่ตำแหน่งกรรมการคดีพิเศษว่างลง ถ้ายังมีกรรมการคดีพิเศษพอที่จะเป็นองค์ประชุม ให้กรรมการคดีพิเศษที่เหลืออยู่ดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ต่อไปได้

มาตรา ๒๖ กรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ครบกำหนดวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) เป็นกรรมการคดีพิเศษโดยตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ในกรณีที่เป็นการกรรมการคดีพิเศษตามมาตรา ๑๙ (๔)

(๕) กลับเข้ารับราชการเป็นข้าราชการคดีพิเศษ ในกรณีที่เป็นการกรรมการคดีพิเศษตามมาตรา ๑๙ (๕) หรือ (๖)

(๖) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา **๒๑ (ข)**

ในกรณีเป็นที่สงสัยว่ากรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิผู้ใดพ้นจากตำแหน่งกรรมการคดีพิเศษหรือไม่ ให้ผู้บัญชาการสอบสวนคดีพิเศษเสนอ ก.พ.ศ. เพื่อวินิจฉัยชี้ขาด

มาตรา ๒๗ การประชุม ก.พ.ศ. ต้องมีกรรมการคดีพิเศษมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งคน จึงเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานเป็นประธานในที่ประชุมถ้าประธานและรองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการคดีพิเศษในที่ประชุมเลือกกรรมการคดีพิเศษคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

หากกรรมการคดีพิเศษโดยตำแหน่งว่างลง หรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ผู้รักษาราชการแทนหรือผู้รักษาราชการในตำแหน่งตามกฎหมาย ทำหน้าที่กรรมการคดีพิเศษแทนในระหว่างนั้น

มาตรา ๒๘ นอกจากอำนาจและหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น ให้ ก.พ.ศ.มีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ออกระเบียบว่าด้วยการประชุมและการลงมติ

(๒) ให้ความเห็นชอบกรอบอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ

(๓) เป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ

(๔) ออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดระบบ การแก้ไข และการรักษาทะเบียนประวัติและควบคุมการเกษียณอายุของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ

(๕) ออกระเบียบเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการ การสงเคราะห์อื่น เงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราว และเงินค่าตอบแทนพิเศษอื่นแก่ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการการจัดลำดับอาวุโสของข้าราชการคดีพิเศษ

(๗) ออกระเบียบเกี่ยวกับการรักษาราชการแทน การปฏิบัติราชการแทนและการรักษาการในตำแหน่งของข้าราชการคดีพิเศษ

(๘) ออกระเบียบเกี่ยวกับการร้องทุกข์ของข้าราชการคดีพิเศษ

(๙) พิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ และการสั่งให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษออกจากราชการตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๑๐) ออกระเบียบเกี่ยวกับการสรรหา การบรรจุ การแต่งตั้ง การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง การรับเงินเดือน การเลื่อนเงินเดือน การรักษาจริยธรรม การออกจากราชการ การคุ้มครองระบบคุณธรรม และการจัดระเบียบข้าราชการในสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ

(๑๑) แต่งตั้งอนุกรรมการ บุคคล หรือคณะบุคคลเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติกรอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ ก.พ.ศ. มอบหมาย

(๑๒) ออกระเบียบหรือประกาศเพื่อกำหนดการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล ของข้าราชการคดีพิเศษ

(๑๓) ย้ายพนักงานสอบสวนคดีพิเศษไปดำรงตำแหน่งอื่นอันมิใช่การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นหรือย้ายประจำปี หรือเป็นกรณีที่อยู่ในระหว่างถูกดำเนินการทางวินัยหรือเป็นกรณีตกเป็นจำเลยในคดีอาญาที่ศาลมีคำสั่งประทับฟ้องแล้ว

(๑๔) ไม่เลื่อนขึ้นเงินเดือนประจำปีให้แก่พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

กรณี ตาม (๙) (๑๓) และ (๑๔) ให้ผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ส่งความเห็นของตนพร้อมด้วยเหตุผลไปยัง ก.พ.ศ. เพื่อพิจารณา

การพิจารณาให้ความเห็นตาม (๙)(๑๒) และ (๑๔) ก.พ.ศ. ต้องกระทำให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ

มาตรา ๒๙ ในการประชุมของ ก.พ.ศ. ถ้ามีการพิจารณาเรื่องเกี่ยวกับกรรมการคดีพิเศษผู้ใดโดยเฉพาะ ผู้นั้นไม่มีสิทธิอยู่ในที่ประชุม แต่เพื่อประโยชน์ในการรับรองการประชุม ถ้าผู้นั้นได้เข้าประชุมแล้วและต้องออกจากที่ประชุม ให้นับผู้นั้นเป็นองค์ประชุมด้วย

การวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในกรณีที่การประชุมของ ก.พ.ศ. ถ้าเป็นการพิจารณาดำเนินการตาม มาตรา ๕๖ วรรคสอง หรือดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษทางวินัย กับผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ หรือรองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ กรรมการคดีพิเศษโดยการเลือกตั้ง ห้ามมิให้ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ รองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ หรือ กรรมการคดีพิเศษโดยการเลือกตั้งนั้น

เข้าร่วมพิจารณาเรื่องดังกล่าว โดยให้เลขานุการคณะกรรมการอัยการ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ คณะกรรมการการสอบสวนคดีพิเศษ หรือ ก.พ.ศ. อาจมีมติให้ส่งเรื่องให้ ก.อ. พิจารณา ก็ได้

มาตรา ๓๐ หลักเกณฑ์และอัตราการจ่ายเงินสมนาคุณ เบี้ยประชุม หรือค่าตอบแทน ของ ก.พ.ศ. รวมทั้งอนุกรรมการ บุคคล และคณะบุคคลที่ ก.พ.ศ. แต่งตั้ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๓๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๘ ในกรณีที่ ก.พ.ศ. มีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้กรรมการ คดีพิเศษคนหนึ่งคนใดจะเสนอเรื่องที่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของ ก.พ.ศ. เพื่อให้ ก.พ.ศ. พิจารณาตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.ศ. กำหนดก็ได้

ในกรณีที่มีการกล่าวหา ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ รองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ หรือ อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ ให้ส่งเรื่องให้ กอ. เป็นผู้พิจารณา ทั้งนี้ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่ กอ.กำหนด

มาตรา ๓๒ ในการพิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยข้าราชการคดีพิเศษให้ ก.พ.ศ. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ ซึ่งต้องมีพนักงานอัยการอย่างน้อย หนึ่งคนเพื่อดำเนินการ

จำนวน คุณสมบัติ หลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง รวมตลอดทั้งวิธีการได้มา วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๓๓ เมื่อสิ้นปีงบประมาณ ให้ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ สรุปผลการปฏิบัติงาน สถานะการเงิน การงบประมาณ และข้อสังเกตเสนอต่อ ก.พ.ศ. เมื่อ ก.พ.ศ. มีมติ อย่างไรแล้ว ให้อัยการสูงสุด นำเสนอให้วุฒิสภาพิจารณา

มาตรา ๓๔ ระเบียบ ข้อกำหนด และประกาศ ของ ก.พ.ศ. ตามพระราชบัญญัตินี้ เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ลักษณะ ๓

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

หมวด ๑

การบรรจุ การแต่งตั้ง และการเลื่อนชั้นเงินเดือน

มาตรา ๓๕ ตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ มี ดังนี้

(๑) ผู้บัญชาการ การสอบสวนคดีพิเศษ (เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๑๑)

(๒) รองผู้บัญชาการ การสอบสวนคดีพิเศษ และอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ (เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๑๐)

(๓) รองอธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ ผู้อำนวยการฝ่ายคดีพิเศษ หรือ หัวหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ (เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๙)

(๔) พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ชำนาญการพิเศษ (เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๘)

(๕) พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ (เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๗)

(๖) เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ (เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๖)

(๗) ข้าราชการธุรการคดีพิเศษ (เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๑ - ๙)

มาตรา ๓๖ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เทียบข้าราชการสามัญ ชั้น ๑๑

(๒) รองผู้บัญชาการ การสอบสวนคดีพิเศษ และอธิบดีคดีพิเศษ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๑๐

(๓) ผู้อำนวยการฝ่ายสอบสวนคดีพิเศษ หัวหน้าพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๙

(๔) พนักงานสอบสวนคดีพิเศษผู้ชำนาญการพิเศษ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๘

(๕) พนักงานสอบสวนคดีพิเศษให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๗

(๖) เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๖

(๗) เจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษ ให้ได้รับเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่ง เทียบข้าราชการสามัญชั้น ๑ - ๙

ให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามตำแหน่งที่ได้รับแต่งตั้งนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว

เงินประจำตำแหน่งไม่ถือเป็นเงินเดือน

ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษซึ่งดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่น เมื่อเทียบกับตำแหน่งใด ก็ให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งตามตำแหน่งนั้น

มาตรา ๓๗ การบรรจุบุคคลเป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ พนักงานคดีพิเศษและข้าราชการธุรการคดีพิเศษ ให้อัยการสูงสุดเป็นผู้สั่งให้บรรจุและแต่งตั้ง โดยวิธีการสอบคัดเลือก การทดสอบความรู้ หรือ การคัดเลือกพิเศษ ตามที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๓๘ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ที่ผ่านการสอบคัดเลือก และจะได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา ๓๗ ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่จะต้องได้รับการอบรมจากสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและผลของการอบรมเป็นที่พอใจของ ก.พ.ศ. ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็น พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ

เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ หรือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งได้รับการอบรมจากสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษมาแล้วตามวรรคหนึ่ง และผลของการอบรมยังไม่เป็นที่พอใจของ ก.พ.ศ. ว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และความประพฤติเหมาะสมที่จะเป็นเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ หรือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ก็ให้ได้รับการอบรมจากสำนักงานคดีพิเศษต่อไปอีกไม่น้อยกว่าหนึ่งปี เมื่อครบกำหนดดังกล่าวแล้วหากผลของการอบรมยังไม่เป็นที่พอใจของ ก.พ.ศ.ให้อัยการสูงสุดสั่งให้ออกจากราชการ

ในระหว่างเวลาปีแรกที่เข้าปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ หรือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หากปรากฏว่าผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป อัยการสูงสุดด้วยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ. มีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการได้

ผู้ที่ผ่านการทดสอบความรู้ หรือ ผ่านการคัดเลือกพิเศษ ผู้ใดจะต้องเข้าอบรมก่อนปฏิบัติหน้าที่ตามความในวรรคก่อนหรือไม่ และต้องให้อบรมเป็นเวลาเท่าใด ให้ ก.พ.ศ. เป็นผู้พิจารณาเป็นการเฉพาะราย

มาตรา ๓๙ ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ด้วยถ้อยคำ ดังต่อไปนี้

“ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอถวายสัตย์ปฏิญาณว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ และจะปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักนิติธรรม ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เทียงธรรม โดยปราศจากอคติทั้งปวงเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ประชาชน ความสงบสุขแห่งราชอาณาจักร และผลประโยชน์ของชาติ ทั้งจะรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

มาตรา ๔๐ การแต่งตั้งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษให้ดำรงตำแหน่งใด ให้ ผู้บัญชาการสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ เสนอ ก.พ.ศ.โดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ ประวัติการปฏิบัติราชการ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลนั้นเทียบกับงานในตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษที่จะได้รับแต่งตั้งนั้น ๆ เพื่อให้ความเห็นชอบก่อนเมื่อได้รับความเห็นชอบแล้ว จึงนำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง

ในกรณีที่ ก.พ.ศ. ไม่ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลใดตามที่ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ เสนอตามวรรคหนึ่งให้ประธาน ก.พ.ศ.หรือกรรมการคดีพิเศษคนหนึ่งคนใด เสนอชื่อบุคคล

อื่นเพื่อให้ ก.พ.ศ.ให้ความเห็นชอบได้และในกรณีที่มีการเสนอบุคคลหลายคนให้ดำรงตำแหน่งเดียวกัน ให้ ก.พ.ศ. พิจารณาผู้ได้รับการเสนอชื่อเรียงเป็นรายบุคคลตามลำดับอาวุโส เพื่อให้ความเห็นชอบ

ผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งใด ถ้าเป็นกรรมการคดีพิเศษด้วย ให้ผู้ได้รับการเสนอชื่อออกจากที่ประชุมในระหว่างการประชุมพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบ แต่ให้นับเป็นองค์ประชุมด้วย

มาตรา ๔๑ การแต่งตั้งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษให้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ ให้อัยการสูงสุดเป็นผู้เสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษเพื่อขอความเห็นชอบจาก ก.พ.ศ. โดยคำนึงถึงอาวุโส ความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบ ประวัติการปฏิบัติราชการ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลนั้น

ในกรณีที่ ก.พ.ศ. ไม่ให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งบุคคลตามที่อัยการสูงสุด เสนอตามวรรคหนึ่งให้ประธาน ก.พ.ศ. เสนอชื่อบุคคลอื่นโดยเรียงตามลำดับอาวุโส และให้ ก.พ.ศ. พิจารณาตามหลักเกณฑ์ตามวรรคหนึ่ง

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๔๐ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

เมื่อ ก.พ.ศ. มีมติให้แต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ ให้อัยการสูงสุด นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้ง

มาตรา ๔๒ ให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษที่ดำรงตำแหน่งได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่งตามที่ระบุไว้ในบัญชีอัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษปีละ ๑ ขั้น แต่หากข้าราชการผู้ใดมีผลงานดีเด่นเป็นที่ประจักษ์ และเมื่อคำนึงถึงคุณภาพและปริมาณงาน การรักษาวินัย ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ โดย ก.พ.ศ.เห็นชอบ อาจให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้นั้นเลื่อนขั้นเงินเดือนมากกว่าหนึ่ง ขั้นได้แต่ไม่เกินสองขั้น

กรณีตามวรรคหนึ่ง ให้มีการปรับเลื่อนขั้นเงินเดือน จนกว่าจะได้รับเงินเดือนในขั้นสูงสุดของขั้นเงินเดือน เว้นแต่ข้าราชการคดีพิเศษผู้ใดถูกลงโทษทางวินัยในปีใด ก.พ.ศ. จะมีมติไม่ให้ปรับอัตราเงินเดือนให้ข้าราชการคดีพิเศษผู้นั้นสำหรับปีนั้นก็ได้

มาตรา ๔๓ การโอนข้าราชการฝ่ายอัยการไปแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษโดยให้ได้รับเงินเดือนไม่สูงกว่าในขณะที่โอน ให้อัยการสูงสุดสั่งได้เมื่อข้าราชการอัยการผู้นั้นยินยอม โดย ก.อ.และ ก.พ.ศ.เห็นชอบ

กรณีดังกล่าวในวรรคก่อน หากข้าราชการฝ่ายอัยการผู้นั้น ย้ายโอนกลับมาเป็นข้าราชการฝ่ายอัยการเช่นเดิม ให้กระทำได้โดย ก.อ. ให้ความเห็นชอบ และให้กลับมาอยู่ในลำดับอาวุโสของพนักงานอัยการในตำแหน่งเดิม

การโอนข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษไปเป็นข้าราชการพลเรือน หรือข้าราชการฝ่ายอื่น ให้อัยการสูงสุดสั่งได้เมื่อข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้นั้นยินยอมและ ก.พ.ศ. เห็นชอบ

มาตรา ๔๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๔๕ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดพ้นจากตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษไปโดยมิได้มีความผิดหรือมีมลทินหรือมีหมองในราชการ หรือไปรับราชการ หรือไปปฏิบัติงานในกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ เมื่อประสงค์จะกลับเข้ารับตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ถ้าไม่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตาม

มาตรา ๔๖ ให้อัยการสูงสุด โดยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ. มีอำนาจสั่งบรรจุได้ โดยบรรจุให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งซึ่งปรับให้เข้ากับอัตราที่เทียบได้ไม่สูงกว่า ขณะพ้นจากตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ

ในกรณีที่ปรับเงินเดือนของผู้ที่กลับเข้ารับราชการตามวรรคหนึ่งให้เข้ากับอัตราหรือ ขึ้นตามบัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการคดีพิเศษที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่กลับเข้ารับราชการไม่ได้ ให้ปรับให้ใกล้เคียงกับอัตราที่ใกล้ที่สุด แต่ต้องไม่สูงกว่าอัตราเดิม ๑ ชั้น

มาตรา ๔๕ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษซึ่งไปรับราชการหรือไปปฏิบัติงานในกระทรวง ทบวง กรมหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ หากได้รับการบรรจุกลับเข้ารับตำแหน่งข้าราชการคดีพิเศษ ตามมาตรา ๔๔ และ ก.พ.ศ. เห็นว่าการไปรับราชการหรือไปปฏิบัติงานในกระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐนั้นเป็นประโยชน์ต่อราชการของสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษสูงสุด ก.พ.ศ. จะปรับอัตราเงินเดือนของข้าราชการคดีพิเศษนั้นให้เป็นกรณีพิเศษก็ได้ แต่ทั้งนี้จะปรับให้ได้รับเงินเดือนเกินกว่าข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษซึ่งมีอาวุโสถัดขึ้นไปในขณะที่พ้นจากตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษนั้นมิได้

หมวด ๒

การสอบคัดเลือก การทดสอบความรู้ และการคัดเลือกพิเศษ

มาตรา ๔๖ ผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบความรู้ หรือผู้สมัครเข้ารับ การคัดเลือกพิเศษ เพื่อบรรจุและแต่งตั้งเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ต้องมี คุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติทั่วไป

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) ผู้สมัครสอบคัดเลือกหรือผู้สมัครทดสอบความรู้ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบห้าปี ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปี

(๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

(๔) เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต

(๕) เป็นผู้ที่ผ่านการตรวจร่างกายและจิตใจโดยคณะกรรมการแพทย์จำนวนไม่น้อยกว่าสามคน ซึ่ง ก.พ.ศ. กำหนด และ ก.พ.ศ. ได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการแพทย์แล้วเห็นสมควรรับสมัครได้

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

(๒) เป็นผู้ที่มีหนี้สินล้นพ้นตัว หรือเป็นหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลาย

(๓) เป็นผู้อยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น

(๔) เป็นผู้เคยถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๕) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๖) เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือมีจิตใจไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการคดีพิเศษ หรือเป็นโรคตามที่ ก.อ. ประกาศกำหนด

หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจสอบคุณสมบัติของผู้สมัครสอบคัดเลือก ผู้สมัครทดสอบความรู้หรือผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

ให้ ก.พ.ศ. มีอำนาจกำหนดค่าธรรมเนียมการสมัครสอบคัดเลือก สมัครทดสอบความรู้ และสมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ

มาตรา ๔๗ ผู้สมัครสอบคัดเลือกตามมาตรา ๔๖ ต้องมีคุณวุฒิ เป็นนิติศาสตร์บัณฑิต หรือสอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศ ซึ่ง ก.พ.ศ. เทียบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี

ในกรณีเป็นการสอบคัดเลือกเพื่อเป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ ต้องมีคุณสมบัติดังนี้ด้วย คือ

(ก) ได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายเป็นข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ข้าราชการตุลาการ จำศาล รองจำศาล เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เจ้าพนักงานบังคับคดี พนักงานคุมประพฤติ นายทหารเหล่าพระธรรมนูญหรือทนายความ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษหรือเจ้าพนักงานคดีพิเศษ หรือได้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายอย่างอื่นตามที่ ก.พ.ศ. กำหนด ทั้งนี้เป็นเวลาไม่น้อยกว่าสองปี หรือ

(ข) เป็นผู้ได้รับปริญญาตรีในทางด้านใดด้านหนึ่ง และได้ประกอบอาชีพในสาขาอาชีพนั้น ๆ และเป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพนั้น ๆ มาแล้วไม่น้อยกว่า สามปี

หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครสอบคัดเลือกให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด
ให้ ก.พ.ศ. มีอำนาจออกระเบียบกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพตาม (ข)
มาตรา ๔๘ ผู้สมัครทดสอบความรู้เพื่อบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ตามมาตรา ๔๖
ต้องมีคุณวุฒิและได้ประกอบวิชาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(ก) สอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศโดยมีหลักสูตร
เดียวไม่น้อยกว่าสามปี ซึ่ง ก.พ.ศ. เทียบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือสอบไล่ได้ปริญญาเอกทางกฎหมาย
จากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่ง ก.พ.ศ. รับรอง

(ข) สอบไล่ได้ปริญญาหรือประกาศนียบัตรทางกฎหมายจากต่างประเทศโดยมีหลักสูตร
เดียวไม่น้อยกว่าสองปี หรือหลายหลักสูตรรวมกันไม่น้อยกว่าสองปี ซึ่ง ก.พ.ศ. เทียบไม่ต่ำกว่า
ปริญญาตรี และในกรณีเป็นผู้สมัครทดสอบความรู้เป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะต้องเคย
ประกอบวิชาชีพตามระยะเวลาที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๔๗** วรรคสอง (ก) หรือ (ข)

(ค) สอบไล่ได้นิติศาสตร์บัณฑิต และสอบไล่ได้ชั้นเกียรตินิยมตามหลักสูตรของสำนัก
อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา และในกรณีเป็นผู้สมัครทดสอบความรู้เป็นพนักงาน
สอบสวนคดีพิเศษ จะต้องเคยประกอบวิชาชีพ ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๔๗** วรรคสอง (ก)
หรือ (ข)

(ง) สอบไล่ได้ปริญญาโททางกฎหมายจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่ง ก.อ. รับรอง
และในกรณีเป็นผู้สมัครทดสอบความรู้เป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะต้องเคยประกอบวิชาชีพ
ตามระยะเวลาที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๔๗** วรรคสอง (ก) หรือ (ข)

(จ) สอบไล่ได้ปริญญาโทหรือปริญญาเอกในสาขาวิชาที่ ก.พ.ศ. กำหนดและเป็น
นิติศาสตร์บัณฑิต และในกรณีเป็นผู้สมัครทดสอบความรู้เป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะต้องเคย
ประกอบวิชาชีพตามระยะเวลาที่ระบุไว้ใน**มาตรา ๔๗** (ก) หรือ (ข)

(ฉ) เป็นนิติศาสตร์บัณฑิตและเป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสามปี
และในกรณีเป็นผู้สมัครทดสอบความรู้เป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ จะต้องเคยเป็นข้าราชการ
ฝ่ายคดีพิเศษมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหกปี ซึ่งผู้บัญชาการ การสอบสวนคดีพิเศษต้องรับรอง
เป็นหนังสือว่ามีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถและมีความประพฤติดีเป็นที่ไว้วางใจ
ว่าจะปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ หรือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษได้

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการ ในการทดสอบความรู้เพื่อบรรจุเป็นเจ้าหน้าที่
คดีพิเศษในแต่ละครั้ง สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษโดยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ. อาจกำหนด
ให้รับสมัครเฉพาะผู้มีคุณวุฒิอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างตาม วรรคแรก ก็ได้

หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครทดสอบความรู้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด
กรณีผู้ผ่านการทดสอบความรู้ ตาม (ก) (ข) (ค) (ง) หรือ (จ) ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่
ต้องผ่านการอบรมจากสำนักงานคดีพิเศษ ตามมาตรา ๓๘ ด้วย

มาตรา ๔๙ ผู้สมัครเข้ารับการคัดเลือกพิเศษ ตามมาตรา ๔๖ ให้กระทำได้ในกรณี
การบรรจุแต่งตั้ง ให้ผู้ใดดำรงตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษเท่านั้น และบุคคลนั้น ต้องมีคุณวุฒิ
และประสบการณ์ดังต่อไปนี้

(๑) สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

(๒) มีประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(ก) เป็นหรือเคยเป็นศาสตราจารย์หรือรองศาสตราจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา
ซึ่ง ก.พ.ศ. รับรอง

(ข) เป็นหรือเคยเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญหรือข้าราชการประเภทอื่นในตำแหน่ง
ไม่ต่ำกว่าผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป

(ค) เป็นหรือเคยเป็นทนายความมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าสิบปี

(๓) เป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ดีเด่นในสาขาวิชาที่ ก.พ.ศ. กำหนด
หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครคัดเลือกพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด
ผู้ผ่านการคัดเลือกพิเศษ ก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ ต้องผ่านการอบรมจากสำนักงาน
สอบสวนคดีพิเศษ ตามความในมาตรา ๓๘ ด้วย

มาตรา ๕๐ เมื่อสมควรจะมีการสอบคัดเลือก การทดสอบความรู้ หรือการคัดเลือก
พิเศษเมื่อใด ให้สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ โดยความเห็นชอบของอัยการสูงสุด เสนอ ก.พ.ศ.
เพื่อมีมติให้จัดให้มีการสอบคัดเลือก การทดสอบความรู้หรือการคัดเลือกพิเศษ ทั้งนี้ การดำเนินการ
ดังกล่าวในแต่ละครั้ง ก.พ.ศ. อาจกำหนดจำนวนบุคคลที่จะได้รับการบรรจุก็ได้

ให้ ก.พ.ศ. มีอำนาจออกระเบียบกำหนดหลักสูตรและวิธีการสอบคัดเลือกการทดสอบ
ความรู้ และการคัดเลือกพิเศษ ตลอดจนการกำหนดอัตราส่วนการบรรจุระหว่างผู้ที่สอบคัดเลือกได้
ผู้ทดสอบความรู้ได้ และผู้ผ่านการคัดเลือกพิเศษได้ เมื่อได้ประกาศผลการสอบคัดเลือก
การทดสอบความรู้ หรือการคัดเลือกพิเศษแล้วให้บัญชีสอบคัดเลือก ทดสอบความรู้ หรือคัดเลือก
พิเศษคร่าวก่อน ที่ยังไม่ได้เรียกผู้ที่สอบได้เข้าทำการบรรจุเป็นอันยกเลิก

มาตรา ๕๑ ภายใต้บังคับ มาตรา ๓๘ ให้ผู้สอบคัดเลือกที่ได้คะแนนสูงได้รับการบรรจุ
เป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ เจ้าหน้าที่
คดีพิเศษ หรือ ข้าราชการธุรการคดีพิเศษ ก่อนผู้ที่ได้รับคะแนนต่ำลงมาตามลำดับแห่งบัญชีสอบ
คัดเลือก หากได้คะแนนเท่ากันให้จับสลากเพื่อจัดลำดับในระหว่างผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันนั้น

หากภายหลังปรากฏว่า ผู้สอบคัดเลือกคนใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๖ หรือขาดคุณสมบัติ หรือมิได้ประกอบวิชาชีพตามมาตรา ๔๗ วรรคสอง (ก) หรือ (ข) หรือผู้ที่ผ่านการสอบคัดเลือกเป็นบุคคลที่ ก.พ.ศ. เห็นว่าเคยมีชื่อเสียงหรือความประพฤติหรือเหตุอื่น ๆ อันไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการคดีพิเศษให้ผู้นั้นไม่มีสิทธิได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษตามผลการสอบคัดเลือกนั้น

ให้นำความในวรรคหนึ่งและวรรคสองมาใช้บังคับกับการบรรจุและแต่งตั้งผู้ผ่านการทดสอบความรู้ และผู้ผ่านการคัดเลือกพิเศษโดยอนุโลม

หมวด ๓

การพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๕๒ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) พ้นจากราชการตามมาตรา ๕๓
- (๓) ได้รับอนุญาตให้ลาออก
- (๔) โอนไปรับราชการเป็นข้าราชการฝ่ายอื่น
- (๕) ถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๓๘ หรือ มาตรา ๕๖
- (๖) ถูกสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก

การพ้นจากตำแหน่งของพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หากเป็นกรณีตาม (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๕) ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงทราบ แต่ถ้าเป็นการพ้นจากตำแหน่งตาม (๖) ให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง พระบรมราชโองการดังกล่าวให้มีผลตั้งแต่วันที่ถูกล่าออก ปลดออก หรือให้ออก แล้วแต่กรณี

มาตรา ๕๓ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ ซึ่งมีอายุครบหกสิบปีแล้ว เป็นอันพ้นจากราชการเมื่อสิ้นปีงบประมาณที่ข้าราชการคดีพิเศษผู้นั้นมีอายุครบหกสิบปี

พนักงานสอบสวนคดีพิเศษใด เมื่อพ้นจากราชการตามวรรคหนึ่งแล้ว อาจขอเข้ารับราชการในสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษได้ ในตำแหน่งที่ปรึกษาพนักงานสอบสวนคดีพิเศษอาวุโส ตำแหน่งพนักงานสอบสวนคดีพิเศษอาวุโส แต่ทั้งนี้ต้องมีอายุไม่เกินหกสิบห้าปี

มาตรา ๕๔ ผู้ได้รับบรรจุแต่งตั้งให้เป็นพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ หรือ เจ้าหน้าที่คดีพิเศษ โดยให้ดำรงตำแหน่งใด หากภายหลังปรากฏว่าขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๔๖ หรือขาดคุณสมบัติหรือมิได้ประกอบวิชาชีพหรือไม่มีประสบการณ์ตามมาตรา ๔๗ มาตรา ๔๘ หรือมาตรา ๔๙ แล้วแต่กรณี ตั้งแต่ก่อนได้รับการบรรจุ ให้อัยการสูงสุดด้วยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ. สั่งให้ผู้นั้นออกจากราชการ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนถึงการใดที่ผู้นั้นได้ปฏิบัติไปตาม

อำนาจและหน้าที่ รวมถึงการรับเงินเดือนหรือผลประโยชน์อื่นใดที่รับจากทางราชการก่อนมีคำสั่งให้ออก

มาตรา ๕๕ ภายใต้บังคับ มาตรา ๕๘ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดประสงค์จะลาออกจากราชการให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไปชั้นหนึ่งเพื่อให้ ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษเป็นผู้พิจารณา เมื่อผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษสั่งอนุญาตแล้วให้ถือว่าพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษขอลาออกเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเพื่อสมัครรับเลือกตั้งหรือรับการเสนอชื่อเพื่อสรรหาเป็นสมาชิกวุฒิสภา หรือเพื่อไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ให้การลาออกมีผลตั้งแต่วันที่ผู้นั้นขอลาออก

ในกรณีการขอลาออกตามวรรคหนึ่ง ถ้าอัยการสูงสุด หรือ ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษเห็นว่าจำเป็นเพื่อประโยชน์แก่ราชการจะยับยั้งการอนุญาตให้ลาออกไว้เป็นเวลาไม่เกินสามเดือนนับแต่วันขอลาออกก็ได้

ในกรณีที่ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ ประสงค์จะลาออกจากราชการให้ยื่นหนังสือขอลาออกต่อ อัยการสูงสุดเพื่อให้ ก.พ.ศ. เป็นผู้พิจารณา

มาตรา ๕๖ เมื่ออัยการสูงสุดเห็นสมควรให้ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน เหตุทุพพลภาพ หรือเหตุรับราชการนานตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ให้ทำได้ด้วยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ. แต่การให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน ให้ทำได้เฉพาะในกรณี ดังต่อไปนี้

(๑) เมื่อข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดต้องการว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้ดำเนินการสอบสวนตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๕ หมวด ๒ แล้ว ไม่ได้ความเป็นสัจย์ว่ากระทำผิดที่จะถูกลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออก แต่ผู้นั้นมีมลทินหรือมัวหมอง จะให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(๒) เมื่อข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดบกพร่องต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่สมควรที่จะให้คงเป็นข้าราชการคดีพิเศษต่อไป

(๓) เมื่อข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการได้โดยสม่ำเสมอแต่ไม่ถึงเหตุทุพพลภาพ หรือ

(๔) เมื่อข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา ๔๖

ในกรณีที่ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษซึ่งสมควรออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญตามวรรคหนึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการ การสอบสวนคดีพิเศษ รองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ หรืออธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษ ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของ ก.พ.ศ. พิจารณาดำเนินการ

ลักษณะ ๔
เจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษ

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๕๗ ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษต้องมีคุณสมบัติทั่วไป และไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติทั่วไป

(๑) มีสัญชาติไทย

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปี

(๓) เป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๒) เป็นคนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน ไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคตามที่ ก.พ.ศ. ประกาศกำหนด

(๓) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่น

(๔) เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม

(๕) เป็นกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(๖) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๗) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๘) เป็นผู้เคยถูกลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

(๙) เป็นผู้เคยถูกลงโทษ ไล่ออก ให้ออก หรือปลดออก เพราะกระทำผิดวินัยตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น

(๑๐) เป็นผู้เคยกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการหรือเข้าปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ

ผู้ที่จะเข้ารับราชการเป็นเจ้าหน้าที่คดีพิเศษซึ่งมีลักษณะต้องห้ามตาม ข. (๔) (๖) (๗) (๘) (๙)(๑๐) หรือ (๑๑) ก.พ.ศ. อาจพิจารณายกเว้นให้เข้ารับราชการได้ แต่ถ้าเป็นกรณีมีลักษณะ

ต้องห้ามตาม (๘) หรือ (๙) ผู้นั้นต้องออกจากงานหรือออกจากราชการไปเกินสามปีแล้ว และต้องมีใช้
 กรณีออกจากงานหรือออกจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ มติของ ก.พ.ศ. ในการยกเว้นดังกล่าว
 ต้องได้คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสี่ในห้าของจำนวนกรรมการที่มาประชุม การลงมติให้กระทำโดยลับ
 การขอยกเว้นตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด
 กรณีตามวรรคสอง ก.พ.ศ. จะยกเว้นให้เป็นการเฉพาะราย หรือจะประกาศยกเว้น
 ให้เป็นการทั่วไปก็ได้

มาตรา ๕๘ การพิจารณา สรรหา กลับกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใดเข้าสู่ตำแหน่ง รวมทั้ง
 การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษข้าราชการตุลาการคดีพิเศษคนใด
 จะต้องคำนึงถึงความรู้ความสามารถ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม พฤติกรรมทางจริยธรรมของ
 บุคคลดังกล่าวและประโยชน์ของทางราชการด้วย

หมวด ๒

การสรรหา การบรรจุ และการแต่งตั้ง

มาตรา ๕๙ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๗ การสรรหาเพื่อให้ได้บุคคลมาบรรจุเข้ารับราชการ
 เป็นเจ้าหน้าที่ตุลาการคดีพิเศษอาจทำได้โดยวิธีสอบแข่งขัน สอบคัดเลือก หรือคัดเลือก ทั้งนี้
 ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๖๐ ในกรณีมีเหตุผลและความจำเป็นอย่างยิ่ง สำนักงานคดีพิเศษจะบรรจุ
 บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญสูงเข้ารับราชการและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง
 ประเภทวิชาการระดับชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ หรือทรงคุณวุฒิ หรือตำแหน่ง
 ประเภททั่วไประดับทักษะพิเศษก็ได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่ ก.พ.ศ. กำหนด

ผู้ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ตุลาการคดีพิเศษตำแหน่งใด ต้องมีคุณสมบัติ
 ตรงตามคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนั้นตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งตามที่ ก.พ.ศ. กำหนด

ในกรณีที่มีเหตุผลและความจำเป็น ก.พ.ศ. อาจอนุมัติให้แต่งตั้งข้าราชการตุลาการ
 ที่มีคุณสมบัติต่างไปจากคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งก็ได้

ในกรณีที่ ก.พ.ศ. กำหนดให้ปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือคุณวุฒิใด
 เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง ให้หมายถึงปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือคุณวุฒิ
 ที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน หรือ ก.พ.ศ.
 รับรอง

มาตรา ๖๑ การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ตุลาการคดีพิเศษ และการแต่งตั้ง
 ให้ดำรงตำแหน่งให้ ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษหรือรองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ
 ที่ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษมอบหมายเป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้ง

มาตรา ๖๒ การโอนเจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษไปบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการตามกฎหมายอื่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น หรือการโอนข้าราชการตามกฎหมายอื่นหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นมาบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษ อาจกระทำได้ถ้าเจ้าตัวสมัครใจโดยผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งทำความตกลงกับเจ้าสังกัด และปฏิบัติตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุด กำหนด

การบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่โอนมาเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษตามวรรคหนึ่ง ให้ดำรงตำแหน่งระดับใด และให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งเท่าใด ให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานอัยการสูงสุดกำหนด แต่เงินเดือนที่จะให้ได้รับจะต้องไม่สูงกว่าเจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษที่มีคุณวุฒิ ความสามารถ และความชำนาญงานในระดับเดียวกัน

เพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการ ให้ถือเวลาราชการหรือเวลาทำงานของผู้ที่โอนมาเป็นเจ้าหน้าที่คดีพิเศษตามวรรคหนึ่งในขณะที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นนั้น เป็นเวลาราชการของเจ้าหน้าที่คดีพิเศษพระราชบัญญัตินี้ด้วย

การโอนข้าราชการการเมือง และข้าราชการที่อยู่ในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการมาเป็นเจ้าหน้าที่คดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้จะกระทำมิได้

มาตรา ๖๓ การบรรจุเจ้าหน้าที่ธุรการคดีพิเศษที่ได้ออกจากราชการไปเนื่องจากถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ไปปฏิบัติงานใดซึ่งให้นับเวลาระหว่างนั้นสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญเหมือนเต็มเวลาราชการ หรือออกจากราชการไปที่มีใช่เป็นการออกจากราชการในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ กลับเข้ารับราชการ ตลอดจนจะสั่งบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทใดสายงานใดระดับใด และให้ได้รับเงินเดือนเท่าใด ให้กระทำได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.ศ. กำหนด

เพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการตามพระราชบัญญัตินี้และตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ ข้าราชการธุรการที่ได้ออกจากราชการไปเนื่องจากถูกสั่งให้ออกจากราชการเพื่อไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร หรือได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้ไปปฏิบัติงานใดซึ่งให้นับเวลาระหว่างนั้นสำหรับการคำนวณบำเหน็จบำนาญเหมือนเต็มเวลาราชการเมื่อได้บรรจุกลับเข้ารับราชการให้มีสิทธินับวันรับราชการก่อนถูกสั่งให้ออกจากราชการรวมกับวันรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหารหรือวันที่ได้ปฏิบัติงานใดตามที่ได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี และวันรับราชการเมื่อได้รับบรรจุกลับเข้ารับราชการเป็นเวลาราชการติดต่อกันเสมือนว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกสั่งให้ออกจากราชการ สำหรับผู้ซึ่งออกจากราชการไปที่มีใช่เป็นการออกจากราชการในระหว่างทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการซึ่งได้รับบรรจุ

กลับเข้ารับราชการตามวรรคหนึ่ง ให้มีสิทธินับเวลาราชการก่อนออกจากราชการเพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖๔ การทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ การให้ผู้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการออกจากราชการ การสั่งให้ผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปหรือมีลักษณะต้องห้ามออกจากราชการ การย้าย การโอน การเลื่อนตำแหน่ง การสั่งให้ประจำส่วนราชการ การเยียวยาแก้ไข หรือการดำเนินการตามคำพิพากษาของศาลปกครอง ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ.กำหนด

มาตรา ๖๕ พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือข้าราชการตามกฎหมายอื่นซึ่งไม่ใช่ข้าราชการการเมือง ผู้ใดออกจางานหรือออกจากราชการไปแล้ว ถ้าสมัครเข้ารับราชการเป็นเจ้าหน้าที่ธุรการ คดีพิเศษและสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษต้องการจะรับผู้นั้นเข้ารับราชการ ให้**ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ**พิจารณารับผู้นั้นเข้าเป็นข้าราชการธุรการคดีพิเศษ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ทางราชการจะได้รับ ทั้งนี้ จะบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทใด สายงานใด ระดับใด และให้ได้รับเงินเดือนเท่าใดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.ศ. กำหนด

ความในวรรคหนึ่งไม่ใช่บังคับกับผู้ซึ่งออกจางานหรือออกจากราชการในระหว่างทดลองปฏิบัติงานหรือปฏิบัติหน้าที่ราชการ

เพื่อประโยชน์ในการนับเวลาราชการ ให้ถือเวลาราชการหรือเวลาทำงานของผู้เข้ารับราชการตามวรรคหนึ่งในขณะที่เป็นข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นเวลาราชการของเจ้าหน้าที่คดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

หมวด ๓

เจ้าพนักงานคดีพิเศษ

มาตรา ๖๖ เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาคุณภาพในการดำเนินคดีของสำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษ ให้มีตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีพิเศษ ซึ่งเป็นข้าราชการธุรการที่มีความรู้และประสบการณ์ในทางกฎหมาย งานคดี หรือผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญอื่นเป็นพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนคดีพิเศษในด้านการดำเนินคดีตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

ให้เจ้าพนักงานคดีพิเศษ ได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งในอัตราที่สำนักงานการสอบสวนคดีพิเศษและกระทรวงการคลังร่วมกันกำหนด

เจ้าพนักงานคดีพิเศษจะมีจำนวนเท่าใดในส่วนราชการใด ให้เป็นไปตามที่ ก.พ.ศ. กำหนดด้วยความเห็นชอบของสำนักงบประมาณ

ในกรณีที่เจ้าพนักงานคดีพิเศษผู้ใดปฏิบัติหน้าที่ไม่ได้คุณภาพตามมาตรฐานหน้าที่และความรับผิดชอบและลักษณะงานที่ปฏิบัติของเจ้าพนักงานคดีพิเศษ ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษอาจพิจารณาให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีพิเศษ ก็ได้

คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการเข้าสู่ตำแหน่ง การแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่ง สำหรับตำแหน่งเจ้าพนักงานคดีพิเศษ ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ.กำหนด

ลักษณะ ๕

วินัย การดำเนินการทางวินัย และการลงโทษ

หมวด ๑

วินัย

มาตรา ๖๗ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่สำคัญ ในการสืบสวน สอบสวน คดีสำคัญของกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีเกียรติเป็นอย่างสูง จึงต้องรักษา วินัยตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้โดยเคร่งครัด ผู้ใดฝ่าฝืนจักต้องได้รับโทษตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๔ แห่งลักษณะนี้

มาตรา ๖๘ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ

มาตรา ๖๙ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษจะเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่ได้

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นผู้แทนทางการเมืองอื่นใด กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษจะเข้าเป็นผู้กระทำการร่วมกระทำการหรือสนับสนุนในการโฆษณาหรือชักชวนใด ๆ อันเป็นคุณหรือเป็นโทษต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้

มาตรา ๗๐ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมายในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาสืบสวน สอบสวน ห้ามมิให้ขัดขืนหลีกเลี่ยง ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้นจะเสนอความเห็นคัดค้านเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องเสนอโดยด่วน และเมื่อได้คัดค้านดังกล่าวแล้วผู้บังคับบัญชามีได้สั่งถอนหรือแก้คำสั่งที่ส่งไป ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามแต่ให้ผู้บังคับบัญชารายงานขึ้นไปยังอัยการสูงสุดตามลำดับ ในกรณีดังกล่าวหากผู้บังคับบัญชานั้นไม่รายงานไปยังอัยการสูงสุด ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาดังกล่าวผิดวินัยร้ายแรง

ในการปฏิบัติราชการ ห้ามมิให้กระทำการข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

มาตรา ๗๑ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวัง ซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างยิ่ง การทำงานต้องกระทำภายใต้หลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด โดย มิให้เสียหายแก่ราชการ

มาตรา ๗๒ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความที่ควรต้องแจ้งถือว่าเป็นการรายงานเท็จ

มาตรา ๗๓ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการจะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้

มาตรา ๗๔ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้อง

(๑) ไม่ประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพ หรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนถึงการปฏิบัติหน้าที่ หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

(๒) ไม่เป็นกรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(๓) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลปกครอง กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือตำแหน่งอื่นตามที่ ก.อ. กำหนด

(๔) ไม่เป็นข้าราชการอื่นซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ

(๕) ไม่เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐในทำนองเดียวกัน

(๖) ไม่เป็นกรรมการ ผู้จัดการ หรือที่ปรึกษากฎหมายหรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานทำนองเดียวกันนั้นในห้างหุ้นส่วนบริษัท

มาตรา ๗๕ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องไม่ประพฤติตนเป็นคนเสเพล มีหนี้สินรุงรัง เสพของมีเงินไม่สามารรถครองสติได้ เล่นการพนันเป็นอาจिन กระทำความผิดอาญา หรือกระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว หรือกระทำการอื่นใดอันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งตำแหน่งหน้าที่ราชการ

มาตรา ๗๖ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องสุภาพเรียบร้อยและห้ามมิให้ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด

ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก และให้ความสงเคราะห์ต่อประชาชนผู้มาติดต่อในกิจการอันเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า

มาตรา ๗๗ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องรักษาความสามัคคีระหว่างข้าราชการและต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่ราชการ

มาตรา ๗๘ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องถือและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ

มาตรา ๗๙ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องรักษาความลับของทางราชการ

มาตรา ๘๐ ผู้บังคับบัญชาผู้ใดรู้ว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำความผิดวินัยแล้วไม่จัดการสอบสวนพิจารณาและดำเนินการตามความในหมวด ๒ และหมวด ๔ แห่งลักษณะนี้หรือไม่จัดการลงโทษตามอำนาจและหน้าที่หรือจัดการลงโทษโดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นกระทำความผิดวินัย

หมวด ๒ การดำเนินการทางวินัย

มาตรา ๘๑ เมื่อข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดถูกกล่าวหา หรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่า ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดกระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการสอบสวนขั้นต้นโดยมิชักช้า ผู้บังคับบัญชาระดับใดมีอำนาจดำเนินการสอบสวนขั้นต้นข้าราชการคดีพิเศษระดับใด รวมตลอดทั้งวิธีการสอบสวนขั้นต้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.ศ. กำหนด

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้สอบสวนขั้นต้นแล้ว เห็นว่า ข้าราชการคดีพิเศษผู้ใดกระทำผิดวินัย ไม่ร้ายแรง ให้ดำเนินการตาม**มาตรา ๘๘** แต่ถ้าเห็นว่าเป็นกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ดำเนินการตาม **มาตรา ๘๒ หรือมาตรา ๘๖** แล้วแต่กรณี แต่ถ้าเกินอำนาจของตนให้รายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปตามลำดับเพื่อดำเนินการตามควรแก่กรณี

มาตรา ๘๒ ในกรณีที่ผลการสอบสวนขั้นต้นปรากฏว่ามีมูลเป็นกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชารายงานประธาน ก.พ.ศ. และให้ ก.พ.ศ. แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนอย่างน้อยสามคนเพื่อทำการสอบสวน

กรรมการสอบสวนตามวรรคหนึ่งต้องมีข้าราชการฝ่ายอัยการไม่น้อยกว่า หนึ่งในสาม การรายงานประธาน ก.พ.ศ. ตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

ในกรณีที่การสอบสวนขั้นต้นเกิดจากการร้องเรียนของบุคคลใด หากผลการสอบสวนขั้นต้นปรากฏว่ามีมูลตามที่ร้องเรียน ผู้ใดจะกล่าวหาฟ้องร้องผู้ร้องเรียนนั้นในความผิดทางอาญาหรือทางแพ่งเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการร้องเรียนที่มีมูลนั้นมิได้

มาตรา ๘๓ ในการสอบสวนตามมาตรา ๘๒ คณะกรรมการสอบสวนต้องแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเท่าที่มีอยู่ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ และต้องให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำพยานหลักฐานเข้าสู้แก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

ในการแจ้งรายละเอียดตามวรรคหนึ่ง ห้ามมิให้คณะกรรมการสอบสวนส่งหนังสือร้องเรียนถ้ามี ให้แก่ผู้ถูกกล่าวหา แต่ต้องสรุปสาระสำคัญของหนังสือร้องเรียนให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบโดยมิให้แจ้งข้อมูลใดที่จะทำให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงตัวบุคคลผู้ร้องเรียน

ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการสอบสวนให้เสร็จโดยเร็วไม่ช้ากว่าเก้าสิบวันนับแต่วันได้รับแต่งตั้ง ถ้ามีความจำเป็นซึ่งจะสอบสวนไม่ทันภายในกำหนดนั้นก็ให้ขออนุมัติจากผู้แต่งตั้งขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสองครั้ง แต่แต่ละครั้งเป็นเวลาไม่เกินสามสิบวัน และต้องแสดงเหตุ

ที่ต้องขยายเวลาไว้ด้วยทุกครั้ง แต่ถ้าขยายเวลาแล้วยังสอบสวนไม่เสร็จ ผู้แต่งตั้งจะอนุมัติให้ขยายเวลาต่อไปอีกได้ต่อเมื่อได้แจ้งให้ ก.พ.ศ. ทราบแล้ว

หลักเกณฑ์และวิธีการการสอบสวน ให้เป็นไปตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๘๔ เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ทำการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้รายงานผลการสอบสวนและความเห็นต่อ ก.พ.ศ. เพื่อพิจารณาต่อไป และเมื่อ ก.พ.ศ. มีมติเป็นประการใดให้อัยการสูงสุดมีคำสั่งให้เป็นไปตามมตินั้น

มาตรา ๘๕ ให้กรรมการสอบสวนตามมาตรา ๘๒ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญาและให้มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพียงเท่าที่เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของกรรมการสอบสวน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) เรียกให้หน่วยงานของรัฐชี้แจงข้อเท็จจริง ส่งเอกสารและหลักฐาน ส่งผู้แทนหรือบุคคลในสังกัดมาชี้แจงหรือให้อัยการเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

(๒) เรียกผู้ถูกกล่าวหาหรือบุคคลใด ๆ มาให้อัยการ หรือให้ส่งเอกสารและหลักฐานเกี่ยวกับเรื่องที่สอบสวน

มาตรา ๘๖ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงและเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่ ก.พ.ศ. กำหนด หรือได้ให้อัยการรับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือต่อคณะกรรมการสอบสวน เมื่อได้สอบสวนขั้นต้นตามมาตรา ๘๑ แล้ว อัยการสูงสุด โดยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ. จะพิจารณาสั่งลงโทษโดยไม่ต้องสอบสวนก็ได้

มาตรา ๘๗ ข้าราชการคดีพิเศษผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา ที่มีใช้เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ ถ้าคดีพิเศษสูงสุดเห็นว่าให้อยู่ในหน้าที่ราชการระหว่างสอบสวน หรือพิจารณาจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ อัยการสูงสุดโดยความเห็นชอบของ ก.พ.ศ. จะสั่งให้พักราชการก็ได้

การให้พักราชการนั้น ให้พักตลอดเวลาที่สอบสวนพิจารณา หรือตลอดเวลาที่คดียังไม่ถึงที่สุด

เมื่อสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้ว หรือคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าปรากฏว่าผู้ถูกสั่งให้พักราชการมิได้กระทำความผิดและไม่มีมลทินหรือมัวหมองให้อัยการสูงสุดสั่งให้รับราชการตามเดิม

ให้นำกฎหมายว่าด้วยเงินเดือนของข้าราชการผู้ถูกสั่งพักราชการมาใช้บังคับแก่ข้าราชการคดีพิเศษผู้ถูกสั่งให้พักจากราชการโดยอนุโลม ทั้งนี้ คำว่า “เจ้ากระทรวง” ให้หมายถึง “ก.พ.ศ.”

มาตรา ๘๘ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา หรือถูกฟ้องคดีอาญา ที่มีโทษเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ แม้ภายหลังผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่งข้าราชการคดีพิเศษไปแล้วโดยมิใช่เพราะ เหตุตาย ให้ดำเนินการสอบสวนหรือพิจารณาเพื่อลงโทษ หรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งให้เป็นไปตาม ลักษณะนี้ต่อไปได้ แต่ต้องเริ่มดำเนินการภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันและดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน สามร้อยหกสิบวัน ทั้งนี้ นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีตามวรรคหนึ่งถ้าผลการสอบสวนหรือพิจารณาปรากฏว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย ไม่ร้ายแรงก็ให้งดโทษ

มาตรา ๘๙ การดำเนินการทางวินัยและสั่งลงโทษทางวินัยสำหรับผู้บัญชาการการ สอบสวนคดีพิเศษ รองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ และอธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษ ให้เป็น อำนาจและหน้าที่ของ ก.พ.ศ. ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ.ศ. กำหนด

หมวด ๓

การรักษาจริยธรรมและจรรยา

มาตรา ๙๐ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ก.พ.ศ. ต้องจัดให้มี ประมวลจริยธรรม และ ประมวลจรรยาบรรณ ของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ

ประมวลจริยธรรม และ ประมวลจรรยาบรรณ ของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ อาจถูก เปลี่ยนแปลงแก้ไขให้เหมาะสมได้ โดยมติของ ก.พ.ศ.

ประมวลจริยธรรม และ ประมวลจรรยาบรรณ ของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องถือและปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและประมวลจรรยาบรรณ โดยเคร่งครัด

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดวินัย

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจรรยาบรรณ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานให้ ก.พ.ศ. ทราบและให้ ก.พ.ศ. นำมาประกอบการพิจารณาในการแต่งตั้ง และดำเนินการทางวินัย

หมวด ๔

การลงโทษ

มาตรา ๙๑ โทษผิดวินัยมี ๕ สถาน คือ

- (๑) ไล่ออก
- (๒) ปลดออก
- (๓) ให้ออก
- (๔) งดการเลื่อนตำแหน่ง หรืองดเลื่อนขั้นหรือขั้นเงินเดือน
- (๕) ภาคทัณฑ์

ภายใต้บังคับ **มาตรา ๘๖** การสั่งลงโทษไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกนั้นจะกระทำได้เมื่อได้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ในหมวด ๒ แห่งลักษณะนี้แล้ว

มาตรา ๙๒ การไล่ออกนั้น ก.พ.ศ. จะมีมติให้ลงโทษได้เมื่อข้าราชการคดีพิเศษผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังต่อไปนี้

- (๑) ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ
- (๒) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๓) ต้องคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลายทุจริตตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย
- (๔) เปิดเผยความลับของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- (๕) ละทิ้งหน้าที่ราชการโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรงหรือละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินสิบห้าวันโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (๖) ชัดคำสั่งผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยกฎหมาย และการชัดคำสั่งนั้นเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- (๗) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ หรือปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง
- (๘) ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง

มาตรา ๙๓ การปลดออกนั้น ก.พ.ศ. จะมีมติให้ลงโทษได้เมื่อข้าราชการคดีพิเศษผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะต้องถูกไล่ออกจากราชการ หรือถึงขนาดที่จะต้องถูกไล่ออก แต่มีเหตุอันควรลดหย่อน

มาตรา ๙๔ การให้ออกนั้น ก.พ.ศ. จะมีมติให้ลงโทษได้เมื่อข้าราชการคดีพิเศษผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ยังไม่ถึงขนาดที่จะต้องถูกปลดออก หรือถึงขนาดที่จะต้องถูกปลดออก แต่มีเหตุอันควรลดหย่อน

ผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรานี้ ให้มีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญเสมือนว่าผู้นั้นลาออกจากราชการ

มาตรา ๔๕ ข้าราชการคดีพิเศษผู้ใดกระทำความผิดวินัยไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาจะเสนอ ก.พ.ศ. เพื่อมีมติลงโทษงดการเลื่อนตำแหน่งหรืองดเลื่อนชั้นหรือขึ้นเงินเดือน เป็นเวลาไม่เกินสามปี หรือลงโทษภาคทัณฑ์โดยจะให้ทำทัณฑ์บนไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ เมื่อ ก.พ.ศ. พิจารณาเห็นสมควรลงโทษสถานใด ก็ให้ประธาน ก.พ.ศ. ส่งตามมตินั้น

ในกรณีกระทำความผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

การเสนอ ก.พ.ศ. ตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้บังคับบัญชารายงานตามลำดับถึงอัยการสูงสุด เพื่อนำเสนอ ก.พ.ศ. ตามระเบียบที่ ก.พ.ศ. กำหนด

มาตรา ๔๖ ในคำสั่งลงโทษ ให้แสดงว่าผู้รับโทษนั้นกระทำความผิดวินัยในกรณีใดตามมาตราใด

มาตรา ๔๗ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดถูกสั่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา ๓๘ มาตรา ๕๑ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๕๖ หรือถูกสั่งให้พักราชการตามมาตรา ๘๗ หากไม่เห็นด้วยกับคำสั่งของ ประธาน ก.พ.ศ. หรืออัยการสูงสุด ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำสั่งของ ประธาน ก.พ.ศ. หรือ อัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี

หมวด ๔

การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์

มาตรา ๔๘ นอกจากที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับข้าราชการพลเรือนสามัญ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ คำว่า “ก.พ.ค.” ให้หมายถึง “ก.พ.ศ.” คำว่า “ก.พ.” “อ.ก.พ. กระทรวง” และ “อ.ก.พ. กรม” ให้หมายถึง “อนุกรรมการที่ ก.พ.ศ. แต่งตั้ง” คำว่า “กระทรวง” ให้หมายถึง “สำนักงานอัยการสูงสุด” และคำว่า “รัฐมนตรี” ให้หมายถึง “อัยการสูงสุด”

หมวด ๕

การรักษาจริยธรรมและจรรยา

มาตรา ๔๙ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษต้องถือและปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมและประมวลจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำความผิดวินัย

การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามประมวลจรรยาบรรณ ให้ผู้บังคับบัญชารายงานให้ผู้
บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษทราบและให้ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษนำมาประกอบการ
พิจารณาในการแต่งตั้งและเลื่อนเงินเดือนด้วย

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๐๐ เมื่อพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ คณะกรรมการอัยการ (ก.อ.) มีมติ
แต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ รองผู้บัญชาการการสอบสวนคดีพิเศษ
อธิบดีสอบสวนคดีพิเศษ รองอธิบดีการสอบสวนคดีพิเศษ ผู้อำนวยการฝ่ายสอบสวนคดีพิเศษ หัวหน้า
พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษให้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่
วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้จะแต่งตั้งข้าราชการอัยการ หรือ พนักงานสอบสวนคดีพิเศษใด
ซึ่งมีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้บัญชาการสอบสวนคดีพิเศษ ตามตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ
พ.ศ.๒๕๔๗ ซึ่งได้รับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และค่าตอบแทนพิเศษ ในลำดับชั้นเงินเดือนที่
สามารถเข้าสู่ตำแหน่งดังกล่าวได้อยู่แล้ว เข้าสู่ตำแหน่งดังกล่าว ก็ได้

มาตรา ๑๐๑ ให้คณะกรรมการอัยการ ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่าย
อัยการพ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ปฏิบัติหน้าที่คณะกรรมการ
คดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อน จนกว่าจะมีการเลือกและแต่งตั้งกรรมการคดีพิเศษ
ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๑๘ (๔) (๕) และ (๖) ครบถ้วนแล้ว ซึ่งต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่ง
ร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

การดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้รักษาการในตำแหน่ง ผู้บัญชาการการสอบสวน
คดีพิเศษ เป็นกรรมการและเลขานุการ

เพื่อประโยชน์ในการนับวาระการดำรงตำแหน่งตาม**มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง** มิให้ถือว่า
ผู้ดำรงผู้ทรงคุณวุฒิใน ก.อ. ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓
เป็นกรรมการคดีพิเศษผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๒ ให้ข้าราชการกรมคดีพิเศษตามพระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ
พ.ศ.๒๕๔๗ เป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีอำนาจ หน้าที่ในการปฏิบัติ
ราชการไปพลางก่อน จนกว่า จะได้มีการจัดการ ตาม มาตรา ๑๐๐

มาตรา ๑๐๓ ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่
แทนวุฒิสภา ตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๔ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดกระทำความผิดวินัยในขณะที่พระราชบัญญัติ
การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗ ใช้บังคับ ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติ

นี้ แต่ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาได้สั่งให้ดำเนินการใดแล้ว ถ้าการสั่งและการดำเนินการนั้นได้กระทำไป โดยถูกต้องตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้น ให้ถือว่าเป็นอันสมบูรณ์ ถ้ากรณียังค้างระหว่าง การสอบสวนก็ให้ดำเนินการสอบสวนต่อไปจนกว่าจะเสร็จ แต่การพิจารณาและการส่งลงโทษ ให้ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๕ ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้ใดอยู่ระหว่างถูกสั่งให้พักราชการ หรือ อยู่ระหว่างถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ถือว่าเป็นข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษผู้นั้นถูกสั่งให้พักราชการ หรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๑๐๖ ผู้ที่ได้ยื่นใบสมัครสอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้เพื่อบรรจุเป็น ข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับ ให้คงถือคุณสมบัติตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ. ๒๕๔๗

ผู้ที่สอบคัดเลือกหรือทดสอบความรู้ได้ตามพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และบัญชีการสอบคัดเลือก หรือบัญชีทดสอบความรู้ แล้วแต่กรณี ยังมีได้ยกเลิก ให้คงมีสิทธิได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการคดีพิเศษและแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งเจ้าหน้าที่คดีพิเศษ และพนักงานสอบสวนคดีพิเศษต่อไป

มาตรา ๑๐๗ บรรดาพระราชกฤษฎีกา กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่งและมติคณะรัฐมนตรีที่ได้ออกตาม พระราชบัญญัติ การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ และ กฎหมายว่าด้วยเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งข้าราชการคดีพิเศษที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้ยังคงใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้จนกว่า จะมีพระราชกฤษฎีกา กฎ ระเบียบ ข้อกำหนด ประกาศ หรือคำสั่งที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ใช้บังคับแทน

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติให้องค์กรอัยการเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ และมีหน่วยธุรการ ที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคลการงบประมาณ และการดำเนินการอื่น รวมทั้งบัญญัติให้มีการ ตรากฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ควรมีอิสระไม่ขึ้นต่อนักการเมือง คณะรัฐมนตรี ในการนี้สมควรปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษ พนักงานสอบสวน คดีพิเศษให้สอดคล้องกับบทบัญญัติ และเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญดังกล่าว รวมทั้งควรกำหนด อัตราเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการฝ่ายคดีพิเศษตามกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการคดีพิเศษ มากำหนดรวมไว้ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน เพื่อให้ สอดคล้องกับกฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการประเภทต่าง ๆ และเพื่อให้การบริหารงานบุคคลของ

ข้าราชการคดีพิเศษ และกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวน มีประสิทธิภาพมากขึ้นจึงจำเป็นต้อง
ตราพระราชบัญญัตินี้

ประวัติย่อผู้วิจัย

- ชื่อ : นายโกวิท ศรีไพโรจน์
- วัน เดือน ปี เกิด : ๑๖ ธันวาคม ๒๕๐๕
- ประวัติการศึกษา : โรงเรียนมานิตานุเคราะห์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
: โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย
: นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA)
- ประวัติการทำงาน
โดยย่อ : ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และรับผิดชอบฝ่ายกิจกรรม
วิทยาลัยเทคโนโลยีสุราษฎร์พัฒนวิชาการ
: กรรมการบริหาร สถาบันในเครือสุราษฎร์เทคโนโลยี และ วิทยาลัยตาปี
: สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ จังหวัดสุราษฎร์ธานี
: กรรมการปฏิรูปกฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม สภาปฏิรูป
แห่งชาติ
: อาสาสมัครกู้ภัย และที่ปรึกษา มูลนิธิกุศลศรัทธา จังหวัดสุราษฎร์ธานี
: พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการจังหวัดทุ่งสง สุราษฎร์ธานี พัทลุง
พังงา
: อัยการจังหวัดคุ้มครองสิทธิ จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง
: อัยการจังหวัดแม่สะเรียง อัยการจังหวัดหลังสวน
: อัยการจังหวัดสุราษฎร์ธานี และประจำบศิริพันธ์
: รองอัยการพิเศษฝ่ายคดีพิเศษ ๑ สำนักงานคดีพิเศษ
: อัยการศาลสูงจังหวัดสุราษฎร์ธานี
: อัยการพิเศษฝ่ายสำนักงานคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ ภาค ๘
- ตำแหน่งปัจจุบัน : อัยการพิเศษฝ่าย สำนักงานคณะกรรมการอัยการ

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง การปรับปรุงแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ เพื่อให้เป็นอิสระจากการเมือง

ผู้วิจัย นายโกวิท ศรีไพโรจน์

หลักสูตร วปอ.รุ่นที่ ๖๑

ตำแหน่ง อัยการพิเศษฝ่าย สำนักงานคณะกรรมการอัยการ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กรมสอบสวนคดีพิเศษ ได้ก่อตั้งขึ้นตาม พระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕ มีสถานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยกำหนดให้เป็นองค์กรที่รับผิดชอบภารกิจเกี่ยวกับการป้องกัน ปราบปราม และควบคุมคดีอาญาบางประเภทหรือคดีพิเศษที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และความปลอดภัย โดยมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวน สอบสวน และยังสามารถใช้วิธีการสืบสวน สอบสวนคดีพิเศษอันเป็นส่วนหนึ่งของมาตรการบังคับทางอาญา

ส่วนคดีใดจะเป็นคดีพิเศษนั้น แยกเป็น ๒ กรณีคือ

๑. ความผิดอาญาตามกฎหมายที่กำหนดไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ และที่กำหนดในกฎกระทรวงโดยการเสนอแนะของคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ) และ

๒. คดีความผิดทางอาญาอื่นนอกจาก (๑) ตามที่ กคพ. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

ส่วนคณะกรรมการคดีพิเศษ (กคพ.) ตามมาตรา ๕ ของพระราชบัญญัติการสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธาน ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา เจ้ากรมพระธรรมนูญ ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย นายกสภานายความ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนเก้าคน ซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการดังกล่าว มีสัดส่วนของข้าราชการการเมือง ๑๑ คน คือนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง ในสัดส่วนกรรมการโดยตำแหน่งมีเพียง ๑๐ คน

หลังจากตั้งกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กลับปรากฏว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษ แทนที่จะเป็นองค์กรที่อำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ

การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕ กลับกลายเป็นองค์กรที่รัฐบาลที่มาจากการเมือง ใช้เป็นเครื่องมือในการกลั่นแกล้ง กล่าวหา ทำลายพรรคการเมือง หรือผู้ที่มีความเห็นต่างทางการเมือง โดยใช้อำนาจตามมาตรา ๒๑ (๒) มีมติเสียงข้างมากให้กรมสอบสวนคดีพิเศษทำการสืบสวน สอบสวนคดีการเมือง บางคดี ที่ฝ่ายการเมืองผู้มีอำนาจต้องการ ทั้งนี้โดยจุดประสงค์ทางการเมือง หรือใช้อำนาจตามสายงานบังคับบัญชา ทำให้คดีบางคดีซึ่งฝ่ายการเมืองมีผลประโยชน์ทับซ้อนให้มีการช่วยเหลือ บิดเบือน การสอบสวน ฯลฯ ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาล กรมสอบสวนคดีพิเศษ ไม่มีความน่าเชื่อถือในการทำคดี และเป็นเงื่อนไขที่สำคัญส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม อย่างรุนแรง จนเกิดการรัฐประหารขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๙ และ ในปี พ.ศ.๒๕๕๗

ได้เคยมีการศึกษาในชั้นคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ก่อนชั้นศาล เสนอแนะให้มีการยุบกรมสอบสวนคดีพิเศษเนื่องจากหากคงอยู่รังแต่จะก่อปัญหา เนื่องจากกรมสอบสวนคดีพิเศษยังสังกัดกระทรวงยุติธรรม และคณะกรรมการคดีพิเศษ มีที่มาส่วนใหญ่ทางการเมือง ส่วนอธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษซึ่งถูกแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจทางการเมืองก็ถูกตั้งรังเกียจ ตั้งข้อสงสัยและถูกกล่าวหาว่ารับใช้ผู้มีอำนาจทางการเมือง หากมีหน่วยงานนี้ต่อไปย่อมเป็นเงื่อนไขทำให้กระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาลถูกบิดเบือน ครอบงำโดยทางการเมือง ทั้งสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็มีศักยภาพเพียงพอที่สามารถสอบสวนคดีที่สำคัญดังกล่าวได้

แต่เนื่องจาก กรมสอบสวนคดีพิเศษมีบุคลากร เครื่องมือ สถานที่ ฯลฯ ซึ่งสามารถทำการสอบสวนคดีสำคัญ และมีความสลับซับซ้อนตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๕ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปัญหาเพียงเกิดจากถูกแทรกแซงทางการเมืองเท่านั้น) ดังนั้น หากยุบองค์กรนี้ ย่อมเป็นที่น่าเสียดาย

สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นองค์กรตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๘ เป็นองค์กรอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของการเมือง มีภาระหน้าที่สำคัญคือ อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน เป็นองค์กรที่คานอำนาจการสอบสวน ในคดีอาญา โดยเฉพาะอัยการสูงสุดต้องทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนคดีอาญานอกราชอาณาจักร ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้น คดีความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งในอดีตและปัจจุบันสำนักงานอัยการสูงสุด ยังขาดบุคลากรที่มีศักยภาพในการสืบสวน สอบสวน ขาดวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือ งบประมาณ ฯลฯ ต้องมอบอำนาจให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่นดำเนินการสอบสวนแทน อีกทั้งประชาชนต้องการให้พนักงานอัยการ เข้าร่วมสอบสวนในคดีอาญาที่มีความสำคัญ เพื่อความโปร่งใส และเชื่อถือได้ในการสอบสวน ดังนั้น หากควมรวมกรมสอบสวนคดีพิเศษมาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอัยการได้จะเป็นการเติมเต็มซึ่งกัน และกัน จึงมีการเสนอแนะให้โอนกรมสอบสวนคดีพิเศษเข้ามาเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานอัยการ

สูงสุด โดยมีการยกร่างกฎหมายไว้แล้ว แต่เนื่องจากเวลาจำกัดงานดังกล่าวจึงไม่ได้ผ่านไปยังสภาพรูปแบบแห่งชาติ

จึงได้ตั้งข้อสมมติฐานงานวิจัยนี้ว่า หากมีการศึกษาถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ และอำนาจหน้าที่ขององค์กรอัยการ แล้วอาจมีความเป็นไปได้ที่สมควร โอนหน่วยงานกรมสอบสวนคดีพิเศษ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรอัยการ นอกจากนั้นจะได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบโครงสร้างองค์กรอัยการเมื่อนำหน่วยงานคดีพิเศษมาเป็นส่วนหนึ่งแล้ว จะมีสายงานบังคับบัญชาอย่างไร ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อราชการ กระบวนการยุติธรรมในทางอาญา การดำเนินการบังคับใช้กฎหมายโดยเสมอภาค เท่าเทียมโดยปราศจากอิทธิพลทางการเมืองเข้ามาควบคุมเพื่อประโยชน์สูงสุดในการจัดตั้งหน่วยงานสอบสวนคดีพิเศษให้ตรงเจตนารมณ์ในการจัดตั้งขึ้น (ทั้งนี้ตามแนวทางที่ได้เคยมีการศึกษาไว้แล้ว) ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาโครงสร้างของหน่วยงาน อำนาจหน้าที่ ของกรมสอบสวนคดีพิเศษในปัจจุบัน
๒. เพื่อวิเคราะห์ ปัญหา ข้อบกพร่อง จุดอ่อน จุดแข็ง ของการบริหารจัดการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
๓. เพื่อศึกษาว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษ สมควรยังคงอยู่ได้สังกัดกระทรวงยุติธรรมหรือไม่ หากมีการถ่ายโอนควรขึ้นอยู่กับองค์กรใด อีกทั้งรูปแบบ อำนาจหน้าที่และโครงสร้างขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้ กระทำภายใต้เจตนารมณ์ของการจัดตั้งองค์กรสอบสวนคดีพิเศษ องค์กรอัยการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑- ๒๕๘๐ กระบวนการยุติธรรมก่อนขึ้นศาล ตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม และตามทฤษฎีทางกฎหมาย การแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย โดยมีการรับฟังความเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรมสอบสวนคดีพิเศษ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งบุคลากรในองค์กรอัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักในการตรวจสอบ รับรองผล สำหรับเทคนิควิจัยที่นำมาใช้ได้แก่ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) โดยกำหนดนิยาม รูปแบบของแนวคิดทาง

นิติศาสตร์ หลักนิติรัฐ นิติธรรม รูปแบบองค์กรกระบวนการยุติธรรมก่อนชั้นศาลที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักการคานอำนาจขององค์กรภาครัฐ การป้องกัน ปราบปรามอาชญากรรมสำคัญ และองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ อำนาจหน้าที่ขององค์กรสอบสวนคดีพิเศษ โครงสร้างองค์กรคดีพิเศษ และโครงสร้าง บทบาทขององค์กรอัยการ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแยกได้เป็นสองส่วนคือ

๑. เมื่อได้ศึกษาบททวนวรรณกรรม หลักคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ แล้ว ได้ข้อสรุปว่า คณะกรรมการสอบสวนคดีพิเศษ ซึ่งมีจำนวนคณะกรรมการจากภาคการเมืองเกินกว่ากึ่งหนึ่ง รวมทั้งสายงานบังคับบัญชาซึ่งขึ้นตรงต่อการเมืองแล้ว ขัดต่อหลักนิติธรรม ข้ำข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์จากอดีตจนปัจจุบัน กรมสอบสวนคดีพิเศษถูกแทรกแซงจากการเมือง ใ้รับคดีบางคดีที่เกี่ยวกับการเมือง อำนาจในการสั่งการ(ทางลับ) ให้ปิดเบื่อนการสอบสวน ฯลฯ โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ใช้มติคณะกรรมการคดีพิเศษ การโยกย้ายข้าราชการของกรมสอบสวนคดีพิเศษ ไปอยู่หน่วยงานอื่น ฯลฯ จึงเห็นว่าผลการศึกษาสอดคล้องกับข้อสมมติฐานการวิจัย รวมทั้งผลการศึกษาของคณะอนุกรรมการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมก่อนฟ้องของสภาปฏิรูปแห่งชาติ

๒. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ กลับมีความเห็นต่าง กล่าวคือเห็นว่า กรมสอบสวนคดีพิเศษมีเจตนารมณ์ในการก่อตั้งให้ทำสำนวนคดีพิเศษ เป็นข้อยกเว้นหลักการสอบสวนทั่วไป ข้ำมีพนักงานอัยการต้องเข้าร่วมในการสอบสวนให้มีความเที่ยงธรรม ดืออยู่แล้ว การที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมไม่ใช่ปัญหา หากแต่เนื่องจากผู้เกี่ยวข้องไร้ซึ่งจริยธรรม หรือไม่มีความกล้าหาญในการทำหน้าที่ ยินยอมให้ฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซงเสียเอง เช่น รัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ อัยการสูงสุด ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย ฯลฯ รวมทั้งตัวพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการที่เข้าร่วมสอบสวน ไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง ควรที่จะต้องรีบปรับปรุงในส่วนขององค์กรอัยการ ศักยภาพของพนักงานอัยการ การเข้าควบคุมการสอบสวน การออกหมายจับหมายค้น ควรผ่านการพิจารณาของพนักงานอัยการ แต่การแยกตัวจากกระทรวงยุติธรรมนั้นบางท่านเห็นด้วยแต่เห็นว่าควรเป็นหน่วยงานอิสระ แต่หากนำมาอยู่กับองค์กรอัยการ ควรต้องพิจารณาบทบาท อำนาจหน้าที่ ฯลฯ อีกครั้งหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

๑. ในส่วนกรมสอบสวนคดีพิเศษ ควรยกเลิกคณะกรรมการคดีพิเศษ รวมทั้งกำหนดให้คดีใดเป็นคดีพิเศษโดยชัดแจ้ง เพื่อมิให้ฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซง ดังกล่าว

๒. ควรปรับปรุงในส่วนสำนักงานอัยการสูงสุด โดยเฉพาะศักยภาพของพนักงานอัยการให้มีความรู้ทางการสอบสวน มีความรู้ มีจริยธรรม มีความกล้าหาญในวิชาชีพ สามารถยืนหยัดในหลักนิติธรรม ให้สมกับเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ

๓. ควรมีการปรับแก้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีเกี่ยวกับ การออกหมายค้นหมายจับ ให้พนักงานสอบสวนส่งเรื่องมายังพนักงานอัยการตรวจสอบก่อนยื่นคำร้องขอต่อศาล เพื่อให้รัฐเข้ามาล่วงละเมิดสิทธิประชาชนโดยง่าย

๔. ในกรณีหากมีการควมรวม องค์กรสอบสวนคดีพิเศษให้มาอยู่ในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด ควรต้องพิจารณาเกี่ยวกับ อำนาจ หน้าที่ โครงสร้าง ฯลฯ อีกครั้งหนึ่ง โดยเทียบเคียง โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ ขององค์กรสอบสวนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา (F B I) รวมทั้งกำหนด อัตราเงินเดือน ค่าตอบแทนให้เหมาะสม